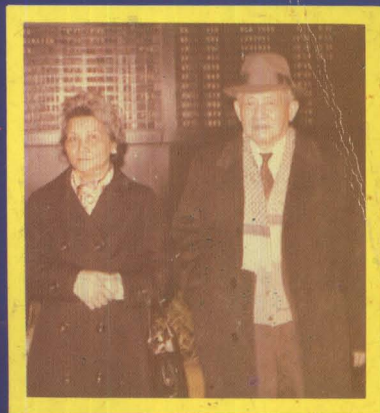

สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม

หญิงพูนสุข พนมยงค์
ปิดเผยต่อศาล

นายปรีดี พนมยงค์
คือ ผู้บริสุทธิ์

โดย

สังจา วาที

ประวัติศาสตร์สำคัญของยุครัตนโกสินทร์ที่นักศึกษาประวัติศาสตร์
คนไทยผู้สนใจในเหตุการณ์บ้านเมืองไม่ควรพลาด

ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ เปิดเผยต่อศาล

นายปรีดี พนมยงค์ คือผู้บริสุทธิ์

โดย
สัจจา วาที

PRIDI-PHOONSUK
ปรีดี - พูนสุข พนมยงค์

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion OPENBASE.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา นำมาไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ เปิดเผยต่อศาล

นายปรีดี พนมยงค์ คือผู้บริสุทธิ์

โดย สัจจา วาที

จัดพิมพ์

สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม

126 ซอยพิบูลรังสรรค์ ถนนพิบูลสงคราม

อ.เมือง นนทบุรี 11000

จัดจำหน่าย

บริษัทสายน้ำ จำกัด

โทร. 525-0374

เรียงพิมพ์/รูปเล่ม

สำนักพิมพ์พรกานต์

โทร. 412-4052 ต่อ 45

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด พี.เค. พรินติ้งเฮาส์

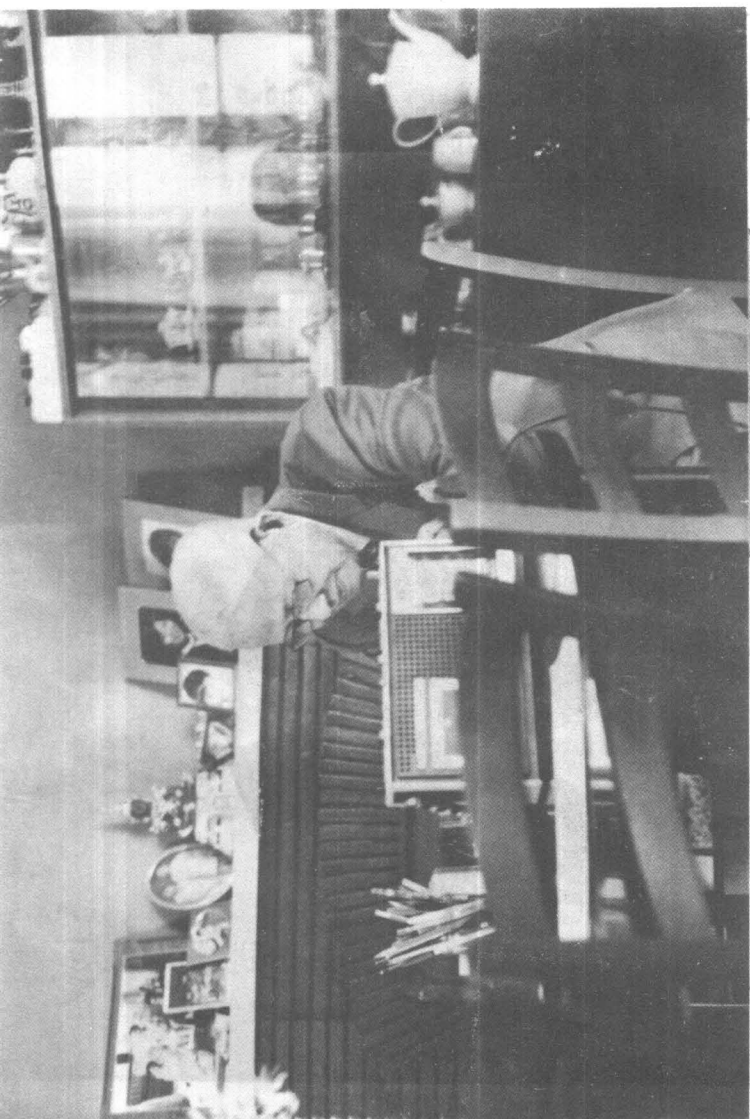
452/68-69 ถนนจรัญสนิทวงศ์ 79

แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กท.10700

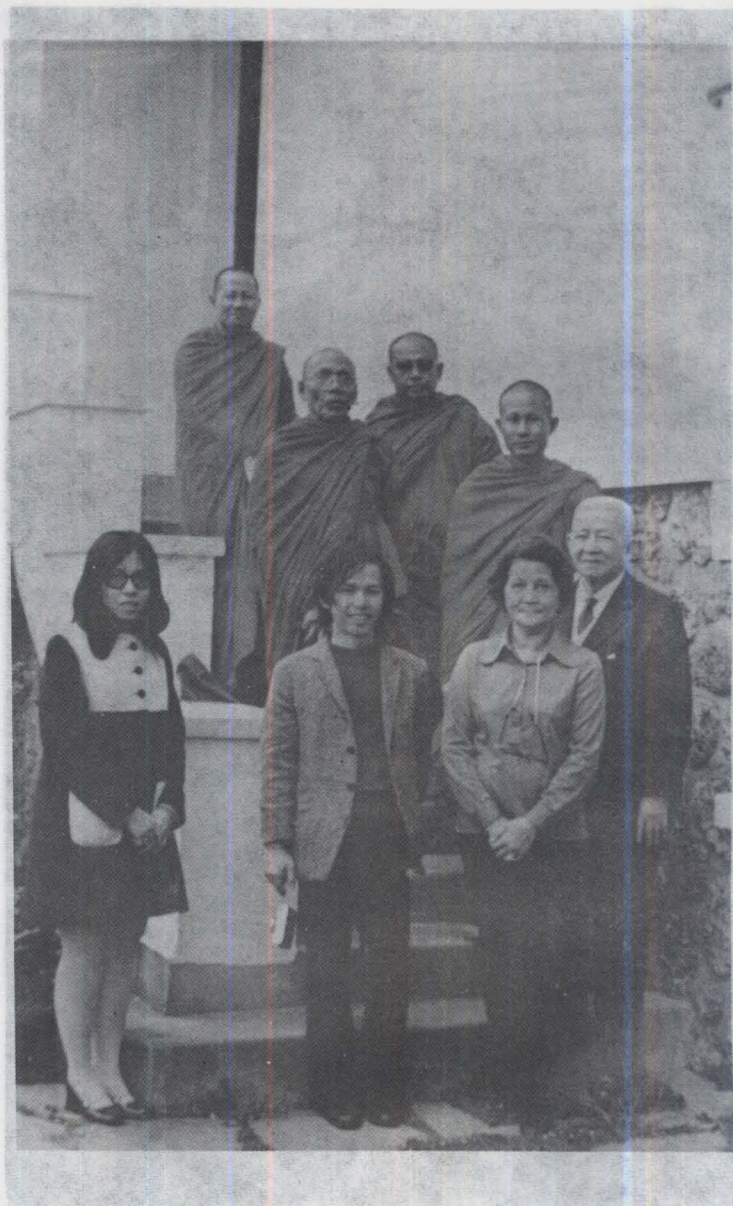
โทร. 424-8817

นางสาวพรทิพย์ สุวรรณแพ่งพันธ์ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา

คำบอกกล่าว

๖๖ นายปรีดี พนมยงค์ จะได้ถึงแก่อสัญกรรมไปแล้ว

เมื่อ 2 พฤษภาคม 2526 แต่การใส่ร้ายป้ายสีนายปรีดี พนมยงค์ ในกรณีสวรรคตของในหลวงอานันทมหิดล ก็หาได้ยุติไม่ คงยังมีบุคคลบางกลุ่มบางเหล่า ที่พยายามทำลายเกียรติยศชื่อเสียงของนายปรีดี พนมยงค์ ตลอดมา อย่างไม่มีความละอายต่อบาป

แต่อย่างไรก็ดี จากการประกอบกรรมชั่วของบุคคลกลุ่มนี้ กลับกลายเป็นผลดีแก่ความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และแก่การกู้คืนซึ่งเกียรติยศชื่อเสียงให้แก่ นายปรีดี พนมยงค์

เพราะจากการกล่าวเท็จใส่ความนายปรีดี พนมยงค์ ว่าเป็นผู้บงการ วางแผนปลงพระชนม์ หรือมีส่วนพัวพันในกรณีสวรรคต ได้กลายเป็นเงื่อนไขให้นายปรีดี พนมยงค์ ได้พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตัวท่านเอง โดยนำเรื่องราวอันเป็นเท็จขึ้นฟ้องร้องต่อศาลในข้อหาหมิ่นประมาทใส่ความทำให้เสื่อมเสียเกียรติยศชื่อเสียง และผล

(2)

ของการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของนายปรีดี พนมยงค์ ต่อหน้าศาล ปราบ
กว่าจำเลยได้ยอมขอขมาทุกคดี ยอมรับในความบริสุทธิ์ของนาย
ปรีดี พนมยงค์ นับแต่คดีที่หนังสือพิมพ์สยามรัฐ และ ม.ร.ว. กีกฤทธิ
ปราโมช ตกเป็นจำเลยเป็นต้นมา

ถึงแม้ว่าบุคคล หรือคณะบุคคลที่โฆษณาข้อความอันเป็นเท็จ
ใส่ร้ายป้ายสีนายปรีดี พนมยงค์ และเมื่อถูกฟ้องร้องก็จำนนต่อข้อ
เท็จจริงและยอมขอขมารับผิดดังกล่าวข้างต้น

แต่ก็หาได้ยุติการกระทำอันชั่วช้าสามานย์ ของกลุ่มบุคคลที่
ถือตนเป็นปฏิปักษ์กับนายปรีดี พนมยงค์ ลงได้ไม่ แม้นายปรีดี พนม
ยงค์ จะได้ถึงแก่อสัญญกรรมไปแล้วก็ตาม

"คุณไข่มุกด์ ชูโต" ก็ชื่อและนามสกุลของผู้หญิงคนหนึ่ง
ที่ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับกรณีสวรรคตของในหลวงอานันทฯ โดย
ให้ชื่อหนังสือนั้นว่า **"พระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลของปวงชนชาวไทย"**

ในการที่เธอประพันธ์หนังสือเล่มนี้ออกเผยแพร่ นั้น เธอได้
ระบายเหตุผลและความในใจของเธอไว้ในคำนำ มีความบางตอนว่า
ดังนี้

"คนไทยมีนิสัยลึบง่าย ผู้ที่เกิดทันเหตุการณ์สมัยนั้นก็ล้มหาย
ตายจากไปเป็นจำนวนมาก พวกที่ยังมีชีวิตเหลืออยู่ ก็ขอย้อย่าง
สบาย ๆ ไปวันหนึ่ง ๆ คิดว่าศาลฎีกาตัดสินแล้วก็แล้วกันไป ไม่คิดจะ
ขุดคุ้ยขึ้นมาพูดมาเขียนหรือต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม ในขณะเดียว
กันฝ่าย **"ผู้บัญชาการ"** ก็พยายามกระทำการทุกอย่าง เพื่อฟอกตัวเอง
ให้บริสุทธิ์ กลับกลายเป็นผู้ที่มีคนหลงผิดเคารพนับถือมากขึ้น"

อีกตอนหนึ่ง เธอระบายความในใจไว้ให้ผู้อ่านสงสัยว่าดังนี้

"ข้าพเจ้าเกิดความเป็นห่วง ว่าอนุชนที่เกิดหลังเหตุการณ์

สวรรคตจนถึงปัจจุบันและอนาคต **จะหลงฟังข่าวใส่ร้ายป้ายสีผู้ที่เรา
เทอดทูนเคารพรัก** โดยไม่มีโอกาสได้ฟังต้นสายปลายเหตุอันแท้จริง
..... ข้าพเจ้าจึงทนไม่ได้ที่จะอยู่นิ่งเฉย จึงได้ถือโอกาสจัดทำหนังสือ
ชิ้นเล่มหนึ่ง ชื่อเรื่อง **"พระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลของปวงชนชาว
ไทย"**

เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ **คุณไข่มุกด์ ชูโต** พยายามชี้ให้ผู้อ่าน
เข้าใจว่า กรณีสวรรคตของในหลวงอานันทฯ เกิดจากการถูกลอบ
ปลงพระชนม์ และผู้ที่อยู่เบื้องหลังของการลอบปลงพระชนม์นั้นเธอ
ใช้คำว่า **"ผู้บัญชาการ"**

คำว่า **"ผู้บัญชาการ"** ในความหมายของเธอในที่นี้ ถึงแม้เธอจะ
ไม่ระบุว่าใคร เพื่อหลีกเลี่ยงคดีหมิ่นประมาทใส่ความ แต่เมื่อ
อ่านข้อความในหนังสือที่เธอประพันธ์ขึ้นตลอดเล่ม ตั้งแต่หน้าแรก
จนหน้าสุดท้ายแล้วก็รู้สึกไม่พ้น เพราะผู้อ่านแม้จะมีวิจารณ์เพียง
น้อยนิด ก็จะลงความเห็นได้ทันทีโดยไม่ลังเลว่าเธอหมายถึงนายปรีดี
พนมยงค์

แต่ที่ผู้อ่านสงสัยกลางแกลง ก็คือข้อความที่เธอเขียนไว้ใน
คำนำข้างต้นเสมือนกินปูนร้อนท้องว่า

"ข้าพเจ้า เกิดความเป็นห่วงว่า อนุชนที่เกิดหลัง เหตุการณ์
สวรรคต จนถึงปัจจุบันและในอนาคต **จะหลงฟังข่าวใส่ร้ายป้ายสีผู้
ที่เราเทอดทูนเคารพรัก"**

ใคร ก็ผู้ที่เราเทอดทูนเคารพรัก, และจะหลงฟังข่าวใส่ร้าย
ป้ายสีว่าอย่างไร

นี่คือข้อความปริศนาที่คุณไข่มุกด์ ชูโต เธอเขียนทิ้งไว้ให้ผู้
อ่านขบคิด

(4)

อนึ่งคำว่า "คุณ" ที่นำหน้านาม "ไข่มุกด์" นั้น ไม่ใช่คำคุณ ๑
ผม ๑ ธรรมดา ๑ แต่เป็น "คุณ" อันเนื่องมาจากที่เธอได้รับเครื่อง
ราชอิสริยาภรณ์ชั้น "คุณหญิง" แต่โดยที่เธอยังเป็น "นางสาว"
จึงใช้คำนำหน้านามว่า "คุณ" เฉย ๆ ต่อเมื่อใดที่เธอแต่งงานแล้วนั้น
แหละจึงจะเปลี่ยนคำนำนามจาก "คุณ" เป็น "คุณหญิงไข่มุกด์..."
ก็ขอภาวนาให้เธอได้เป็น "คุณหญิงไข่มุกด์..." เร็ว ๆ ด้วย

สัจจา วาที

1

ดังกล่าวแล้วว่า เนื้อหาของหนังสือที่คุณไข่มุกด์ ชูโต เธอ ประพันธ์ขึ้นนั้น มีเจตนาใส่ร้ายป้ายสีนายปรีดี พนม-ยงค์ อันเป็นการหมิ่นประมาท ทำให้นายปรีดี พนมยงค์ และทายาท ได้รับความเสียหาย และโดยที่นายปรีดี พนมยงค์ ได้ถึงแก่อสัญญกรรมไปแล้ว จึงไม่อาจดำเนินคดีได้ด้วยตนเอง ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ ผู้เป็นทายาท จึงต้องรับภาระหน้าที่เป็นผู้ดำเนินคดี

ในการนี้ ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ ได้อาศัยคณะทนายความอาสาสมัครคณะหนึ่ง เป็นทนายแก้ต่างอันมีนายจินดา ชัยรัตน์ นายประดับ มนุรัชฎา นายวีระ วีระไวทยะ นายรอบ การสุทธิ นายสัมพันธ์ พึ่งประดิษฐ์ นายชำนาญ สิทธิศักดิ์ นายชาญ แก้วชูใส นายเนื่อง สุขพูน นายวิชา กันตามระ เป็นต้น

คณะทนายความได้จัดทำคำฟ้องเป็น 3 ส่วน ส่วนหนึ่งยื่นคำฟ้องต่อศาลแขวงพระนครเหนือ อีกส่วนหนึ่งยื่นคำฟ้องต่อศาล

แขวงพระนครใต้ และอีกสำนวนหนึ่งยื่นคำฟ้องต่อศาลแพ่ง ทั้ง 3 สำนวนมีเนื้อหาสาระในทำนองเดียวกัน แต่อาจแตกต่างกันในถ้อยคำ และรายละเอียดบางประการ ดังคำฟ้องที่ยื่นต่อศาลแขวงพระนครใต้ เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2530 มีข้อความโดยสาระว่าดังนี้

ข้อ 1. โจทก์เป็นคู่สมรสของนายปรีดีพนมยงค์ (หลวงประดิษฐมนูธรรม) นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้นำฝ่ายพลเรือนในการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทย จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) มีตำแหน่งเป็นผู้ประสานการ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

ขณะที่มีชีวิตอยู่มีตำแหน่งหน้าที่ทางบ้านเมืองที่สำคัญคือเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงหลายกระทรวง อาทิ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการคลัง เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ยกย่องไว้ในฐานะรัฐบุรุษอาวุโส และในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เป็นหัวหน้าขบวนการเสรีไทย กอบกู้เอกราชของชาติไทยให้พ้นจากการยึดครองของประเทศมหาอำนาจ กับทั้งเป็นผู้สนับสนุนถวายความจงรักภักดีต่อราชวงศ์จักรี องค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล องค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และปกป้องพระบรมวงศานุวงศ์ด้วยดีตลอดมา

เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 คณะทหารได้ร่วมกับนักการ

เมืองผู้หวังอำนาจกระทำการรัฐประหาร ส่งกำลังทหารพร้อมอาวุธ และรถถังบุกยิงและพังประตูบ้านพักนายปรีดี พนมยงค์ ที่ทำเนียบท่าช้าง ถนนพระอาทิตย์ กรุงเทพมหานคร นายปรีดี พนมยงค์ จึงต้องหลบหนีภัยรัฐประหารไปอยู่ต่างประเทศ และได้ถึงแก่อสัญกรรมในประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2526

นายปรีดี พนมยงค์ ปฏิบัติตนสมศักดิ์ศรีของนักอภิวัฒน์ผู้เทิดทูนองค์พระมหากษัตริย์ และรักชาติรักประชาชนเหนือประโยชน์ส่วนตน นับเป็นปูชนียบุคคลที่ประวัติศาสตร์จะต้องจารึกไว้ให้ประชาชนทั่วไปเคารพนับถือ

ภายหลังจากที่นายปรีดี พนมยงค์ ได้ถึงแก่อสัญกรรมแล้ว ได้มีการสร้างอนุสาวรีย์นายปรีดี พนมยงค์ ณ บริเวณหน้าตึกโดม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และอนุสรณ์สถานปรีดี พนมยงค์ ณ จัหวังพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นอนุสรณ์ในคุณงามความดีของนายปรีดี พนมยงค์ ที่ได้ประพฤติปฏิบัติเมื่อครั้งยังมีชีวิต

อนึ่งในวันเชษฐาธิราชของนายปรีดี พนมยงค์ มาบำเพ็ญกุศลทักษิณานุประทาน ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ได้พระราชทานผ้าไตรจำนวน 10 ไตร และทรงรับสั่งให้สำนักพระราชวัง นำเครื่องราชอิสริยาภรณ์มาวางประดับในพิธีรับอัฐิธาตุ อันแสดงถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีต่อนายปรีดี พนมยงค์ ผู้เคยมีคุณูปการต่อประเทศชาติ

ข้อ 2. ขณะที่นายปรีดี พนมยงค์ ยังมีชีวิตอยู่ ได้มีบุคคลบางคนผู้ไม่ประสงค์ดีต่อนายปรีดี พนมยงค์ อิจฉาริษา คุณงามความดีของนายปรีดี พนมยงค์ ต้องการจะทำลายเกียรติยศชื่อเสียงของนายปรีดี พนมยงค์ และวงศ์ตระกูล จึงได้กระทำการละเมิดใส่ความหมิ่นประมาทนายปรีดี พนมยงค์ ให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชังเกี่ยวกับกรณีสวรรคตขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 ซึ่งนายปรีดี พนมยงค์ ได้พยายามปกป้องและชักพอกความบริสุทธิ์ของตนเอง โดยได้ดำเนินคดียื่นฟ้องผู้กระทำการละเมิดต่อศาลสถิตย์ยุติธรรมเป็นลำดับต่อไปนี้

2.1 เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2510 นายปรีดี พนมยงค์ โดยนายวิชา กันตามระ ผู้รับมอบอำนาจ ได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลแพ่ง หมายเลขคดีที่ 1596/2510 คดีหมายเลขแดงที่ 5651/2510 โดยฟ้องบริษัทสยามรัฐ จำกัด จำเลยที่ 1 ม.ร.ว.กึกกฤษ ปรามโซ จำเลยที่ 2 นายประจวบ ทองอุไร จำเลยที่ 3 นายประหยัด ศ.นาคะ-นาท จำเลยที่ 4 ข้อหาหรือฐานความผิดหมิ่นประมาททำให้เสียหาย ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ เกี่ยวกับกรณีสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 ผลทางคดีศาลฎีกาพิพากษา ยืนตามคำพิพากษาชั้นต้น ให้จำเลยที่ 1 ที่ 3 ที่ 4 ที่ 5 แพ้คดีต้องรับผิดชอบฟ้องของโจทก์

2.2 เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2513 นายปรีดี พนมยงค์ โดยนายวิชา กันตามระ ผู้รับมอบอำนาจ ได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลแพ่งคดีแพ่งหมายเลขคดีที่ 7236/2513 คดีหมายเลขแดงที่ 2005/2513 ฟ้องบริษัทสยามรัฐ จำกัด จำเลยที่ 1 ม.ร.ว.กึกกฤษ ปรามโซ

จำเลยที่ 2 นายสำเนียง ชันชะชวนะ จำเลยที่ 3 นายประจวบ ทอง-
อุไร จำเลยที่ 4 นายประหยัด ศ.นาคะนาท จำเลยที่ 5 ข้อหาหรือ
ฐานความผิดละเมิดปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และหมิ่นประ-
มาท โดยใส่ความทำให้โจทก์เสียหาย

ผลทางคดีจำเลยทุกคนยอมประกาศในหนังสือพิมพ์ราย
วันและรายสัปดาห์ แดงความจริงว่า นายปรีดี พนมยงค์ ไม่เคย
เป็นจำเลยในคดีสวรรคตเลย และไม่เคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำ
ความผิด เมื่อโจทก์ไม่เคยถูกศาลพิพากษาลงโทษ จึงถือว่าโจทก์ยัง
บริสุทธิ์ ส่วนการที่โจทก์หลบหนีออกจากประเทศนั้น เป็นการหลบ
หนีการรัฐประหาร จึงขอให้ผู้อ่านทราบความจริง และขออภัยใน
ความกลาดเคลื่อนนี้ด้วย

2.3 เมื่อประมาณปี พ.ศ.2514 นายปรีดี พนมยงค์
โดยนายวิชา กันตามระ ผู้รับมอบอำนาจ ได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้องต่อศาล
แพ่ง คดีแพ่งหมายเลขดำที่ 113/2514 คดีหมายเลขแดงที่ (จำไม่
ได้) โดยฟ้องบริษัทไทยเดลีการพิมพ์ จำกัด จำเลยที่ 1 นายสาร
บรรดาศักดิ์ จำเลยที่ 2 นายรุ่งโรจน์ นรเศรษฐ์วุฒิชัย จำเลยที่ 3
นายจ่านอง แก้วโสวัฒน์ จำเลยที่ 4 ข้อหาหรือฐานความผิดละเมิด
ปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและหมิ่นประมาท โดยใส่ความ
โจทก์ (นายปรีดี พนมยงค์) เสียหาย

ผลทางคดี จำเลยประกาศขอขมาต่อนายปรีดี พนมยงค์
ว่า "จำเลยทั้งสี่ได้รู้สำนึกว่าข้อความที่จำเลยเผยแพร่ข้างต้นนั้น มิ
ได้มีมูลความจริงแต่ประการใดเลย จำเลยทุกคนจึงขออภัยนายปรีดี
พนมยงค์ หรือหลวงประดิษฐมนูธรรม โจทก์ ที่ถูกข้าพเจ้าทั้งหลาย
ใส่ความด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ดังกล่าวแล้ว ซึ่งนายปรีดี พนม-

ยงก์ ได้กรุณาให้อภัยและถอนฟ้องคดีแล้ว"

2.4 เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2521 นายปรีดี พนมยงค์ โดยนายปาล พนมยงค์ ผู้รับมอบอำนาจ ได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลแพ่ง คดีหมายเลขดำที่ 4226/2521 คดีหมายเลขแดงที่ 14212/2522 โดยโจทก์ได้ยื่นฟ้อง นายรอง ศยามานนท์ จำเลยที่ 1 บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด จำเลยที่ 2 บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด จำเลยที่ 3 ข้อหาหรือฐานความผิดละเมิด หมิ่นประมาท ไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของโจทก์ อันเกี่ยวเนื่องกับกรณีสวรรคตด้วย

ผลทางคดี ได้ตกลงประนีประนอมยอมความ และศาลโปรดพิพากษาตามยอมในคดีดังกล่าว โดยจำเลยยอมขอประกาศทางหนังสือพิมพ์ต่อไปนี้

"ด้วยคำที่จำเลยที่ 1 เป็นผู้แต่งหนังสือประวัติศาสตร์ไทยในระบอบรัฐธรรมนูญ พิมพ์ขึ้นในปี พ.ศ.2520 โดยจำเลยที่ 2 เป็นผู้พิมพ์ และจำเลยที่ 3 เป็นผู้พิมพ์โฆษณาจำหน่ายแจก ข้ำจำเลยขอประกาศความจริงให้ทราบทั่วกันว่า

1. หนังสือนี้ มีข้อความกลาดเคลื่อนต่อความจริงบางตอน เพราะจำเลยอาศัยข้อมูลซึ่งจำเลยได้รับการบอกเล่ามาจากบุคคลอื่น

2. บัดนี้ โจทก์ได้แสดงเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ไว้ต่อศาล ซึ่งจำเลยทั้งสามได้ตรวจสอบและยอมรับว่าโจทก์เป็นรัฐบุรุษอาวุโสซึ่งรับราชการมาโดยตลอดด้วยความซื่อสัตย์สุจริต จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญเป็นที่ประจักษ์

อันองค์การไว้ในฐานะรัฐบุรุษอาวุโส ความพระบรมราชโองการอยู่จนกระทั่งบัดนี้ และจำเลยจะไม่พิมพ์หนังสือที่พิพาทดังกล่าวซ้ำอีก

2.5 เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2521 นายปรีดี พนมยงค์ โดยนายปาล พนมยงค์ ผู้รับมอบอำนาจ ได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลแพ่ง กดีหมายเลขคดีที่ 8612/2521 กดีหมายเลขแดงที่ 5810/2522 ข้อหาหรือฐานความผิดละเมิด หมิ่นประมาท โดยยื่นฟ้องนายชาติ เอี่ยมกระสินธุ์ จำเลยที่ 1 นายบัญชา กุหาสวัสดิ์ จำเลยที่ 2 ห้างหุ้นส่วนจำกัดศึกษาสัมพันธ์ จำเลยที่ 3 ห้างหุ้นส่วนจำกัดประพันธ์สารสิน จำเลยที่ 4

ผลทางคดีจำเลยที่ 1 และที่ 4 ร่วมกันจัดการโฆษณาในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ไทยรัฐ และเดลินิวส์ ฉบับละ 3 วัน ติดต่อกัน โดยประกาศว่า "ข้าพเจ้านายชาติ เอี่ยมกระสินธุ์ จำเลยที่ 1 และห้างหุ้นส่วนจำกัดประพันธ์สารสิน จำเลยที่ 4 ขอแสดงความจริงว่า โจทก์ (นายปรีดี พนมยงค์) เป็นผู้ริสฤทธิ์ในกรณีสวรรคตของในหลวงอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 โจทก์ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโจทก์ได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ เป็นที่ประจักษ์ คงได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ยกย่องไว้ในฐานะรัฐบุรุษอาวุโส ความประกาศพระบรมราชโองการ ณ วันที่ 8 ธันวาคม พุทธศักราช 2488 นั้นแล้ว และการที่โจทก์หลบหนีออกนอกประเทศนั้น เพราะหลบหนีรัฐประหาร เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 จึงขอประกาศให้ทราบทั่วกัน

2.6 เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2526 นายปรีดี พนมยงค์ โดยนางสาวนวลจันทร์ ณ ป้อมเพชร ผู้รับมอบอำนาจ ได้เป็นโจทก์

ยื่นฟ้องต่อศาลแพ่ง กดีหมายเลขคำที่ 4424/2526 กดีหมายเลข
แดงที่ 8179/2526 โดยฟ้องนายอาภา ภมรบุตร จำเลยที่ 1 นาย
ปัญญา ธรรมวิทย์ จำเลยที่ 2 ข้อหาหรือฐานความผิดละเมิด ผิด
ปฎิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน หมิ่นประมาท ไขข่าว แพร่หลาย
ข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง ทำให้เสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติ-
คุณ ความเจริญ และทางทำมาหาได้ของโจทก์

ผลคดีตกลงประนีประนอมยอมความโดยจำเลยทั้งสองยอม
ประกาศขอขมาในหนังสือพิมพ์มติชน ไทยรัฐ บางกอกโพสต์ 5
วันติดต่อกัน มีความดังนี้ "ข้าพเจ้าจำเลยได้ทราบความจริงแล้วว่า
นายปรีดี พนมยงค์ มิได้เป็นหรือเคยเป็นคอมมิวนิสต์ หรือเกี่ยวข้องกับ
แก่การเป็นคอมมิวนิสต์ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับกรณีที่รัชกาลที่ 8 สวรร-
กต ไม่ได้ลี้ภัยเพราะกรณีสวรรคต หากแต่ลี้ภัยจากการรัฐประหาร
เข้าไปอยู่ในประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ และได้พูดกระจายเสียงเกี่ยว
แก่ประเทศไทยอย่างไร จึงขอประกาศโฆษณาออกภัยและขอขมา
ต่อนายปรีดี พนมยงค์ และทายาทของท่านด้วย"

ดังกล่าวนี้อือบรรยายคำฟ้องของโจทก์ เกี่ยวกับประวัติ
ความเป็นมาของนายปรีดี พนมยงค์ โดยสังเขป และ
ที่เกี่ยวกับการที่นายปรีดี พนมยงค์ ถูกบุคคลบางกนพิมพ์หนังสือออก
โฆษณาเผยแพร่กล่าวหาใส่ความว่านายปรีดี พนมยงค์ มีส่วนพัวพัน
ในกรณีสวรรคตของในหลวงอานันทฯ ซึ่งนายปรีดี พนมยงค์ ได้
ดำเนินการฟ้องร้องบุคคลเหล่านั้นต่อศาลสถิตยุติธรรม และผลของ
คดีปรากฏว่าทุกคดีที่บุคคลเหล่านั้นตกเป็นจำเลย ก็ได้ยอมรับผิดว่า
ทำไปด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์และขอขมาท่าน

2

ต่อไป นี้ เป็นบรรยาฟองของโจทก์เกี่ยวกับฐานะของจำเลย โดยเฉพาะคือคุณไข่มุกด์ ชูโต และบางตอนของ

บทประพันธ์ของเธอที่กล่าวถึงใส่ร้ายป้ายสีนายปรีดี พนมยงค์

ไข่มุกด์ 3. จำเลยที่ 1 (คุณไข่มุกด์ ชูโต) เป็นปฎิมากร สำเร็จปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ถวายตัว

ทำงานศิลปสนองใต้เบื้องยุคลบาทแล้วแต่จะมีพระราชเสาวนีย์ ได้บังอาจประพันธ์หนังสือชื่อ **พระเจ้าอยู่หัวอันนันทมหิดลของปวงชน**

ชาวไทย.... โดยเจตนาใส่ความหมิ่นประมาทนายปรีดี พนมยงค์ ว่า เป็นผู้บงการสมคบกับบุคคลอื่น ลอบปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 8 เป็นการปลุกปั่นยุยงคนจำนวนหนึ่งที่หลงเชื่อง่าย ให้เกิดความโกรธแค้นนายปรีดี พนมยงค์ สามิโจทก์ โจทก์ บุตร ตลอดถึงทายาทวงศ์ตระกูลของโจทก์และสามิโจทก์ น่าจะเป็นเหตุให้โจทก์

และบุตรต้องเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง

ข้อความอันเป็นการหมิ่นประมาทใส่ความมีบางตอนว่าดังนี้

ในเอกสาร (หมายถึงหนังสือที่จำเลยประพันธ์ขึ้น) หน้า 15 มีข้อความว่า

"เมื่อเสด็จสวรรคตข้าพเจ้าได้เห็นพระศพ และพระราชพิธีเกี่ยวกับพระบรมศพแทบทุกอย่าง จนถึงวันถวายพระเพลิง จากความรู้สึก และจดจำมาแต่เยาว์วัย ได้รับรู้ถึงความเศร้าโศกของคนทั้งประเทศและของตนเอง ได้ยินและได้อ่านทุกถ้อยคำจากข้อความที่คนทั้งประเทศในขณะนั้นลงความเห็นกันว่าถูกลอบปลงพระชนม์ในขณะเดียวกันก็พากันเกลียดชังสาปแช่งในตัว "ผู้บงการ" ผู้ลงมือและผู้ร่วมลงมือ

"คนไทยมีนิสัยลืมนง่าย ผู้ที่เกิดทันเหตุการณ์สมัยนั้นก็ล้มหายตายจากไปเป็นจำนวนมาก พวกที่ยังมีชีวิตเหลืออยู่ ก็ขออยู่อย่างสบาย ๆ ไปวันหนึ่ง ๆ คิดว่าสาตฎีกาตัดสินไปแล้วก็แล้วไป ไม่คิดที่จะขุดคุ้ยขึ้นมาพูดมาเขียนหรือต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม ในขณะเดียวกับที่ฝ่าย "ผู้บงการ" ก็พยายามกระทำทุกอย่าง เพื่อพอกตัวเองให้บริสุทธิ์ กลับกลายเป็นผู้ที่มีคนหลงผิดเคารพนับถือมากขึ้น"

ในเอกสารหน้า 7 มีข้อความว่า

"เมื่อวัยเด็กนั้นข้าพเจ้าได้เก็บหนังสือ วรรณคดี ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เขียนเกี่ยวกับพระเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์ไว้ทุกฉบับ ล้วนมีข้อมูลและหลักฐานความเป็นจริงที่เป็นการเผยแพร่พระเกียรติยศให้ปรากฏ ผิดกับอีกสถาบันหนึ่งซึ่งคอยแต่ออกข่าว

อัมมกถาให้เหมือนพระยุคบาท"

ในเอกสารหน้า 49-50 จำเลยได้บรรยายบรรยากาศในพระราชพิธีสงฆ์หน้าพระบรมศพของในหลวงในพระบรมโกศ ว่าดังนี้

"พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินตามพระบรมโกศออกจากพระทวารเป็นพระองค์แรก ข้าพเจ้าซึ่งนั่งอยู่ชิดพระทวารนั้นจำได้คิดว่าทรงพระกรรแสง น้ำพระเนตรกระเซ็นกลบฉลองพระเนตรสีขาวใส จนต้องหยุดพระราชดำเนิน ทรงถอดฉลองพระเนตรออก แล้วทรงหยิบผ้าซับพระพักตร์ออกจากพระกระเปาะฉลองพระองค์ ทรงซับน้ำพระเนตร พระพักตร์ และฉลองพระเนตร จึงเสด็จฯ ต่อไปได้ด้วยชดช้อยมานะ

"ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการถือดับต้นจนแน่นหน้าอกไปหมด เจ้านายฝ่ายในและข้าราชการผู้ใหญ่ ณ ที่นั้นรวมทั้งแม่และข้าพเจ้าด้วย แสนสงสารสมเด็จพระอนุชาธิราชยิ่งนัก ต่างก็กราบพระบาทรำงำให้อยู่ที่พื้น แทบไม่เป็นสมประดี ไม่กล้าเงยขึ้นมองพระพักตร์จนเสด็จฯ ผ่านไป

"หากผู้ใดเห็นเหตุการณ์ขณะนั้นจะไม่มีใครเลยที่จะคิดอกุศลในพระองค์ท่าน ความที่บุคคลปัญญาอ่อนสมัยนี้หลงเชื่อคำเล่าลือใส่ร้ายป้ายสี ซึ่งมีอยู่เป็นประจำในปัจจุบัน

"ผู้ที่ตามเสด็จออกมาเป็นคนแรกคือ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ข้าพเจ้าจำได้คิดว่าอีกนั้นแหละ **เขามิไบนท์ที่อิมเอบเป่งปลั่งแดงจัด ไม่มีน้ำตา**

"ภาพที่ข้าพเจ้าคิดว่าอีกภาพหนึ่งก็คือ ม.ร.ว.กึกฤทธิ์ ปราโมช และนายควง อภัยวงศ์ **ร้องไห้โฮ จำได้ถึงอาการสะอึกสะอื้นฮัก ๆ ของทั้งสองท่าน"**

เอกสารหน้า 51 มีข้อความว่า

"ตกคึกของคีนนั้น เรือจ้างข้ามปากแม่น้ำเจ้าพระยา ได้พากันยกขบวนไปจอดเป็นแพติดกัน ชุมนุ่มกันที่ท่าช่างวังหน้า อันเป็นบริเวณติดกับท่าเขียนนายกรัฐมนตรี้ ประสานเสียงตะโกนซ้ำ ๆ ซาก ๆ ในประโยคที่ว่า "เอาในหลวงของภูคินมา"

ข้อความตามบรรยายมาข้างต้นจำเลยที่ 1 ประพันธ์ และร่วมกับจำเลยที่ 2 และที่ 3 พิมพ์เผยแพร่ มีความเกี่ยวโยงถึงกัน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำว่า "ผู้บงการ" นั้นว่าจำเลยที่ 1 มีเจตนาหมายถึงนายปรีดี พนมยงค์ จำเลยที่ 2 ที่ 3 ก็พึงทราบดีว่าหมายถึงนายปรีดี พนมยงค์ และจำเลยทั้งสามต้องการให้ผู้อ่านหลงเข้าใจว่า ผู้บงการปลงพระชนม์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ก็ือนายปรีดี พนมยงค์

จากข้อความที่ว่า ฝ่ายผู้บงการก็พยายามกระทำทุกอย่างเพื่อปกปิดตัวเองให้บริสุทธิ์นั้น เพราะจำเลยทราบดีว่านายปรีดี พนมยงค์ เป็นนักการเมือง เป็นหนึ่งในคณะราษฎรที่ทำงานเพื่อชาติ เพื่อประชาชน เพื่อประชาธิปไตยย่อมจะมีผู้เห็นดีเห็นชอบเคารพนับถือ และย่อมจะมีผู้เสียประโยชน์เป็นศัตรูทางการเมือง นายปรีดี พนมยงค์ จึงถูกพวกศัตรูทางการเมืองใส่ร้ายป้ายสี อ้างกรณีสวรรคตของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เป็นเหตุทำลายอนาคตทางการเมืองของนายปรีดี พนมยงค์ พยายามแพร่ข่าวเท็จบิดเบือนความจริงให้ประชาชนเข้าใจผิดว่านายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ร่วมเกี่ยวข้องกับคนร้ายลอบปลงพระชนม์ โดยวิธีเขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์บ้าง ประพันธ์และพิมพ์เป็นเล่มทำนองเดียวกับจำเลยบ้าง นายปรีดี พนม

ยงก์ ต้องเสียหาย นายปรีดี พนมยงค์ ก็ได้พยายามปกป้องตนเองซัก
 พอกความบริสุทธิ์ของตนเอง โดยเป็นโจทก์ยื่นฟ้องผู้กระทำผิดเป็น
 จำเลยต่อศาล ตามที่ได้บรรยายในฟ้องข้อ 2, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4,
 2.5, และ 2.6 ฉะนั้นความในเอกสารเจตนาของจำเลยต้องการให้ผู้
 อ่านเข้าใจว่า นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้บงการวางแผนร่วมลอบปลง
 พระชนม์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ส่วนการที่นายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งจำเลยจงใจจะให้ผู้อ่านเข้าใจ
 ว่าเป็นผู้บงการ และกลับกลายเป็นผู้มีคนหลงผิดเคารพนับถือมากขึ้น
 นั้น โดยแท้จริงมิได้มีบุคคลใดหลงเคารพนับถือ ผู้ที่เคารพนับถือนาย
 ปรีดี พนมยงค์ นั้นล้วนแต่เป็นผู้มองเห็นสัจจะ รู้ถึงความบริสุทธิ์และ
 มีขันติธรรมของนายปรีดี พนมยงค์ จึงได้เคารพนับถือในคุณงาม
 ความดีที่ปรากฏ

นอกจากนี้ จำเลยยังได้มีเจตนาจะให้ผู้อ่านบุคคลที่สามเข้าใจ
 ถึงสถาบันมหาวิทยาลัยทั้งสองสถาบัน คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ออกหนังสือล้วนมีข้อมูลและหลักฐานความเป็นจริง เป็นการเผยแพร่
 เกียรติยศให้ปรากฏ ผิดกับอีกสถาบันหนึ่งซึ่งคอยแต่จะออกข่าวอัป-
 มงคลให้แปดเปื้อนพระยุคลบาท โดยจำเลยเจตนาจะให้ผู้อ่านเข้าใจ
 ว่า อีกสถาบันหนึ่งนั้นคือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อันเป็นการบัง
 อาจดูหมิ่นถึงสถาบันมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้วย ทั้งนี้โดยจำเลย
 มีเจตนาจะกล่าวร้ายถึงนายปรีดี พนมยงค์ ในฐานะผู้ก่อตั้งและเป็น
 ผู้ประศาสน์การของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อให้บุคคลที่สาม
 ดูหมิ่นเกลียดชังนายปรีดี พนมยงค์ นั้นเอง แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไม่เคยกระทำการใด ๆ อันเป็นการออก
 ข่าวอัปมงคลให้แปดเปื้อนพระยุคลบาท

จากข้อความที่ว่าผู้ที่ตามเสด็จออกมาคือนายกรัฐมนตรี ปรีดี พนมยงค์ มีใบหน้าอิมเอิบ เปล่งปลั่งแดงจัดไม่มีน้ำตา แต่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และนายควง อภัยวงศ์ ร้องไห้โฮอาการสะอึกสะอื้นฮัก ๆ

บทประพันธ์ดังกล่าวเป็นเจตนาร้ายของจำเลย แสดงเท็จเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจว่า นายปรีดี พนมยงค์ มีความดีใจพอใจ ในกรณีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลสวรรคต แต่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และนายควง อภัยวงศ์ ร้องไห้โฮอาการสะอึกสะอื้นฮัก ๆ หมายถึงจงรักภักดีและเศร้าโศกอย่างล้นพ้น ซึ่งความจริงนายปรีดี พนมยงค์ มีความจงรักภักดี มีความเศร้าโศกเสียใจไม่น้อยกว่า ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และนายควง อภัยวงศ์ ความจริงขณะนั้นจำเลยที่ 1 อายุเพียง 8 ขวบ (ตามที่จำเลยอ้าง) ยังเป็นเด็กไร้เดียงสา ไม่อยู่ในฐานะที่จะมีความรู้สึกนึกคิดในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบทประพันธ์ของจำเลยที่ 1 จึงเป็นการปั้นน้ำเป็นตัว เพื่อหลอกประชาชนให้ดูหมิ่นเกลียดชังนายปรีดี พนมยงค์ กุศลมารศและทนายทวงศ์ตระกูล

จากข้อความที่ว่า มีขบวนเรือจ้างพากันยกขบวนไปจอดเป็นแพชุมนุมกันที่ท่าช้างวังหน้าติดกับท่าเนียบนายกรัฐมนตรี คือที่พักอาศัยของนายปรีดี พนมยงค์ ประสานเสียงตะโกนซ้ำ ๆ ซาก ๆ ว่า "เอาในหลวงของกูคืนมา" เป็นบทประพันธ์เท็จไม่มีมูลความจริง ไม่มีขบวนเรือจ้างไปจอดร้องตะโกนตามที่จำเลยที่ 1 ประพันธ์ แต่จำเลยที่ 1 ประพันธ์ จำเลยที่ 2 ที่ 3 พิมพ์โฆษณาใส่ความ เพื่อจงใจให้สาธารณชนหรือบุคคลที่ 3 หลงเชื่อว่า นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้บง

การฆ่าในหลวงรัชกาลที่ 8 เป็นการใส่ความนายปรีดี พนมยงค์

4.2 ในเอกสารหน้า 24 ซึ่งจำเลยได้รวบรวมข่าวราชการของสำนักพระราชวังมาพิมพ์ประกอบกับบทประพันธ์ของจำเลยที่ 1 ว่า

"ข่าวราชการ, ด้วยนับแต่วันที่ 2 มิถุนายน สกนี่เป็นต้นไป สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เริ่มทรงประจวรเกี่ยวกับพระนาถิไม้ปรกติ และทรงเหน็ดเหนื่อยไม่มีพระกำลัง แม้กระนั้นก็ดี สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้เสด็จประพาสเยี่ยมราษฎร อันเป็นพระราชภารกิจของพระองค์ ครั้นต่อมาพระอาการเกี่ยวกับพระนาถิก็ยังมีได้ทุเลา จึงต้องเสด็จประทับอยู่แต่บนพระที่นั่ง มิได้เสด็จออกงานตามหมายกำหนดการ ครั้นวันที่ 9 มิถุนายน สกนี่ ตอนเช้าเวลา 6 นาฬิกา ได้เสวยพระไอศถน้ำมันละหุ่ง แล้วเข้าห้องทรง ซึ่งเป็นพระราชภารกิจประจำวัน แล้วเสด็จเข้าพระที่นั่ง ครั้นเวลาประมาณ 9 นาฬิกา มหาดเล็กห้องพระบรรทมได้ยินเสียงปืนบนพระที่นั่ง จึงรีบเข้าไปดู เห็นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรรทมอยู่บนพระที่นั่ง มีพระโลหิตไหลเปื้อนพระองค์ และสวรรคตเสียแล้ว มหาดเล็กห้องพระบรรทมจึงไปกราบทูลสมเด็จพระราชชนนีให้ทรงทราบ แล้วเสด็จไปถวายบังคมพระบรมศพ ต่อนั้นมีพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ได้เข้าไปกราบถวายบังคม และอธิษฐานกรรมตำรวจกับอธิษฐานกรรมการแพทย์ได้ไปตรวจพระบรมศพ และสอบสวน สันนิษฐานได้ว่า กงจะทรงจับเกล้าพระแสงปืนตามพระราชอัธยาศัยที่ทรงชอบ แล้วเกิดอุบัติเหตุขึ้น...สำนักพระราชวัง, วันที่ 9 มิถุนายน 2489"

และจำเลยได้ประพันธ์เผยแพร่ต่อไปว่า

" แดงการณณ์ฉบับนี้มีข้อความไม่น่าเชื่อถือหลายประการ ทำให้เกิดกระแสข่าวลือต่าง ๆ ขึ้นจนถึง ส.ส.เพชรบูรณ์อภิปรายในสภาว่า ราษฎรไม่เชื่อแดงการณณ์ อนึ่งแดงการณณ์นี้อ้างว่า อธิบดีกรมตำรวจกับอธิบดีกรมการแพทย์ ได้ไปตรวจพระบรมศพและสอบสวนแล้ว ปรากฏว่าในภายหลังอธิบดีกรมการแพทย์คือนายแพทย์นิคย์ เวชวิศิษฐ์ อ้างเสมอว่าเข้าไปในฐานะแพทย์ ไม่ได้เข้าไปตรวจพระบรมศพ ซึ่งแสดงว่า รัฐบาลหลอกลวงประชาชนแต่แรก ในวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ.2489 คณะแพทย์ของสภาอากาศ มีนายแพทย์หม่อมหลวงเกษทร สนิทวงศ์ นายแพทย์คว้น จีระเศรษฐ นายแพทย์นิยม จิมวงศ์ นายแพทย์ชูช่วง เกวตรุณทร์ นายแพทย์เกษม เนียวกุล นางสาวสงวนวรรณ เพ็ญเพช และนางสาวประยงค์ อรัญสถานนท์ ได้เข้าไปทำความสะอาดพระบรมศพเพื่ออัญเชิญไปประดิษฐานในพระบรมโกศ ได้พบรูกระสุนปืนที่ท้ายทอยของพระเศียรอีกรูหนึ่ง ข่าวนี้เป็นที่รู้จักกันไป ปรากฏว่ารูกระสุนที่พระนลาฏโตกว่าที่ท้ายทอย ทำให้ ส.ส.ตาก อภิปรายในสภาว่า น่าสงสัย เพราะปรกติรูกระสุนเข้าเล็กกว่ารูกระสุนออก

" เหตุการณ์เหล่านี้ ทำให้ประชาชนสิ้นความเชื่อถือในรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตัวนายปรีดี พนมยงค์ นายกรัฐมนตรี แพทย์และพยาบาลของสภาอากาศ ถูกนายกรัฐมนตรีเรียกตัวไปต่อว่าเรื่องนำข่าวเรื่องรูกระสุนปืนมาเปิดเผย "

จากข้อความข้างต้นในเอกสาร จำเลยทั้งสามมีเจตนาจะให้ผู้อ่านเข้าใจว่า ในขณะที่เกิดเหตุสวรรคตของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 ประชาชนสิ้นความเชื่อถือในรัฐบาล โดย

เฉพาะในตัวนายปรีดี พนมยงค์ นายกรัฐมนตรี โดยจำเลยนำมาพิมพ์ร่วมกับบทประพันธ์ของจำเลย มีเจตนาจะให้ผู้อ่านทั่วไปเข้าใจว่า นายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งขณะนั้นเป็นนายกรัฐมนตรี ที่ประชาชนหมดความเชื่อถือ เพื่อจะทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกเกลียดชัง และที่ว่าแพทย์และพยาบาลของสภาภาษาตถูกนายกรัฐมนตรียึดตัวไปต่อว่า เรื่องนำข่าวรุกรณะสนป็นมาเปิดเผยอันไม่เป็นความจริง เพราะนายปรีดี พนมยงค์ ไม่เคยเรียกแพทย์และพยาบาลของสภาภาษาตไปต่อว่า ดังข้อกล่าวอ้างของจำเลย

กรณีสำนักพระราชวังออกแถลงการณ์ตามกล่าวนั้น สำนักพระราชวังโดยมีพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่หลายพระองค์ อาทิ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมขุนชัยนาทนเรนทร พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุมภฏ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ พระองค์เจ้าวรรณ พระองค์เจ้าธานี กับท่านนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีอีกหลายท่าน ได้ประชุมพิจารณากัน จากรายงานของอธิบดีกรมตำรวจ เกี่ยวกับการสอบสวนกรณีสวรรคตของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กรมขุนชัยนาทนเรนทร รับสั่งว่า สำหรับพระองค์ท่านเองเข้าใจว่าเป็นอุบัติเหตุจริง ก็เพราะท่านทราบว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงโปรดพระแสงปืนมาก และเคยเห็นทรงกระชากพระแสงปืน และทรงหันล่ากล้องเอาปากกระบอกมาหาพระพักตร์เพื่อส่องดูล่ากล้อง สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เคยรับสั่งว่า **ปืนกระบอกนี้ไกอ่อน ง่าย** จึงบันทึกไว้โดย พ.ต.ท. ประเสริฐ ลิ้มอักษร พนักงานสอบสวนผู้หนึ่งเป็นผู้บันทึก

ทั้งนี้ แม้ว่าสำนักพระราชวังโดยหน่วยราชการจะส่งกัคดีสำนักนายกรัฐมนตรีก็จริง แต่ในการประกาศข่าวราชการสำนักพระราชวังในกรณีสวรรคตนั้น เป็นเรื่องของสำนักพระราชวัง โดยความเห็น

ขอบของพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ แต่เอกสารหมายเลข 1 ของจำเลยมีเจตนาจะโน้มน้าวผู้อ่านให้เข้าใจว่านายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ประกาศ เพื่อปกปิดความจริงต่อประชาชน อันมีเจตนาจะใส่ความนายปรีดี พนมยงค์ ต่อผู้อ่าน โดยประการที่น่าจะทำให้ นายปรีดี พนมยงค์ กู้สมรส บุตร และทายาทวงศ์ตระกูลเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง

4.3 ในเอกสารหน้า 26-27 มีข้อความว่า

"คณะแพทย์ได้ทำการทดลองยิงศพสด 2 ศพ ศพดอง 5 ศพ พบว่าบาดแผลที่เหมือนกับในพระบรมศพ ก็อิงจากทางด้านหัวของศพ โดยจรดปืนชิดกับผิวหนังที่หน้าผากแล้วยิงทันที คณะแพทย์พยายามศึกษาต่อไปเพื่อหาสาเหตุของการสวรรคต พิสูจน์ได้ว่า ฆาตกรต้องยืนอยู่ด้านเบื้องสูงของพระแท่น (พนักหัวเตียง) โดยจรดปากกระบอกปืนชิดพระนลาฏด้านซ้ายแล้วยิงลงมา รุกกระสุนหน้าพระนลาฏ และรุกรกระสุนหลังด้านท้ายทอยจึงปรากฏวิถีกระสุนเช่นนั้น เป็นอันไร้เหตุผลที่คณะรัฐบาลปล่อยข่าวว่าทรงยิงพระองค์เอง หรือทรงทำพระแสงปืนตนเอง **หรือมีพระบรมราชวงศ์ใกล้ชิดมาทรงเล่นพระแสงปืนหยอกเย้ากันแล้วทรงทำพระแสงปืนกันขึ้น** **ผิดวิสัยเจ้านายซึ่งทรงแยกกันประทับเป็นสัดส่วน และจะไม่ทรงวิสาสะเสด็จล่วงหน้าเข้ามาแจกเช่นสามัญชน** ดังกล่าวแล้วเช่นนั้น

"ผลการพิสูจน์ทำให้ นายกรัฐมนตรีโกรธมาก เพราะต้องการให้แพทย์พิสูจน์แต่เพียงว่า กระสุนเข้าข้างหน้าออกข้างหลังเท่านั้น

"เมื่อความเห็นของแพทย์ ในการชันสูตรพระบรมศพ

ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ของรัฐบาลในขณะนั้น นายปรีดี พนมยงค์ นายกรัฐมนตรีก็ได้มีหนังสือถึงกงสุลอังกฤษ ขอให้นายแพทย์จากกงสุลอังกฤษที่ถูกเชิญมาเป็นกรรมการแพทย์ถอนตัวออกจากคณะกรรมการ กงเหลือแต่นายแพทย์ อี.ซี.กอร์ด นายแพทย์อเมริกัน ที่ถึงแม้จะได้รับหนังสือจากรัฐบาลไทยขอให้ถอนตัว แต่นายแพทย์กอร์ดก็ยังไม่ยินยอม เพราะถือว่าเป็นนายแพทย์อาสาสมัครอเมริกันของศาสนจักร มีความเป็นอิสระไม่ได้ขึ้นอยู่กับรัฐบาลใด จึงไม่ได้ถอนตัวตามคำขอร้องของรัฐบาลไทย"

โจทก์ขอประทานกราบเรียนว่า คณะรัฐบาลไม่ได้ปล่อยข่าวตามที่จำเลยได้ประพันธ์พิมพ์และเผยแพร่ แต่ที่จำเลยได้ประพันธ์พิมพ์และเผยแพร่ข้อความตามเอกสารดังกล่าว **เป็นข้อความเท็จเพื่อใส่ความนายปรีดี พนมยงค์** ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ในขณะนั้น เพื่อโน้มน้าวให้ผู้อ่านเข้าใจว่า นายปรีดี พนมยงค์ ปล่อยข่าวอย่างไร้เหตุผลและกระทบกระเทือนถึงพระยุคลบาท โดยประการที่น่าจะทำให้นายปรีดี พนมยงค์ กุศลธรรม และวงศ์ตระกูล เสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง อันเป็นข้อความที่ไม่เป็นความจริง ข้อเท็จจริงตามคำเบิกความของ**พระพี่เลี้ยงเนื่อง จินตคุลย์** ผู้ใกล้ชิดกับสมเด็จพระราชชนนี มาตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียนพยาบาล ที่โรงเรียนพยาบาลศิริราชด้วยกัน และเป็นพระพี่เลี้ยงของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์และพระพี่นางด้วย พระพี่เลี้ยงเนื่องจึงเป็นผู้รับใช้ใกล้ชิดสมเด็จพระราชชนนีและพระราชโอรสและพระราชธิดา เป็นเวลาช้านาน เสมือนคนในครอบครัวเดียวกัน จนพระราชโอรสและพระราช

ธิดาทรงเรียกพระพี่เลี้ยงเนื่องจากว่า "แน่น" พระพี่เลี้ยงเนื่องจึงรู้จักพระราชอัธยาศัยของทั้งสามพระองค์เป็นอย่างดี

พระพี่เลี้ยงเนื่องได้เบิกความต่อศาลอาญา ในคดีสมคบกันประทุษร้ายองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นพยานโจทก์เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2491 มีความตอนหนึ่งว่า "ในหลวงทั้งสองพระองค์ชอบพอพระราชอัธยาศัยกันมาก เคยเห็นทรงทำอะไร ๆ ด้วยกันและคลุกคลีอยู่ด้วยกันเสมอ ถ้าพระองค์ใดทรงคืนบรรทมก่อน ก็ไปช่วยเข้าอีกพระองค์หนึ่งให้ตื่นขึ้น และก็ทรงกระຈุกกระຈักกันทั้งสองพระองค์ ทั้งสองพระองค์นี้ถ้าเสด็จกลับมาจากที่ใด จะต้องเสด็จไปเฝ้าพระราชชนนีก่อน ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ถอดเครื่องทรง"

ในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2491 พระพี่เลี้ยงเนื่องได้เบิกความต่อไปว่า "ในหลวงทั้งสองพระองค์ทรงหยอกล้อกันอย่างที่น้อง จึงกระโดดกอดคอกันบ้าง ปล้ำกันบ้าง และนอกจากนั้นยังเคยทรงจุดประทัดและเอาน้ำราดเวลาทรงโปรยทานแก่ทหารมหาดเล็ก ข้าพเจ้าเคยเห็นทรงถือปืนจู่โจมพวกฝ่ายใน ได้แก่ท้าวสัดยาฯ นางสาวจรรยา นางสาวทัศนียาและข้าพเจ้า ถ้าพระองค์ใดทรงคืนบรรทมก่อน ก็ไปช่วยเข้าให้อีกพระองค์หนึ่งให้ตื่นขึ้น และกระຈุกกระຈักกันทั้งสองพระองค์"

ดังนี้เป็นการแสดงโดยแจ้งชัดว่า หนังสือเอกสารที่จำเลยประพันธ์ไม่เป็นความจริงโดยสิ้นเชิง

กรณีที่ว่า "ผลการพิสูจน์ของแพทย์ทำให้นายกรัฐมนตรีโกรธมาก เพราะต้องการให้แพทย์พิสูจน์แต่เพียงว่ากระสุนเข้าข้างหน้าออกข้างหลังเท่านั้น จึงให้นายแพทย์จากกองทัพอังกฤษถอนตัวออกจากคณะกรรมการ" นั้น เป็นการแสดงเจตนาของจำเลยที่จะใส่ความ

นายปรีดีพนมยงค์ ซึ่งข้อเท็จจริงไม่ได้เป็นไปตามเอกสารของจำเลยดังกล่าว เพราะความจริงนายปรีดี พนมยงค์ ไม่ได้โกรธผู้ใดและไม่ได้ต้องการให้แพทย์พิสูจน์แต่เพียงว่า กระสุนเข้าข้างหน้าออกข้างหลัง ทั้งไม่ได้ให้นายแพทย์จากกองทัพอังกฤษถอนตัวออกจากคณะกรรมการแพทย์แต่อย่างใด **ปรากฏตามคำเบิกความของ พ.ค.หลวง นิตยเวชวิศิษฐ์** ที่ได้เบิกความต่อศาลอาญา เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2492 โดยสรุปว่า "เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2489 คณะแพทย์มีความเห็นแบ่งเป็นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าควรแสดงความเห็นประกอบด้วยว่าสวรรคตเพราะเหตุใด ในกรณีนี้คือ อุบัติเหตุหรือปลงพระชนม์เอง หรือถูกลอบปลงพระชนม์ แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าไม่ควรแสดงความเห็นเลย ควรแสดงความเห็นว่าผลเกิดจากอะไร เข้าทางไหน ออกทางไหน และอาวุธชนิดไหนทำให้สวรรคตเท่านั้น และมติของแพทย์ส่วนใหญ่เห็นว่า ควรแสดงความคิดเห็นประกอบด้วยว่าสวรรคตเพราะเหตุใดในสามกรณีนั้น"

พ.ค.หลวง นิตยเวชวิศิษฐ์ ได้เบิกความในรายละเอียดต่อไปว่า

"ในคืนวันที่ 25 เวลาประมาณ 21 นาฬิกา หรือก่อนหน้านิดหน่อย ข้าพเจ้าได้รับโทรศัพท์จากทำเนียบทำข้างว่า นายกรัฐมนตรีต้องการพบข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็ไปที่ทำเนียบทันที ไปถึงทำเนียบเข้าใจว่าเป็นเวลาไม่เกิน 21 นาฬิกา พบท่านนายกรัฐมนตรี ท่านได้ต่อว่าข้าพเจ้าว่า **ทำไมแพทย์ชั้นสูงครบรสแล้วจึงต้องออกความเห็นด้วยว่ากรณีเกิดจากอย่างไรอย่างหนึ่งในสามอย่างนั้น ตามธรรมดาที่ปฏิบัติกันในเมืองไทยนี้ แพทย์จะแสดงความเห็นได้แต่เพียงว่า การตายเกิดจากอะไร ผลเข้าทางไหนออกทางไหน ถูกอวัยวะสำคัญ**

อะไรหรือไม่อย่างไร จึงจะทำให้ตายเท่านั้น การที่แพทย์ออกความเห็นลงไปเช่นนี้จะไม่ถูกต้อง ข้าพเจ้าเรียนตอบว่า ไม่ควรจะออกความเห็นเช่นนั้นเหมือนกันเพราะไม่ได้ชันสูตรแต่ค้นมือ ไม่มีโอกาสได้เห็นท่าทางพระศพโดยตนเอง ไม่ได้เห็นวัตถุของกลาง จึงควรออกความเห็นได้เฉพาะบาดแผลเท่านั้น ท่านพูดต่อไปว่า แพทย์ฝรั่งที่เชิญมาร่วมชันสูตรพระบรมศพนั้นก็ทำเกินหน้าที่ของแพทย์ไปด้วย และเป็นกรนอกเหนือจากข้อความในหนังสือ ที่เชิญมาชันสูตรพระบรมศพ และท่านได้ปรารภต่อไปว่า ก็ควรจะให้แพทย์ฝรั่งทราบว่าที่ออกความเห็นเช่นนั้นไม่ถูก **ควรจะถอนความเห็นไปเสีย** และได้สั่งให้นายดิเรก ชัยนาม ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น ซึ่งถูกเรียกไปด้วย ให้ไปจัดการเรื่องนี้กับฝรั่งต่อไป ข้าพเจ้ากลับจากทำเนียบเวลาประมาณ 22-23 นาฬิกา เมื่อข้าพเจ้ากลับแล้ว นายดิเรกจะยังอยู่หรือไปก่อนแล้วข้าพเจ้าจำไม่ได้"

นายแพทย์นิคย์ เวชวิศิษฐ์ ได้ให้การต่อไปว่า

"รุ่งขึ้นวันที่ 26 เดือนเดียวกัน ได้มีการประชุมคณะกรรมการแพทย์ตามนัดที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เริ่มประชุมเวลา 9.30 นาฬิกา เท่าที่จำได้มีกรรมการแพทย์มาประชุมครบเหมือนวันก่อน พอเปิดประชุมพันเอก ไครเบอร์ก็แถลงต่อที่ประชุมว่า เรามีความเสียใจ ในฐานะแพทย์อยู่ในกองทัพอังกฤษ ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับกรณีสวรรคตจะเกี่ยวข้องกับทางการเมือง และได้รับทราบจากเอกอัครราชทูตอังกฤษว่าที่กระทำไปนั้นไม่ถูกต้องเสียแล้ว เพราะฉะนั้น**เราขอถอนความเห็นของเรา**" ข้อเท็จจริงตามคำเบิกความของ พ.ต.นิคย์ เวชวิศิษฐ์ นี้ **จึงไม่ใช่หมายกรัฐมนตรีปริศี พนมยงค์ ให้นายแพทย์จากกองทัพอังกฤษถอนตัว** แต่เป็นการถอนความคิดเห็น

ของเขาเอง

4.4 ในเอกสาร ซึ่งมีข้อความกล่าวหาใส่ความว่า นายปรีดี พนมยงค์ นายกรัฐมนตรีว่ามีการวางแผนไว้ซับซ้อน เพื่อการลอบปลงพระชนม์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหลายกรณี เช่น

4.4.1 เอกสารหน้า 29 จำเลยเขียนไว้ว่า

"ได้มีการชักนำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์ทรงซ้อมยิงปืนในพระบรมมหาราชวังบ่อยๆ เหมือนกับจงใจที่จะไม่ให้คนไม่สนใจเวลาเกิดเสียงปืนดังขึ้นในวัง"

ข้อเท็จจริงเรื่องนี้ เกี่ยวกับการทรงปืนของทั้งสองพระองค์นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ได้เบิกความในคดีสมคบกันประทุษร้ายต่อองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 โดยมีพระราชกระแสว่า

"ในหลวงรัชกาลที่ 8 เคยทรงปืนในงานแฟร์ เป็นปืนที่เขาฝึกกันปืนพกทรงแต่ที่นี้เป็นปืนของเล่น เมื่อเสด็จนิวัติพระนครใหม่ ๆ ในระหว่างเดือนธันวาคม มกราคม และกุมภาพันธ์นั้น ได้เคยทรงพระแสงปืนเหมือนกันเป็นปืนที่มีผู้ทูลเกล้าฯ ถวาย โดยถวายที่เมืองชลฯ เสด็จเมืองชลฯ ในราวเดือนธันวาคม โดยหลวงประดิษฐ์ฯ เป็นผู้กราบบังคมทูลเสด็จไปดูพวกใต้ดินของหลวงประดิษฐ์ฯ ปืนที่ทูลเกล้าฯ ถวายนั้นมีทั้งปืนสั้นและปืนยาว เมื่อเสด็จมาประทับพระที่นั่งบรมพิมานแล้วก็ได้ทรงปืนเหมือนกัน โดยมีคนมาชี้แจงการใช้ปืนถวาย ผู้มาชี้แจงมีเรือเอกวัชรชัยฯ ซึ่งขณะนั้นเป็นราชองครักษ์ พวกที่ให้ปืนมานั้นเป็นผู้แนะนำให้เรือเอกวัชรชัยฯ เป็นผู้ชี้แจงถวาย การที่ทรงปืนเป็นพระราชประสงค์ของในหลวงเอง ทรงปืนในสวนหลัง

พระที่นั่งบรมพิมาน ฉันทออกไปยิงปืนอยู่ด้วยเหมือนกัน ทรงทั้งปืนสั้น และปืนยาวทั้งสองอย่าง"

ข้อเท็จจริงเป็นดังพระราชกระแสดังกล่าว ก็เป็นพระราชประสงค์ของในหลวงเอง ที่ใครจะทรงปืน หาใช่เป็นเรื่องที่มีผู้ชักนำไปให้ทรงซ้อมยิงปืน ดังที่จำเลยประพันธ์

4.4.2. ในเอกสารหน้า 32 จำเลยประพันธ์ว่า

"ในเรื่องการลอบปลงพระชนม์นั้นปัจจุบันนี้มีผู้กล่าวอ้างว่า เป็นไปไม่ได้ เพราะอยู่ในพระราชฐาน ปราบฎตามความจริงว่า รัฐบาลสมัยนั้นไม่ได้จัดการรักษาความปลอดภัยถวายพระเจ้าอยู่หัวเลย ที่พระที่นั่งพระบรมพิมานอันเป็นที่ประทับนั้นมีพลทหาร 5 คน เฝ้าอยู่เท่านั้น ทหารเหล่านั้นเป็นทหารเกณฑ์ใหม่จากบ้านนอก มาเฝ้าโดยไม่รู้ว่าใครเป็นใคร ได้ให้การว่าใครแต่งสีกาก็มีมงกุฎติดก็เข้าใจว่าเป็นมหาดเล็ก และผู้ที่ไปธูระที่ในวังระหว่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์ประทับอยู่ ณ พระที่นั่งบรมพิมานสามารถขับรถผ่านประตูวังทั้งสามได้ เข้าไปจอดหน้าพระที่นั่งบรมพิมานได้โดยไม่มีผู้ใดห้ามปรามสักท่วง ซึ่งเป็นกรปฏิบัติที่หละหลวมมาก เพราะไม่ได้เป็นไปตามระเบียบของสำนักพระราชวังที่เกยวางไว้"

บทประพันธ์ของจำเลยดังกล่าวนี้ ไม่เป็นความจริง ความจริงการถวายความปลอดภัย ณ พระที่นั่งบรมพิมานอันเป็นที่ประทับนั้น ปราบฎจากกำให้การของพยานโจทก์ในคดีประทุษร้ายต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งมีหน้าที่ในการถวายความปลอดภัยว่าได้เป็นไปอย่างเข้มงวดกวดขันและหลายชั้นหลายเชิง นับแต่กำแพงวัง

รอบนอกจนถึงองค์พระที่นั่ง ได้มีทหารวังและตำรวจยามตลอดจน
เวรยามภายในเฝ้าประจำที่ และตรวจตราบริเวณองค์พระที่นั่งตลอด
เวลา จึงเป็นไปไม่ได้ที่บุคคลภายนอกจะเล็ดลอดเข้าไปในพระที่นั่ง
และปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์

พระยาชาติเดชอุดม เลขาธิการสำนักพระราชวัง ผู้ซึ่งเข้ารับ
ราชการอยู่ในพระราชสำนักมาแต่สมัยรัชกาลที่ 6 ได้ให้การเป็น
พยานโจทก์ในคดี สมทบกันประทูลร้ายต่อองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เมื่อ 12 กรกฎาคม 2492 เกี่ยวกับการถวายความปลอดภัยบนพระ
ที่นั่งบรมพิมาน มีความว่าดังนี้

"พระที่นั่งบรมพิมาน ข้าพเจ้าเห็นมียามมหาดเล็กรับใช้อยู่ที่
ตรงอัมจันทร์ใหญ่ มหาดเล็กชาวที่อยู่ยามที่ตรงอัมจันทร์กลาง ซึ่ง
ตรงนั้นมีห้องบันไดเล็กกลางอยู่ใกล้กับห้องเครื่องเล่น และมียาม
ตำรวจหลวงอยู่ที่พระที่นั่งชั้นล่าง นอกจากนั้นยังมีทหารยามเฝ้าอยู่
ตรงเชิงบันไดล่างที่จะขึ้นไปบนพระที่นั่ง ที่ประตูเหล็กกล้าก็มียาม
ทหารเฝ้าอยู่ ตามระเบียบรถยนต์หลวงแล่นผ่านประตูเหล็กกล้าเข้า
ไปได้"

นายเวศน์ สุนทรรัตน์ มหาดเล็กห้องพระบรรทมของในหลวง
องค์ปัจจุบัน ได้ให้การเป็นพยานโจทก์มีความว่าดังนี้

"ยามที่บันไดใหญ่จะมีเฝ้าอยู่จำไม่ได้ แต่ที่ข้าพเจ้าผ่านมา
นั้นเห็นมืออยู่คนเดียว และเมื่อลงบันไดใหญ่มาถึงพระที่นั่งชั้นล่างแล้ว
คงพบคนประมาณ 4-5 คน ซึ่งเป็นยามอยู่"

นายมังกร ภมรบุตร ข้าราชการสำนักเก่าแก่ได้ให้การเป็นพยาน
โจทก์ในประเด็นนี้ว่า

"ในตอนเช้าพเจ้ามีหน้าที่จัดโต๊ะเสวย ตั้งเครื่องเสวย เคนโต๊ะในเวลาเสวย อยู่ยามในเวลากลางคืน เรียกว่ายามตรวจ คือเมื่อพระเจ้าอยู่หัวเข้าที่บรรทมแล้ว ก็ผลัดเปลี่ยนกันเป็นยามตรวจ คนละ 4 ชั่วโมง จนกว่าจะย่ำรุ่งก็เลิกยามตรวจ แต่ยามตรวจนี้ถ้าใครเป็นยามตรวจคนแรกจะต้องอยู่ยามไปจนถึงตี 2 ทุกคืน ส่วนคนที่ เป็นยามผลัดต่อไปคงอยู่ยามตรวจคนละ 2 ชั่วโมงจนถึงย่ำรุ่ง ส่วนคนยามหรือที่เรียกว่าลูกยาม ได้จัดให้อยู่ยาม 2 แห่ง กือที่เชิงบันไดข้างในห้องท้องพระโรงแห่งหนึ่ง กับที่บันไดบนตรงห้องท้องพระโรงขึ้นอีกแห่ง โดยจัดให้อยู่แห่งละ 2 คน

"สำหรับบันไดชั้นบน เริ่มมียามแต่เวลาพระเจ้าอยู่หัวเข้าที่บรรทมแล้ว จะรู้ได้โดยมหาดเล็กห้องบรรทมบอกให้ทราบ ทางแผนกข้าพเจ้าก็เริ่มวางยามดังกล่าว คนที่อยู่ยามแรกต้องอยู่ 4 ชั่วโมง ยามต่อ ๆ ไปคงอยู่คนละ 2 ชั่วโมง เหมือนยามตรวจจนถึงย่ำรุ่ง ส่วนมหาดเล็กห้องพระบรรทมที่มาติดต่อบอกว่า พระเจ้าอยู่หัวเข้าที่บรรทมแล้ว มหาดเล็กห้องพระบรรทมคนนั้นกลับไปนอนในที่ทำงาน แผนกรับใช้ที่อยู่ข้างประตูพิมานไชยศรี เมื่อเวลาย่ำรุ่งแล้วจะมีมหาดเล็กรับใช้สองคนมาเปลี่ยนยามและถือว่าอยู่ยามไปในตัว มหาดเล็กรับใช้สองคนนี้ คงอยู่รับใช้จนเวลา 10 น. ก็จะมีมหาดเล็กรับใช้อีกสองคนมาเปลี่ยน และต้องอยู่รับใช้ไปจนถึงเวลาพระเจ้าอยู่หัวเข้าที่บรรทม จึงจะจัดมหาดเล็กอยู่ยามต่อไปดังกล่าวข้างต้นผลัดเปลี่ยนเวียนกันดังนี้ทุกวัน

"สำหรับคนยามชั้นบนก็ดีและมหาดเล็กรับใช้ชั้นบนก็ดี จะต้องเป็นคนที่หัวหน้าแผนกรับใช้ไว้วางใจและคัดเลือกมา และคนที่มาทำงานรับจ้างชั่วคราวจะไม่ใช่ไปทำหน้าที่ยาม หรือมหาดเล็กรับ

ใช้ที่ชั้นบนเลย

"สำหรับคนที่อยู่ยามชั้นล่าง ใช้ทั้งคนประจำและคนจ้างชั่วคราวทั้งสองอย่าง เริ่มอยู่ยامตั้งแต่เวลาห้ารุ่งไปถึง 10 น. จาก 10 น. ไปถึงบ่าย 2 โมง จากบ่าย 2 โมงไปถึงย่ำค่ำ จากย่ำค่ำไปถึง 2 ยาม จาก 2 ยามไปจนถึงห้ารุ่ง คงอยู่ยามผลัดละ 2 ชั่วโมง โดยปรกติยามชั้นล่างอยู่ผลัดละ 2 คน"

พระที่เลี้ยงเนื่อง ได้ให้การถึงการถวายความปลอดภัยว่า

"ในหลวงและสมเด็จพระราชชนนีเข้าพระที่บรรทมแล้ว ข้าพเจ้าก็กลับมาห้องของข้าพเจ้า สำหรับท้าวสัทยาฯ นั้นเวลากลางคืนไปนอนที่ชั้นในพระบรมมหาราชวัง ส่วนพวกชาวที่เห็นนอนที่ระเบียงด้านหลังพระที่นั่งที่เชิงบันไดใหญ่หรือที่เรียกว่าอัมจันทร์ มียามชาวที่เฝ้าอยู่ตลอดทั้งคืน เวลากลางคืนมีทหารยืนยามอยู่สองข้างบันไดมุขหน้าข้างละคน และที่บันไดมุขมีทหารยามอยู่สองคน ยืนอยู่ข้างบันไดละคนเหมือนกัน ส่วนทางบันไดด้านต้นไม้จะมีทหารยามหรือไม่จำไม่ได้ สำหรับทหารยามที่ชั้นล่างพระที่นั่งบรมพิมานนั้นในตอนเช้าก็ยังกองมืออยู่เท่าเดิม ส่วนมหาดเล็กก็เห็นมืออยู่ บางทีก็มีอยู่ตรงหน้าอัมจันทร์ บางทีก็ขึ้น ๆ ลง ๆ อยู่ระหว่างอัมจันทร์นั้น พวกชาวที่ทำความสะอาดพระที่นั่งชั้นล่าง ทำระหว่างเวลาหกโมงเช้าถึงแปดโมงเช้า"

พลตำรวจโท พระรามอินทรา อธิบดีกรมตำรวจ สมัยนั้น ได้แถลงในรัฐสภาเมื่อ 13 มิถุนายน 2489 เกี่ยวกับการถวายความปลอดภัยว่าดังนี้

"การพิทักษ์รักษาพระองค์นั้นได้จัดไว้หลายชั้น มีทั้งยามสามัญคือมหาดเล็กและยามตำรวจหลวง และมหาดเล็กก็อยู่ใกล้ชิดพระองค์มาก เพราะฉะนั้น การที่จะมีใครแปลกปลอมเข้าไปตามธรรมเนียมย่อมเข้าไม่ได้อยู่แล้ว และโดยเจตนาอย่างยิ่งผู้ถวายความอารักขาก็ล้วนเป็นผู้ที่มีความจงรักภักดีทั้งสิ้น"

โจทก์ได้บรรยายฟ้องต่อไปในประเด็นที่ว่า จำเลยนำความเท็จมากล่าวใส่ความนายปรีดี พนมยงค์ ให้เสียหาย และได้สรุปลงท้ายว่า

การที่จำเลยได้กระทำ ตามข้อความที่กล่าวมาในคำฟ้องนั้น ข้าพเจ้าถือว่าเป็นความผิดต่อกฎหมายและบทมาตราดังนี้คือ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 320, 327, 328, 352, 83, 91 คำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ข้อ 7 ข้อ 8 และพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484 มาตรา 48

3

ในที่สุดหลังจากที่ศาลแขวงพระนครใต้ ได้ไต่สวนมูลฟ้อง

แล้วก็ได้สั่งว่าคดีมีมูล ประทับรับฟ้อง คดีหมายเลขดา
ที่ 3440/2530 และได้ดำเนินการสืบพยานโจทก์จำนวน 10 ปาก มี
ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ นายไสว สุทธิพิทักษ์ นายสุภัทร สุกน-
ธากิรมย์ นายสุพจน์ ดำนดระกุล นายวิชา กันตามระ นายเชื้อ
กาฬแก้ว นางฉลบฉลายนั พलगูร นายชาญชัย เป็นต้น

ศาลได้นัดสืบท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ โจทก์ เป็นพยานปาก
แรกเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2530 ท่านผู้หญิงได้เบิกความตอบทนาย
โจทก์ มีความว่าดังนี้

"สามีข้าฯ ชื่อนายปรีดี พนมยงค์ มีบรรดาศักดิ์ เป็น หลวง-
ประดิษฐ์มนูธรรม เคยเป็นบุคคลหนึ่งในคณะผู้ขอพระราชทานรัฐ
ธรรมนูญ เพื่อเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ในปี พ.ศ.2475 เป็นผู้
ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ปี พ.ศ.2476

หรือ 2477 จำไม่ได้แน่ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยดังกล่าวเปลี่ยนชื่อเป็น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สามิข้าฯ ยังเป็นผู้ประกาศนียบัตร มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองด้วย

"ประมาณปี พ.ศ.2476 สามิข้าฯ ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีมหาดไทย ได้นำระบบเทศบาลมาใช้ในประเทศไทย และระบบนี้ใช้อยู่จนถึงปัจจุบันนี้ ประมาณปี พ.ศ.2478 เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศได้แก้ไขสนธิสัญญา ที่ประเทศไทยเสียเปรียบกับต่างประเทศ ให้เสมอภาคกับต่างประเทศได้สำเร็จ หลังจากนั้นประมาณปี พ.ศ. 2480 ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้ทำภาษีให้เป็นธรรมแก่สังคม โดยใช้ประมวลรัษฎากร ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 8 ได้โปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

"ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ประมาณปี พ.ศ.2484 สามิข้าฯ ได้เป็นหัวหน้ารวบรวมคนไทย เพื่อต่อสู้ญี่ปุ่นซึ่งรุกรานประเทศไทย ซึ่งเรียกว่าหัวหน้าขบวนการเสรีไทย ซึ่งประเทศสัมพันธมิตรก็ได้รับรองด้วย และเมื่อสงครามเสร็จสิ้น ทำให้ประเทศพันธมิตรเชื่อว่าประเทศไทยไม่ได้ก่อสงคราม ที่ประกาศสงครามไว้เดิมเป็นโมฆะ และได้แนะนำให้ประเทศไทยประกาศสันติภาพ ซึ่งสามิข้าฯ ได้ประกาศสันติภาพในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ.2488 ซึ่งหมายความว่าประเทศไทยไม่ใช่ผู้แพ้สงคราม

"ต่อมาภายหลังสงครามโลก ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นนายกรัฐมนตรี ประมาณปี พ.ศ.2488 หรือปี พ.ศ.2489 จำไม่ได้แน่ ก่อนได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐบุรุษอาวุโส มีหน้าที่ให้คำปรึกษาในการบริหารราชการแผ่นดิน

ดิน แต่สภาผู้แทนราษฎรมาขอรับรองให้รับเป็นนายกรัฐมนตรี จึงได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นนายกรัฐมนตรีดังเบิกความแล้ว

"สามีข้าฯ รับราชการสนองพระเดชพระคุณด้วยความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และราชวงศ์จักรีมาตลอด จนได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหรียญดารา และยังได้รับพระราชทานของส่วนพระองค์พระมหากษัตริย์ด้วย

วันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 ได้เกิดมีรัฐประหาร ขณะนั้นหลวงธำรงฯ (พลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์) เป็นนายกรัฐมนตรี ขณะนั้นสามีข้าฯ เป็นเพียงรัฐบุรุษอาวุโส พักอยู่บ้านพักของทางราชการ ซึ่งเรียกว่าทำเนียบท่าช้าง ท่าช้างวังหน้า ได้มีทหารนำรถถังมายิงปืนเข้าไปในที่พักของสามีข้าฯ สามีข้าฯ จึงได้ลี้ภัยไปอยู่ต่างประเทศ ครั้งแรกไปสิงคโปร์ ถัดไปคือฮ่องกง ประเทศจีน และประเทศฝรั่งเศส และสามีข้าฯ ได้เสียชีวิตที่ประเทศฝรั่งเศส ในวันที่ 2 พฤษภาคม 2526

"สามีข้าฯ ลี้ภัยไปอยู่ต่างประเทศ เพราะลี้ภัยรัฐประหาร ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีสวรรคตของรัชกาลที่ 8 แต่อย่างใด และไม่ได้ลี้ภัยเพราะกรณีสวรรคตแต่อย่างใด เมื่อถึงแก่กรรมแล้ว มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และศิษย์ของสามีข้าฯ ได้สร้างอนุสาวรีย์รูปปั้นสามีข้าฯ และสร้างตึกอนุสรณ์สถานผู้ประกาศศรัทธา ไว้ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้วย นอกจากนี้ยังได้สร้างอนุสรณ์สถาน ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บ้านเกิดของสามีข้าฯ โดยสร้างเรือนเกิด หอประชุม โดยมีสัญลักษณ์คติดัก 6 ประการของคณะผู้ก่อการ เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่สามีข้าฯ ด้วย

"เมื่อสามีข้าฯ ถึงแก่กรรมได้ 3 ปี ได้มีการนำอัฐิกลับมาประ

ประเทศไทย ได้มีการบำเพ็ญกุศลทักษิณานุประทาน ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในการนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ได้พระราชทานผ้าไตร 10 ไตรด้วย กองประกาศิตได้นำเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเครื่องยศของสามีข้าฯ ที่เก็บไว้ได้นำมาตั้งประกอบในงานพิธีดังกล่าวด้วย

"สามีข้าฯ ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดทุกชั้น คือ มหาชริตมงกุฎ, มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก, ปฐมจุลจอมเกล้า, นพรัตน์ราชวรภรณ์, รัตนภรณ์ชั้นที่ 1 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 พระราชทานให้ด้วย

"ข้าฯ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ (หรือชั้นสายสะพายสีชมพู)

"ขณะเกิดกรณีสวรรคตของรัชกาลที่ 8 สามีข้าฯ เป็นนายกรัฐมนตรี และต้องรับผิดชอบ แต่สามีข้าฯ ไม่ได้ถูกกล่าวหาฟ้องร้องเกี่ยวกับกรณีสวรรคตแต่อย่างใด ซึ่ง**แสดงว่าสามีข้าฯ บริสุทธิ์**

"สามีข้าฯ ลี้ภัยไปต่างประเทศแล้ว แต่ต่อมารัฐบาลได้จ่ายเงินบำนาญให้สามีข้าฯ ตลอดมาจนกระทั่งถึงแก่กรรม หลังจากนั้น ข้าฯ ได้รับเงินบำเหน็จตกทอด พร้อมเงินค่าทำศพสามีข้าฯ จากรัฐบาลด้วย

"ขณะสามีข้าฯ ยังมีชีวิตอยู่ ได้มีบุคคลใส่ร้ายกล่าวหาว่าเป็นผู้บงการ สมรู้ในกรณีสวรรคต สามีข้าฯ ก็ได้ฟ้องบุคคลเหล่านั้นทุกคน เท่าที่จำได้ คนแรกที่ฟ้องคือ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และหนังสือพิมพ์สยามรัฐ และศาลแพ่งตัดสินคดีถึงที่สุดให้สามีข้าฯ ชนะคดี ต่อมาได้ฟ้อง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช กับพวกอีก แต่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ กับพวก ได้ยอมประกาศขอขมา

"ได้เคยฟ้องหนังสือพิมพ์ไทยคดี จำกัด ด้วย ในข้อหาเช่นเดียวกัน และจำเลยในคดีนั้นได้ประกาศขอขมา

"ได้ฟ้องนายชาติ เอี่ยมกระสินธุ์ กับพวก และจำเลยในคดีนั้นก็ให้การรับสารภาพและประกาศขอขมาสามี่ข้า

"ได้ฟ้องนายอาภา ภมรบุตร กับพวกอีกด้วย จำเลยในคดีดังกล่าวได้ยอมความโดยยอมชดเชยค่าเสียหายให้สามี่ข้า 80,000 บาท แต่สามี่ข้า เสียชีวิตก่อน จึงไม่ได้ให้ประกาศขอขมา

"จำเลยที่ 1 เป็นช่างปั้น รับราชการสนองเบื้องยุคลบาทสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และเป็นผู้ประพันธ์หนังสือเอกสารท้ายฟ้อง

"ผู้ที่ได้อ่านเอกสารท้ายฟ้องนี้ จะรู้สึกเกลียดชังสามี่ข้า กรอบกรัวข้าฯ ทำให้ข้าฯ และกรอบกรัวเสียหายอย่างมาก"

ครั้นแล้วทนายโจทก์ก็ได้นำสืบถึงข้อความต่างๆ ที่จำเลยประพันธ์ขึ้น อันเป็นการหมิ่นประมาทใส่ความ ดังปรากฏข้อความบางตอนที่โจทก์ยกมาระบุไว้ในคำฟ้องข้างต้น

พยานคนสำคัญ ต่อมาก็คือนายไสว สุทธิพิทักษ์ อดีตเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้ไปเบิกความเมื่อ 14 ธันวาคม 2530 มีข้อความที่น่าสนใจดังนี้

ข้าฯ รู้จักโจทก์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2484 ข้าฯ รู้จักสามี่โจทก์ก่อนรู้จักโจทก์ด้วยสามี่โจทก์เป็นผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ. 2475 หลังจากนั้นได้เป็นรัฐมนตรี เคยเป็นรัฐมนตรีมหาดไทย เป็นผู้ริเริ่มนำระบบเทศบาลมาใช้ เคยเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ แก้วไขสนธิสัญญา กับต่างประเทศที่เสียเปรียบได้สำเร็จ เคยเป็นรัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงการคลัง ได้ริเริ่มแก้ไขระบบภาษีให้เป็นธรรม และทำให้รัฐมีรายได้เพิ่มขึ้นสร้างเสถียรภาพให้เงินบาท จัดตั้งสำนักงานธนาคารชาติไทย หรือธนาคารแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน

"หลังจากนั้น ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และเป็นผู้จัดตั้งขบวนการเสรีไทยในประเทศ เพื่อทำการกอบกู้เอกราชของชาติไทย ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อสงครามเลิกแล้ว ต่างประเทศถือว่า การที่รัฐบาลไทยประกาศสงครามนั้นเป็นโมฆะ เพราะมีขบวนการเสรีไทย โดยต่างประเทศถือว่าประเทศไทยเป็นประเทศพันธมิตรกับฝ่ายที่ชนะสงครามด้วย และไม่ตกเป็นประเทศแพ้สงคราม หลังสงครามโลกแล้ว รัชกาลที่ 8 ได้ทรงแต่งตั้งสามมีโจทก์เป็นรัฐบุรุษอาวุโส มีหน้าที่ให้กำปริการราชการแผ่นดิน

"สามมีโจทก์ ได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เมื่อปี พ.ศ. 2477 โดยเป็นผู้ประศาสน์การของมหาวิทยาลัย ได้ลี้ภัยไปอยู่ต่างประเทศ เนื่องจากรัฐประหาร เมื่อสามมีโจทก์ไปอยู่ต่างประเทศแล้ว ได้มีการรื้อฟื้นกบฏของรัชกาลที่ 8 โดยขณะนั้นเป็นรัฐบาลของนายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกฯ ได้มีการแต่งตั้งพระพินิจชนคดี พี่เขย ม.ร.ว.เสนีย์ และ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งออกจากราชการแล้วให้เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน และทำการจับกุมผู้ต้องหา กบฏกบฏคือนายเจดีย์ว นายชิต และนายบุญย์ ซึ่งภายหลังศาลพิพากษาให้ประหารชีวิต

"ขณะรัชกาลที่ 8 สวรรคต สามมีโจทก์เป็นนายกรัฐมนตรี สามมีโจทก์เคยเล่าให้ข้าฯ ฟังว่า เมื่อวันที่รัชกาลที่ 8 สวรรคตนั้น มีคนมาบอกให้ทราบว่รัชกาลที่ 8 สวรรคต จึงเข้าไปในพระบรมมหาราชวัง แต่ถูกห้ามมิให้ขึ้นไปเฝ้าพระบรมศพ ปรากฏว่าพระบรมศพ

มีการตกแต่งบาดแผลเรียบร้อยแล้ว พระแท่นที่บรรทมได้มีการเปลี่ยนแปลงผ้าปูที่บรรทมและหมอนแล้วด้วย

"สามีโจทก์เล่าให้ฟังว่า พระพี่เลี้ยงเนื่อง และหลวงนิตย์เวช-วิศิษฐ์ เป็นผู้แต่งบาดแผลพระบรมศพ พระพี่เลี้ยงเนื่อง เป็นผู้ดูแลในหลวงมาตั้งแต่เล็ก หลวงนิตย์เวชวิศิษฐ์ เป็นแพทย์ที่พระราชชนนีใช้เป็นประจำ

"เหตุที่รัชกาลที่ 8 สวรรคตเป็นเพราะอุบัติเหตุ และในขณะนั้นทราบว่า **พระบรมวงศานุวงศ์ได้ขอรับรองทางรัฐบาลให้แถลงการณ์เหตุสวรรคต** (แถลงการณ์ของสำนักพระราชวัง) **ตามข่าวราชการในเอกสารท้ายฟ้อง** (คือเอกสารกรณีสวรรคต-ผู้รวบรวม)

"หลังรัชกาลที่ 8 สวรรคตแล้ว รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการศาลากลางเมือง เพื่อสอบสวนข้อเท็จจริงด้วย ข้าฯ ได้รับแต่งตั้งเป็นเลขานุการของคณะกรรมการค้นหาข้อเท็จจริง ตามรายงานของศาลากลางเมืองด้วย คณะกรรมการศาลากลางเมือง และคณะกรรมการที่ข้าฯ เป็นเลขานุการสอบสวนข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นว่าเหตุสวรรคตเป็นได้ทั้ง 3 กรณี คืออุบัติเหตุ ปลดพระชนม์เอง และถูกลอบปลงพระชนม์ แต่คณะกรรมการหลายท่านในคณะที่ข้าฯ เป็นเลขานุการมีความเห็นหนักไปทางอุบัติเหตุ

"คณะกรรมการศาลากลางเมืองสอบสวนข้อเท็จจริงแล้ว **ไม่ปรากฏว่าสามีโจทก์มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดี** คดีสวรรคตในศาลก็ไม่ปรากฏว่าสามีโจทก์มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีแต่อย่างใด

"การรัฐประหารเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 และสามีโจทก์ลี้ภัยไปอยู่ต่างประเทศนั้น คณะรัฐประหารแถลงว่า ที่ทำการรัฐประหารเพราะรัฐบาลหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ คดีกลายกรณีสวรรคต-

กตไม่ได้ จึงต้องกลีกลายกรณีสวรรคต จึงทำรัฐประหารด้วยเหตุหนึ่ง

"ที่ข้าฯ เชื่อว่าสามีโจทก์ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีสวรรคตของรัชกาลที่ 8 เนื่องจากได้อ่านจดหมายของหม่อมเจ้าศุภสวัสดิ์หรือท่านชินที่เขียนถึงสามีโจทก์ในต่างประเทศนอกจากนี้ข้าฯ ยังได้พูดคุยกับหม่อมเจ้าศุภสวัสดิ์ด้วย **ซึ่งหม่อมเจ้าศุภสวัสดิ์ ได้บอกให้ทราบว่ สามีโจทก์ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีสวรรคตแต่อย่างใด**

"ข้าฯ เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช และเคยได้รับแต่งตั้งเป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สมัยหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี และขณะนั้นได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับกรณีสวรรคตในสภาผู้แทนราษฎร โดยถ่ายทอดเสียงให้ประชาชนฟังทั่วประเทศด้วย โดยอภิปราย 5 วัน 5 คืน แต่ก็ไม่มีการกล่าวหาพียงถึงสามีโจทก์มีส่วนเกี่ยวข้องเลย

"สามีโจทก์ เคยฟ้องหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ม.ร.ว.กึกกฤษีปราโมช หนังสือพิมพ์ไทยเดลี นายอาภา ภมรบุตร เพื่อนข้าฯ และนายรอง ศยามานนท์ ที่เขียนหนังสือหมิ่นประมาท กล่าวหาสามีโจทก์มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีสวรรคต ผลทางคดีปรากฏว่าผู้ถูกฟ้องทุกคนได้ประกาศขอขมาสามีโจทก์ในหน้าหนังสือพิมพ์ด้วย ซึ่งข้าฯ เคยอ่านคำประกาศขอขมาดังกล่าวด้วย

"เอกสารท้ายฟ้องที่ทนายขอให้ดูนี้ ข้าฯ ได้อ่านแล้วรู้สึกว่จำเลยที่ 1 เขียนได้เก่ง สละสลวย อ่านแล้วเคลิบเคลิ้มและเชื่อตามว่ สามีโจทก์ที่ข้าฯ เคารพนับถือหากเป็นจริงตามหนังสือดังกล่าว ก็คงจะเคารพนับถือไม่ได้อีกแล้ว แต่เอกสารท้ายฟ้องดังกล่าวไม่เป็นความจริง เป็นการใส่ความสามีโจทก์ว่าเป็นผู้บงการลอบปลงพระ

ชนม์รัชกาลที่ 8 เช่นข้อความตอนหนึ่งจำเลยเขียนว่า สามิโจทก์มีหน้าตาอึมเิบ แดงจืด ไม่มีน้ำตาขณะเดินออกจากพระบรมมหาราชวัง แต่หม่อมราชวงศ์ก็กฤทธิ และนายควง ภัยวงศ์ ร้องไห้โฮ เปรียบเทียบกัน ซึ่งไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะข้าฯ คิดว่าผู้ใหญ่ทั้งสามท่านดังกล่าว คงไม่น่าจะแสดงอาการตามที่จำเลยที่ 1 เขียน และสามิโจทก์เป็นผู้จงรักภักดีต่อราชวงศ์จักรี เช่นขณะเกิดสงคราม สามิโจทก์เคยรับใช้สมเด็จพระศรีพัชรินทร์, พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าอย่างใกล้ชิดด้วย

"สามิโจทก์ ไม่เคยแสดงอาการที่จะทะเยอทะยานเป็นใหญ่ ไม่เคยคิดเปลี่ยนแปลงประเทศเป็นระบอบสาธารณรัฐ .วันที่รัชกาลที่ 8 สวรรคต **สามิโจทก์ยังเป็นผู้เสนอต่อรัฐสภาเพื่อให้รัชกาลที่ 9 เป็นผู้สืบราชบัลลังก์** แทนด้วย หลังเลิกสงครามโลกแล้ว ประเทศจีนจะขอเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในประเทศไทย ตั้งแต่พิษณุโลกขึ้นไป แต่สามิโจทก์คัดค้านต่อประเทศพันธมิตร โดยขอให้ไทยเป็นผู้ปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น ฝ่ายจีนไม่พอใจ จึงส่งพวกมาก่อความไม่สงบขึ้น ที่สามแยกและเยาวราช จึงมีการปราบปรามกันขึ้น เมื่อปราบปรามจนสงบแล้ว ประมาณร่วมปี รัชกาลที่ 8 และ 9 จึงเสด็จเยี่ยมสำเพ็ง

"หลังเกิดรัฐประหาร วันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 แล้ว ข้าฯ ได้ประกอบอาชีพเป็นทนายความ และได้รับมอบหมายจากหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ให้ดูแลติดตามกรณีสวรรคตด้วย ข้าฯ เห็นพระพินิจชนคดี กับตำรวจไปบ้านพระยาสุรยุทธเสนี ที่ข้างกรมธนารักษ์ บางลำพู ข้าฯ จะเข้าไปด้วยแต่เข้าไปไม่ได้ จึงเขียนหนังสือ "ขอให้เจ้าคุณให้การตามความสัจจริง" โดยมอบให้นายเสนอ บุตรชาย

พระยาสรยุทธเสณี เพื่อนข้าฯ นำไปให้ด้วย ภายหลังจึงทราบจากพระยาสรยุทธเสณี บอกข้าฯ ว่า**พระพินิจชนคดี มาข่มขู่ ให้ปรักปรำสามีโจทก์ ว่ามาวางแผนที่บ้านท่านด้วย**

"ขณะเป็นเลขานุการคณะกรรมการค้นหาข้อเท็จจริงนั้น เคยตรวจพระที่นั่งบรมพิมานในพระบรมมหาราชวัง ได้พบนายบุศย์ นายชิต ได้สอบถามเกี่ยวกับกรณีสวรรคต แต่ทั้งสองคนไม่ยอมตอบด้วย และได้ตรวจคู่มือพาดานห้องพระบรรทมแล้ว ไม่เห็นมีอะไรผิดปกติ ซึ่งไม่ตรงกับที่จำเลยที่ 1 เขียนไว้

"ข้าฯ ทราบว่า พระพินิจชนคดี ได้ให้พยานคนหนึ่ง ลองใต้ท่อน้ำทิ้งจากหลังคาพระที่นั่งบรมพิมานลงมาข้างล่าง เพื่อที่จะให้เห็นว่ามีคนไต่ลงไปแล้วเดินไปทางวัดพระแก้ว แต่พยานคนนั้นบอกว่า "เอาผมไปยิงทิ้งให้ตายบนนี้ดีกว่าตกลงไปตายข้างล่าง" จึงมีการตัดพยานปากนี้ออกไป ซึ่งข้าฯ ก็คิดว่าถ้าหากไต่ท่อน้ำทิ้งดังกล่าวแล้ว ผู้ไต่ท่อน้ำทิ้งจะต้องตกลงไปตายแน่ เพราะสูงมากและท่อก็เก่ามาก

"ปัจจุบันข้าฯ เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยที่ข้าฯ เป็นอธิการบดีนั้น มีผู้อ่านเอกสารถ่ายฟ้องหลายราย และมาสอบถามข้าฯ ว่าเป็นอย่างไรในเอกสารถ่ายฟ้องหรือ ข้าฯ บอกว่าความจริงไม่เป็นเช่นนั้น และให้ไปอ่านหนังสือที่ข้าฯ เขียนในห้องสมุดเอง ในการกล่าวหาว่าสามีโจทก์วางแผนลอบปลงพระชนม์รัชกาลที่ 8 ที่บ้านพระยาสรยุทธเสณี นั้น พระพินิจชนคดี กล่าวหาว่ามีนายตี สีสุวรรณ และนายเฉลียว ปทุมรส อยู่ด้วย โดยกล่าวหาสามีโจทก์ เป็นผู้บงการวางแผนด้วย" (แต่ศาลอาญาและศาลอุทธรณ์ไม่เชื่อถ้อยคำเบิกความของนายตี สีสุวรรณ และแม้ศาลฎีกาก็ไม่ได้ยืนยันว่าคำเบิกความของนายตี สีสุวรรณ เป็นความจริง และ

ที่ยิ่งไปกว่านั้นคือ ในเวลาต่อมาขณะที่นายปรีดี พนมยงค์ พำนักอยู่ในกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส นายดี สีสุวรรณ ได้มีจดหมายไปขอขมานายปรีดี พนมยงค์ ที่ได้เบิกความเท็จปกป้องรำไ้ความนายปรีดี พนมยงค์ กับพวก ตามคำของ พล.ต.ท.พระพิณิจชนกดี ที่สัญญาว่าจะให้เงินเป็นค่าตอบแทนในการเป็นพยานเท็จ - คูหนังสือความบริสุทธิ์ของนายปรีดี พนมยงค์ โดยนายสุพจน์ ด้านตระกูล)

"ที่มีการใส่ร้ายสามีโจทก์ ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีสวรรคตนั้น มีอยู่เรื่อยมาก็เพราะเหตุผลทางการเมือง แต่หลังสามีโจทก์ถึงแก่กรรมแล้ว ในหลวงองค์ปัจจุบันได้พระราชทานผ้าไตรในงานบำเพ็ญกุศลอุทิศสามีโจทก์ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แล้ว คิดว่าทุกคนคงเข้าใจเกี่ยวกับสามีโจทก์ดีขึ้น"

ในระหว่างที่ดำเนินคดีอาญาอยู่ที่ศาลแขวงพระนครใต้ และศาลแขวงพระนครเหนือ ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ ได้ยื่นฟ้องคุณไชยมุกด์ ชูโต กับพวก ต่อศาลแพ่งอีกคดีหนึ่งตามคดีหมายเลขดำที่ 25463/2530

ในที่สุด ก็ยุติลงด้วยการประนีประนอมยอมความกันในคดีแพ่ง เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2531 ซึ่งมีผลทำให้คดีอาญาทั้งที่ศาลแขวงพระนครเหนือ และศาลแขวงพระนครใต้ พลอยยุติลงไปด้วย

โดยจำเลย ยอมชดใช้ค่าเสียหายในเกียรติยศ และชื่อเสียงของท่านปรีดี พนมยงค์ และทายาท เป็นเงินรวมกัน 3 แสนบาท ซึ่งโจทก์จะนำเงิน 1 แสนบาทขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัชฌาศัย และอีก 2 แสนบาท โจทก์จะได้มอบแก่มูลนิธิของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อไป พร้อม

กันนี้จำเลยจะได้ร่วมกันประกาศข้อความประนีประนอมยอมความใน
หน้าหนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ มติชน และสายกลาง ดังข้อความต่อไปนี้

ประกาศ

ตามที่ข้าพเจ้าได้จัดพิมพ์หนังสือ "พระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
ของปวงชนชาวไทย" ออกจำหน่ายและเผยแพร่ จนถูกท่านผู้หญิง
พูนสุข พนมยงค์ เป็นโจทก์ฟ้องข้าพเจ้ากับพวกเป็นจำเลยตามสำนวน
คดีอาญาหมายเลขคำที่ 4594/2530 ของศาลแขวงพระนครเหนือ
สำนวนคดีอาญาคดีหมายเลขคำที่ 3440/2530 และ 7922/2530
ของศาลแขวงพระนครใต้ และสำนวนคดีแพ่ง คดีหมายเลขคำที่
2546/2530 ของศาลแพ่งนั้น

ข้าพเจ้ากับพวกขอประกาศว่า คำว่า "ผู้บงการ หรือฝ่ายผู้บง
การ" ในกรณีสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่
8 ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือดังกล่าว นั้น มิได้หมายถึงนายปรีดี พนมยงค์
แต่อย่างใด หากข้อความใดก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง และ
เกียรติยศของนายปรีดี พนมยงค์ และครอบครัวแล้ว ข้าพเจ้ากับ
พวกรู้สึกเสียใจและขออภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย และนายปรีดี พนม-
ยงค์ ยังเป็นรัฐบุรุษอาวุโส ตามที่พระบรมราชโองการแต่งตั้งจาก
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 8

จึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

คุณไข่มุกด์ ชูโต จำเลยที่ 1 กับพวกรวม 6 คน

คดีจึงเป็นยุติ โดยท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ ได้ถอนฟ้องคดี
อาญาทั้งที่ศาลแขวงพระนครเหนือ และศาลแขวงพระนครใต้

ภาคผนวก (1)

คำแถลงการณ์ปิดคดีของจำเลย
ในคดีกรณีสวรรคต
ของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
อานันทมหิดล

(สำเนา)
คำแถลง

ศาลอาญา

คดีหมายเลขคำ

ที่ 1898/2491

คดีหมายเลขแดงที่ /24

วันที่ 11 เดือนมิถุนายน พุทธศักราช 2494

ความอาญา

พนักงานอัยการ กรมอัยการ
ระหว่าง นายเฉลียว ปทุมรส กับพวก

โจทก์
จำเลย

ข้าพเจ้า นายพัก ฦ สงขลา ทนายจำเลย เกิดปีระกา อายุ 42 ปีอยู่บ้านเลขที่ 95 ถนนอัษฎางค์ ตรอกหรือซอยพระยาศรี ใกล้เคียง โรงภาพยนตร์ศรีอยุธยา ตำบลวังบูรพาภิรมย์ อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ขอยื่นคำแถลงมีข้อความตามที่กล่าวต่อไปนี้

ข้อ 1 นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 8 เสด็จสวรรคตเป็นต้นมา มีเหตุการณ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์โดยตรงของประชาชนพลเมืองมากมายเกิดขึ้น แต่ดูเหมือนสิ่งที่ได้รับการเอาใจใส่กันอย่างแพร่หลายนั้นคือ บรรดาข่าวลือต่าง ๆ ในการสวรรคตของพระองค์ เป็นที่ทราบกันดีทั่วไปว่า พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์อันเป็นที่รักและเคารพของประชาชนทั่วไป การสูญเสียพระองค์ จึงนำความโศรกเศร้าใหญ่หลวงมาสู่ประชาชน ฉะนั้น ย่อมเป็นธรรมดาที่ประชาชนจะต้องสนใจในบรรดาข่าวเหล่านั้น และเพราะเหตุความอาลัยอย่างยิ่งในพระองค์ ข้าอันเป็นข้า

ร้ายจึงได้รับความสนใจเป็นพิเศษ

ในสำนวนคดีนี้ นับได้ว่าได้รวบรวมไว้ครบถ้วนในบรรดาเหตุการณ์ทั้งหลายที่เกิดขึ้นเกี่ยวเนื่องในการสวรรคตที่จะต้องรับเอาได้ในส่วนที่เป็นความจริง และย่อมคลี่คลายบรรดาข่าวลือข่าวโฆษณาทั้งหลายทั้งสิ้นที่เกิดขึ้นกระจ่างว่า ข่าวใดเป็นเท็จ ข้อโฆษณาใดเป็นการโฆษณาเท็จ หรือใส่ร้ายป้ายสี ตลอดจนบรรดาพยานหลักฐานที่นำมาสู่ศาลนี้ จะพิจารณาเห็นได้ง่ายว่าพยานใดตั้งอยู่บนมูลฐานแห่งความจริง พยานใดเสกสรรขึ้นบนมูลฐานแห่งความเท็จ และหนึ่งในสำนวนคดีนี้ ยังได้ปรากฏให้เห็นได้ถึงบุคคลแต่ละชั้นตามฐานะและหน้าที่ ทั้งบุคคลที่เข้าใจกันว่าเป็นบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่าตามฐานะของเขาเช่นใด ความรู้ในบุคคลดังนี้ ย่อมเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ประชาชน จะเพาะอย่างยิ่ง ประชาชนผู้ใฝ่ในระบอบประชาธิปไตย การเคารพในฐานะความเป็นมนุษย์ของเพื่อนมนุษย์

คดีนี้ พิจารณาโดยถือหลักการกันว่าความจริง ตามความหมายที่ถูกต้อง (ของคำว่าความจริง) ก็จะพบและเห็นได้ง่าย และวินิจฉัยเห็นได้ชัดในปัจจุบัน แม้ความมีคุณธรรมจะได้ครอบคลุมอยู่ทั่วไป แต่ความมีคุณธรรมนี้ย่อมช่วยให้เกิดความสำนึกในคุณค่าแห่งความสว่างประการหนึ่ง และการคลี่คลายไปสู่ความสว่างนั้น เป็นกฎธรรมชาติ อันเห็นได้ประจักษ์ตามกาลวิวรรตแห่งมนุษยชาติ ฉะนั้น จึงเป็นการถูกต้อง ที่จะยึดหลักแห่งการกันคว้าความจริงกันเป็นกฎสภาพความหลอกลวง การไปปิดมดเท็จ จะมีอิทธิพลอยู่ได้เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น และปัจจุบันนี้ ถึงสมัยที่จะไม่คงความหลงผิดอยู่ได้เป็นหลาย ๆ ชั่วชีวิตเสียแล้ว แต่หากจะปรากฏในชั่วระยะเวลาสั้นขึ้นเป็นลำดับจากชั่วระยะครึ่งชีวิตเป็นปี เป็นเดือน เป็นวัน

พิจารณาโดยถือตามหลักการกันว่าความจริงดังนี้ จะเป็นอันวินิจฉัยคดีนี้ได้ง่าย และเป็นอันเห็นชัดว่าบรรดาข้อกล่าวหาของโจทก์ทั้งสิ้น ล้วนไม่มีมูลแห่งความจริง การสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบ่งชี้ว่า ไม่ใช่เนื่องจากการประทุษร้ายจากบุคคล (นักการเมือง) ภายนอกพระราชฐานอันเป็นที่เกิดเหตุ และเชื่อไม่ได้ว่าเป็นการประทุษร้ายจากบุคคลภายในพระราชฐาน อันเป็นที่เกิดเหตุ นั้น ตลอดระยะเวลาแห่งการพิจารณาซึ่งดำเนินมาเป็นเวลาสามปีครึ่งกว่า ตั้งแต่จำเลยถูกควบคุมกักขังจองจำเป็นต้นมา วินิจฉัยจะพิจารณาเห็นดังกล่าวนี้ แม้จะได้พิจารณาด้วยมือคดีมาก่อนด้วยการตั้งในแง่ร้ายที่สุด โดยการใช้ข้อสันนิษฐานในแง่ร้าย การพิจารณาเห็นดังกล่าวข้างต้นค่อยปรากฏชัดแจ้งขึ้น เป็นลำดับตามพยานหลักฐานที่โจทก์นำมาสืบ

การวินิจฉัยคดีนี้ ศาลย่อมจะพิจารณาโดยละเอียดแล้วตั้งแต่ต้น และกำหนดการวินิจฉัยไว้เสร็จแล้ว การที่จำเลยเสนอข้อแถลงต่าง ๆ ขึ้นมาดังที่ได้เสนอมานในข้อต่อไปนี้เป็น การเสนอเพื่อปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายจำเลย และเพื่อให้จำเลยชี้ข้อความจริงต่าง ๆ ไว้ได้รวบรวมสารัตถประโยชน์ ที่บังเกิดขึ้นจากคดีนี้ให้เป็นที่ปรากฏไว้โดยควรแก่รูปคดีเท่าที่จะกระทำได้

ข้อ 2 ข้อเท็จจริงที่เป็นสาระในคดีนี้ เป็นอันพึงได้ว่า การสวรรคตของในหลวงรัชกาลที่ 8 เกิดขึ้นเมื่อเวลาเก้านาฬิกาเศษ โดยกระสุนปืนขนาด 11 มม. หนึ่งนัดในพระวิสุตร บนแท่นบรรทมในห้องบรรทมพระที่นั่งบรมพิมาน กระสุนเข้าทางพระนลาฏเหนือหัวพระชนงเบื้องซ้าย ทะลุออกทางพระเศียร เบื้องพระปฤษฎางค์ วิถีกระสุนเกือบตั้งฉากกับระดับพื้นราบ ในเวลาและสถานที่เกิดเหตุเช่น

นี่ เป็นเวลาที่บรรดาเจ้าหน้าที่ประจำพระที่นั่งบรมพิมาน ต่างประจำหน้าที่ของตน บุคคลใดผู้ไม่มีหน้าที่ที่จะขึ้นไปบนพระที่นั่งบรมพิมานได้ ตามธรรมเนียมที่จะขึ้นไปบนพระที่นั่งโดยไม่มีเจ้าหน้าที่คนใดเห็นเลยนั้นเป็นเรื่องที่ไม่เห็นว่าจะเป็นไปได้ และโดยเฉพะอย่างยิ่งในเช้าวันเกิดเหตุ นั้น ถ้าปรากฏบุคคลผู้ไม่มีหน้าที่ขึ้นไปบนพระที่นั่งบรมพิมานแล้ว ก็ต้องมีผู้เห็นโดยไม่ต้องสงสัย ตามการนำสืบของโจทก์ปรากฏว่า ไม่มีผู้ใดเห็นคนแปลกปลอมขึ้นไปบนพระที่นั่งบรมพิมานเลย และด้วยความสามารถประกอบด้วยอิทธิพลยิ่งใหญ่ของคณะผู้จัดสร้างคดีนี้ขึ้น ถ้ามีใครได้รู้เห็นดังนี้แล้ว บุคคลผู้นั้นจะต้องปรากฏตัว ไม่ปกปิดซ่อนอยู่ คดีเป็นที่ปราศจากข้อสงสัยว่า จะยังมีบุคคลใดที่รู้เห็นเหตุการณ์สวรรคตอันจะประกอบข้อกล่าวหาของโจทก์อยู่อีก

เมื่อเสียงปืนลั่นดังขึ้นในเวลาเช่นนั้น ทุกคนบนพระที่นั่งบรมพิมานต่างตกใจในเสียงนั้น และพากันค้นคว้าหาข้อมูล (บนพระที่นั่งบรมพิมานก็มีแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน และสมเด็จพระราชชนนีเท่านั้นที่ไม่ได้ยินเสียงปืน) ฉะนั้น ถ้ามีใครแปลกปลอมขึ้นไป ย่อมสุดวิสัยที่จะรอดพ้นสายตาของบรรดาเจ้าหน้าที่บนพระที่นั่งบรมพิมานไปได้

โจทก์ระบุข้อกล่าวหาในฟ้องของโจทก์ว่า นายชิต นายบุญย จำเลยกับพรรคพวกที่หลบหนี ได้สมคบกันเข้าทำการปลงพระชนม์ โดยร่วมรู้บังอาจเป็นใจช่วยให้ช่องโอกาสแก่พรรคพวก อันเป็นอุปการะในการที่จะกระทำการประทุษร้าย ในฟ้องของโจทก์ก็ไม่ได้ระบุว่าพรรคพวกนั้นคือใคร เมื่ออธิบดีกรมอัยการแถลงเปิดสำนวนได้แถลงระบุว่า คนที่เข้าไปสมคบกับจำเลยทั้งสองนี้กระทำการปลง

พระชนม์ในหลวงคือ เรือเอกวัชรชัย ชัยสิทธิเวช โดยทั้งสามคนร่วมกันเข้าไปหน้าห้องบรรทม ขณะที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรรทมหลับอยู่ แล้วใช้ปืนยิงหนึ่งนัด

จำเลยทั้งสองนี้ได้เข้าไปในห้องบรรทมหรือไม่ ไม่มีใครเห็นเรือเอกวัชรชัยได้ขึ้นไปบนพระที่นั่งบรมพิมานหรือไม่ ไม่มีคนบนพระที่นั่งบรมพิมานเห็น ข้อหาดังนี้ โจทก์นำสืบว่า มีคนเห็นเรือเอกวัชรชัยเป็นครั้งแรกเมื่อเวลาประมาณ 8 นาฬิกาเศษ เห็นเดินอยู่ที่ถนนหลังพระที่นั่งบรมพิมาน ซึ่งเป็นทางเดินจากพระที่นั่งบรมพิมานไปยังห้องเครื่อง (นายจรรยา เบื้องเวช) แล้วมีพนักงานชาวที่อีกคนหนึ่ง (นายประสิทธิ์ แดงนารายณ์) เห็นเมื่อเวลาประมาณ 9 นาฬิกา เห็นเรือเอกวัชรชัยยืนอยู่ข้างโรงละครหลังพระที่นั่งบรมพิมาน แล้วต่อมาเมื่อเสียงปืนดังขึ้นแล้ว มีคนทำสวน (นายยง อ่ำสำอังก์) อ้างว่าเห็นเรือเอกวัชรชัย เดินเร็ว ๆ กำลังลงบันไดตรงมุขหลังพระที่นั่งบรมพิมานลงมา แล้วเดินไปตามถนนเส้นเดิมนั้น คนทำสวนอีกคนหนึ่ง (นายช่วง ปราณิตทอง) เห็นกำลังเดินไปตามถนนนั้นอีกคนหนึ่ง เรือเอกวัชรชัยจะไปต่อไปทางไหน และเข้ามาในบริเวณพระที่นั่งบรมพิมานทางไหน ไม่มีคนเห็น ถ้าเรือเอกวัชรชัยได้เข้าไปในบริเวณพระที่นั่งบรมพิมาน ตามที่พยานโจทก์เห็นแล้ว ย่อมแสดงว่าบุคคลผู้นี้ ได้เข้าไปในบริเวณพระที่นั่งบรมพิมานก่อนเกิดเหตุ เป็นเวลาประมาณหนึ่งชั่วโมง ในเวลาเช้าเช่นนั้น เป็นที่ปรากฏว่ามีผู้คนเดินไปมาตามถนนสายนั้นเสมอ ที่หอโหร (หรือหอแก้ว) ก็เป็นที่ที่มหาดเล็กชาวที่ไช้เป็นที่รับประทานอาหาร และเก็บล้างถ้วยล้างชามภาชนะต่าง ๆ การปรากฏภายในที่เช่นนั้นเป็นเวลานานถึงชั่วโมง เป็นการประหลาดประการหนึ่ง แล้วยังปรากฏว่าไม่มีคนอื่นเห็นอีก

คุณเป็นที่น่าประหลาดอยู่ และถ้าเรือเอกวัชรชัยฯ ได้ขึ้นไปบนพระที่นั่งจริง ไม่มีมหาดเล็กพยานโจทก์คนใดที่อยู่บนพระที่นั่งเห็นแล้ว น่าจะต้องเชื่อด้วยว่า เรือเอกวัชรชัยฯ คงจะมีวิชาหายตัวได้

อนึ่ง ตรงบันไดที่พยานโจทก์เบิกความ ว่าเห็นเรือเอกวัชรชัยฯ เดินลงมาภายหลังจากได้ยินเสียงปืนดังแล้ว ในเวลาเดียวกันกับที่พยานโจทก์ผู้นี้กล่าวอ้างว่าเห็น ได้ปรากฏชัดจากพยานคนอื่น ๆ ว่าตรงมุขด้านหลังนี้ ได้มีมหาดเล็กชาวที่ และมหาดเล็กรับใช้หลายคน ยืนชุมนุมกันอยู่ เรือเอกวัชรชัยฯ จะผ่านบุคคลเหล่านี้ลงไปโดยไม่มีใครเห็นเลยก็ต้องเชื่อว่าเรือเอกวัชรชัยฯ หายตัวได้เสียก่อน ระยะทางที่จะผ่านขึ้นไปนั้น บนพระที่นั่งบรมพิมานก็ดี ผ่านลงมาก็ดี ล้วนเป็นที่โล่งโถงทั้งสิ้น จะหลีกเลี่ยงอย่างไรให้พ้นสายตามหาดเล็กชาวที่ ตำรวจหลวง ตำรวจวังนั้น เห็นได้ชัดว่าเป็นไปไม่ได้ กดีแม้หากจะไม่ฟังต้องพิเคราะห์ถึงเหตุผลควรเชื่อไม่เชื่อ ในน้ำคำของพยานโจทก์ที่จะเห็นได้ในกาลเช่นนั้น และสถานที่เช่นนั้น เป็นอันพิจารณาเพียงแต่ว่า ได้มีพยานโจทก์กล่าวเช่นนั้น ก็ต้องฟังตามที่มีพยานโจทก์กล่าว คำพยานโจทก์ที่กล่าวดังนั้น จะขยายฟังไปถึงว่า เรือเอกวัชรชัยฯ ได้ขึ้นไปบนพระที่นั่งบรมพิมาน และได้เข้าไปในห้องบรรทมในหลวงรัชกาลที่ 8 ย่อมไม่ได้ พยานโจทก์ยังห่างไกลต่อเหตุเป็นอันมาก

โจทก์มีพยานที่นับว่าใกล้ชิดต่อข้อกล่าวหาที่สุดเพียงดังที่กล่าวข้างต้น ซึ่งนับไม่ได้ว่าเป็นพยานแวดล้อมอันเพียงพอให้ฟังไปยังข้อหาของโจทก์ได้ พิจารณาข้อความที่ปรากฏในสำนวนคดีนี้ ประกอบด้วยการใช้เหตุผลสักเพียงเล็กน้อย ก็จะเห็นได้ว่าข้อกล่าวหาของโจทก์ดังกล่าวมานี้ เป็นการกล่าวอ้างขึ้นอย่างเลื่อนลอยอย่างยิ่ง ข้อกล่าวอ้างทำนองนี้ ปรากฏหลังโหลพรุ่งพรูออกจากปากของบรรดา

ผู้เข้าครอบครองอำนาจต่าง ๆ หลังรัฐประหารมากมาย และยืนยันว่า ได้มีหลักฐานบริบูรณ์ตามข้อกล่าวหา นาน ๆ จึงปรากฏข้อขบขันแก่ประชาชนสักคราวหนึ่ง เช่นกรณีนายบรรยง บุนนาค มหาบัณฑิต เก๊ เป็นที่ปรากฏว่าตามปรกติในหลวงรัชกาลที่ 8 ไม่เคยทรงตื่นบรรทมสายกว่า 8 นาฬิกาครึ่ง และไม่เคยปรากฏว่าเคยตื่นบรรทมถึงเวลา 9 นาฬิกาเลย แม้จะปรากฏว่าพระองค์เสวยพระโอสถให้ระบายน จะคาดหมายว่าพระองค์จะต้องบรรทมหลับไปจนสายย่อมไม่ได้ การเข้าไปในห้องบรรทมในเวลาเช้าเช่นนั้นย่อมเสี่ยงภัยอย่างยิ่ง และในเช้าวันนั้นพระองค์ก็ตื่นบรรทมแล้วเข้าห้องทรง แต่แล้วกลับขึ้นพระแท่นอีก การที่ทรงขึ้นพระแท่นอีกนั้นไม่เป็นอันจะเข้าใจได้แน่นอนว่าพระองค์จะบรรทมอีก พิจารณาจากคำพยานโจทก์ถ้ำรับฟังเอาง่าย ๆ ดังกล่าวมาข้างต้น โดยเชื่อว่าเรือเอกวัชรชัยได้เข้าไปในห้องบรรทมก็ต้องเข้าไปเมื่อเวลากว่า 9 นาฬิกาแล้ว ขณะนั้นพระองค์คงจะประทับอยู่บนพระแท่น การยิงที่จะให้ได้บาดแผลเช่นนั้น ปรากฏตามความเห็นของแพทย์ ซึ่งลงความเห็นกันเป็นเอกฉันท์ว่าผู้ยิงจะต้องจ่อปืนยิงในระยะติดกับพระนลาฏ อย่างมากก็ต้องห่างไม่เกิน 5 ซม. คุณหมอสุด แสงวิเชียร มีความเห็นว่าเนื่องจากมีรอยกดลักษณะปากกระบอกปืนที่แผ่นหนังพระนลาฏ จึงเห็นว่าปืนได้ยิงโดยจรดชิดลงบนผิวหนัง ฉะนั้น ผู้ยิงจะต้องเข้าไปยิงในพระวิสูตร การแหวกพระวิสูตรเข้าไปเป็นการเสี่ยงอย่างยิ่ง และยังคงลอบอ้อมไปทางพนักเบื้องพระเศียร และต้องข้ามคู้ซึ่งวางอยู่ข้างพระแท่นในพระวิสูตร เพราะไม่มีช่องว่างพอที่จะหลีกอ้อมไปได้ การจ่อยิงที่ข้างพระแท่นไม่อาจทำให้มีบาดแผลเช่นนั้นได้ ต้องเอื้อมยิงจากเบื้องบนพระเศียร และผู้ยิงจะต้องบิดมือกุ่มงอลง ให้ปืนตั้งได้ฉากกับพระ

นลาถ การยิงในลักษณะดังนี้ ถ้าผู้ยิงรูปร่างดำ จะทำไม่ถนัดได้เลย (การทดลองยิงโดย พลตำรวจโทหลวงชาติตระการโกศล) เรือเอกวัชรชัยเป็นที่รู้จักกันไปว่ามีรูปร่างดำกว่าหลวงชาติฯ และจัดว่าเป็นคนสันทัดก่อนข้างดำไม่ใช่ก่อนไปทางสูง เป็นลักษณะอันผิดธรรมดาสามัญอย่างยิ่ง การปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์คู่ช่างกระทำกันได้ง่ายเหลือเกิน พิจารณาด้วยการใช้เหตุผลเพียงเล็กน้อยก็เห็นชัดว่าเป็นไปไม่ได้ดังข้อกล่าวหา

คดีนี้ การนำสืบของโจทก์ เป็นลักษณะการนำสิ่งแวดล้อมที่นับว่าแวดล้อมใกล้ชิดที่สุดที่นำมา ก็เป็นแวดล้อมอย่างดังกล่าวมาแล้ว ข้อแวดล้อมทั่ว ๆ ไปที่โจทก์นำสืบนี้ เป็นการสืบพรั้า ๆ ฟังไม่ได้ชัดในเรื่องสาเหตุที่มีอยู่ ระหว่างพระมหากษัตริย์กับจำเลยบางคน และที่โจทก์อ้างว่าเป็นพรรคพวก ซึ่งจำเลยจะได้รวบรวมแกลงเป็นข้อหนึ่งต่างหาก มีข้อนำสืบของโจทก์ที่ควรยกขึ้นพิจารณาอยู่อีกสองสามข้อ ซึ่งจำเลยจะได้เสนอเป็นลำดับไปเป็นข้อ ๆ คือ การพยายามนำสืบว่า ท่าทางของพระบรมศพบ่งไปในทางถูกลอบปลงพระชนม์ และเพื่อประกอบให้เป็นลักษณะพิรุช ได้มีพยานนักวิทยาศาสตร์แห่งกรมวิทยาศาสตร์และผู้มีความรู้ความชำนาญเรื่องปืนบางท่าน มาเบิกความเกี่ยวกับปืนที่เก็บได้ในพระที่ นักวิทยาศาสตร์แห่งกรมวิทยาศาสตร์ยืนยันว่า ไม่ใช่ปืนที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสวรรคต คณะผู้สร้างคดีได้หมายมั่นปั้นมือในคำยืนยันของนักวิทยาศาสตร์ผู้นี้เป็นอย่างยิ่ง และก็ปรากฏว่าได้ถือเอาคำยืนยันนี้เป็นฐานที่ตั้งรวบรวมให้ได้หลักฐานว่าในหลวงถูกลอบปลงพระชนม์ และจำเลยเป็นผู้ร้ายรายนี้ แล้วต่อมาจึงได้มีพยานเกิดขึ้นในตอนปลายการสอบสวนของคณะผู้สร้างคดีนี้ เป็นพยานที่รู้เห็นการประชุมกำหนด

แผนการในการปลงพระชนม์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เดียว
 จำเลยจะได้แถลงชี้ถึงข้อที่จะรับฟังไม่ได้เพียงใดในบรรดาข้อนำสืบ
 เหล่านี้ในข้อต่อไป

ข้อ 3 เมื่อคณะผู้สร้างคดี ขอให้วุฒิสภาออกกฎหมายยึด
 เวลาคุมขังจำเลยในคดีนี้เป็นพิเศษเฉพาะคดี พระพินิจชนคดี ก็ได้
 แถลงยืนยันว่า ปินกระบอกของกลางที่เก็บได้ในพระที่บรรทมไม่ใช่
 ปินกระบอกที่ทำให้ในหลวงสวรรคต เมื่อเป็นเช่นนี้ คดีจึงบ่งว่าการ
 สวรรคตของพระองค์เป็นการถูกลอบปลงพระชนม์ อาจจะเป็นเพราะ
 คำแถลงยืนยันดังนี้ก็ไม่ได้ วุฒิสภาในสมัยรัฐธรรมนูญ (ใต้คุ่ม)
 ฉบับชั่วคราวในขณะที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎร ได้ยินยอมประกาศ
 ใช้กฎหมายซึ่งผู้ต้องหาเป็นพิเศษ อันที่จริงพิจารณาตามนัยแห่งเหตุ
 ผล แม้จะปรากฏว่ามีการเปลี่ยนปิ่น ก็มีใชจะถือเป็นข้อบ่งว่ามีการ
 ลอบปลงพระชนม์ หรือจำเลยได้มีส่วน มีความผิดด้วย แต่เมื่อปรากฏ
 คำเบิกความของท่านนักวิทยาศาสตร์เข้าใจกันทั่วไปว่าเรื่องนามแล้ว
 และพิจารณาประกอบกับคำของผู้มีความรู้ทางปิ่นท่านอื่น ๆ วิทยุชน
 จะรู้สึกปลงธรรมสังเวชในภูมิความรู้ของท่านผู้นี้ และยากที่จะอด
 ปลาบใจในคำกล่าวยืนยันของท่านผู้นี้ได้ เพราะคำเบิกความของท่าน
 ผู้นี้แสดงชัดว่า คำยืนยันของท่านเหลวไหล

ท่านนักวิทยาศาสตร์แห่งกรมวิทยาศาสตร์ อธิบดีกรมวิท-
 ยาศาสตร์แห่งประเทศไทย นายจ่าง รัตนรัต ผู้ซึ่งได้ปริญญาเอก
 ทางเคมีมาจากประเทศเยอรมัน อันเป็นปริญญาเอกอย่างดีมาก
 (แม้ก่อนกุมเกล้า) ได้มาเบิกความยืนยัน ณ ศาลนี้ว่า ปิ่นขนาด 11 ม.ม.
 ของกลางซึ่งเป็นปิ่นเก็บได้บนพระแท่นบรรทมนี้ ได้ใช้ยิงมาก่อน
 สวรรคตไม่น้อยกว่าหกวัน เขาอ้างความรู้ของเขาที่ศึกษามายืนยัน

ความเห็นของเขาร้อยเปอร์เซ็นต์ นับว่าเป็นคำยืนยันอันหนักแน่น
 อย่างยิ่ง ท่านผู้นี้ได้พยายามทำรายงานผลแห่งการตรวจวิเคราะห์
 ตลอดจนหลักแห่งการค้นคว้าได้เสนอต่อศาล ท่านได้กล่าวอย่างภาค
 ภูมิใจว่า รายงานการตรวจวิเคราะห์ในเรื่องนี้ ท่านจะได้้นำลงใน
 นิตยสารวิทยาศาสตร์ต่างประเทศ เพื่อแสดงผลที่ค้นคว้าได้ใหม่ใน
 ทางวิทยาศาสตร์ ถ้าเราพิจารณาคีกริชของท่านผู้นี้และตำแหน่งของ
 ท่านผู้นี้แล้ว ดูเหมือนทำให้เราเลื่อมใสอย่างยิ่งในภูมิความรู้ ความ
 เชื่อวชาญของท่าน ท่านผู้นี้ไม่ยินยอมรับว่าตนเป็นผู้เชี่ยวชาญ ยอม
 รับแต่เพียงว่าเป็นผู้มีปริญญาบัตร ซึ่งเป็นการเคราะห์ดีของท่านอยู่
 บ้างที่ท่านไม่ถึงขนาดอ้างว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนี้ และเรายอม
 เข้าใจได้ว่า คำว่าผู้มีปริญญาบัตรกับผู้เชี่ยวชาญในความรู้ อย่างไร
 หนึ่งนั้น มีฐานะแตกต่างกันมาก ทั้งมีผลในน้ำหนักแห่งถ้อยคำ
 ในการเป็นพยานในศาลต่างกันมาก เมื่อท่านผู้นี้ไม่ยอมรับการเป็น
 ผู้เชี่ยวชาญเสียแล้ว คำยืนยันของท่านก็มีน้ำหนักลดลงไปในตัว อย่าง
 ไรก็ดี ขอได้โปรดพิจารณาคำเบิกความของท่านที่ได้อธิบายความรู้
 ของท่าน และการปฏิบัติในการตรวจวิเคราะห์เป็นกระบอกของกลาง
 นี้ จะปรากฏความกระจ่างชัดถึงลักษณะอันขาดความรู้ตามควรแก่
 ปริญญาของท่านอย่างชัดแจ้ง ดังจำเลยจะได้ชี้ให้เห็นชัดดังต่อไปนี้
 จำเลยขอกราบเรียนเสีย ณ ที่นี้ด้วยว่า เดิมจำเลยกำหนดว่าจะนำนัก
 วิทยาศาสตร์ธรรมดาสามัญ มาเบิกความชี้ข้อบกพร่องของท่านผู้นี้
 แต่ในที่สุดจำเลยเห็นว่าไม่จำเป็น เพราะวิญญูชนธรรมดาสามัญก็
 เห็นได้ชัด และจำเลยมิได้ถือว่าคำเบิกความในเรื่องนี้เป็นผลร้ายอัน
 สำคัญแก่จำเลย การพยายามชักไซร้ไล่เลียงโดยละเอียดในเรื่องที่ดี
 ในเรื่องวิทยาศาสตร์ทางป็นก็ดี เป็นเพียงเพื่อช่วยกันค้นคว้าความ

จริง และสอบทวนภูมิปัญญาความเชื่อตรงต่อความรู้ของท่านเท่านั้น แม้หากศาลจะเชื่อเพราะเหตุว่า เป็นคำเบิกความของผู้มีปริญญามีความรู้ เป็นอันต้องรับฟังตามที่เขาว่า โดยสรุปอย่างไร ไม่ฟังต้องพิเคราะห์ถึงน้ำหนักเหตุผลตามคำกล่าวของเขา ความเชี่ยวชาญในความรู้ที่เขามี และเป็นอันเชื่อตามคำนักวิทยาศาสตร์ ตามคำแพทย์แล้ว เชื่อว่าการสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว น่าจะเป็นเรื่องเนื่องมาจากการกระทำของคนอื่น (ซึ่งอย่างมากจะฟังได้เพียงเท่าที่กล่าวนี้ จะฟังถึงกับว่าเป็นเรื่องเป็นการประทุษร้ายต้องมีหลักฐานอื่นประกอบลงไปเช่นนั้น) ฟังดังนี้ ก็เชื่อว่าคดีจะบ่งมายังจำเลยคนหนึ่งคนใดที่จะต้องรับผิดชอบหาไม่ แต่หากจะจารึกให้เป็นจุดสงสัยไว้ไม่มีที่สิ้นสุด และความสงสัยของมนุษย์นั้น มีธรรมชาติขยายออกไปได้กว้างขวาง เรื่องยุ่งยากจากความสงสัยอันไม่อยู่ในกรอบแห่งเหตุผล ได้เกิดขึ้นเป็นบทเรียนมาแล้วเป็นอันมาก ดังเช่นคดีนี้เป็นต้น (นักฉวยโอกาสจากความสงสัยของประชาชนมีอยู่เป็นธรรมดาทุกยุคทุกสมัย และพวกนี้คือพวกก่อความยุ่งยาก)

ข้อเท็จจริงในการตรวจวิเคราะห์ปิ่นกระบอกของกลางนี้ ปรากฏว่าทางกรมตำรวจ ได้ส่งไปให้กรมวิทยาศาสตร์ตรวจวิเคราะห์ว่าเป็นปิ่นที่ไฉยังมาแล้วหรือเปล่า และได้ไฉยังมาแล้วนานเท่าใด ส่งไปตรวจเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2489 หลังจากวันสวรรคตสองวัน ตรวจแล้วกรมวิทยาศาสตร์ได้ตอบมา โดยหนังสือฉบับลงวันที่ 13 มิถุนายน 2489 ว่า ตรวจวิเคราะห์ได้ว่าไฉยังมาแล้ว แต่ไม่อาจตรวจวิเคราะห์ได้ว่าไฉยังมาแล้วนานเท่าใด เพราะกรมวิทยาศาสตร์**ไม่มีเครื่องมือและเคมีภัณฑ์พอที่จะพิสูจน์ได้** นายจ่าง รัตนรัต

อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์ได้มาเบิกความในคดีนี้ว่า เมื่อตรวจครั้งนั้น ได้รู้สึกผิดปกติ โดยสงสัยว่าเป็นกระบอกนี้ น่าจะยิ่งมาแล้วกว่าสองวัน เมื่อเกิดความสงสัยดังนี้ จึงได้ดำเนินการค้นคว้าพิสูจน์หาระยะเวลายังของปืนกระบอกของกลางโดยลำพังต่อมา

เป็นที่ปรากฏว่าเป็นขนาด 11 ม.ม. กระบอกของกลางเป็นกระบอกแรกที่กรมวิทยาศาสตร์เคยตรวจหาการยิงมาแล้ว และตั้งแต่ตั้งกรมวิทยาศาสตร์มา ทางการกรมวิทยาศาสตร์ไม่เคยได้ทำการตรวจวิเคราะห์รู้ระยะเวลาของปืนชนิดใด ๆ มาก่อนเลย การตรวจว่าปืนกระบอกใดได้ใช้ยิงมาแล้วหรือไม่ นักวิทยาศาสตร์พยานโจทก์อธิบายว่า ถือการตรวจวิเคราะห์หาสารไนโตรท์ที่เกิดขึ้นจากการระเบิดของปืนเป็นสิ่งสำคัญ กล่าวคือ ถ้าปรากฏว่าในลากล่องปืนมีสารไนโตรท์เหลือติดอยู่ ก็แสดงว่าปืนกระบอกนั้นได้ใช้ยิงมาแล้ว ปืนทุกชนิดที่ยิงด้วยดินปืน เมื่อเกิดการระเบิดจะต้องมีสารไนโตรท์ติดเหลืออยู่ในลากล่อง สารไนโตรท์นี้มีคุณภาพไม่คงที่ ถ้าดูอากาศ อ็อกซิเจน (ตามคำของนายจ้าง รัตนรัต แต่คำของนายแพทย์ศิริดิทยานนท์ว่า **ความชื้น** เป็นเหตุให้สารไนโตรท์สลายตัวเป็นไนเตรท) ก็จะสลายตัวกลายเป็นไนโตรท์ (อ็อกซิเจนกับความชื้นไม่ใช่สิ่งเดียวกัน ความเห็นของท่านนักวิทยาศาสตร์ทั้งสองคนดูยังขัดกันอยู่ จะโหมเมว่าเป็นอย่างเดียวกันย่อมไม่ได้ อะไรเป็นมูลเหตุให้สลายตัวเป็นไนโตรท์ จะต้องยืนยันให้ชัด คำกล่าวของท่านทั้งสองดูยังกำกวมอยู่ แต่ก็ไม่สู้สำคัญนัก เป็นอันลองรับฟังดูท่านต่อไปก่อน) ที่ใดมีความชื้นมาก ก็มีอ็อกซิเจนมาก ทำให้ไนโตรท์สลายตัวเร็วกว่าที่ ๆ อากาศแห้งแล้ง การเกิดขึ้นซึ่งไนโตรท์ย่อมแตกต่างกันไปตามคุณลักษณะของกระสุนสภาพของปืนที่ยิง (ตามคำนักวิทยาศาสตร์และผู้ชำนาญ

ทางป็น) โดยเหตุที่ไนโตรเจนเป็นสารมีคุณภาพไม่คงที่ ดังนั้นการคำนวณหาระยะเวลาของป็น จึงถือเอาปริมาณไนโตรเจนที่หาพบเป็นเกณฑ์แห่งการคำนวณเวลา กล่าวคือ ถ้ามีไนโตรเจนในกระบอกป็นมากก็แสดงว่ายิ่งมาเร็วกว่าที่ปรากฏว่าไนโตรเจนมีอยู่น้อย **โดยที่ป็นแต่ละชนิด กระสุนแต่ละนัด มีผลทำให้เกิดไนโตรเจนต่างกัน** การเก็บไว้ในที่มีดินฟ้าอากาศแตกต่างกัน ก็มีผลทำให้การสลายตัวของไนโตรเจนแตกต่างกันได้ ฉะนั้น การที่จะตรวจวิเคราะห์รู้ระยะเวลาของป็นกระบอกใด จำจะต้องมีสถิติแสดงปริมาณการเกิดของไนโตรเจนในป็นชนิดนั้น ยิ่งโดยกระสุนที่ทำในล็อตเดียวกัน เก็บไว้ในดินฟ้าอากาศคล้ายคลึงกัน และต้องตรวจสอบโดยละเอียดถึงการทำให้สลายตัวในท้องที่มีดินฟ้าอากาศแตกต่างกันอย่างมากอย่างน้อยด้วยการหาจนได้สถิติแสดงปริมาณไนโตรเจน ตามระยะเวลาต่าง ๆ ที่ล่วงมาจนถือเป็นหลักเกณฑ์แน่นอนแล้ว ย่อมนำเข้าไปเปรียบเทียบระยะเวลาของป็นที่ต้องการนั้นได้ คำชี้แจงอธิบายถึงการตรวจหาดังนี้ ย่อมพอฟังและเข้าใจติดตามไปได้ ก็การที่จะรู้ว่าไนโตรเจนในป็นที่ค้นหานั้นมีมากน้อยเพียงใด มิใช่การตรวจสอบวัดดูได้ วิธีหาจึงต้องใช้น้ำยาเคมีโดยสูตรที่กำหนดไว้อันเป็นที่รับรองกันทั่วไป เข้าค้นหาไนโตรเจนในน้ำบริสุทธิ์ซึ่งล้างออกมาจากกระบอกป็น ว่ามีไนโตรเจนปะปนมาด้วยหรือไม่มากน้อยเพียงใด วิธีการล้างให้ไนโตรเจนออกมาจากลากล่องป็น เป็นวิธีที่ทางวิทยาศาสตร์อ้างว่าเป็นอันล้างออกมาให้หมดจด เมื่อนำน้ำยาเคมีหยดลงไปแล้ว ถ้ามีไนโตรเจน ก็จะเกิดปฏิกิริยาให้เห็นเป็นสีชมพู ถ้าเกิดปฏิกิริยาเร็วและสีชมพูแก่เห็นได้ชัด แสดงว่ามีไนโตรเจนมาก ถ้าเกิดปฏิกิริยาให้เห็นสีชมพูช้าและชมพูนั้นอ่อน ก็แสดงว่ามีไนโตรเจนน้อย

ในการตรวจวิเคราะห์ เพื่อหาไนโตรเจนที่เปรียบเทียบกับป็น
 กระบอกของกลาง พยานผู้นี้ได้หาปืนมาสองกระบอก หากกระสุนทำ
 ในปีเดียวกับกระสุนที่ยิงจากปืนของกลาง ก็คือกระสุนทำในปี ค.ศ.
 1943 การยิงเวลาใด วันใด ที่ไหน เขาทำของเขาคนเดียว แล้วส่ง
 มาให้นายแพทย์ศิริ ดิวยานนท์ พยานโจทก์ตรวจวิเคราะห์ การทดลอง
 เริ่มค้นราวในเดือนมิถุนายนนั่นเอง ยิ่งแล้วมาตรวจหาไนโตรเจน
 โดยเว้นระยะเวลาเริ่มตั้งแต่ 8 ชั่วโมง 24 ชั่วโมง 48 ชั่วโมง 3 วัน
 คราวหนึ่ง และอีกคราวหนึ่งเริ่มตั้งแต่ระยะเวลา 24 ชั่วโมง 48 ชั่วโมง
 2 ครั้ง 4 วัน 2 ครั้ง 8 วัน และ 14 วัน รวมเป็นการทดลองทั้งสอง
 ครั้งคราวนี้ด้วยการยิง 11 ครั้งด้วยปืนสองกระบอก การตรวจนั้นนอกจาก
 ตรวจหาไนโตรเจนแล้ว ยังได้ตรวจหาไนเตรทและลักษณะทาง
 ฟิสิกส์ กล่าวคือ หาสนิมด้วย แต่ในเรื่องการตรวจหาสนิม ท่านนัก
 วิทยาศาสตร์ผู้นี้รับว่าคนไม่มีความชำนาญพอ และไม่ถือเป็นข้อสำคัญ
 ในการยืนยันความเห็น การยืนยันความเห็นได้นั้น ได้ถือเอาการ
 ตรวจทางเคมี กล่าวคือการหาไนโตรเจนเท่านั้นเป็นสำคัญ ตรวจทดลอง
 ยิงเพียง 11 ครั้งเท่านั้น ก็ปรากฏบันทึกยืนยันความเห็นของ
 อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์ผู้นี้แล้วว่า ปืนกระบอกของกลางได้ยิงมา
 แล้วเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 8 วัน นับแต่การยิงครั้งสุดท้าย (คือ
 วันตรวจ ซึ่งตรงกับวันที่ 11 มิถุนายน 2489 ก็เท่ากับไม่น้อยกว่า 6
 วันก่อนสวรรคต) การนำปืนเพียงสองกระบอกมาทดลองยิงด้วยกระ
 สุนเพียง 11 นัด แล้วถือตั้งเป็นกฎเกณฑ์ยืนยันทั่วไป สำหรับปืนอื่น ๆ
 เป็นจำนวนล้าน ๆ กระบอกเช่นนี้ ตามความคิดธรรมดาสามัญย่อม
 เป็นที่น่าสงสัยอยู่ ตรวจทดลองมีความเห็นดังนี้แล้ว ก็เก็บความเห็น
 นั้นเงียบอยู่ จนเมื่อเกิดรัฐประหารแล้วจึงได้รับทำหนังสือยืนยันไป

ยังกองตำรา และทำการตรวจวิเคราะห์ให้ผู้เกี่ยวข้องในขณะสร้าง กตินี้คืออีกสองสามคราวด้วย การทดลองยิงทั้งสิ้นอีกราว 8 นัด ใช้ วิธีคูสีด้วยสายตาอย่างเดิม และได้ยิงอีกราว 18 นัด โดยใช้เครื่อง คูสี (Pulfrich Photometer) ตรวจวัด และได้ทำรายงาน แสดงความเห็นยืนยันความเห็นเดิม เมื่อนำไปเป็นหลักเปรียบเทียบกับปืนของกลาง ในรายงานได้พยายามเขียนขึ้นอย่างสวย แต่มีข้อความเห็นชัดว่าเป็นการกล่าวอย่างไม่เคารพต่อความจริง กล่าวคือ มีการกล่าวกล่าวในรายงานว่า จากผลแห่งการตรวจทดลองแสดงว่า สีชมพูอันเกิดจากปฏิกิริยาของไนไตรท์จะเข้ม และเห็นได้ชัดเมื่อยิง ใหม่ ๆ และจะค่อย ๆ จางลงเป็นลำดับตามเวลาที่ล่วงไป การกล่าว รายงานเช่นนี้ เป็นการกล่าวตามหลักอย่างกำปั้นทุบดิน แต่จากการ พิสูจน์ถ้าดูตามรายงานที่เขียนไว้ โดยการตรวจด้วยตา ก็ดี ด้วยเครื่อง วัดสีก็ดี ได้มีปรากฏว่า สีชมพูในรายที่ยิงนานวันเข้มกว่าเร็ววันก็มี หลายราย เฉพาะอย่างยิ่งในการวัดด้วยเครื่อง พยานผู้นี้ก็บอกว่า ตัว เลขที่จดลงนั้นบอกความเข้มความจางของสี ก็ปรากฏในราย 16 วัน เท่ากับ 8 วันก็มี ราย 29 วันเท่ากับ 8 วันก็มี 20 วันมากกว่า 16 ก็มี ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะลักษณะปืน ลักษณะลูกกระสุนและดินฟ้าอากาศ เป็นต้น มีสภาพแตกต่างกัน จึงมีผลทำให้เกิดการสลายตัวของไน- ไตรท์แตกต่างกันได้ ในรายที่คูสีด้วยตาก็จะเห็นตามที่จดไว้ แสดงว่า รายที่ยิงมานานวัน สีเข้มกว่าเร็ววันก็มี ยิ่งเท่า ๆ กันแตกต่างกว่ากัน มากก็มี แต่ถ้าจะถือว่าการจดไม่มีความสำคัญ ดังคำเบิกความของ หมอศิริ ซึ่งกล่าวว่าที่จดไว้ว่าสีชมพูเข้มนั้น อาจสีจางกว่าที่จดไว้ว่าสี ชมพูเฉย ๆ ก็ได้ หรือที่จดว่าสีชมพูอ่อน อาจเข้มกว่าที่จดว่าสีชมพูเข้ม ก็ได้ ดังนี้แล้ว การตรวจ การจด ก็หามีความหมายหรือเป็นหลักฐาน

ประกอบข้ออ้างอย่างใดไม่ สำหรับพยานผู้นี้ ไม่ใช่เป็นผู้ที่จะถือว่า มีน้ำหนักกว่าคำของนายจ้าง รัตน์รัต อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์ เพราะปรากฏว่า ในการตรวจที่ท่านเคยจดไว้ว่ามีสนิม เมื่อมาเบิกความที่ศาลนี้ ท่านยังเปลี่ยนความเห็นตามอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์ ไปได้ว่าไม่มีสนิม

เรื่องของวิทยาศาสตร์เคมีนักวิทยาศาสตร์ย่อมรู้ว่า ต้องการความละเอียดเที่ยงตรงเป็นอย่างยิ่ง พฤติการณ์การปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์ของอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์ สอดคล้องถึงลักษณะหยาบเป็นอันมาก ดังจะเห็นได้ว่าการยิงปืนที่จัดมาตรวจซึ่งยิงเอง ตนเองไม่ได้จดไว้เลยว่ายิงเวลาใด การเก็บการรักษาไม่แสดงว่ามีความละเอียด บางคราวยิงวันนี้ ตรวจวันรุ่งขึ้นลงไว้ว่าระยะเวลาสองวันเป็นต้น ปืนชนิดของกลางนี้ใช้กระสุนปืนชนิดมีควันน้อย การเกิดของไนไตรท์ก็น้อย ฉะนั้นการตรวจหาจึงต้องการความละเอียดละออเป็นอันมาก ในการตรวจสอบ ไม่ใช่ปืนกระบอกของกลางมาทดลองตรวจสอบ ปืนต่างกระบอกสภาพต่างกัน ก็ปรากฏผลให้เกิดไนไตรท์ต่างกัน แม้ปืนกระบอกเดียวกัน ถ้าลูกกระสุนมีคุณภาพต่างกัน ก็เกิดไนไตรท์ต่างกัน เกี่ยวกับคุณภาพแห่งลูกกระสุน ปรากฏจากคำของเจ้าหน้าที่จากกรมช่างแสงว่า กระสุนทำในล็อตเดียวกัน โรงงานรับรองคุณภาพว่าต้องระเบิดทุกนัดในระยะเวลาสิบปี เมื่อพ้นสิบปีไปแล้วอาจมีบางนัดที่ไม่ระเบิด ดังนี้ก็เท่ากับในระยะเวลาสิบปี กระสุนอาจมีคุณภาพเสื่อมแตกต่างกัน ตั้งแต่เต็มส่วนร้อยจนถึงสูญในส่วนร้อยได้ ฉะนั้นกระสุนที่ทำมาแล้วเป็นเวลา 3-4 ปี คุณภาพอาจเสื่อมไปถึง 30-40 ในส่วนร้อยได้ ความแตกต่างที่อาจเกิดขึ้นมีเป็นอันมากดังกล่าวนานี้

ฉะนั้น การที่จะยืนยันระยะเวลาเท่าใด จึงต้องการตรวจสอบโดยละเอียดถี่ถ้วนอย่างยิ่ง อย่างน้อยควรจะต้องรู้ว่ากระสุนชนิดเดียวกันกับปืนของกลางนี้ จะมีผลให้เกิดไนโตรท์แตกต่างกันอย่างมากเท่าใดน้อยเท่าใด โดยให้ความเห็นตามการเปรียบเทียบส่วนใดบ้าง และในสภาพดินฟ้าอากาศเลวที่สุด จะมีผลให้ไนโตรท์กลายเป็นไนเตรทเร็วแตกต่างกว่าอากาศดีที่สุดอย่างไร ปัญหาเหล่านี้ ท่านอธิบดีฯ ตอบไม่ได้เลย ท่านว่าไม่ได้ตรวจไปถึงขนาดนั้น แต่บางคราวท่านก็กล่าวยืนยันว่า เวลานั้นหนึ่ง ๆ จะไม่มีผลให้ไนโตรท์สลายตัวแตกต่างกันไปเท่าใดเลย ซึ่งถ้าดูตามการตรวจวิเคราะห์แล้ว บางรายจะเห็นว่าการต่างกัน 1 วันนั้น ทำให้ปรากฏสีชมพูแตกต่างกันมากมายก็มี แต่อย่างไรก็ตาม ในที่สุดท่านอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์ผู้ซึ่งยืนยันความเห็นของตนขนาดร้อยเปอร์เซ็นต์ว่า ปืนกระบอกของกลางได้ยิงมาแล้วก่อนวันสวรรคตไม่น้อยกว่า 6 วันนี้ ก็หาสามารถชี้ผลแห่งการตรวจหาไนโตรท์ทุกรายการ ที่ท่านได้ทำการตรวจหาเพื่อเป็นหลักเปรียบเทียบกับปืนกระบอกของกลาง ในบรรดาที่ได้ทำการหาโดยทำการยิงมาในระยะเวลา 8 ชั่วโมงบ้าง 48 ชั่วโมงบ้าง จนถึง 28 วันนั้น ท่านไม่รู้ได้เลยว่าในรายใดมีไนโตรท์มากหรือน้อยกว่ารายใด ที่ท่านไม่อาจยืนยันได้เช่นนี้ เพราะเหตุการณ์ด้วยสายตาไม่เป็นอันจะกำหนดการดูสีโดยแน่นอนได้ จึงอาจผิดพลาด ถ้าผู้มีความชำนาญหรือมีความรู้อยู่จริงตามที่ท่านว่า ควรจะชี้ได้บ้างสักรายสองรายที่เห็นได้ชัดๆ ถึงความแตกต่าง แต่นี่ท่านชี้ไม่ได้เลยสักรายเดียว (ในการตอบคำถามของทนายจำเลยเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2492) ดังนี้ จะให้เชื่อได้อย่างไรว่าท่านมีความรู้ตามที่ยืนยัน และท่านเอาอะไรไปยืนยันเปรียบเทียบกับรายของกลาง คำยืนยันของท่านไม่

มีค่าหรือมีน้ำหนักที่จะเชื่อถือได้ ด้วยประการดังกล่าวเรียนมาแล้วนี้

ในตำนานคดีนี้ ศาลจะพบบ่อย ๆ ถึงการกล่าวอ้างและแอบอ้างต่าง ๆ ในเรื่องป็นนี้ ยังมีคำเบิกความของร้อยตำรวจเอกธานีฯ อีกผู้หนึ่ง ตำรวจผู้นี้ทำงานทางบัญชี ได้อ้างตนเป็นผู้ชำนาญทางป็น และโดยไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องอย่างใด ได้อ้างว่าเข้าไปหยิบป็นของกลางขึ้นดูในบ่ายวันเกิดเหตุสวรรคตนั้นเอง และอ้างว่าต้องเห็นสนิมภายใน คมดูไม่มีกลิ่นดินป็น ในข้อที่ว่าต้องดูทั้งกระบอกโดยไม่ได้ถอดลำกล้อง มองเห็นภายในลำกล้องได้นั้น เห็นได้ง่ายว่าออกจะกล่าวเกินความจริง ในข้อที่ว่าไม่มีกลิ่นก็บังเอิญมีคำพันตำรวจเอก หลวงสัมฤทธิ์สุขุมวาท พยานโจทก์ ผู้เข้าไปทำการสอบสวนในวันเกิดเหตุ เบิกความยืนยันว่ามีกลิ่นดินป็น ซึ่งหักล้างคำสมอ้างของนายตำรวจผู้นี้ นายร้อยตำรวจผู้นี้ได้เบิกความเพื่อช่วยประกอบคำของอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์ให้มีน้ำหนักขึ้น แต่เป็นอันเห็นได้ง่ายว่าไร้ผลเสียแล้ว

ที่เกี่ยวกับเรื่องสนิมในลำกล้องป็นกระบอกของกลางนี้ ปรากฏจากพยานโจทก์อยู่แล้วว่า ไม่อาจถือเป็นข้อสำคัญยืนยันได้ ป็นที่ล้างไม่คืออาจมีสนิมเกิด ป็นของกลางไม่มี พยานโจทก์เบิกความยืนยันว่าล้างไว้เรียบร้อยดีทุกราวไป และเรื่องสนิมขุมนั้น ถ้าเคยเกิดขึ้นก่อนแล้ว สนิมนั้นย่อมยากที่จะล้างออก เพราะติดอยู่เก่า หรือเป็นเหตุให้เกิดสนิมง่ายขึ้น แม้พยานโจทก์จะไม่ถือว่าสนิมเป็นเรื่องสำคัญ แต่เพื่อความกระจ่างจึงเสนอข้อพิจารณาดังกราบเรียนมานี้ ฉะนั้น การมีสนิมจึงเป็นอันหาใช่จะชี้ว่า ป็นของกลางไม่ได้ใช้ยิงในวันเกิดเหตุไม่

เกี่ยวกับปืนของกลางนี้ ความจริงตามหลักฐานพยานโจทก์ได้ บ่งยืนยันว่า เป็นปืนที่ทำให้ในหลวงสวรรคตโดยแน่นอน กล่าวคือ เมื่อมีผู้พบนั้นอยู่ในสภาพที่นกยังค้างอยู่ ลูกกระสุนขาดไปหนึ่งลูก มี ลูกหนึ่งขึ้นลากล่องไว้ แสดงว่ายิงมาแล้ว การตรวจทางวิทยาศาสตร์ ก็ว่ายิงมาแล้ว หากแต่ได้สร้างหลักฐานปิดผนึกขึ้นภายหลังว่า ยิงมาแล้วก่อนวันสวรรคต ซึ่งพิจารณาเห็นได้ชัดถึงข้ออ้างอันเหลวไหลไร้สาระดังกล่าวมาแล้ว ปดอกระสุนที่เก็บได้ในบริเวณข้างพระแท่นบรรทม ทางกองสอบสวนกลางได้ตรวจพิสูจน์ว่า เป็นปดอกระสุน ซึ่งยิงไปจากปืนกระบอกนี้ (ในข้อนี้โจทก์กล่าวว่า นายชิตจำเลยนำ ปดอกระสุนมาเปลี่ยนแทน ซึ่งก็ไม่มีหลักฐานบ่งไปดังกล่าวอ้างของโจทก์ และทั้งไม่ปรากฏปดอกระสุนปืนอันอื่นในบริเวณนั้น) กติจึงจะฟังเป็นอย่างอื่นไม่ได้ และหลักฐานที่ว่าสำคัญอย่างยิ่ง ก็คือลูกกระสุนซึ่งเก็บได้ฝังอยู่ในพระที่บรรทมนั้น พิสูจน์ได้ว่าเป็นกระสุนที่ยิงไปจากปืนกระบอกของกลาง ในเรื่องลูกกระสุนไม่มีข้อหาของโจทก์กล่าวอ้างใส่ร้ายจำเลย ถ้าจะใส่ร้ายถึงขนาดว่าจำเลยพยายามไปเก็บหัวกระสุนที่ยิงไปจากปืนกระบอกของกลางนี้ แล้วเอามาใส่แทนก็ดูออกจะเกินไป ขนาดสุดวิสัยในการพิสูจน์เรื่องปดอกระสุนก็ดี หัวกระสุนก็ดี เป็นการพิสูจน์ของผู้ชำนาญแห่งกรมตำรวจ ซึ่งได้กระทำการพิสูจน์อยู่เสมอ ไม่ใช่การพิสูจน์อย่างกรมวิทยาศาสตร์ ซึ่งอ้างในสิ่งที่ไม่เคยทำเลย ฉะนั้น การพิสูจน์จึงมีน้ำหนักฟังได้

ในเรื่องหัวกระสุนนี้ มีการนำสืบของโจทก์ท่านองให้สงสัยว่า กระสุนผ่านพระเศียรแล้วทำไมบุน้อย ไม่มากเหมือนบางลูกที่ทดลองยิงศพ แต่ผู้ชำนาญทางกระสุนพยานโจทก์เองได้เบิกความลบล้างว่า ไม่ใช่เป็นข้อผิดพลาดประการใด และกฎเกณฑ์เรื่องการบุน้อยของ

หวักระสุนไม่อาจกำหนดแน่นอนได้ ปัญหาท่านองจะให้สงสัย จึงเป็นอันพับไป (กำ พ.ค.ท.เอ็จ ณ บ้อมเพ็ชร์) ซึ่งตอบทนายจำเลยว่า "เท่าที่ข้าพเจ้าได้เคยผ่านมาแล้ว หวักระสุนที่ผ่านกระโหลกคนแล้ว บูนาก็มี บูน้อยก็มี ไม้บุน้อยก็มี"

เรื่องปิ่นกระบอกของกลางนี้ที่เก็บได้ในพระที่นั่ง พิจารณาทบทวนดูตามกฎแห่งการค้นคว้าหาความจริงแล้ว คดีก็ไม่มีข้อสงสัยว่าจะไม่ใช่ปิ่นที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสวรรคต การพยายามบิดเบือนความจริงข้อนี้มาตั้งแต่ต้น โดยนักวิทยาศาสตร์ก็ดี หรือโดยผู้อื่นก็ดี หาใช่จะก่อให้เกิดผลร้ายโดยตรงแก่ฝ่ายจำเลยไม่ คดีนี้ ชี้ชัดในเรื่องนี้ และไม่เป็นผลในอันที่จะนำมาประกอบเพิ่มน้ำหนักแก่ข้อกล่าวหาของโจทก์ ซึ่งบางทีในโอกาสตอนอื่นจำเลยจะได้แถลงเพื่อความชัดเจนตามสมควร

ปิ่นกระบอกของกลางนี้ ปรากฏว่าเป็นของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 8 เป็นกระบอกที่นายฉันทหุ้มแพร ทูลเกล้าฯ ถวายไว้ และคดีเป็นอันฟังเป็นความจริงดังนี้ได้

ข้อ 4 ปัญหาเรื่องท่าทางพระบรมศพ เป็นปัญหาที่มีข่าวกระพือถกเถียงกันมากมาย ตั้งแต่เริ่มการตรวจพิสูจน์พระบรมศพของคณะกรรมการแพทย์ที่ได้ตั้งขึ้นเมื่อสวรรคตใหม่ ๆ โดยมีผู้อ้างถึงเกี่ยวกับปัญหาเรื่องกาดาวเวริคสปัสซัม มีผู้อ้างความรู้ความชำนาญในเรื่องนี้ ทั้งท่านที่เป็นแพทย์และไม่ใช่แพทย์มากมาย โดยแสดงในเรื่องนี้ ทั้งท่านที่เป็นแพทย์และไม่ใช่แพทย์มากมาย โดยแสดงความคิดเห็นและยืนยันอย่างเปิดเผย และเขียนขึ้นเป็นบทความในหน้าหนังสือพิมพ์บ้าง เขียนลงในหนังสือเป็นเล่มบ้าง การกล่าวอ้างเช่นนี้ย่อมมีเป็นของธรรมดาในที่ทั่วไป และในสมัยที่ความเจริญของ

มนุษย์ยังล้าหลังอยู่ การกล่าวอ้างสิ่งที่คุณไม่รู้จริง จะโดยจงใจหรือ หลงผิดไปก็ตาม ได้มีผลทำให้ความเชื่อแก่นมนุษย์มาแล้วเป็นอันมาก แม้ ถึงขนาดอ้างความสามารถแห่งตนว่า มีอำนาจเหนือภูตผีปีศาจก็ได้ ทำความนิยมเกิดขึ้นอย่างเป็นผล

ฉะนั้น ปัญหาที่ควรจะได้พิจารณาตามสมควร และจากคำเบิก ความของบรรดานายแพทย์ผู้มีความรู้ในสาขาต่าง ๆ ที่ได้เข้ามาเบิก ความเป็นพยานใจทักในคดีนี้ ก็ได้คลี่คลายความจริงในความรู้ความ ชำนาญเกี่ยวกับนิติเวชวิทยาที่มีอยู่ และในปัญหาเรื่องกาดาวเวริค สปัสซัม ความที่ปรากฏทั้งทางตำราและความชำนาญของแต่ละคนที่ มีอยู่ในบ้านเมืองนี้ วิญญูชนย่อมเข้าใจลักษณะอันต่างกันได้เป็นอย่างดี เกี่ยวกับความรู้ตามตำรา กับความชำนาญเชี่ยวชาญในความรู้ นั้น ความรู้ทางตำราเป็นการรู้ชนิดที่อธิบายได้ตามที่ตำราว่าไว้ แต่การ ใช้การตรวจการปรับเข้ากับตำราในบรรดาเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือ สิ่งต่าง ๆ ที่ว่าไว้ที่จะชี้หรือกระทำได้โดยถูกต้อง ต้องอาศัยความชำ นาญความซำของเป็นสำคัญ ความรู้เกี่ยวกับนิติเวชวิทยา ปรากฏ ตามคำกล่าวของนายแพทย์หลายท่านว่า เป็นสาขาวิชาอย่างหนึ่งในการ ศึกษาวิชาแพทย์ที่แต่ละท่านได้รับปริญญามาแล้ว แต่การที่จะนับว่า มีความรู้ลึกซึ้งมากน้อยเพียงใดในสาขาวิชานี้โดยเฉพาะ จำต้องได้ ศึกษาวิชานี้เป็นพิเศษ เมื่อได้ศึกษาเป็นพิเศษแล้ว จะซำของ จะมีความ ชำนาญ จะมีความเห็นได้ถูกต้องก็ต้องได้นำมาปฏิบัติฝึกฝน

บรรดานายแพทย์ที่ได้เบิกความเป็นพยานในคดีนี้ทุกท่าน เมื่อ ได้สำเร็จการศึกษามาแล้ว ไม่เคยมีท่านใดได้ปฏิบัติหน้าที่โดยตรง เกี่ยวกับวิชานิติเวชวิทยาที่ท่านศึกษามา เฉพาะอย่างยิ่ง ที่เกี่ยวกับ

ปัญหาคาตาเวอริก สปัสซัม ไม่มีท่านผู้ใดได้เคยตรวจศพที่มีอาการเช่นนี้ และไม่มีท่านผู้ใดได้เคยกันกว่าในเรื่องนี้มาก่อนเลย และทั้งยังเป็นที่ยืนยันว่า ไม่มีเคยมีท่านผู้ใดได้เคยสนใจในเรื่องนี้มาก่อน กรณีสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ตลอดจนนายแพทย์ที่ได้ศึกษาทางนิติเวชวิทยาเป็นพิเศษ (นายแพทย์สงกรานต์ นิยมเสน) ปัญหาที่เกี่ยวกับเรื่องคาตาเวอริก สปัสซัม นี้ นายแพทย์ทุกคนรับว่ามีได้ศึกษามาก่อนโดยละเอียด และไม่เคยปฏิบัติหน้าที่กันกว่าในเรื่องนี้ แม้นายแพทย์สงกรานต์เมื่อครั้งที่ศึกษาอยู่ในประเทศเยอรมัน ซึ่งได้ศึกษาวิชานิติเวชวิทยาเป็นพิเศษ ก็ได้ศึกษามาแต่เพียงว่า อาการอย่างไรเรียกว่า "คาตาเวอริก สปัสซัม" แต่อะไรเป็นมูลเหตุให้เกิดคาตาเวอริก สปัสซัม ท่านผู้นี้ไม่เคยได้ศึกษามาก่อนท่านผู้นี้กล่าวว่า เพิ่งจะได้มากันกว่า **ทางตำรา** เมื่อเกิดมีกรณีสวรรคตแล้ว

ปรากฏจากคำเบิกความของแพทย์ว่า เรื่องคาตาเวอริก สปัสซัม นี้มีผู้พบเกิดขึ้นแก่ศพมานานแล้ว (ดูเหมือนร้อยกว่าปี) เมื่อมีการพบอาการเขม็งเกร็งเกิดขึ้นแก่ศพในขณะที่ตายใหม่ๆ อันเป็นลักษณะผิดปกติจากที่ได้เคยทราบและเข้าใจกันมาแต่ก่อนว่า เมื่อเกิดตายขึ้นอาการแข็ง (อย่างที่เรียกว่า "ไรเกอร์ มอดิส") ของศพจะเกิดขึ้น เมื่อระยะเวลาล่วงจากการตายไปแล้วหลายชั่วโมง (2-8 ชั่วโมง) เมื่อมีผู้พบศพที่มีการแข็งในทันทีที่ตาย ในวงการนักศึกษาจึงกันกว่าถึงมูลเหตุว่าอะไรเป็นมูลเหตุ ปรากฏจากท่านนายแพทย์สุด แสงวิเชียร ว่าการกันกว่าได้ดำเนินกันมาเป็นสองแนว กล่าวคือ กันกว่าทางระบบประสาทในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกล้ามเนื้อแนวหนึ่ง กันกว่าทางเคมีคือการเปลี่ยนแปลงทางเคมีของกล้ามเนื้ออีกแนวหนึ่ง ในการ

ค้นคว้าทางระบบประสาทนั้น มีคำราหนึ่งกล่าวว่า เกิดขึ้นเนื่องจากการเร้าเมดูลา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งอยู่ในสมอง แต่ก็ไม่ได้กล่าวหลักฐานยืนยันแน่นอนอย่างใด คำราอื่นโดยมากกล่าวว่า ยังไม่รู้สาเหตุที่แน่นอน ผลแห่งการค้นคว้าทางเคมีนั้น เซนต์ยอร์รี่ นักค้นคว้าทาง Bio-chemical ได้เขียนเรื่องกล่าวถึงวัตถุประสงค์สิ่งหนึ่งในกล้ามเนื้อ กล่าวอธิบายไว้ในหนังสือเกี่ยวกับการหดตัวของกล้ามเนื้อ ไม่ได้เขียนในตำรานิติเวชวิทยาโดยตรง ได้มีนักนิติเวชวิทยาได้นำมาใช้ในนิติเวชวิทยา คือ เซอร์ซิดนีย์ สมิธ ได้อ้างอิงคำอธิบายนี้ช่วยอธิบายว่าเหตุใดกาดาวेरริก สบัสซัม จึงเกิดขึ้น แต่คำรานั้นก็ไม่มียืนยันโดยตรง เพราะไม่มีคำราใดกล่าวยืนยันเช่นนั้น คำอธิบายของท่านผู้นี้ นับว่าเป็นคำอธิบายที่ใหม่ที่สุดและเป็นที่น่าสนใจของแพทย์และนักนิติเวชวิทยาทั่ว ๆ ไป คำอธิบายของเซอร์ซิดนีย์ สมิธ นี้ ปรากฏอยู่ในหนังสือเรื่องนิติเวชวิทยาพิมพ์เมื่อปี ค.ศ.1949 (Forensic medicine by Sir Sidney Smith 1949 หลังจากในหลวงสวรรคตแล้วประมาณ 2 ปี) และนายแพทย์สุด แสงวิเชียร ได้ถอดข้อความตอนนี้ของท่านแปลไว้ ณ ศาลนี้แล้ว มีข้อความดังนี้คือ "ธรรมชาติของกาดาวेरริก สบัสซัม นั้น ยังไม่ชัดเจน แต่มันอาจเป็นไปได้ เช่น ไรกอร์มอดิส ก็อธิบายตามหลักที่ว่า A.T.P. น้อยไป หรือหมดลงในกล้ามเนื้อที่กำลังทำหน้าที่ขณะหดตัว กล้ามเนื้อต้องการ A.T.P. น้อยกว่าขณะเหยียด ในกล้ามเนื้อที่มีชีวิตอยู่ การมี A.T.P. น้อยจะทำให้เกิดการหดตัว (Contraction) แต่การคลายตัวจะมีอำนาจยิ่งขึ้น จนกระทั่งไม่อาจเป็นไปได้ ถ้าการตายเกิดขึ้นขณะที่เคมีของกล้ามเนื้อหมู่ใดหมู่หนึ่ง ไม่ได้อยู่ในลักษณะที่สม่ำเสมอ ฉะนั้นก็จะทำให้เกิดกาดาวेरริก สบัสซัม ขึ้นในกล้ามเนื้อเหล่านั้น" "ข้อ

ความนี้แปลมาจากข้อความภาษาอังกฤษ "The nature of cadaveric spasm is obscure, but it is possible that, like rigor mortis, it is to be explained on a basis of diminished or exhausted A.T.P. in the affected muscles. It requires less A.T.P. to cause the contraction of a muscle, therefore, a diminishing A.T.P. content will favour contraction while relaxation will become increasingly difficult eventually impossible. If death occurs while the chemical state of certain muscle group is in this condition of imbalance, then this would determine the occurrence of cadaveric spasm in these muscles."

พิจารณาทางตำราต่าง ๆ ที่มีการกล่าวอ้างถึงในคดีนี้ ก็ได้กล่าวเปลี่ยนแปลงข้ออ้างเรื่อย ๆ มาเป็นลำดับ ไม่มีตำราใดยืนยันเป็นแน่นอน นายแพทย์บางท่านที่เข้าเบิกความเป็นพยานในคดีนี้ กล่าวกำหนดเป็นกฎเกณฑ์ที่เดียวว่า คาดาเวอริก สปีส์ซั่ม จะเกิดขึ้นต้องประกอบด้วยองค์สามคือ (1) สมองส่วนใหญ่ถูกทำลายหรือถูกกระทบกระเทือนอย่างแรงมาก โดยเส้นประสาทนำไปสู่สมองส่วนใหญ่ (2) ตายอย่างทันทีทันใดนั้น (3) ขณะที่ตายได้มีอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งกำลังเคลื่อนไหวอยู่ คาดาเวอริก สปีส์ซั่ม ก็เกิดแก่ส่วนนั้น เช่น กำลังกำมืออยู่ มือนั้นก็จะกำแน่นยิ่งขึ้น (เช่น พตศรีพระยาดำรง-

แพทยาคูณ และนายแพทย์ไช้ ยูนิพันธ์ ซึ่งกล่าวหลักไว้คล้ายคลึงกัน หลักที่ท่านกำหนดขึ้นนี้เป็นหลักที่ท่านได้มาจากตำราเล่มใด ท่านไม่ได้กล่าวไว้ แต่นายแพทย์สงกรานต์ นิยมเสน ได้กล่าวอ้างถึงตำราของศาสตราจารย์ชาวเยอรมัน ชื่อ ไวล์กัง ตาเวส เขียนไว้ในหนังสือจดหมายเหตุทางแพทย์ เกี่ยวกับนิติเวชวิทยาพิมพ์เมื่อปี ค.ศ.1948 (หลังสวรรคตประมาณหนึ่งปี) ยืนยันว่าถ้าประกอบพร้อมด้วยองค์ดังกล่าวนี้แล้ว จะเกิดคาตาเวอริก สปีตซ์ซัม โดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ คือ (1) โมเตอร์ แอเรีย และสัฟเพรสเซอร์ แอเรียถูกทำลายใช้การไม่ได้ แต่เบซัลแกงเกลียยังใช้การได้อยู่ (2) ตายลงในทันทีทันใดที่ถูกทำลายนั้น (3) ได้มีการชักกล้ามเนื้ออยู่ในขณะถูกทำลาย ตามหลักเกณฑ์ดังนี้ ถ้าขาดข้อใดข้อหนึ่งก็จะไม่เกิดคาตาเวอริก สปีตซ์ซัม โดยเฉพาะข้อ (1) นั้น ถ้าหากเบซัลแกงเกลียก็ถูกทำลายใช้การไม่ได้ไปพร้อมกันอีกด้วยแล้ว คาตาเวอริก สปีตซ์ซัม ก็จะไม่เหมือนกัน หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ นายแพทย์สุดา ได้กล่าวไว้คล้ายคลึงกัน ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับหลักเกณฑ์ซึ่งนายแพทย์อีกฝ่ายหนึ่งได้กำหนดมาข้างต้น การค้นคว้ากำหนดหลักเกณฑ์ตามก่านายแพทย์สงกรานต์นี้ เป็นการค้นคว้ากำหนดขึ้นภายหลังเกิดกรณีสวรรคตมาแล้วกว่าปี และเมื่อพิจารณาข้ออธิบายทางเหตุผลของนายแพทย์ผู้นี้แล้วดูเหมือนมีเหตุผลน่าฟังอยู่ และย่อมเป็นการชี้ให้เห็นข้ออ้างต่าง ๆ นา ๆ บรรดาที่กล่าวอ้างกันทั่วไปเมื่อเกิดกรณีสวรรคตใหม่ ๆ ว่า บรรดาข้อกล่าวอ้างในเรื่องนี้ทั้งสิ้น ได้อ้างอิงกันขึ้นอย่างเลื่อนลอย และมีผู้มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงเลย (ลักษณะยืนยันอ้างรู้ดังนี้ เป็นลักษณะธรรมดาที่พบเสมอมาในคดีนี้)

เพราะฉะนั้น การพิจารณาว่าในรายสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนี้ การสวรรคตของพระองค์ประกอบพร้อมที่จะมีกาดาวเวอริก สบัสซัม หรือไม่ กล่าวคือ ถ้าพระองค์ทรงไข้กล้ามเนื้อส่วนใดอยู่ กล้ามเนื้อส่วนนั้นจะต้องปรากฏอาการกาดาวเวอริก สบัสซัม หรือ จึงต้องพิจารณาลักษณะบาดแผลที่เกิดแก่พระองค์ให้ได้ความแน่ชัดว่า สมองส่วนใดของพระองค์ถูกทำลายไปในทันทีบ้าง โดยแน่นอน สมองส่วนใดถูกกระสุนปืนตัดไป หรือถูกการกระเทือนอย่างแรงจากกระสุนปืน สมองส่วนนั้น ๆ ย่อมถูกทำลายไปในทันทีพร้อมกันโดยมีต้องสงสัย

การตรวจเพื่อรู้ว่า สมองส่วนใดจะต้องถูกทำลายไปพร้อมกันนี้ ย่อมต้องมีความชำนาญในการตรวจ และมีความชำนาญพอที่จะวินิจฉัยได้ และได้เคยประจักษ์ผลแห่งความแรงของปืน การกระเทือนของปืนที่ผ่านสมองไป มีผลทำให้รอบข้างทำลายไปพร้อมกันเพียงใด ซึ่งในเรื่องความชำนาญดังนี้ เป็นที่น่าเสียดายที่บรรดานายแพทย์ทุกท่านที่เข้ามาเป็นพยานในเรื่องนี้ ไม่เคยได้กระทำการตรวจสมองใด ๆ ที่เคยมีกระสุนปืนผ่านมาก่อนเลย และในรายสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนี้ ได้ทำการตรวจเมื่อระยะเวลาล่วงไปนานเสียแล้ว จึงไม่อาจตรวจพิเคราะห์โดยละเอียดได้ ฉะนั้น นายแพทย์ทั้งสอง (นายแพทย์สงกรานต์ฯ และนายแพทย์สุตฯ) จึงใช้วิธีเอาแท่งแก้วมาทดลองแทงสมองที่ดองไว้ ทดสอบดูว่าจะผ่านส่วนใดของสมองไปบ้าง นายแพทย์บางท่านได้ให้ความเห็นไว้ว่า ในรายสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนี้ สมองส่วนใหญ่ทั้งหมดถูกทำลายไปพร้อมกัน และเพราะเหตุเห็นว่าถูกทำลายไปพร้อมกันเช่นนี้ ซึ่งเป็นเหตุพระองค์สวรรคตโดยทันที จึงทำให้ท่านเหล่านั้นเชื่อว่า ถ้ากล้ามเนื้อส่วนใดของพระองค์กำลัง

ใช้การอยู่ จึงควรจะมีกาคาเวอริก สปัสซั่ม ถ้าถือว่าท่านที่กล่าวนี้มี ความรู้ความชำนาญในการตรวจแผลสมอง และถือตามหลักเกณฑ์ ของนายแพทย์สกรานด์ฯ อาการกาคาเวอริก สปัสซั่ม ก็ต้องมี สําหรับรายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อย่างไรก็ตาม การทดลองเปรียบเทียบภาพไม่มีชีวิตกับสิ่งมีชีวิตด้วยแท่งแก้วโตขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 6 ม.ม. กับลูกปืนซึ่งวิ่งพุ่งแกว่งหมุนอย่างแรง มีความร้อนความเร็ว และขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 11 ม.ม. เมื่อแทงด้วยแท่งแก้วได้เฉียด ไปได้เบซัลแกงเกลีย (ดังที่แทงมัตต่อหน้าศาลในวันพิจารณา) ดัง นี้จะชี้ขาดที่เดียวว่า กระสุนขนาด 11 ม.ม. เป็นอันไม่ผ่านตัดเบซัล-แกงเกลีย หรือไม่ทำให้เบซัลแกงเกลียใช้การไม่ได้โดยแน่นอน ย่อมไม่ได้ ค่ายืนยันว่าในรายสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนี้ เบซัลแกงเกลีย ยังใช้การได้อยู่ ไม่ถูกทำลายไปพร้อมกัน ย่อมเป็นค่ายืนยันที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนได้ง่ายอย่างยิ่ง พิจารณาคำเบิกความของแพทย์ โดยตลอดแล้ว ย่อมจะต้องกำหนดการวินิจฉัยตามหลักที่ถูกตั้งว่า คดีไม่เป็นอันยืนยันได้โดยแน่นอนว่า บาดแผลอย่างรายพระบาทสมเด็จ พระเจ้าอยู่หัวนี้ อยู่ในลักษณะที่จะต้องมีกาคาเวอริก สปัสซั่ม ทั้ง นี้ ด้วยการรับฟังโดยรับนับถือความรู้การกำหนดหลักเกณฑ์เรื่อง กาคาเวอริก สปัสซั่ม นี้ ของท่านนายแพทย์เป็นอย่างดีที่สุด โดยรับ ว่าหลักเกณฑ์นั้นถูกต้อง

ความจริงในปัญหาที่ว่าอาการอย่างไรเรียกว่า กาคาเวอริก สปัสซั่ม นายแพทย์ก็มีได้กล่าวอธิบายลักษณะอาการไว้เป็นอย่างดี เดียวกัน บางท่านว่ากล้ามเนื้อในขณะก่อนตายใช้อย่างไรก็คงอยู่ อย่างนั้น อาจจะเขม็งขึ้นอีกบ้างก็เล็กน้อย บางท่านว่าอาการที่จะนับ

ว่าเป็นกาดาวเวอริก สเปซซัม จะต้องเป็นอาการเขม็งเกลียว กล่าวคือ
แข็งเขม็งยิ่งกว่าระยะแข็งที่สุดของไรเกอร์มอดิส

เกี่ยวกับเรื่องฐานที่ตั้งจากบาดแผลตามตำรานิติเวชวิทยา มิ
ได้ยืนยันว่าบาดแผลที่กระทำขึ้นอย่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนี้
เป็นบาดแผลที่ถูกปลงพระชนม์เท่านั้น การเฉียงลงของกระดูกสัน
เป็นเพียงการเฉียงลงเล็กน้อย มิใช่จะทำให้ตรงว่าเป็นเรื่องลอบ
ปลงพระชนม์อย่างเดียวกัน ถ้าลองเอาเป็นขนาด 11 ม.ม. จรดคูที่หน้า
ผาก วางปืนตั้งได้ฉากหรือเอนด้ามขึ้นทางศีรษะ ไม่มีลักษณะที่ขัด
ข้องที่จะกระทำด้วยตนเองอย่างไรเลย

อนึ่ง เป็นที่รับกันว่ากรณีที่เกิดอุบัติเหตุขึ้นนั้น บางรายเกิดขึ้น
ได้อย่างพิสดารที่สุด แม้จะจงใจทำอย่างไร จะให้เหมือน ก็เคยมีที่ทำ
ให้เหมือนไม่ได้ กรณีอุบัติเหตุเป็นกรณีที่เกิดขึ้นได้เสมอไม่มีข้อยก
เว้น เฉพาะอย่างยิ่งในรายบาดแผลอย่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่
หัวนี้ เรื่องอุบัติเหตุเป็นเรื่องของความบังเอิญ และเหตุบังเอิญหลาย
กรณีมาเกิดขึ้นคราวเดียวกันก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นไปไม่ได้ ฉะนั้นการตัด
ออกเสียซึ่งกรณีอุบัติเหตุว่า เป็นไปไม่ได้โดยสิ้นเชิงนั้นเป็นการตัด
ออกอย่างผิดหลักอย่างยิ่ง เพราะเหตุกรณีอุบัติเหตุเกิดขึ้นได้โดย
กว้างขวางดังนี้ หลักการสอบสวนการตายที่เกิดขึ้นจึงสอบสวนก่อน
ว่า ได้มีหลักฐานบ่งไปว่าถูกฆาตกรรมหรือไม่ เมื่อไม่มีหลักฐานเช่น
นั้นก็ค้นคว้าว่าเป็นเรื่องกระทำด้วยตนเองหรือไม่ ไม่มีหลักฐานเป็น
แน่นอนแล้วว่า ไม่ใช่เป็นเรื่องทั้งสองกรณี ก็ต้องจัดเข้าเป็นกรณี
อุบัติเหตุ

โจทก์ได้นำสืบท่านองจะให้เห็นว่า ท่าทางพระบรมศพอยู่ใน
ลักษณะอย่างกนอนหลับอย่างธรรมดาอย่างยิ่งในขณะสวรรคตนั้น

ทั้งนี้เพื่อประกอบให้เกิดความสงสัยด้วยว่า ถ้าเป็นการกระทำเนื่องจากพระองค์เอง น่าจะมีอาการอันผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่งให้เห็นบ้าง ข้อนี้จำเลยขอแถลงประกอบการพิจารณาของศาลตามสมควรว่า พิจารณาตามสามัญสำนึกจะเห็นว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเช้าวันสวรรคตนั้น ตั้งแต่เสียงปี่ดังสนั่นขึ้นบนพระที่นั่ง และปรากฏว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระโลหิตเต็มพระพักตร์ ผู้ได้พบเห็นจะมีอารมณ์เยือกเย็น มีความสังเกตโดยรอบรอบมิได้สะดุ้งสะเทือนจะเป็นไปได้หรือ ดังเช่นบรรดามหาดเล็กที่เฝ้ารับใช้ใกล้ชิด พระพี่เลี้ยง ข้าหลวง ตลอดจนสมเด็จพระราชชนนี ขณะนั้นยังไม่เป็นอันแน่ว่าพระองค์เสด็จสวรรคตแล้วหรือยัง ผู้ที่สนิทสนมใกล้ชิดอยู่ด้วยกันมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ จะนิ่งเฉยไม่กฤตกิจจัดทำอย่างใดอย่างหนึ่งช่วยพระองค์หรือ ถ้ากล่าวของพยานใจทักว่าไม่มีใครเคลื่อนไหวส่วนใดของพระวรกายเลย จึงมีน้ำหนักน้อย ซึ่งความจริงได้ปรากฏจากพระราชกระแสของสมเด็จพระราชชนนีว่า พระองค์ได้โถมพระองค์ลงบนพระอุระ แล้วจึงมีผู้มาเคลื่อนสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปทางปลายพระบาทภายหลัง ทั้งยังได้ปรากฏว่าทรงพาดพระองค์กรรแสงด้วยความเสียวระทัย ที่ทรงทำดังนี้จะไม่ถูกพระกรหรือเคลื่อนส่วนใดที่พระวรกายเลยเทียวหรือ ปรากฏจากก้านายแพทย์และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า เมื่อคนเราถึงแก่ความตายแล้ว ถ้าไม่มีอาการคาตาเวอริคสปัสซั่ม กล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกายจะคลายตัวลงเรียกว่า Relax มีลักษณะอ่อนเปื่อย และต้องเคลื่อนไหวอย่างใดก็อ่อนตามไป จนเมื่อเข้าระยะไรกอร์มอติส (Rigor mortis) จึงจะปรากฏอาการแข็งขึ้น ฉะนั้น จึงจะพังกำหนดท่าทางของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในขณะต้องพระแสงปืนให้ตรงกับที่เป็นจริงได้ยากอย่างยิ่ง

แต่ได้ปรากฏความจริงอันจะวินิจฉัยเกี่ยวกับลักษณะพระบรมศพไว้บ้าง กล่าวคือพิจารณาจากรอยกระสุนที่ทะลุพระที่ ปรากฏว่า วัดถึงพนักพระแท่นพระบาทได้ 157 ซม. (การวัดในคราวต่าง ๆ กัน แตกต่างกันไปบ้างเล็กน้อยไม่เกิน 1 ซม.) และจากรอยนี้ไปยังพนักเบื้องพระเศียรได้ 47 ซม. พระวรกายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปรากฏตามการวัดในคราวเฉลิมพระชนม์พรรษาครั้งหลังที่สุดสูง 176.5 ซม. ห่างจากวันสวรรคตประมาณ 9 เดือนเศษ พระองค์กำลังทรงเจริญวัย ฉะนั้นส่วนสูงของพระวรกายในวันสวรรคต น่าจะต้องสูงขึ้นอีก ด้วยการพิจารณาส่วนสูงเดิมก่อนโดยคิดหักส่วนตรงที่ทะลุเบื้องพระปฤษฎางค์ไปถึงส่วนสูงสุดของพระเศียร น่าจะไม่เกิน 15 ซม. เมื่อคิดถึงลักษณะขอลงเล็กน้อยกว่าจะถึงรอยขาด ก็ จะพอ ๆ กับ 15 ซม. ฉะนั้น ส่วนพระวรกายวัดจากรูที่พระที่ไปทางเบื้องพระบาทคงจะเหลือประมาณไม่น้อยกว่า 161.5 ซม. เมื่อคิดถึงความสูงในขณะสวรรคตก็ควรจะยาวกว่านี้ ตามธรรมดาคนนอนทอดตัวเหยียดเท้าตรง ไม่ได้ทำความยาวจากศีรษะถึงเท้าลดน้อยกว่าวัดเมื่อยืนเลย เว้นเสียแต่จะทอดเท้ากางห่างออกไปมากหรืออเท้าผิดลักษณะการทอดตัวนอนอย่างธรรมดา

ฉะนั้น ในขณะที่พระองค์ต้องป็นนั้น เบื้องพระบาทของพระองค์อย่างน้อยจะต้องยันพนักพระแท่น ตามทางที่ถูกต้องแล้วน่าจะ ต้องงอพระบาทเล็กน้อยหรือทอดพระบาทห่างกันออกไป โดยปลายพระบาทจรดพนักพระแท่น ตามธรรมดาคนนอนปลายเท้าย่อมนุ่มออกไปอีกเล็กน้อย และปลายเท้ามักจะเอนออกเล็กน้อย ถ้านอนหงายลักษณะดังนี้ แสดงว่าไม่ใช่ลักษณะที่กำลังบรรทมหลับอยู่ ถ้าฟังตามคำพยานใจทักที่กะเนว่า ได้เห็นปลายพระบาทอยู่ห่างพนักออก

ไปสักฝ่ามือหนึ่งแล้ว ก็แสดงว่าได้มีการเคลื่อนพระวรกายสูงขึ้นไป
หลังจากต้องพระแสงปืนแล้ว

เมื่อได้กล่าวถึงเรื่องเกี่ยวกับท่าทางพระบรมศพมาดั่งข้างต้น
แล้วจำเลยเห็นสมควรจะกราบเรียนไว้เสีย ณ ที่นี้ ถึงข้อที่โจทก์แถลง
เปิดสำนวนกล่าวหาว่า รัฐบาลในสมัยนั้นและพนักงานสอบสวนใน
ขณะนั้นได้ปล่อยปละละเลยให้หลักฐานเพื่อประกอบคดีเปลี่ยนแปลง
ไปหลายประการ เช่น เปลี่ยนพระแท่น และเอาพระเขนยไปฝัง เป็น
ต้น ความจริงมีการเปลี่ยนแปลงยิ่งกว่านั้น ควรที่โจทก์จะกล่าวหา
มาด้วย กล่าวคือ ได้มีการแตะต้องพระบรมศพตั้งแต่เริ่มแรก เมื่อ
พระพี่เลี้ยงเนื่องเข้าไปถึงก็ขึ้นไปบนพระแท่น ตรวจชีพจร เข้าไป
เช็ดพระโลหิตที่พระพักตร์ เมื่อเป็นที่แน่นอนว่าพระองค์สวรรคตแล้ว
คุณหลวงนิคมเวทวิชญ์ นายแพทย์ประจำพระองค์ก็จัดการเย็บบาด
แผลที่พระพักตร์ มีการทำความสะอาดพระพักตร์และพระวรกาย
ส่วนอื่นที่ไม่สะอาดมีการถอดฉลองพระองค์เปลี่ยนใหม่ ซึ่งไม่นับ
รวมทั้งการที่สมเด็จพระราชชนนี โสมพระองค์ลงบนพระอุระ พระ
บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 เมื่อเคลื่อนพระองค์ลงไปข้าง
ล่างแล้ว ก็ชบพระองค์อยู่บริเวณส่วนล่างตั้งแต่ตอนแรก ๆ แล้วได้มี
การเปลี่ยนพระเขนย กลับพระแท่น เปลี่ยนผ้าลาดพระที่ แล้วจึงมี
การเปลี่ยนพระบรมศพมาประทับบนพระแท่นเล็ก การจัดการเหล่านี้
นี้ได้กระทำเสร็จสิ้นไปเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่คณะรัฐมนตรีและ
นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ มีอธิบดีกรมตำรวจ ผู้บังคับการสันติบาล เป็น
ต้น จะได้ขึ้นไปเผ่าพระบรมศพ เมื่อท่านเหล่านี้ขึ้นไปเห็นพระองค์
ครั้งแรกนั้น ปรากฏว่าพระบรมศพได้เปลี่ยนมาประทับที่พระแท่น

เล็กแล้ว มีน้ำแข็งล้อมรอบภายในพระวิสูตร การกระทำทั้งหลายทั้ง
สิ้นเหล่านี้ได้ปฏิบัติโดยนายแพทย์ พระพี่เลี้ยงเนื่อง ข้าหลวงของสม
เด็จฯ และมหาดเล็กชาวที่รับใช้อยู่บนพระที่นั่งบรมพิมานนั้น โดย
มีข้าราชการผู้ใหญ่สำนักพระราชวัง มีหัวหน้ากองมหาดเล็ก หัวหน้า
แผนกรับใช้ เป็นต้น ร่วมกันปฏิบัติการ

บรรดาข้อความดังกล่าวมานี้เป็นความจริง ซึ่งพยานโจทก์
จำเลยรับรองยืนยันตรงกัน (ที่กระทำไปเช่นนั้น กระทำเฉพาะพระ
พักตร์สมเด็จพระราชชนนี และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์
ปัจจุบัน โดยเหตุที่สมเด็จพระเด็จฯ มีรับสั่งให้ทำความสะอาดเสีย) แม้ปรากฏ
ชัดดังนี้ โจทก์ยังกล่าวหาว่าเป็นการปล่อยปละละเลยของพนักงาน
สอบสวนบรรดาสิ่งของต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระที่, พระเขนย, ผ้า
ลาดพระที่ เจ้าหน้าที่ก็เก็บรักษาไว้ตามที่เขาจะเห็นสมควร ซึ่งต่อมา
พนักงานสอบสวนในครั้งนั้นก็ได้รวบรวมมาไว้ประกอบการสอบสวน
ตามหน้าที่ เมื่อพนักงานสอบสวนขึ้นไปเห็นภาพเช่นนั้น และปรากฏว่า
ทุกคนเจียบสงบ ไม่มีวิวแววสงสัยว่าการสวรรคตเนื่องจากเหตุประ
ทุษร้าย เมื่ออธิบดีกรมตำรวจจะไปตรวจบาดแผล เจ้านายผู้-
ใหญ่ก็ทรงห้าม ดังนี้เจ้าหน้าที่จะปฏิบัติอย่างไร ดิ่งคันชั้นสูตรฯ ห้างได้
โดยตั้งข้อสงสัยว่าจะถูกลอบปลงพระชนม์ทันที ดังนี้ ใครเล่าจะเป็น
เป้าอันจะได้รับความกระเทือนจากการถูกสงสัย เมื่อเหตุการณ์เกิด
ขึ้นในลักษณะอย่างนี้ ในสถานที่และในเวลาเช่นนั้น บางทีนายกรัฐมนตรี
ในครั้งนั้นตลอดจนตำรวจ จะต้องถูกกระพือข่าวกล่าวหาในข้อ
อุกฉกรรจ์ข้ออื่น (กล่าวคือการลบหลู่ดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ตลอด
จนพระบรมวงศานุวงศ์ และเรื่องการถูกกล่าวหาคดีนี้คงจะไม่เกิดขึ้น)
กล่าวโดยสรุป คำเบิกความของแพทย์ที่แสดงความรู้และ

ความเห็นเกี่ยวกับบาดแผล ท่าทางพระบรมศพ ซึ่งถ้าเป็นอันพึงได้ โดยแน่นอนว่าสวรรคตในลักษณะบรรทม โดยมีพระกรสองข้างวางทอดอยู่ข้างพระวรกายเช่นนั้น แพทย์ก็มีความเห็นว่าสวรรคตนั้นน่าจะเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำของคนอื่นมากที่สุด แต่หาใช่ว่าเป็นอันยืนยันกรณีเดียวโดยสิ้นเชิง ในปัญหาเรื่องกาดาวेरริก สบัสซั่ม ถ้าการสวรรคตเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำโดยพระองค์แล้วอาการกาดาวेरริก สบัสซั่ม **น่าจะต้องปรากฏแก่พระบรมศพ** แต่หาใช่จะเป็นอันยืนยันโดยแน่นอนว่าจะต้องมีไม่ เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะสอดส่องสืบสวนทบทวนใหม่ให้รอบคอบ ในกรณีลอบปลงพระชนม์ต่อไป การจะฟังว่ากรณีเป็นอย่างไรโดยแน่นอน จึงจำต้องมีบรรดาพยานหลักฐานโดยตรงแห่งการกระทำการประทุษร้าย เพียงความเห็นของแพทย์จะถือเป็นอันฟังว่า การสวรรคตของพระองค์ท่าน เป็นอันเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำของคนอื่นโดยแน่นอนหาได้หรือไม่ (ทั้งนี้ด้วยการพยายามพิจารณารับนับถือ ความรู้ ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญของบรรดานายแพทย์อย่างเต็มที่) แต่ถ้าท่าทางพระบรมศพยังไม่อาจกำหนดเป็นที่แน่นอนดังกล่าวข้างต้นได้ น้ำหนักความเห็นของแพทย์ดังกล่าวข้างต้นก็หมดไป ตามพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นดังได้กราบเรียนมา การจะรับฟังเป็นความจริงโดยแน่นอนในท่าทางพระบรมศพว่าเป็นอย่างไรนั้นย่อมผิดพลาดได้ ไม่เป็นอันจะกำหนดแน่ได้

ข้อ 5 เมื่อคราวคณะกรรมการแพทย์ทำการตรวจพระบรมศพ และปรากฏข่าวแพร่ไปว่า ความเห็นนายแพทย์ส่วนมากมีความเห็นว่า การสวรรคตเป็นเรื่องถูกลอบปลงพระชนม์มีน้ำหนักยิ่งกว่าข่าวอื่นแล้ว ต่อมามีการกล่าวอ้างถึงหลักความรู้เรื่องกาดาวेरริก

สปีชีส์ เป็นข้อประกอบอันสำคัญสำหรับการถูกลอบปลงพระชนม์ นั้น ได้มีนายแพทย์และบางท่านถึงขนาดถือเอาว่า ความเห็นของนายแพทย์ส่วนมากนี้มีความสำคัญขนาดยืนยันเป็นแน่นอนว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถูกลอบปลงพระชนม์ทีเดียว อาจจะเป็นนักฉวยโอกาสบ้าง และผู้ที่ได้มีความหลงผิดบ้าง ได้กระทำการโฆษณาทำนองยืนยันกันแพร่หลายทั่วไป และในระยะใกล้ ๆ กันนั้น ก็ได้มีนักวิทยาศาสตร์แห่งกรมวิทยาศาสตร์ (เฉพาะอย่างยิ่งอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์) ผู้ซึ่งได้ทำการทดสอบการตรวจหาระยะเวลายังมาแล้วของป็นกระบอกของกลาง โดยมีได้มีความรู้ความชำนาญอย่างแท้จริง และเพียงแต่ได้ทดสอบด้วยป็นชนิดอย่างของกลางสองกระบอกและกระสุนอย่างเดียวกัน ปรากฏผลแตกต่างในปฏิกิริยาของไนโตรท์ก็หักทักเอาที่เดียวว่าเป็นกระบอกของกลางนี้ เป็นป็นที่มีใช้ทำให้ในหลวงสวรรคต โดยมีได้คำนึงว่าเป็นแต่ละกระบอกแม้ชนิดเดียวกัน ยิ่งด้วยกระสุนลือตเดียวกัน แต่หากลูกกระสุนนั้นมีคุณภาพแตกต่างกัน ซึ่งอาจแตกต่างกันมากจะทำให้เกิดไนโตรท์ต่างกันได้ โดยมีได้มีการทดสอบให้เป็นการแน่นอนว่าการเกิดขึ้นของไนโตรท์ในป็นชนิดเดียวกัน จะเป็นอันยืนยันได้แน่นอนว่าจะไม่ต่างกัน มีปริมาณอย่างมาก (Maximum) เท่าใด และการเสื่อมสลายตัวของไนโตรท์ในการเก็บรักษาในสภาพแห่งดินฟ้าอากาศต่าง ๆ กัน ซึ่งมีผลทำให้ไนโตรท์สลายตัวแตกต่างกันนั้น จะทำให้สลายตัวมากน้อยกว่ากันโดยปริมาณมากที่สุด (Maximum) เท่าใด ด้วยการทดสอบเพียงป็นสองกระบอกและด้วยการยิงเพียง 11 นัด (ดังกล่าวรายละเอียดมาแล้วข้างต้น) ได้เที่ยวหุบซิบความ (ฮวดอ้าง) รู้การค้นพบของคดีนี้ แก่บุคคลที่ตนอ้างว่าเป็นที่เคารพนับถือแห่งตน ซึ่งยอมทำให้เขาเหล่า

นั้นเชื่อถือข่าวลือเรื่องในหลวงถูกลอบปลงพระชนม์ จึงแพร่หลายยิ่งขึ้น

เมื่อเกิดรัฐประหารขึ้นแล้วคณะผู้สร้างคดีนี้ก็ได้รับคำยืนยันอันหนักแน่นของอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์โดยด่วน และเกี่ยวแก่ทางการแพทย์ คณะผู้สร้างคดีได้พยายามที่จะให้ถือเอาเป็นข้อยืนยันเช่นเดียวกัน นับว่าคณะผู้สร้างคดีได้รากฐานอันเป็นประโยชน์ยิ่ง (แก่คณะของเขา) แล้วการรวบรวมเป็นพยานหลักฐานขึ้นโดยวิธีเก็บเล็กผสมน้อยก็เกิดขึ้น ในขณะเดียวกันการฝังความเชื่อให้แพร่หลายไปในหมู่ประชาชนว่าในหลวงถูกลอบปลงพระชนม์ ก็เป็นการขมกัจะแม่นอีกด้านหนึ่งของคณะผู้สร้างคดี ดังที่ได้มีปรากฏการณ์ยืนยันเป็นระยะ ๆ ตลอดมาระหว่างการรวบรวมหลักฐานว่าได้มีหลักฐานบริบูรณ์บังคับตัวคนร้ายแล้ว พวกที่ถูกใส่ร้ายว่าเป็นคนร้ายนั้นได้โฆษณาใส่ร้ายกันไว้แล้วตั้งแต่วันแรกที่เกิดการสวรรคต (ปรากฏจากคำ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล ผู้ซึ่งในเช้าวันสวรรคตนั้น ได้บังเอิญไปที่ทำเนียบนายกรัฐมนตรี นายปรีดี พนมยงค์ และได้ทราบว่ามีเสียงปึงดัง และสมเด็จพระราชชนนีกรรแสงบนพระที่นั่ง นายปรีดี พนมยงค์ จึงขอให้รีบเสด็จเข้าไปในวัง เข้าไปแล้วได้ความแต่เพียงว่ามีเสียงปึงดังบนพระที่นั่ง มีเสียงกรรแสงของสมเด็จพระเจ้า จริ่ง และเมื่อต่อมาเห็นมหาดเล็กคนหนึ่งถือชามอ่างมีสีแดงคล้ายเลือดกลงมา เข้าไปอยู่ได้ประมาณ 15 นาที ไม่ได้ความมากกว่านี้ ก็เสด็จกลับไปรับภรรยาที่บ้านคุณหลวงวรรณยุทฯ คุยอยู่ที่บ้านนั้นชั่วโมงกว่าจึงกลับวัง ไม่ได้คิดว่ามีเหตุร้ายอะไร เมื่อออกจากพระบรมมหาราชวัง เห็นรถนายปรีดีฯ สวนเข้าไป ก็เลย

ขับรถออกไปอีกทางหนึ่ง เจ้านายพระองค์นี้ได้เบิกความว่า มีข่าวว่า ในเช้าวันเกิดเหตุ นั้น มีคนโทรศัพท์ไปตามสถานทูตต่าง ๆ และกรม กองทหารว่า ในหลวงถูกลอบปลงพระชนม์) ต่อจากนั้นก็มีการลือ บ้าง ตะโกนในโรงหนังบ้าง ระบุว่านายปรีดีฯ ฆ่าในหลวงบ้าง ว่า นายเจเลียฯ จำเลยนี้ฆ่าในหลวงบ้าง บรรดาสมาชิกสภาที่สังกัดอยู่ใน พรรคการเมืองที่สนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ ก็ถูกโฆษณาว่าเป็น พวกฆ่าในหลวง

การลือและโฆษณาที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้ เห็นได้ว่าเป็นการใส่ร้าย เพราะถ้าเป็นเรื่องที่มีผู้รู้เห็นจริง ผู้รู้เห็นนั้นจะต้องมาเป็นพยาน ในคดีนี้ กล่าวการรู้เห็นของคนที่ระบุเช่นนั้นให้ประจักษ์ ถ้ามีตัว อยู่ คณะผู้สร้างคดีสามารถในการเก็บเล็กผสมน้อยจะต้องได้รวบรวมมาแล้ว (และนายดีคงจะไม่มีโอกาสได้มาเป็นพยานในคดีนี้ นาย ดี เพิ่งจะมาประทุษร้ายกล่าวอ้างว่ารู้เมื่อเกิดรัฐประหารแล้ว ภาย หลังที่ประธานกรรมการแห่งคณะกลับจากโลซานน์โดยโฆษณาว่าอ้างว่ามีหลักฐานอย่างดีที่สุดที่ได้มา ภายหลังจากที่ได้จับจำเลยมาของจำคุก มั้งไว้กว่าหกเดือนแล้ว) หรืออย่างเช่น พระยาวิจิตรศาสตร์ ซึ่ง อ้างว่ามีหลักฐานยืนยันว่านายปรีดีฯ ฆ่าในหลวง จนพนักงานอัยการ แห่งกรมอัยการโจทก์นี้ได้ฟ้องกล่าวหาเรื่องแจ้งความเท็จยังศาลนี้ ก็ ควรจะได้มีหลักฐานจากกลุ่มบุคคลนี้ ประกอบข้อกล่าวอ้างของตน บ้าง แต่ไม่มีพยานเหล่านี้เลย

เมื่อมีการฆาตกรรมก็ควรต้องมีสาเหตุ การเก็บเล็กผสมน้อย เรื่องสาเหตุ ก็พยายามรวบรวมว่า ได้มีการประพฤติปฏิบัติอันไม่ ไคร่จะงดงามเกี่ยวกับหน้าที่ข้าราชการของจำเลยที่ 1 และการ ที่ในหลวงไม่ไคร่โปรดหรือพอพระทัยจำเลยที่ 1 จนจำเลยที่ 1 ต้อง

ออกจากตำแหน่งราชเลขาในการในพระองค์ ซึ่งไม่ได้ความเป็นกิจจะลักษณะอย่างใดแน่นอนที่เกี่ยวกับนายปรีดี พนมยงค์ นั้น เก็บเล็กผสมน้อยได้แต่เฉพาะเกาะ ๆ แคะ ๆ ทำนองว่ามีความเห็นขัดกับในหลวงเรื่องตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ จนถึงกับนายปรีดี พนมยงค์ กล่าวว่าจะไม่รักษาราชบัลลังก์ (คำมหาวงศ์ เขาวนระกระวี ว่า เป็นคำกล่าวเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2489 ก่อนสวรรคตหนึ่งวัน) ข้อนี้มิใช่หมายความว่าจะเป็นผู้ทำลายราชบัลลังก์เสียเอง แต่หากหมายความว่า ได้มีการประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ ของบุคคลต่าง ๆ เป็นไปในการที่จะทำลายพระราชบัลลังก์ของพระมหากษัตริย์ ซึ่งนายปรีดี พนมยงค์ ได้พยายามต่อสู้ป้องกันอยู่ ถ้าฟังว่าได้มีการกล่าวเช่นนั้นจริง ก็เท่ากับเป็นการกล่าวหาว่า ไม่มีกำลังใจที่จะต่อสู้การพยายามทำลายพระราชบัลลังก์ต่าง ๆ นา ๆ เหล่านั้น นักศึกษาในระบอบประชาธิปไตยโดยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ย่อมจะทราบได้ว่า การรักษาราชบัลลังก์แห่งพระมหากษัตริย์ไว้ คือ การเคร่งครัดต่อการเทิดไว้ซึ่งฐานะอันมิให้ผู้ใดจะอาจล่วงละเมิดพระองค์ การอวดอ้างว่าเป็นที่โปรดปรานของพระมหากษัตริย์นี้มีอยู่เฉพาะตน หรือแก่พรรคการเมืองของตนก็ดี หรือใส่ร้ายว่าพระมหากษัตริย์ไม่โปรดนักการเมืองฝ่ายอื่นก็ดี ทั้งนี้เพื่ออาศัยความเป็นที่โปรดปรานนั้นเรียกร้องความนิยมของประชาชนแก่ตนหรือพรรคของตน การพยายามชักจูงให้พระมหากษัตริย์เข้าเกี่ยวข้องทางการเมืองทางใดทางหนึ่งก็ดี หรือการพยายามอวดอ้างอย่างอื่น โดยอาศัยอำนาจพระมหากษัตริย์ก็ดี เช่น การอ้างอิงพระบรมราชโองการฯ อันจอมปลอม หรือการเสแสร้งรับเอาว่าเป็นพระบรมราชโองการฯ อันมิใช่พระบรมราชโองการฯ โดยเนื้อแท้ เพราะเหตุคนได้รับประโยชน์จากการนั้น เหล่านี้

ต่างหากที่จะเป็นมูลเหตุให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่า ราชบัลลังก์กลายเป็นที่อาศัยแอบแฝงของพวกเขาไฟแสงหาผลประโยชน์ อันจะทำความสั่นคลอนแก่ราชบัลลังก์ได้ พวกนิยมระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขต้องสังวรณและตระหนักในข้อนี้ อย่างไรก็ตาม การโค่นล้มราชบัลลังก์ในสมัยที่ได้เกิดมา มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ต่างกันกับการแย่งชิงราชบัลลังก์ เพื่อเข้าขึ้นครองราชบัลลังก์ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช การแย่งราชบัลลังก์สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มีความจำเป็นต้องมีการปราบดาภิเษก แต่ในระบอบประชาธิปไตยเป็นเรื่องของการไม่มีสถาบันพระมหากษัตริย์ ไม่ใช่เป็นเรื่องทำลายบุคคล เมื่อปรากฏการณ์กระทำผิดในส่วนบุคคลเป็นพิเศษ ก็ว่ากันไปตามบทกฎหมายที่มีอยู่ไม่ใช่วิธิตอบฆ่า เพราะไม่มีความจำเป็นเช่นนั้น นักศึกษาประวัติศาสตร์ย่อมทราบได้โดยถูกต้องดังนี้ อย่างไรก็ตาม ในระยะแห่งการเปลี่ยนระบอบ ย่อมมักจะมีนักผันแปรประวัติศาสตร์ มักมีลักษณะสร้างภาพหลอกลวงให้ประชาชนเข้าใจผิด เพื่อรักษาผลประโยชน์ของเขาเป็นธรรมดา ประชาชนพึงพิเคราะห์ศึกษาโดยตระหนัก ก็จะทราบชัดถึงความจริงตามประวัติศาสตร์นั้นได้)

เกี่ยวกับสาเหตุที่โจทก์ (โดยท่านอธิบดีกรมอัยการ) แผลงว่าเป็นสาเหตุสำคัญเหตุหนึ่ง คือ มีข่าวทราบกันอยู่ทั่วไปว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 จะสละราชสมบัติเพื่อสมัครเป็นผู้แทนราษฎร แล้วจะเป็นนายกรัฐมนตรี ราชสมบัตินั้นจะได้แก่สมเด็จพระราชอนุชา อันเป็นเรื่องที่ทราบกันทั่วไป แต่ที่จริงไม่ได้ทราบกันทั่วไป เพราะไม่มีใครในพระที่นั่งทราบเลยว่าทรงประสงค์เช่นนั้นจริง ๆ ปรากฏแต่เพียงว่าเคยมีพระราชกระแสท่านองสวดยศนายน

เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องจริงจึ่งประการหนึ่ง ยังมองไม่เห็นเหตุที่จะทำความเดือดร้อนแก่นายปรีดี พนมยงค์ หรือนักการเมืองฝ่ายที่สนับสนุน นายปรีดี พนมยงค์ อย่างใดเลย นายปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี อยู่รวมทั้งหมดประมาณสี่ห้าเดือนก็ลาออกเด็ดขาด ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง เริ่มเข้าดำรงตำแหน่งนายกฯ อยู่เพียงสองเดือนเศษก็เกิดเหตุสวรรคต แต่ก่อนเกิดเหตุก็ได้ลาออกไปตามวิถีทางรัฐธรรมนูญครั้งหนึ่งก่อน แล้วเกิดสวรรคตแล้วก็ลาออกทันที และต่อมาทั้งๆ ที่มีเสียงสนับสนุนมากในสภาก็ได้ลาออกเป็นเด็ดขาด จากตำแหน่งหน้าที่การเมือง ทั้งปรากฏว่าเมื่อเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีก็เป็นด้วยการขอร้องเพื่อให้ช่วยบ้านเมือง ไม่ใช่เรื่องเข้ามาช่วงชิงแย่งตำแหน่ง เป็นการเข้ามาโดยเสียสละ เมื่อก่อนที่จะเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น ก็ปรากฏว่าเป็นผู้ที่ได้รับความนับถืออย่างกว้างขวางทั่วไป เป็นรัฐบุรุษอาวุโส มีเกียรติสูงกว่าตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในยุคนั้น เป็นที่ที่ราบกันดีสำหรับผู้ตั้งใจกระทำงานเพื่อประชาชนว่า เป็นตำแหน่งอันมีภาระหนักอย่างยิ่ง ไม่ใช่ตำแหน่งที่จะพึงเข้ามาแสวงผลประโยชน์ แสวงอำนาจส่วนตน เป็นที่เห็นชัดว่าท่านผู้นี้ไม่เคยแสวงผลประโยชน์เป็นส่วนตัวจากตำแหน่งหน้าที่ราชการใด ๆ เลย มีแต่ชวนชวชาญปฏิบัติหน้าที่เพื่อประเทศ เพื่อประชาชนทั่วไป ทั้งยินยอมเข้ารับผิดเสียงตนเพื่อรับใช้บ้านเมืองตามโอกาสที่จะกระทำได้ ดังนี้ เหตุโฉนจึงจะเดือดร้อน ถ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะมาแย่งตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (ความจริงเรื่องตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หรือตำแหน่งใด ๆ ทางการเมือง ไม่ใช่เรื่องแย่งตามความหมายแห่งคำว่าแย่ง เรื่องแย่งเป็นเรื่องของ

ยุคนิยมอำนาจเป็นใหญ่เหนือประชาชน เป็นยุคที่ถืออำนาจอาวุธ อำนาจของบุคคลเฉพาะมีความสำคัญใหญ่ยิ่งเหนือประชาชน ซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อยุคแห่งการรับรองสิทธิประชาชน รับรองความเป็นมนุษย์ของประชาชน และนักนิยมอำนาจย่อมถือเอาการสังหารพลาญชีวิตกันเป็นธรรมเนียมของเขา ถือเอาการตัดสินด้วยกำลังกายหรือกำลังอาวุธเป็นธรรมเนียม และย่อมเป็นธรรมดาที่เมื่อชากแห่งความนิยมอำนาจครอบคลุมอยู่ จะมีทัศนะเช่นนั้น)

โจทก์แถลงถึงเหตุไม่พอใจ เนื่องมาจากการออกจากงานของจำเลย และของคนอื่น ๆ อีกหลายคนมาประมวลว่าเป็นเหตุไม่พอใจตามการนำสืบไม่แสดงว่าได้มีความไม่พอใจเช่นนั้น และทั้งไม่เป็นเรื่องที่จะทำความเสียหายอย่างใดเกิดขึ้น ที่น่าขบขันยิ่งกว่านั้น คือถึงแก่เกิดมีความรู้สึกอย่างเช่นคนตาตุกว่าเหตุนี้แล้วจึงทำให้คิดการฆ่ากันขึ้น โจทก์แถลงความเห็นร่วมในลักษณะตาตุกเช่นนี้ออกมาดูไม่เป็นสิ่งน่าประหลาดอันใดนัก เพราะเมื่อดูด้วยทัศนะเช่นนั้น ย่อมค้นคว้าเล็งไปในแง่ร้ายอย่างใด ๆ ก็ได้ มันสุดแต่วิสัยที่จะถือว่าหน้าที่ที่ใครแต่ละคนมีอยู่นั้น ตั้งอยู่บนมูลฐานอะไร

นอกจากนี้ ยังมีข้อนำสืบท่านองว่า นายปรีดี พนมยงค์ ดูเหมือนจะมีความนิยมรูปการปกครองแบบมหาชนรัฐ และด้วยการที่ได้มีความคิด ในอันที่จะให้มีการสัมพันธ์กับประเทศบ้านใกล้เรือนเคียงในอาณานิคมในท่านองสหรัฐหรือสหพันธ์ และในบรรดาประเทศใกล้เคียงเหล่านี้ล้วนเป็นประเทศไม่มีกษัตริย์ การร่วมสัมพันธ์กันในรูปท่านองดังกล่าวนี้ น่าจะต้องเป็นประเทศที่มีการปกครองคล้ายคลึงกันด้วย ทัศนะอย่างนี้ยิ่งเพิ่มความขบขันยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้ง่าย ๆ ว่า บัดนี้ประเทศไทยเรานี้ไม่ได้ร่วมสัมพันธ์ทุกสิ่งทุกอย่างใกล้

ชิดกับสหรัฐอเมริกาอันเป็นประเทศมหาชนรัฐคอกหรือ เราแสดงว่ายินดีร่วมในทุกรูปที่จะจัดขึ้น และเราสนับสนุนเต็มที่ในองค์การสหประชาชาติ ซึ่งส่วนมากเป็นมหาชนรัฐ เป็นความจำเป็นอย่างใดหรือที่จะต้องให้มีการปกครองแบบมหาชนรัฐอย่างเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ไม่มีความสำคัญในรูปการปกครองของแต่ละประเทศดังเป็นที่ทราบกันอยู่ทั่วไปแล้ว

อนึ่ง แม้ความคิดเรื่องการให้มีการปกครองในรูปมหาชนรัฐก็ตาม นักปฏิวัติผู้เข้าใจดีแห่งการปฏิวัติ ย่อมจะต้องทราบว่าความสำเร็จในการปฏิวัติทั้งหลายนั้นอยู่ที่ประชาชน ถ้าการปฏิวัติใดกระทำไปฝ่าฝืนความเห็นชอบของประชาชน การปฏิวัตินั้นก็ไปไม่รอด อนึ่ง การเปลี่ยนการปกครองเป็นแบบมหาชนรัฐ เป็นเรื่องของการเปลี่ยนสถาบันอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นเรื่องการเลิกล้มสถาบันเสีย ไม่ใช่เป็นเรื่องการเปลี่ยนตัวบุคคลดังทัศนคติของนักนิยมอำนาจ และวิธีการเปลี่ยนตัวบุคคลดังสมัยการปกครองที่อำนาจตกอยู่แก่บุคคลเฉพาะนั้น ไม่ใช่วิธีปฏิวัติเพื่อประชาชนตามนัยแห่งการปกครองที่รับรองสิทธิและฐานะของมนุษย์ ซึ่งวิธีการเปลี่ยนตัวบุคคลผู้ครองอำนาจ สมัยอำนาจอธิปไตยของบ้านเมืองตกอยู่แก่บุคคลเฉพาะนั้น มีธรรมเนียมใช้การสังหารผลาญชีวิตแล้วขึ้นครองอำนาจแทน ด้วยการปราบดาภิเษก (ตามที่ปรากฏในประวัติศาสตร์นั้นการแย่งราชบัลลังก์เกิดขึ้นส่วนมากจากเจ้านายในราชวงศ์เดียวกัน ผู้ใฝ่สูงในอำนาจหรือพวกใฝ่อำนาจเป็นนักเผด็จการฟาสซิสต์) ซึ่งต่างกับการเลิกล้มสถาบันพระมหากษัตริย์

การเลิกล้มสถาบันพระมหากษัตริย์ ไม่กระทบถึงการที่จะต้องกำจัดบุคคลด้วย เมื่อล้มสถาบันแล้วก็ไม่มีผลให้บุคคลใดบุคคล

หนึ่งมีฐานะตามสถาบันนั้นได้ ส่วนการที่จะพึงพิจารณาปัญหาเรื่องบุคคลเพียงใดก็สุดแต่การกระทำเป็นราย ๆ ไป และการจัดการต้องจัดการตามที่มีกฎหมายกำหนดไว้ หรือประชาชนเห็นสมควรกำหนดกฎหมายขึ้นเป็นพิเศษ วิธีการสังหารผลาญชีวิตผู้ครองสถาบันต่าง ๆ เมื่อสถาบันนั้นคงมีอยู่ก็ต้องตั้งผู้มีหน้าที่ตามสถาบันนั้นต่อไป การฆ่ากษัตริย์จึงไม่ใช่วิธีการหรือธรรมเนียมของนักมหานรุษ นักศึกษาประวัติศาสตร์ย่อมจะทราบดีว่า ที่มาแห่งการปกครองมหานรุษนั้นทางหนึ่งมาจากการที่ประเทศนั้นไม่มีพระมหากษัตริย์ หรือสถาบันกษัตริย์มาก่อน เมื่อจัดการปกครองประเทศของตนขึ้นในแบบแผนประชาธิปไตย จึงไม่มีความจำเป็นต้องสร้างสถาบันนี้ขึ้นอีก (เช่น สหรัฐอเมริกา) อีกทางหนึ่งคือ สำหรับประเทศที่ได้มีการปกครองอย่างมีพระมหากษัตริย์มาก่อน เมื่อเปลี่ยนการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย ประชาชนมีความเห็นว่าถ้าจีนกงสถาบันกษัตริย์ไว้สถาบันนี้จะเป็นที่มาแห่งการแอบแฝง แห่งการแอบอ้างสิทธิพิเศษ จีครองประชาชน หรือเป็นแหล่งเสาะแสวงหาผลประโยชน์ของชนชั้นพิเศษเหนือประชาชนอยู่ อันเป็นภาระหนักเกินไปกว่าที่ประชาชนจะทนแบกไว้ได้ เป็นอันไร้ประโยชน์แก่ประชาชนเสียแล้ว เขาก็เลิกล้างสถาบันนั้นเสียโดยไม่รับรองสถาบันนั้นไว้ในรัฐธรรมนูญต่อไป

ฉะนั้น นักนิยมกษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยจึงถือเป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่ง ที่จะต้องเทิดพระมหากษัตริย์ไว้ในฐานะพระประมุขของชาติอันแท้จริง ให้พระองค์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ และมีให้มีความรับผิดชอบอย่างใดอย่างหนึ่ง อันจะเป็นเหตุให้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงพระองค์ ซึ่งจะคลายความศักดิ์สิทธิ์แห่งสถาบันเสียได้ นักการเมืองผู้มีความนิยมดังนี้ ต้องเข้ารับผิดชอบในบรร

ดาภิการทุกสิ่งทุกอย่างโดยสิ้นเชิง ไม่พึงดึงหรือน้อมนำพระองค์
 ให้ลงมาเกี่ยวข้องกับ หรืออ้างอิงพระราชอำนาจของพระองค์อย่างใด
 อย่างหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้เป็นที่อุ้มใจแก่ประชาชนโดยแน่นอนว่า จะไม่
 มีผู้ใดแอบแฝงซึ่ครองเขาอยู่โดยอาศัยพระบารมี การแอบแฝงแอบ
 อ้างพระราชอำนาจต่าง ๆ ก็ดี เหล่านี้หาใช่แก่นิยมกษัตริย์ในระบบ
 ประชาธิปไตยไม่ แต่หากเป็นนักฉวยโอกาส โดยอาศัยอำนาจพระ
 มหากษัตริย์ซึ่งยังเหลือซากอยู่ก็การที่ได้เกิดแนวความคิดในการ
 ปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น ได้มีมูลเหตุเนื่องมาจากที่เมื่อให้พระ
 มหากษัตริย์ทรงพระราชอำนาจโดยเด็ดขาดทุกสิ่งทุกอย่างนั้น แม้
 พระมหากษัตริย์จะทรงมีพระทัยเพื่อชาติบ้านเมืองเพียงใดก็ตาม แต่
 โดยลักษณะธรรมชาติ มักเป็นที่แอบแฝงของนักฉวยโอกาสซึ่ครอง
 ประชาชน อ้างสิทธิพิเศษเหนือประชาชนจนสุดที่ประชาชนจะแบกได้
 และมักพอกพูนขึ้นตามระยะเวลาเสมอ ซากที่เหลืออยู่นี้แหละ ได้นำ
 มาซึ่งความเสื่อมแห่งสถาบันพระมหากษัตริย์ ในเมืองไทยนี้นักการ
 เมืองทุกฝ่ายทราบดีว่า ประชาชนทั่วไปเคารพรักพระมหากษัตริย์
 และพระองค์ย่อมเป็นศูนย์กลางแห่งการรวมความสามัคคี การร่วม
 มือกันสร้างบ้านเมือง นักการเมืองผู้ปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมือง
 และประชาชน ย่อมชวนขวายที่จะให้พระองค์ดำรงอยู่ในฐานะเช่น
 นั้นอันแท้จริง โดยที่บ้านเมืองของเราได้เปลี่ยนแปลงการปกครอง
 เป็นระบอบประชาธิปไตย และเพียงจะได้มีความสำนึกถึงสิทธิของ
 มนุษย์และประชาชน และประชาชนเพียงจะได้สำนึกขึ้นบ้างซึ่งฐานะ
 แห่งคนไทยในฐานะที่เป็นกำลังสำคัญใหญ่ยิ่งของบ้านเมือง

ฉะนั้น ก็เป็นธรรมดาของนักซึ่ครองประชาชน โดยสิทธิพิเศษ
 ย่อมจะยังเหลือซากอยู่ และซากเหล่านี้ย่อมแฝงร่างอยู่ในที่ทั่ว ๆ ไป

อาจจะโดยรู้คน หรือได้หลงคนว่าได้เปลี่ยนจิตใจเพื่อประชาชนไปแล้วก็เป็นได้ และเพราะฉะนั้น การชวนขยายพยายามที่จะรักษาไว้ซึ่งสิทธิพิเศษที่ตนได้ไว้แล้ว จึงยอมเป็นธรรมดาที่จะต้องมีขึ้น เกิดขึ้น และท่านเหล่านี้ที่จะให้เข้าใจถึงการจะระมัดระวังเทิดทูนพระมหากษัตริย์ในฐานะเป็นศูนย์กลางแห่งความสามัคคีอันแท้จริง ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะอันแท้จริง ย่อมยากที่จะเป็นไปได้ เพราะความเคยชินในสิทธิพิเศษแห่งคนที่ได้ไว้ จึงมักเปลือ หรือจงใจเรียกร้องสิทธิพิเศษเช่นนั้น โดยอาศัยหรือแอบแฝงพระราชอำนาจแห่งพระมหากษัตริย์ และการขัดแย้งในการแสดงความจงรักภักดีจึงได้ปรากฏอยู่เสมอ กล่าวคือ ฝ่ายมุ่งหมายฐานะอันสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งพระประมุข ย่อมพยายามเทิดทูนพระเกียรติและเทิดทูนให้เป็นที่เคารพสักการะ ให้พระองค์เป็นที่เคารพรักของประชาชนอันแท้จริง และเป็นศูนย์กลางแห่งสามัคคีธรรมแห่งชาติ อีกฝ่ายหนึ่งแสดงความจงรักภักดีด้วยการกล่าวอ้างถึงความซื่อตรง จงรักต่อพระองค์ เพื่อได้รับพระเมตตาบารมี และกล่าวอ้างความจงรักภักดีนั้นแพร่ไปในหมู่ประชาชน เพื่อพลอยได้รับความนิยมาจกประชาชนในความจงรักภักดีแห่งคนนั้นด้วย และในขณะเดียวกันเที่ยวสอดส่ายดูคนอื่นด้วยสายตาสงสัยว่า เขาไม่จงรักภักดี บางพวกได้อ้างความจงรักภักดี โดยพยายามที่จะเรียกร้องให้ได้มาซึ่งพระราชอำนาจแห่งพระองค์ ให้มีส่วนมีเสียงในการปกครองบ้านเมืองบ้าง (ซึ่งตามความจริงดังที่ปรากฏเห็นอยู่ทุกวันนี้ว่า ได้ขอแบ่งพระราชอำนาจกันไปให้แก่พระมหากษัตริย์บ้าง ตามรัฐธรรมนูญปัจจุบันนี้ พระมหากษัตริย์มิได้เคยใช้พระราชอำนาจนั้นโดยพระองค์เองเลย เท่ากับเป็นการอาศัยพระราชอำนาจเพื่อให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลบางหมู่ โดย

มีต้องได้รับความเห็นชอบและยินยอมจากประชาชน)

ในสำนวนคดีนี้ มีพฤติการณ์การประพตติการกล่าวอ้างมากมายแสดงลักษณะแห่งความจงรักภักดีดังกล่าวมาข้างต้น ได้ปรากฏการพยายามใส่ร้ายและพยายามโฆษณาซึ่ง เพื่อให้ประชาชนเกิดความเกลียดชังด้วยการถือเอาความไม่เรียบร้อย ความไม่สันต์ดีในการปฏิบัติใกล้ชิดรับใช้พระมหากษัตริย์ เป็นการแสดงความจงรักภักดี ทั้ง ๆ ที่ไม่ปรากฏเลยว่าพระองค์ไม่พอพระทัยในข้อนี้ เขาเพิ่งอยู่ในข้อสำคัญ แต่ในข้อที่จะพึงต้องสันต์จัดเจนในมรรยาทตามแบบแผนที่อบรมกันมาแต่ดึกดำบรรพ์ ที่จะปฏิบัติหน้าที่รับใช้พระมหากษัตริย์เป็นส่วนพระองค์ ความซ้ำของในถ้อยคำที่จะเพ็ดทูลให้เป็นที่ถูกอภัยภัยเป็นที่สบพระทัยส่วนพระองค์ เมื่อมีข่าวท่านองว่าได้มีการปฏิบัติในทางไม่เรียบร้อย เขาถือเอาที่เดียวเป็นข้อโฆษณาว่าร้ายโดยมีพักต้องสอบสวนทบทวนให้เป็นความจริง ดังการกล่าวอ้างถึงจำเลยที่ 1 ในคดีนี้ เช่นในเรื่องการถวายหนังสือ ในการนำเผ้า การนำรถเข้าไปในพระที่นั่ง โดยมิพักต้องพิเคราะห์ถึงความจำเป็นเหตุผลในการกระทำต่าง ๆ นั้น ข้อเหล่านี้ก็ไม่ได้ความชัดเจนว่าเป็นการละเมิดองค์พระมหากษัตริย์อย่างไร หรือในเรื่องเอารถพระที่นั่งไปให้คนอื่นใช้ ซึ่งไม่ได้ความว่าเอาไปให้ใครใช้แน่ รถอะไรแน่ (รถเซฟๆ หรือ แฉะ) แม้นายกรัฐมนตรีขณะนั้น (นายทอง อภัยวงศ์) ซึ่งมีหน้าที่บังคับบัญชาบรรดาข้าราชการสำนักทั่วไป ทราบตามคนบอกซึ่งบอกกันมาเป็นทอด ๆ เป็นลักษณะเขาว่า ๆ กันมาท่านองชัด ถ้านายกรัฐมนตรีผู้นี้ได้สำนึกในหน้าที่ จะสนองการปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผน ก็ชอบที่จะสอบสวนให้ได้ชัด และจัดการว่ากล่าวลงโทษกันไปว่าความจริงเป็นดังข้อกล่าวหาหรือไม่ บุคคลผู้นี้

ก็ไม่ทราบ ไม่ได้เห็น ไม่ได้สอบสวน รับประทานอาหารของคนมาถวายทันที แล้วโฆษณาและกล่าวร้ายถึงการกระทำนั้นทีเดียว ประคุดถือเป็นโอกาสพิเศษ (ถ้ามีมูลความจริงบ้างคงจะต้องมีคำยืนยันมากกว่านี้)

แต่การกระทำที่เห็นชัดและพิจารณาเห็นได้ง่าย ๆ เป็นที่ประจักษ์ เช่นการอ้างว่าเป็นพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่งตั้งตนเองหรือแต่งตั้งใคร ๆ ก็ตาม โดยมีได้มีพระบรมราชโองการฯ เช่นนั้น และการลงนามในพระปรมาภิไธยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยรู้ว่าคุณไม่มีอำนาจลงนามเช่นนั้นได้ เมื่อมีการประกาศกฎหมายอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น อ้างว่าเป็นการประกาศโดยพระมหากษัตริย์ทั้งๆ ที่เห็นได้ชัดทั้งโดยนิตินัยและพฤตินัยว่า มิใช่เป็นการประกาศโดยพระมหากษัตริย์ ก็พากันว่านั่นแหละคือพระบรมราชโองการฯ และเมื่อมีประกาศอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประโยชน์แก่ตน ประกาศนั้นอ้างเป็นประกาศพระบรมราชโองการฯ ซึ่งรู้ว่าคุณมิใช่ ก็อ้างว่าต้องปฏิบัติตามพระบรมราชโองการฯ การกระทำเหล่านี้ทั้งหลายทั้งสิ้นต่างพากันอ้างว่า ล้วนเป็นการกระทำด้วยความจงรักภักดีทั้งสิ้น หรืออย่างเช่นในคดีนี้ ได้มีการพยายามโฆษณาตั้งแต่ต้น โดยปราศจากมูลฐานที่จะกล่าวอ้างได้ว่าเป็นเรื่องถูกลอบปลงพระชนม์ ก็เมื่อยังไม่ปรากฏชัดบ่งเช่นนั้น โฆษณาไปแล้วดังนั้นมีเป็นการล่วงไปถึงพระเกียรติหรือ และมีหน้ากลับถือกันว่าใครเห็นเป็นอย่างอื่นมิใช่จงรักภักดีวิสัยจงรักภักดีโดยนัยแห่งท่านเหล่านี้ ต้องหาว่าใครปลงพระชนม์ และต้องแสดงความเจ็บร้อนเต็มที่ การแสดงความเจ็บร้อนนั้นแหละคือยอดแห่งความจงรักภักดีละ ผู้ใดใครอยู่ในเหตุผลพิจารณาโดยรอบครอบเสียก่อนว่าอะไรเป็นอะไรแน่ ผู้นั้นยังมีความจงรักภักดีน้อย ก็การที่จงรักภัก

ดินนั้นมันอยู่ที่การกระทำ ไม่ใช่อยู่ที่การเที่ยวवादอ้าง และไม่ใช้ลักษณะหรือวิสัยเที่ยวเปรียบเทียบกับใครมีมากมีน้อยกว่ากัน

การวินิจฉัยสิ่งต่างๆ ถ้าได้มีความสำนึกถึงประโยชน์ของประชาชนและสิทธิของประชาชนอยู่บ้างแล้ว การผิดพลาดจะเกิดขึ้นน้อย แม้ในการถวายความจงรักภักดีในพระมหากษัตริย์ก็ตาม ไม่ว่าในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์หรือสมัยนี้ เพราะตามความจริงหรือหลักที่ถูกต่อนั้น ที่มาแต่เดิมแห่งการปกครองในรูปแบบต่าง ๆ ก็เนื่องมาจากเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเป็นมูลฐานทั้งสิ้น ความหลงความมัวเมาเรื่องอำนาจหรือลาภสักการะต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นตามระยะเวลาต่างๆ ได้เป็นม่านกำบังหรือเหตุจูงใจให้เกิดความหลงผิดละเลยมูลฐานดั้งเดิมนั้นเสีย การถวายความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์แม้ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้น ย่อมต้องถือความสำคัญในเรื่องปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง จึงจะเป็นการสนองเจตนาารมณอันถูกต้องแห่งพระมหากษัตริย์ และมีผลที่จะรักษาเสถียรภาพแห่งราชบัลลังก์ได้ แต่ธรรมชาติแห่งอำนาจนี้มักผันแปรให้ใฝ่สะสมสร้างอำนาจอันพอกพูนขึ้นจนหลงลืมประชาชน อันสืบเนื่องมาจากข้าราชการรอบบัลลังก์

เพราะเหตุนี้ เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้แนวความคิดเรื่องประชาธิปไตยเกิดขึ้น เมื่อปกครองตามแบบแผนประชาธิปไตยแล้ว เป็นการประกาศซึ่งมูลฐานอันแท้จริง กล่าวคือ การรับรองสิทธิของประชาชนหรือประโยชน์ของประชาชน เป็นการประกาศิตให้ชัดเจนซึ่งความจริง อันเพียงอยู่ในฐานะเป็นที่เข้าใจกันอย่างแต่ก่อน จึงเป็นหน้าที่ในการที่จะสนองพระราชอัธยาศัย โดยคำนึงถึงประ-

โยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง พิจารณาโดยมูลฐานอันถูกต้องตรง
ความจริงดังนี้ ความยุ่งเหยิงสับสนต่าง ๆ ในการประพฤติปฏิบัติย่อม
เป็นอันไม่เกิดขึ้น และการตัดสินใจต่าง ๆ จะไม่มีความยุ่งยากซับซ้อน
หรือก่อให้เกิดความพะวักพะวงลังเลอย่างใดเลย การประพฤติ
ปฏิบัติเช่นใดเป็นไปเพื่อประชาชน การประพฤติปฏิบัติเช่นใดเป็นไป
เพื่อเหตุอื่น ในที่สุดประชาชนย่อมทราบเพราะผลทั้งหลายทั้งสิ้น ใน
ที่สุดประชาชนเป็นผู้ได้รับความสำนึกและการเข้าใจได้ วินิจฉัยได้
เช่นนี้ในปัจจุบันแตกต่างจากสมัยก่อนเป็นอันมากประชาชนส่วนมาก
อยู่ในวิสัยที่จะเข้าใจถูกต้องได้ยิ่งกว่าสมัยก่อน

อย่างไรก็ตาม ในสายตาหรือในทัศนะของท่านที่ได้ฝังราก
ลึกเสียแล้วซึ่งอำนาจอันครอบงำอยู่ ก็ย่อมยากที่จะหวังได้ซึ่งทัศนะ
อันถูกต้อง ฉะนั้น การพยายามบิดผันพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ไปตาม
ความเหมาะสมแก่อำนาจ หรือเพื่ออำนาจบุคคลเฉพาะ จึงย่อมอาจมี
ได้ เกิดขึ้นได้เป็นธรรมดา ในคดีนี้ได้ปรากฏการกระทำความประ-
พฤติเป็นอันมากของบุคคลชั้นต่าง ๆ ภายใต้ความครอบงำแห่งความ
หลงเชื่อเรื่องอำนาจนี้

แต่อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า บรรดาข้าราชการใน
ราชสำนักทั่วไปนั้น ข้าราชการชั้นผู้น้อยและแม้ผู้ซึ่งมีชาติภูมิอันมิ
ได้สืบเชื้อสายผู้มีตระกูลมาแต่ก่อนก็ตาม ส่วนมากได้สำนึกในความ
จงรักภักดีอันถูกต้องอยู่ เขาส่วนมากยังไม่ยินยอมตกอยู่ภายใต้อำ-
นาจถึงขนาดบิดผันความจริงให้เป็นไปในลักษณะตรงกันข้าม เขายัง
มีความสำนึกอยู่ว่า การกล่าวซึ่งความจริงและยืนยันซึ่งความจริงนั้น
แหละคือการถวายความจงรักภักดีที่ถูกต้องละ พิจารณาตามนัยแห่ง
คดีที่เชื่อเรื่องสวรรค์ โดยที่ได้ระลึกถึงความจงรักภักดีในส่วนพระ

องค์อย่างซาบซึ้งและถูกต้อง การใส่ร้ายผู้ไร้ความผิดถึงขนาดสร้างเท็จให้เป็นจริงแล้ว เขาเชื่อว่าพระวิญญูณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แม้จะสถิตอยู่ ณ สวรรค์ชั้นใดก็ตาม คงจะไม่อาจสงบอยู่ได้ ถ้าหากมีผู้ใดต้องเดือดร้อนในการสวรรคตของพระองค์

พิจารณาถึงคำแถลงเปิดสำนวนของโจทก์ ที่กล่าวอ้างถึงมูลเหตุยังปรากฏข้อขัดแย้งในทัศนะของโจทก์อีกเป็นอันมาก เช่นกล่าวถึงมูลเหตุแห่งการสมคบกันระหว่างจำเลยกับพวกว่า เพราะนายปรีดีฯ กับนายเจลิยวาจำเลย เป็นชาวอูยูธาด้วยกัน และร่วมมือกันเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ 2475 มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ทั้งเป็นผู้บัญชานายเจลิยวาจำเลย นายชิตฯ จำเลยเรียกนายเจลิยวาจำเลยว่าพี่ และสนิทสนมใกล้ชิด ทั้งอยู่ในบังคับบัญชานายเจลิยวาจำเลย และนายปรีดีฯ ด้วย สำหรับนายบุญฯ จำเลยนั้น เพราะอยู่ใต้บังคับบัญชานายเจลิยวา นายปรีดีฯ เรือเอกวัชรชัยฯ สนิทสนมกับนายปรีดีฯ เคยเป็นราชองครักษ์สมัยนายปรีดีฯ เป็นผู้สำเร็จฯ เมื่อออกแล้ว ก็เป็นเลขานายกฯ ความจริงคนที่สนิทสนมเคารพรักนับถือนายปรีดีฯ พนมยงค์ มากกว่าบุคคลเหล่านี้ และมีความสัมพันธ์กันมากกว่านี้มากนัก เสียดยที่โจทก์ไม่รวบรวมมาฟ้องเสียให้หมด เพราะถ้ามีการคิดฆ่าแล้ว ก็ควรจะได้ปรึกษากันมากกว่านั้น ในเรื่องการอยู่ใต้บังคับบัญชานั้น ดูเหมือนโจทก์เองก็เคยอยู่ใต้บังคับบัญชา และบางทีจะนานกว่านายชิต-นายบุญฯ เสียกระมัง ข้ออ้างต่าง ๆ เหล่านี้นอกจากเหลวไหลแล้ว เรื่องความสนิทสนมเป็นการกล่าวอ้างลอย ๆ เฉพาะอย่างยิ่งระหว่างนายชิตฯ นายบุญฯ จำเลยแล้ว กลับปรากฏว่ามีความสนิทสนมเคารพรักในพระบรมวงศานุวงศ์มานานมานาน ตลอดชั่ว

ชีวิตตั้งแต่บรรพบุรุษของเขา โจทก์แถลงข้อขาบขันต่อไปว่า โดยที่ ขณะเสด็จมาประทับในพระนคร ได้แสดงความกรุณาต่อประชาชน ทรงเยี่ยมเยียนประชาชนในที่ต่าง ๆ ทรงไต่ถามและมีความห่วงใย ในความยากแค้นและทุกข์ยากของประชาชน (ความจริงในสำนวน ปรากฏว่าการต้อนรับ การแสดงความนิยมชมชื่นที่ได้เฝ้าใกล้ชิด พระองค์ ไม่ปรากฏความทุกข์ยากแห่งใดให้พระองค์ประสบโดย พระองค์เองเลย) ทรงให้โอกาสแก่ปลัดกระทรวง อธิบดีเข้าเฝ้า ทรงไต่ถามข้อราชการต่าง ๆ ทรงมีพระปรีชาสามารถ ก่อให้เกิด ความเคารพรักแก่ประชาชนอย่างสูง ข้อนี้กลับเป็นภัยแก่พระองค์ เอง

ทัศนะนั้นนอกจากขาบขันแล้ว ยังแสดงความหลงและความมัวเมาในเรื่องของอำนาจฝังอยู่อย่างลึกซึ้งอีกด้วย จึงเป็นการ ยากอย่างยิ่งที่จะเข้าใจในแนวความคิดเรื่องประชาธิปไตย เป็น การสร้างภาพจงใจให้เกิดความหลงผิดอย่างมงายโดยแท้ นับเนื่อง เข้าในแผนการณ์แสดงความจงรักภักดีอย่างหนึ่งของซากแห่งอำนาจ ที่ยังเหลืออยู่

คดีนี้ เป็นข้อกล่าวหาอันสืบเนื่องมาจากการเมืองโดยไม่ต้อง สงสัย โดยที่ผู้ต้องหาในคดีนี้ที่โจทก์กล่าวระบุดัง ได้เป็นผู้ก่อการ เปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 สองคน กือ นายปรีดี พนมยงค์ และนายเฉลียว ปทุมรส จำเลย สำหรับนายปรีดี พนมยงค์ นั้น นับว่าเป็นหัวหน้าสำหรับฝ่ายพลเรือนด้วยผู้หนึ่ง และ เป็นที่ทราบกันว่าเป็นผู้มีความรู้และความเข้าใจ ในระบอบประชาธิปไตย เป็นอย่างดียิ่ง เมื่อได้กระทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว

ก็ได้ปฏิบัติหน้าที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับการบ้านเมืองมากหน้าที่ด้วยกัน และที่นับว่าเป็นคุณประโยชน์แก่บ้านเมืองอย่างมาคนั้น เป็นอันไม่มี ผู้ใดจะปฏิเสธได้ นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา หรือแม้ตั้งแต่ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองก็ดี ปรากฏว่าท่านผู้นี้ได้ปฏิบัติงานในหน้าที่เป็นอย่างดียิ่ง เป็นผู้หนึ่งที่ใช้เวลาเกือบทั้งหมดตั้งแต่เข้ารับราชการมาเพื่อประโยชน์แก่หน้าที่ราชการนั้น เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว ก็นับว่าเป็นผู้หนึ่งที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการวางรูปแบบแผนการปกครองตามแบบอย่างประชาธิปไตย ไม่ปรากฏว่าไฟหาคผลประโยชน์แก่ตนเองจากหน้าที่ราชการ หรือแม้ไฟหาคความสำราญของคนเมื่ออยู่ในตำแหน่งหน้าที่ราชการชั้นสูงในทางบำรุงบำเรอตนทางกามารมณ์ก็ดี ทางความหรูหราฟุ่มเฟือยต่าง ๆ ก็ดี ได้อุทิศตนและทุ่มเทตนเองเพื่อความสำเร็จในงานโดยตลอด และแม้เมื่อเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา ซึ่งเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า สงครามคราวนั้นเมื่อเป็นอันประกาศยินยอมให้กองทัพญี่ปุ่นผ่านแล้ว ก็เท่ากับเราได้เสียเอกราชแล้ว ในขณะนั้น ท่านผู้นี้ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ก็มีได้เกรงอันตรายที่จะเกิดแก่ตน ได้คิดอ่านดำเนินการเพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากการเสียเอกราชได้ เนื่องในการปฏิบัติหน้าที่อย่างดียิ่งดังกล่าว และในโอกาสที่ได้ติดต่อร่วมกันดำเนินงานกู้อิสรภาพเพื่อประชาชน กับบรรดาสัมพันธมิตรทั่วไป จึงได้รับความนับถือและยกย่องสูงสุดท่านหนึ่งในประเทศทั้งหลายเหล่านั้น

ผู้ที่มีความกตัญญูในหน้าที่ต่อประชาชน ย่อมจะเข้าใจได้ว่าเหตุใดท่านผู้ซึ่งไม่เคยเหน็ดเหนื่อยในการปฏิบัติหน้าที่ เหตุใดท่านผู้ซึ่งไม่ปรากฏเที่ยวไฟหาคความสำราญ อย่างเช่นที่เห็นกันอยู่ทั่วไป

ในบรรดาผู้มีอำนาจวาสนาทั้งหลาย ท่านผู้นี้ปรารถนาสิ่งใดหรือ และการครองชีวิตดั่งนี้มนุษย์ทนได้หรือ จะเป็นการครองชีวิตอยู่โดยมีความสุขได้ละหรือ ยังมีผู้เข้าใจในคุณค่าแห่งงานและมีความสำนึกในคุณค่าแห่งประชาชนเพื่อนมนุษย์ และเล็งเห็นกฎความจริงในเรื่องผลประโยชน์ของประชาชนแล้ว ย่อมพิจารณาเห็นได้ว่างานที่ได้กระทำนั้นได้กระทำโดยมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ร่วมกันของเพื่อนมนุษย์ งานนั้นกระทำเพื่อพากันไปสู่ความเจริญ เพื่อช่วยกันสร้างฐานะอันมั่นคงแห่งเพื่อนร่วมชาติ วิธีนั้นเป็นวิธีที่จะพาไปสู่ความสถาพรของเพื่อนร่วมชาติ ความอึดอื้อย้อมมีขึ้น เกิดขึ้น เหนือความสนุกสนานทั้งหลายที่เห็นกันอยู่และเข้าใจกันอยู่ เมื่อเห็นผลแห่งงานอันบังเกิดขึ้นนั้น และเมื่อได้ใส่ใจคำนึงถึงประโยชน์ร่วมของประชาชนแล้ว ก็เล็งเห็นได้ถึงการกระทำใดเป็นการกระทำทำลาย การกระทำใดนำความเสียหายมาสู่ประชาชน การนั้นเขาย่อมไม่อาจกระทำไ้ การกระทำนั้นไม่มีผลทำให้เขามีความสุขได้ การปฏิบัติงานเพื่อประชาชน หาใช่เป็นการแสวงหาอำนาจไม่ เพราะตามความจริงอำนาจหาใช่สิ่งนำมาซึ่งความสุขอันแท้จริงไม่ ความสุขอันแท้จริงคือ ชุมชนุมนอนอันมีสันติสุข ชุมชนุมนอนอันไม่มีการกดขี่ข่มเหงเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ชุมชนุมนอนที่ไม่มีการมุ่งร้ายทำลายกัน มีการปฏิบัติกิจการงานทั้งหลายเพื่อประโยชน์ร่วมกัน การมีชีวิตอยู่เหนือความทุกข์ยากของผู้อื่น ย่อมไม่มีผลให้เกิดความสุขได้

เป็นที่ปรากฏว่าท่านผู้นี้ไม่เคยแสดงการใฝ่อำนาจเลย และไม่เคยรำร้อหรืออวดอ้างความรักชาติ ว่าได้มีอยู่เหนือสิ่งอื่นใดอย่างใดเลย ท่านมุ่งหน้าแต่จะกระทำหน้าที่เท่านั้น (ข้าพเจ้าได้ทราบแต่คำกล่าวของท่านว่า ท่านทำงานเพราะได้รู้สึกว่าท่านเป็นหนีชาติ

ในกำเนิดในทุนที่ได้ไปศึกษาวิชาความรู้ จึงเป็นหน้าที่ที่จะต้องรับใช้ชาติและใช้หนี้้นั้น)

ดังได้กล่าวข้างต้นแล้วว่า ความสำนึกในความจงรักภักดีในพระมหากษัตริย์ที่ถูกต้องนั้น คือการสำนึกในหน้าที่ที่มีอยู่แก่ประชาชนเป็นสำคัญข้อแรก พระมหากษัตริย์ย่อมประสงค์เช่นนั้น การดำเนินการปกครองในแบบแผนประชาธิปไตย เพื่อประกาศประกาศิตออกซัดแจ้งซึ่งประโยชน์ของประชาชนนั้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ก็ได้ทรงปรารถนาอยู่ แต่หากในขณะนั้นยังขัดขวางด้วยมุขอำมาตย์บางท่านอยู่ ฉะนั้น เมื่อคณะราษฎรได้กระทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองเพื่อให้เกิดการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นการสมพระราชประสงค์ประการหนึ่ง และเมื่อพระองค์พระราชทานรัฐธรรมนูญแก่ประชาชนแล้ว พระองค์จึงได้เน้นให้ชัดถึงประโยชน์ของประชาชน การประกาศโฆษณาเมื่อคราวเปลี่ยนแปลงการปกครอง ซึ่งได้โฆษณาด้วยถ้อยคำหนักไปข้างนั้น ย่อมเป็นธรรมดาของการปฏิบัติในลักษณะการเปลี่ยนระบอบเช่นนั้น ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ก็ได้พระราชทานอภัยโทษ โดยทรงทราบตระหนักในข้อนี้ ดังข้อความประกาศพระราชทานอภัยโทษเป็นที่ทราบกันอยู่ทั่วไปแล้ว และคณะราษฎรก็ได้แสดงความเสียใจอย่างยิ่งในถ้อยคำอันหนักนั้น ได้พากันไปทั้งคณะ ไปทำความสักการะขอขมาและขอพระราชทานอภัย และนักปฏิบัติผู้ได้สำนึกในประโยชน์ของประชาชน ย่อมต้องระลึกถึงและจารึกในพระมหากษัตริย์คุณข้อนี้ ที่ทรงช่วยให้ไม่เสียเลือดเนื้อเหมือนบรรดาประเทศอื่น ๆ ที่ได้มีการปฏิบัติทั่วไป เมื่อเป็นอันประกาศใช้รัฐธรรมนูญประกาศิตดังกล่าวแล้ว

บรรดาผู้สำนึกในหน้าที่ ย่อมจะสำนึกว่าแต่ละคนล้วนมีหน้าที่ผูกพันกันที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ซึ่งในระยะแรกนั้นเป็นที่ทราบกันอยู่ ฐานะเศรษฐกิจของบ้านเมืองกำลังทรุดโทรมลงถึงขีดอันน่าวิตกอย่างยิ่ง (ดังปรากฏชัดแจ้งจากประกาศพระบรมราชโองการ ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ฉบับลงวันที่ 2 มิถุนายน 2475 เรื่องความอืดกักฝืดเคือง) ฉะนั้น เป็นหน้าที่ของรัฐบาลจะต้องชวนชวนแก้ไขเศรษฐกิจของบ้านเมือง เพื่อจัดการเศรษฐกิจให้มีผลยังความสุขสมบูรณ์ให้เกิดแก่ประชาชน (ความทุกข์ของประชาชนนั้น หมายถึงประชาชนส่วนใหญ่ ประชาชนซึ่งเป็นที่กระดุกสันหลังของประเทศ เช่น ชาวนาและผู้หากินโดยวิชาชีพและการฝีมือทั้งหลาย แม้ผู้ประกอบการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ความเดือดร้อนนั้น ยังไม่กระทบให้เกิดความเดือดร้อนแก่บรรดาเศรษฐีผู้มั่งคั่งทั้งหลายซึ่งได้ทรัพย์สินสะสมไว้ตั้งแต่ดั้งเดิมมา ซึ่งถ้าระยะเวลาล่วงไปก็อาจกระทบถึงได้ในที่สุด)

และโดยที่คณะราษฎรได้ประกาศหลักหกประการ ในอันที่จะพาประเทศไปสู่ความเจริญความเป็นอารยะ ฉะนั้น จึงได้มีการเร่งรัดให้รีบดำเนินการตามหลักนั้น (ขณะนั้นเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินฉบับแรกแล้ว ได้มีการจัดตั้งคณะรัฐบาลขึ้น ประกอบด้วยข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ส่วนหนึ่ง และบุคคลชั้นผู้ใหญ่ในคณะราษฎรส่วนหนึ่ง จนเมื่อเป็นอันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวร เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2475 แล้ว คณะรัฐมนตรีชุดแรกก่อตั้งขึ้นในรูปผสมดังกล่าว และมีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งมีในคณะราษฎรเป็นนายกรัฐมนตรีชุดแรก ในระยะนั้นการดำเนินงานของรัฐบาลได้คลี่คลายฐานะทางภาษีบาง

ประการ และภาระเฉพาะหน้าก็คือการร่างรัฐธรรมนูญถาวร ซึ่งได้สำเร็จโดยเรียบร้อยเป็นที่พอใจด้วยกันทุกฝ่าย ในคณะรัฐมนตรีชุดแรกนี้ นายปรีดี พนมยงค์ ได้ร่วมเป็นคณะด้วย) คณะรัฐมนตรีได้มอบให้นายปรีดี พนมยงค์ ไปจัดการร่างโครงการเศรษฐกิจขึ้นมา เมื่อร่างโครงการเศรษฐกิจนั้นเสร็จแล้ว คณะรัฐบาลก็ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมา ปรากฏว่าเกิดความขัดแย้งกันขึ้น แต่ส่วนข้างมากในอนุกรรมการนั้นเห็นชอบด้วยโครงการนั้นเป็นส่วนมาก เมื่อเสนอเรื่องขึ้นไปยังคณะรัฐมนตรีแล้ว หัวหน้ารัฐบาลขณะนั้นได้อ่างพระบรมราชโองการฯ ของพระมหากษัตริย์ว่าไม่ทรงเห็นชอบด้วยแล้วได้มีการประกาศประนามว่าโครงการเศรษฐกิจนี้ (เรียกกันว่า สมุดปกเหลือง) ว่าเป็นโครงการคอมมิวนิสต์ (โดยสมุดปกขาว) อ้างว่าเป็นพระราชวิจารณ์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ การที่นายปรีดี พนมยงค์ ได้ร่างโครงการนั้นขึ้นมานั้น พิจารณาโดยส่วนใหญ่ก็มุ่งหมายที่จะให้มีการดำเนินเศรษฐกิจของประเทศให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ และเพื่อให้ประชาชนได้มีการประกันทางสังคม เฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องคนชราไม่สามารถประกอบการทำงานได้ ให้ได้มีการประกันว่าจะมีผู้ชบเลี้ยงไม่อดตาย ความคิดนี้จะปฏิบัติให้เป็นผลหรือไม่ ย่อมอยู่ที่การร่วมมือกันในการปฏิบัติหน้าที่ แต่ถ้าการร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่มีไม่เพียงพอ ก็อาจไม่เป็นผลเกิดขึ้นก็ย่อมเป็นหน้าที่ที่จะได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไข และเมื่อปรากฏการไม่เห็นชอบอย่างใด ก็ชอบที่จะโต้แย้งแสดงความคิดเห็นกันให้เห็นผิดเห็นชอบ อันเป็นวิถีทางแห่งการต่อสู้ในระบอบประชาธิปไตย

การเสนอโครงการเศรษฐกิจของนายปรีดี พนมยงค์ เท่า

กับเป็นการเสนอความเห็น เสนอแนวความคิดของนักการเมืองผู้หนึ่ง ถ้าส่วนมากเห็นชอบก็ย่อมปฏิบัติตามนั้น ส่วนมากไม่เห็นชอบก็ตกไปในชั้นแรกได้ตกลงให้ประกาศขอความเห็นชอบของประชาชน แต่ในที่สุดรัฐบาลไม่ยอมให้ทำ แล้วประณามดังกล่าวแล้ว ก็การที่นักการเมืองอีกฝ่ายหนึ่งไม่เห็นชอบก็ชอบที่จะโต้แย้งความเห็นนั้น โดยเสนอข้อคัดค้านให้ได้ผลมีการเห็นตามมากกว่า แต่ท่านหากกระทำดังนั้นไม่ กลับไม่กล้ารับผิดชอบ และยังแอบอ้างว่าเป็นพระบรมราชโองการฯ พระมหากษัตริย์ ได้ดึงเอาพระนามพระมหากษัตริย์มาใช้ แยกกับนักการเมือง ซึ่งถือไม่ได้แม้ว่าเป็นการถวายเป็นความรักภักดีเป็นแน่ และการโต้แย้งระหว่างนักการเมืองนั้นย่อมมีขึ้นเป็นธรรมดา การตกใจถึงขนาดดึงพระมหากษัตริย์ลงมาเช่นนี้ คงจะเนื่องมาจากความเคยชินเก่าแก่ของท่าน เมื่อมีการประกาศอ้างว่าเป็นพระบรมราชโองการฯ แล้ว ไม่ปรากฏการโต้ตอบพระราชวิจารณ์ที่อ้างว่าเป็นของพระมหากษัตริย์นั้นเลย

และแม้ในที่สุด เมื่อรัฐบาลชุดนั้นถูกบังคับให้ลาออกไปแล้ว มีการตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ อันมีผู้ใหญ่ในคณะราษฎรเป็นหัวหน้ารัฐบาล เมื่อมีการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับถาวรแล้ว ได้มีการเรียกนายปรีดี พนมยงค์ กลับจากต่างประเทศ (พฤติการณ์เรื่องโครงการฯ คราวนั้น นายปรีดี พนมยงค์ ได้ถูกบังคับให้ออกไปอยู่ต่างประเทศ) แล้วสภาได้ตั้งกรรมการขึ้นพิจารณาว่า นายปรีดีฯ นิยมคอมมิวนิสต์หรือไม่ ในที่สุดสภาผู้แทนในครั้งนั้นได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ว่าไม่ใช่ ในครั้งนี้ได้มีการกล่าวอ้างถึงสมุดปกเหลืองว่าควรจะได้นำมาพิจารณาด้วย การที่คณะกรรมการมิได้นำสมุดปกเหลืองมาพิจารณาโดยตรงนั้น เป็นที่เข้าใจกันว่าเนื่องจากได้มีการกล่าว

อ้างว่ามีพระบรมราชโองการฯ พระมหากษัตริย์วิพากษ์วิจารณ์สมุดปกเหลืองนี้ไว้จึงไม่เป็นการชอบที่คณะกรรมการจะนำสมุดปกเหลืองมาพิจารณา เพราะถ้าความเห็นขัดแย้งกันแล้ว ก็จะเป็นอันกระทบกระเทือนพระมหากษัตริย์ จึงเพียงแต่ให้มีการไต่สวนหลักความคิดเห็นในทางเศรษฐกิจของท่านผู้นี้ ซึ่งโดยหลักความคิดเห็นที่ท่านมีอยู่นั้น จะเป็นอันพิจารณาได้ว่าเป็นผู้มีแนวความคิดเห็นเช่นใด และวิสัยของผู้มีความมั่นคงต่ออุดมคติแล้ว ย่อมไม่ผันแปรง่ายซึ่งอุดมคติของคนนั้น หรือหลักความนิยมของคนนั้น เป็นที่ปรากฏว่าแม้จะได้ถูกประนามโดยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ท่านผู้นี้ก็ไม่เคยได้โต้ตอบเลย ทั้งไม่พูดถึงอีกเลยในเรื่องที่แล้วไปแล้ว

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ สละราชสมบัติไปแล้วและพระองค์ได้สวรรคตไป เมื่อมีโอกาสดที่ท่านผู้นี้ได้กระทำ ก็ได้พยายามทุกวิถีทางที่จะเทิดทูนพระบารมีคุณ และพระเกียรติพระปกเกล้าฯ ที่มีต่อประชาชน ที่มีต่อระบอบประชาธิปไตยทุกประการ ในการสนับสนุนการขึ้นครองราชสมบัติ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 สืบต่อจากพระปกเกล้าฯ ท่านผู้นี้ก็เป็นผู้หนึ่งที่สนับสนุนและพยายามเลี้ยกล้างข้อจำกัดสิทธิและอำนาจทางการเมืองที่ได้จำกัดไว้แก่พระบรมวงศานุวงศ์ พยายามแก้ไขความขุ่นข้องหมองใจที่เกิดแก่พระบรมวงศานุวงศ์ และบรรดาเหตุพิพาททางการเมืองเมื่อมีโอกาส เมื่อสงครามมหาเอเซียบูรพาเสร็จสิ้นแล้ว เพื่อที่จะได้ช่วยกันพาบ้านเมืองก้าวเข้าไปตามวิถีประชาธิปไตยยิ่งขึ้น ระหว่างสงครามการพยายามป้องกันและเทิดทูนพระบรมวงศานุวงศ์ต่างๆ โดยอาศัยหน้าที่ผู้สำเร็จราชการฯ ก็เป็นที่ประจักษ์การกระทำอยู่ เกี่ยวกับ

ความห่วงใยในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์ ตลอดจนสมเด็จพระราชชนนี ด้วยการปฏิบัติหน้าที่ถวายความสะดวกความสบายทุกสิ่งทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ ก็ได้ปรากฏอยู่ถ้าไม่ถูกลิมกั้นเสียเสร็จสงครามแล้ว ด้วยความเป็นห่วงในความเหินห่างประชาชน ท่านผู้นี้ก็ได้อพยายามทูลเชิญให้เสด็จกลับ เพื่อประทับให้เป็นที่อุ่นใจแก่ประชาชน การพยายามทูลเชิญนี้ย่อมเป็นที่ประจักษ์อยู่เช่นเดียวกัน คงจะไม่มีผู้ใดปฏิเสธ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ประชาชนได้ชื่นชมพระบารมีและแสดงความเคารพสักการะในพระองค์ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งสามัคคีธรรม

การกระทำทั้งหลายทั้งสิ้นเหล่านี้ แสดงหรือว่าเป็นการมุ่งร้ายต่อสถาบันกษัตริย์ เมื่อเสร็จสงครามมหาเอเชียบูรพานั้น ท่านผู้นี้ไม่ใช่เป็นผู้ได้รับความนิยมนสูงสุดทั้งภายนอก และภายในประเทศ หรือ ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ท่านผู้นี้ได้ปฏิบัติภารกิจหนึ่งสิ่งใดในทางไม่เชิดชูพระบรมวงศานุวงศ์หรือ และเมื่อคราวมอบหมายแต่งตั้งนายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีสมัยสืบต่อจากจอมพลฯ ครั้งแรกนั้น กำแนะนำตักเตือนอันประกาศทั่วไปที่มอบแก่รัฐบาลนายควงฯ นั้นไม่เป็นแบบอย่างที่ดี และนายควงฯ ได้ปฏิบัติที่จะเกิดไว้ดอกหรือ และประชาชนได้มีความนิยมนี่พุ่งสูงขึ้นอย่างยิ่งหรือ ความนิยมนับถือที่เกิดขึ้นนี้เนื่องจากการไฟ้อ่านาจอหรือ เปล่าทั้งสิ้น แต่หากการกระทำบังช้ดเช่นนั้น ถ้าท่านผู้นี้ไฟ้อ่านาจอแล้ว โฉนจึงสนับสนุนให้ ม.ร.ว.เสนีย์ฯ มาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อเสร็จสงคราม ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าคุณท่านผู้นี้เป็นเชื้อพระวงศ์ และตามประวัติศาสตร์ย่อมเชื่อว่า เป็นการยากที่สุดที่นักปฏิวัติกับเชื้อพระวงศ์จะเข้ากันได้ และการปฏิวัตินั้นได้กระทบถึงผลประ

โยชน์พระบรมวงศานุวงศ์ยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์เสียอีก จึงเป็นการยากยิ่งที่พระบรมวงศานุวงศ์ทั้งหลายจะลืมความเสียหาย และความเสื่อมเสียต่าง ๆ นั้นได้ แม้จะได้รู้สึกถึงความสำคัญ of ประชาชนบ้างก็ตาม ด้วยความห่วงใยในประโยชน์ของประชาชนเป็นข้อใหญ่ นายปรีดี พนมยงค์ ย่อมไม่พะวงถึงสิ่งเหล่านี้เลย

และอนึ่ง ย่อมเป็นที่ประจักษ์ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองมาแล้วว่า ในกลุ่มนักปฏิวัติ ใ้ช้ว่าจะมีผู้ใดมีจิตมุ่งมั่นต่อหน้าที่ต่อประชาชนทุกคนไป การประพฤติปฏิบัติในการต่อมาแสดงออกตามหลักแห่งความนิยมของเขา จนได้ปรากฏถึงสมัยหนึ่งที่ประชาธิปไตยได้ผันแปรไปในรูปเผด็จการ และได้มีการร่วมมือกับบรรดาประเทศเผด็จการทั้งหลาย ได้มีการปฏิบัติทำนองตั้งราชสำนักขึ้นใหม่เหล่านี้ ซึ่งก็เป็นลักษณะธรรมดา ที่ซากแห่งอำนาจอันได้ฝังรากลึกอยู่ในมนุษย์นั้น เป็นการยากที่จะฝึกฝนหรืออบรม หรือแก้ไขให้ลึกลายไปได้โดยรวดเร็วหรือง่าย ๆ ระยะแห่งความหลงผิดจึงเกิดขึ้นเป็นธรรมดา และนั่นไม่เคยได้ทำความสั่นสะเทือนแก่ราชบัลลังก์กษัตริย์อย่างแท้จริงมาแล้วดอกหรือ ตามความจริงตามกฎธรรมชาตินั้น ลักษณะอันเป็นปฏิปักษ์ต่อกันนั้นมิใช่เนื่องมาจากความใฝ่อำนาจหรือสะสมอำนาจเฉพาะตนดอกหรือ เมื่อผลประโยชน์ขัดแย้งกัน ธรรมเนียม ก็คือใช้กำลังสังหารผลาญกันเพื่อป้องกันสงวนรักษาอำนาจของตนนั้น หรือเพื่อยึดแย้งอำนาจนั้น แต่ในทางที่ได้สำนึกถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญแล้ว ความขัดแย้งในประโยชน์ส่วนบุคคลก็ไม่มีผู้ใดปฏิบัติตนขัดแย้งต่อประโยชน์ของประชาชน ก็เป็นเรื่องที่จะต้องถูกกลโฑษโดยประชาชน กล่าวคือ โดยหลักเกณฑ์หรือ

โดยกฎหมายที่ประชาชนกำหนดไว้ ไม่มีบุคคลใดมีอำนาจโดยชอบที่จะจัดการโดยพลการได้

ถ้าท่านผู้นี้ใฝ่อำนาจ เมื่อมีความนิยมสูงเช่นนั้น ก็ย่อมถือโอกาสกวาดล้างบรรดาผู้ขัดขวางอำนาจเสียได้ แต่ท่านหาได้กระทำเช่นนั้นไม่ได้จัดให้ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปตามกฎหมายบ้านเมือง การพยายามทั้งหลายทั้งสิ้นที่นายปรีดี พนมยงค์ ได้ปฏิบัติมาตั้งแต่ต้นก็ดี ระหว่างสงครามก็ดี ทั้งนี้ ถ้าจะได้สนใจในผลประโยชน์ของประชาชนเพียงเล็กน้อย ก็ย่อมจะสังเกตเห็นได้ว่าในยามนั้นบ้านเมืองต้องการความร่วมมืออย่างจริงจังของบรรดาผู้มีหน้าที่ทั้งหลาย และต้องการปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็งของทุก ๆ ท่าน แต่มีกลุ่มบุคคลใดร่วมมือกันบ้าง แทนที่จะได้สำนึกดังนี้ แม้เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 เสด็จเข้ามาแล้ว แทนที่จะได้สำนึกในการร่วมกันถวายความจงรักภักดีที่ถูกต้อง กลับปรากฏการกล่าวอ้างและอวดอ้างความจงรักภักดีอย่างแพร่หลาย เมื่อเสร็จสงครามแล้ว แนวความคิดการจัดตั้งพรรคการเมืองได้เกิดขึ้น ในที่สุดได้เกิดพรรคการเมืองที่สำคัญขึ้นสามพรรค คือพรรคประชาธิปัตย์ พรรคสหชีพ และแนวรัฐธรรมนูญ พรรคประชาธิปัตย์ประกอบด้วยบุคคลที่เป็นมุขอำมาตย์เก่า และบรรดาผู้ที่เคยต้องคดีการเมืองสมัยก่อนสงครามเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นธรรมดาโดยมีต้องสงสัย ท่านพากันประกาศกองในความจงรักภักดีในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นพิเศษเสมอมา และพรรคฝ่ายอื่นเฉพาะอย่างยิ่งพรรคสหชีพ ซึ่งประกอบด้วยนักการเมืองฝ่ายที่ไม่เคยมีบทบาทสำคัญแต่ก่อนเป็นส่วนมาก และส่วนมากเป็นสมาชิกในภาคอีสาน ก็มักได้รับการเยาะเย้ยเหยียดหยามว่าเป็นสมาชิกชนชั้นต่ำ เป็นพวกมีสำเนียงเป็นที่เย้ยหยัน (ตาม

การเยาะเย้ยที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ ฝ่ายที่อ้างความนิยมกษัตริย์เป็นพิเศษ) การเล็งกันในรูปนี้ ความจริงก็เป็นลักษณะธรรมดา เพราะความสำนึกในประชาชน ในบุคคลผู้เคยได้สิทธิพิเศษนั้น ย่อมยังยากที่จะกลืนกลายไปได้

การฝังความรู้สึกเรื่องชนชั้นยังมีรากฐานแน่นอยู่ (เมื่อเกิดรัฐประหารแล้ว ได้เกิดมีการแยกพวกดินเล็กดินโตขึ้น โดยกลุ่มที่อ้างว่านิยมกษัตริย์เป็นพิเศษ เป็นการแสดงออกซึ่งความเหยียดหยามชนต่างชั้น) การต่อสู้ทางการเมืองระหว่างนักการเมืองหลังสงคราม จึงแสดงออกชัดในรูปการเหยียดหยามระหว่างชนชั้นเสียแล้ว แทนที่จะระลึกลงมาถึงหน้าที่สำคัญเฉพาะหน้า ฉะนั้นในที่สุดเพื่อให้ได้มีการประสานรอยร้าวเหล่านี้ จึงมีการเรียกร้องให้ นายปรีดี พนมยงค์ ในขณะที่ได้รับการแต่งตั้งและยกย่องให้เป็นรัฐบุรุษอาวุโสแล้ว เข้ามารับภาระเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเรียกร้องความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ ผลที่ได้รับคือ นายควง อภัยวงศ์ ทั้ง ๆ ที่ได้เสแสร้งร่วมลงนามเรียกร้องด้วย เห็นว่าการเข้ามารับหน้าที่เป็นการแย่งตำแหน่งที่ตนควรจะได้ (เพราะเหตุซากแห่งความนิยมอำนาจยังติดอยู่ ความคิดในเรื่องแย่ง เรื่องปัดแข้งปัดขาจึงเป็นความรู้สึกธรรมดาของเขา เขาได้แสดงความรู้สึกของเขาชัดแจ้งในคำเบิกความ ณ ศาลนี้) และได้ประกาศตนเข้าร่วมในพรรคประชาธิปไตย (ซึ่งแต่เดิมใช้นามว่าพรรคก้าวหน้า) และได้รับยกย่องเป็นหัวหน้าพรรค

ปรากฏว่าเมื่อนายปรีดี พนมยงค์ ยินยอมรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ไม่กี่วัน ก็เกิดครุณณ์ขึ้นเป็นรถพระที่นั่งรอนหายไปจากพระบรมมหาราชวัง ถ้านายปรีดี พนมยงค์ มีอิทธิพลและมีอำนาจ

เหนือบรรดาข้าราชการสำนักโดยแท้จริงแล้ว รถแน่จะหายไปโดยไม่
 ด้รื่องรอยเลยหาได้ไม่ เพราะการหายเช่นนั้นมิแต่จะนำความเสื่อม
 เสียมาสู่รัฐบาลในขณะนั้น เรื่องรถแน่หายนี้ โจทก์พยายามนำสืบ
 ขึ้น เพื่อชี้ให้เห็นถึงความหละหลวมในการคุ้มครองป้องกันพระมหากษัตริย์
 แต่ขอได้โปรดระลึกว่าในสมัยที่นายปรีดีฯ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จนิวัติเข้ามาสาม
 เดือนเศษแล้ว การดูแลรักษาการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในคอน
 ก่อน และคอนนายปรีดี พนมยงค์ เป็นนายกรัฐมนตรี ก็เป็นเจ้าหน้าที่
 ที่ซูดเคิมนั่นเอง และบรรดาเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ในสำนักพระราชวัง
 ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ ก็ล้วนแต่เป็นข้าในราชสำนักมาหลายชั่วคน
 และหลายรัชกาล

อนึ่ง ในระบอบประชาธิปไตย สถาบันพระมหากษัตริย์มิใช่
 สถาบันที่จะเข้ายึดแย้งการครอบครองกันอย่างใดได้ ฉะนั้นมูลเหตุ
 อันจะนำมาซึ่งภัยส่วนพระองค์ ย่อมมีน้อยกว่าสมัยสมบูรณาญาสิทธิ
 ราชย์ ทั้งนี้ต้องเข้าใจกันให้ดี เว้นเสียแต่จะเสแสร้งเข้าใจเป็นอย่าง
 อื่นภารกิจเฉพาะหน้ารัฐบาลสมัยนายปรีดีฯ ประจักษ์ว่ามีเป็นอันมาก
 และการเร่งปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจนั้น ก็ได้ประจักษ์ตามการกระทำ
 ที่ปรากฏ เช่นการพยายามแก้ไขฐานะการครองชีพของข้าราชการ
 ให้สูงขึ้น เพื่อปฏิบัติหน้าที่ราชการได้เต็มที่ ได้พยายามจัดการร่าง
 รัฐธรรมนูญ เพื่อก้าวเข้าสู่วิถีประชาธิปไตยยิ่งขึ้น ได้วางวิธีการ
 แก้ไขเศรษฐกิจ โดยการแก้ไขข้อผูกมัดตามสัญญาสมบูรณแบบ
 กำหนดแผนผังการสร้างเขื่อนชยันนาท เพื่อประโยชน์ยิ่งใหญ่แก่
 เกษตรกรรม เหล่านี้เป็นต้น ท่านผู้นี้เข้าปฏิบัติหน้าที่นายกรัฐมนตรี
 เพียงสองเดือนเศษก็เกิดกรณีสวรรคต (เข้ารับตำแหน่งวันที่ 24

มีนาคม 2489 สวรรคตวันที่ 9 มิถุนายน 2489) เหตุเกิดขึ้นดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อไม่ปรากฏวิ้วแห่งการประทุษร้ายเลยเช่นนี้ และมันเป็นการสุวิสัยที่จะคาดถึงได้ว่า จะมีใครคิดร้ายพระองค์ท่านได้ และเป็นความจำเป็นต้องรีบแถลงเหตุการณ์ให้ประชาชนทราบโดยด่วน จึงได้แถลงไปเป็นข้อสันนิษฐานว่าเนื่องจากอุบัติเหตุ ได้มีการพยายามนำสืบท่านองประหนึ่งว่า ในเช้าวันที่ทราบเหตุการณ์นั้น ท่านผู้นี้ได้บอกแก่ใคร ๆ หลายคนว่า เป็นเรื่องปลงพระชนม์เอง ก่อนที่จะพากันเข้าไปในวัง โดยที่เจ้าหน้าที่ทางสำนักพระราชวังมาแจ้งเหตุมิได้ออกความเห็นเช่นนั้น แต่ปรากฏจากปากคำ พันเอกหลวงสัมฤทธิ์สุขุมวาท พยานโจทก์ ประกอบกับคำ พระรามอินทรา อธิบดีกรมตำรวจสมัยนั้น (พยานจำเลยและโจทก์ก็ได้อ้างร่วมไว้ด้วย แต่มิได้นำมาสืบ) เป็นอันฟังได้ว่า พระยาเทวาธิราช ได้แสดงความเห็นเช่นนั้นแก่หลวงสัมฤทธิ์สุขุมวาท ซึ่งไม่ต้องสงสัยว่าท่านผู้นี้ได้แสดงความคิดเห็นนั้นแก่นายปรีดี พนมยงค์ ด้วย และบรรดาเจ้านายทั้งหลายทั้งสิ้น ในขณะที่ประชุมอยู่ในเช้าวันเกิดเหตุ นั้น ก็ปรากฏว่าได้มีความเข้าใจเช่นนั้นทั้งสิ้น โดยท่านเหล่านี้มิได้รับคำบอกเล่าจากนายปรีดีฯ เลย และถ้ามีข้อสงสัยอื่น กรมชัชนาทฯ ซึ่งเสด็จขึ้นไปพบสมเด็จพระราชชนนี และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ก่อนที่จะลงร่วมประชุมกับคณะรัฐบาล กงจะได้แสดงความเห็นในความพิรุชสงสัยแล้ว เหตุการณ์ทุกสิ่งทุกอย่างในเช้าวันเกิดเหตุไม่ประกอบให้เป็นข้อพิรุชเลย และในข้อที่ว่าคืนบรรทมแล้วเข้าห้องทรงแล้ว เมื่อพระรามอินทราเข้าตรวจดูในห้องทรงก็ปรากฏว่ามีพระบังกลหนักในห้องพระบังกลหนักปรากฏอยู่ ร่องรอยพิรุชเรื่องปืน หรือจะมีอะไรสื่อลักษณะพิรุชในบริเวณแวดล้อมโดย

ทั่วไป ตลอดจนบุคคลบนพระที่นั่งบรมพิมานไม่ว่าใครทั้งนั้น มิได้
 แสดงความสงสัยเป็นอย่างอื่นอย่างใดเลย เมื่อคณะรัฐบาลตลอด
 จนเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ขึ้นไปเฝ้าพระบรมศพเป็นครั้งแรกนั้น ทุกสิ่ง
 ทุกอย่างจัดเรียบร้อยหมดแล้ว

ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น การแสดงความสงสัยโดยฝ่าฝืนข้อ
 ห้ามของกรมชัชวาทาฯ มีแต่จะนำไปสู่การกระทบกระเทือนถึงพระ
 เกียรติทั้งสิ้น ในฐานะนายกรัฐมนตรีได้เข้ารับผิดชอบในการแถลง
 การณ์ และได้พยายามรักษาพระเกียรติทุกวิถีทาง แม้เมื่อทางการ
 ตำรวจจะขอให้กรมชัชวาทาฯ ลงพระนามความเห็นของพระองค์ใน
 ทางอุบัติเหตุ ยืนยันความเห็นเดิมในวันรุ่งขึ้นอีก เมื่อตำรวจจะออก
 แถลงการณ์ ท่านนายกรัฐมนตรีก็ขอให้ถวายพระเกียรติโดยมิต้อง
 ถึงกับให้ลงพระนามเช่นนั้น สิ่งที่นายปรีดี พนมยงค์ ได้รับการตอบ
 แทนจากการที่ได้พยายามปฏิบัติหน้าที่มาโดยตลอดนั้น ก็คือการตะ
 โทณกล่าวหาว่าเป็นผู้ปลงพระชนม์ในหลวงในโรงภาพยนตร์ และ
 โฆษณาทั่วไปในข้อกล่าวหาเหล่านั้น แม้ในวันแรกนั่นเอง ทางสถานทูต
 ต่างประเทศและในวงการทหารมีโทรศัพท์ลี้ลับไปแจ้งว่า ในหลวง
 ถูกลอบปลงพระชนม์ และข้อกล่าวหานี้กระพือหนักขึ้น เมื่อปรากฏ
 ว่ามีบาดแผลทะลุเบื้องหลัง มีการแพร่ข่าวไปว่า แผลหลังเล็กกว่า
 แผลหน้า จึงทำให้เชื่อว่าในหลวงถูกลอบปลงพระชนม์หนักขึ้น เรื่อง
 บาดแผลเมื่อมีข่าวโจษแพร่หลายไปดังนี้ จึงเกิดความจำเป็นต้องเปิด
 การชันสูตร โดยตั้งกรรมการให้เป็นการเปิดเผย มิใช่ขุบจับ ถ้าคง
 ปลอ่ยให้ความสงสัยนี้คงอยู่ ก็จะมีการกลีกลายขยายข่าวไปต่าง ๆ
 นานา สุดแต่ผู้ฉวยโอกาสในกาลต่อไปจะกล่าวอ้าง ซึ่งหาใช่จะเป็น

ผลร้ายแก่นายปรีดี พนมยงค์ แต่ผู้เดียวก็หาไม่ เพราะในสถานที่เช่น
 นั้น เวลาเช่นนั้น โดยผู้คนอยู่พลุกพล่านเต็มไป ปราบกฏถ้วนแต่ข้า-
 ราชบริพารแห่งกษัตริย์มาตั้งแต่ดั้งเดิมเกือบทั้งสิ้น เมื่อคณะกรรมการ
 การแพทย์ชั้นสูตรแล้ว ปราบกฏชัดว่าบาดแผลนั้นเกิดจากกระสุนเข้า
 ทางหน้าทะลุด้านหลังโดยแน่นอน กระนั้นยังมีการตั้งข้อสงสัยต่าง ๆ
 มีการอ้างอิงหลักวิชา (ซึ่งความรู้ความชำนาญในขณะนั้นยังไม่พอ)
 สร้างความเชื่อแก่ประชาชน ให้เป็นเรื่องถูกลอบปลงพระชนม์ให้จง
 ได้ บรรดานักการเมืองที่สนับสนุนนายปรีดีฯ พวกนั้นถูกกล่าวหาว่า
 เป็นพวกฆ่าในหลวง นักอ้างความจริงรักภักดีได้แสดงบทบาทของเขา
 เต็มที่เมื่อมีโอกาสอันดีนั้นเกิดขึ้นแล้ว และโดยข้อกล่าวหาทางเดียว
 นี้เท่านั้นที่จะทำลายความนิยมนับถือที่ประชาชนมีต่อนายปรีดีฯ เสีย
 ได้

ในการพิจารณาดังกรรมการสอบสวนกรณีสวรรคต ซึ่งตั้ง
 ขึ้นในครั้งนั้น อันเป็นความจำเป็นที่จะต้องแสดงความจริงให้ประชา
 ชนทราบ ก็ถูกกล่าวหาบิดเบือนว่า พยายามจะกลบเกลื่อนข้อเท็จจริง
 ตลอดจนกล่าวหาตำราของผู้ทำหน้าที่ครั้งนั้นว่า อยู่ใต้อิทธิพลนายปรีดีฯ
 โดยช่วยกันบิดเบือนและขู่เชิญพยานมาให้เบิกความเป็นอื่นนอก
 จากจะให้ต่อไปในทางอุบัติเหตุ และเมื่อปรากฏข่าวว่า นายแพทย์ได้
 ลงความเห็นในลักษณะที่ทำให้สงสัยว่า จะกล่าวเกินขอบเขตแห่ง
 ความรู้ความชำนาญนั้น กลับถูกกล่าวหาว่าขู่เชิญแพทย์ ใช้อิทธิพล
 เหนือแพทย์ ถ้านายปรีดีฯ ใช้อิทธิพลจริง โฉนจะให้แพทย์เหล่านั้น
 เบิกความท่ามกลางประชาชน และแสดงความเห็นแม้ในสิ่งที่ตน
 ไม่มีความรู้จริง ความชำนาญจริง ดังที่ได้ปรากฏแล้ว โดยแต่ละคน
 มิได้รับความเดือดร้อนหรือภัยอันตรายอย่างใดเลย นายตำรวจ

พยานโจทก์ผู้ดำเนินการสอบสวนก็ยืนยันว่า นายปรีดีฯ มิได้ใช้อิทธิพลเหนือตน เพียงแต่ขอให้เสนอหลักฐานความจริงให้ปรากฏเท่านั้น แม้ข้อถามใดซึ่งนายปรีดีฯ ประสงค์จะให้ถาม ตำรวจผู้นั้นไม่เห็นควรถามก็ไม่ถาม เขาก็หาได้ถูกต้องว่าหรือบังคับอย่างใดไม่ พยานต่างๆ ที่เบิกความในครั้งนั้นว่า ไม่รู้เห็นอะไรอันเป็นประโยชน์แก่คดี แต่ได้ปิดงำเสียไม่ได้เบิกความในครั้งนั้น และได้เปิดขึ้นในครั้งนี้มีหรือ ไม่ปรากฏพยานโจทก์คนใดถูกอิทธิพลใด ๆ บังคับ ในการเบิกความ ในครั้งคณะกรรมการสอบสวนพฤติการณ์การสวรรคต (ที่เรียกว่า "ศาลกลางเมือง") นั้นเลย ที่เกี่ยวกับเรื่องการตรวจข่าวหนังสือพิมพ์ในครั้งนั้น ก็ได้ปรากฏว่า เพราะความสำนึกถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ โดยที่เห็นว่าการโฆษณาข้อความอันเป็นเท็จปลุกปั่นให้ประชาชนหลงผิดนั้น เท่ากับใส่ยาพิษแก่ประชาชนล้วนแต่นำมาซึ่งผลร้าย และในที่สุดจะปรากฏนัยแสงโอกาสจากความหลงผิดของประชาชนนั้น

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสวรรคตแล้ว ในคืนวันนั้นเองรัฐสภาก็มีมติเป็นเอกฉันท์ ให้อัญเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว องค์ปัจจุบันขึ้นเสวยราชสมบัติ และในวันรุ่งขึ้น รัฐบาลนายปรีดีพนมยงค์ ก็กราบถวายบังคมทูลลาออกทั้งคณะ เมื่อได้รับความนิยมนจากสภาให้คงดำรงตำแหน่งนายกฯ ต่อไป นายปรีดี พนมยงค์ ก็จัดตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ ในที่สุดก็ทนต่อการโฆษณาข่าวกล่าวหาต่าง ๆ ไม่ไหว เป็นอันหมดกำลังใจที่จะทนปฏิบัติหน้าที่บริหารบ้านเมืองต่อไปได้ ดำรงตำแหน่งคราวนี้อยู่ประมาณสองเดือน ก็กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่ง และทั้งได้ลาออกจากหน้าที่ผู้แทนราษฎรจังหวัด

อยุธยาอีกด้วย วิญญูชนผู้มีน้ำใจเป็นกลางย่อมพิจารณาเห็นได้ว่าผู้ใดได้รับการตอบแทนอย่างนี้ แม้จะได้พยายามทำงานทุกสิ่งทุกอย่างตลอดมาโดยมิเห็นแก่เหน็ดเหนื่อย โดยปรารถนาที่จะกำจัดเสียซึ่งความแตกแยกและในส่วนที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ โดยที่ได้ตระหนักในประโยชน์ของประชาชน ก็ได้ถวายความจงรักภักดีตามแบบแผนประชาธิปไตยทุกสิ่งทุกอย่าง แต่แล้วกลับถูกกล่าวหาด้วยข้อหาจรรยาใหญ่ยิ่งในประวัติศาสตร์เช่นนี้ ไม่มีมนุษย์ปุถุชนคนใดที่จะทนมีน้ำใจทำงานต่อไปโดยปกติได้ ออกจากหน้าที่ไปแล้ว โดยที่ความนิยมในนานาประเทศได้มีอยู่ ก็ได้รับเชิญให้ไปเยี่ยมประเทศต่าง ๆ เหล่านั้น ทางรัฐบาลได้มอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ทำความเข้าใจในข้อเข้าใจผิดที่เกิดขึ้นในระหว่างสงคราม ก็ได้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ เป็นอย่างดี และได้เสนอรายงานการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนเสนอความคิดเห็นในการทำนุบำรุงประเทศตามที่ได้ไปเห็นมา แสดงว่าประเทศทุกประเทศเขาต่างเร่งรีบฟื้นฟูประเทศของเขาอย่างขะมักเขม้นจากภัยสงคราม ตรงกันข้ามกับบ้านเมืองของเรา การพยายามเรียกร้องเป็นอันไร้ผล เพราะต่อมาไม่ช้าก็เกิดเหตุที่เรียกกันทั่วไปว่า "รัฐประหาร" ขึ้น

ในคืนวันเกิดรัฐประหารนั้นที่ทำเนียบท่าช้างถูกระดมยิงด้วยกระสุนปืนและปรากฏว่ามุ่งยิงตรงไปที่ห้องนอน แสดงว่าท่านผู้นี้ถูกมุ่งหมายชีวิต การกระทำรัฐประหารเป็นการไม่ชอบด้วยวิถีทางประชาธิปไตยโดยโดยแน่นอน ฉะนั้น เป็นอันที่ท่านผู้นี้จะเห็นชอบด้วยย่อมไม่ได้จึงไม่มีประโยชน์อะไรที่จะอยู่รับภัยนั้น หาใช่เป็นการหนีข้อกล่าวหาในคดีนี้ไม่

เกิดเหตุรัฐประหารเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 แล้ว ต่อมา

จำเลยทั้งสามคนนี้ก็ถูกจับโดยทหารเรือหรือตำรวจไม่แน่ ในคราวเดียวกันกับที่ถูกจับนั้น มีพระยาอนุรักษราชมณฑลเชียร หัวหน้ากองมหาดเล็ก และนายเซวี่ เซาวนะกวี ค้วย ตลอดจนนางชะอุ่ม ชัยสิทธิเวช ก็ถูกจับ เมื่อถูกจับทุกคนไม่ทราบข้อหาโดยชัดเจน จำเลยที่ 1 ถูกจับที่สนามม้านางเลิ้ง จำเลยที่ 2 และที่ 3 ถูกจับขณะที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ จำเลยที่ 2 และที่ 3 ยังคงรับราชการอยู่ในแผนกรับใช้ตลอดมาตั้งแต่ต้นจนถึงวันถูกจับ พระยาอนุรักษฯ และนายวงษ์ฯ ถูกจับที่บ้านของตนเอง ทั้งห้าคนนี้ถูกจับในวันที่ 15 ธันวาคม 2490 ต่อมาวันที่ 22 ธันวาคม 2490 จึงจับนางชะอุ่ม ชัยสิทธิเวช ไป และควบคุมกักขังอยู่ 14 วันก็ได้รับการประกันตัวไป ในคราวนี้ได้แจ้งข้อหาให้ทราบว่า ถูกกล่าวหาว่าสมคบกันปลงพระชนม์ในหลวงและต่อต้านพระยาอนุรักษราชมณฑลเชียร ถูกควบคุมจองจำอยู่ประมาณ 7 เดือนเศษ จึงได้ให้ประกันตัวชั่วคราว แล้วในที่สุดก็ไม่ถูกฟ้อง กดีนี้ได้มีกฎหมายขยายกำหนดเวลาคุมขังผู้ต้องหาเป็นพิเศษเป็นเวลา 6 เดือน ในที่สุดจำเลยก็ถูกฟ้องในคดีนี้ ระหว่างถูกควบคุมกักขังได้มีการจองจำด้วยโซ่ตรวนเป็นเวลาคนละกว่าสามเดือน โซ่ใหญ่บ้าง เล็กบ้าง ดังที่ปรากฏแก่ตาศาลเองแล้ว เมื่อนำจำเลยเหล่านี้มาขออำนาจฝากขัง

ในการดำเนินการรวบรวมหลักฐานเสนอต่อศาล เป็นที่เห็นได้ว่าได้พยายามทุกวิถีทางที่จะให้เป็นผลฟ้องจำเลยให้ได้ และทั้งยังได้ดำเนินการสอบสวนด้วยวิธีวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ให้แก่นายชิตานายบุญฯ จำเลย โดยวิธีนี้ดยาให้เคลิบเคลิ้มเกินเอาความจริง ซึ่งไม่เคยเป็นวิธีที่ใช้ในเมืองไทย ที่ว่าจะจะเป็นวิธีชอบด้วยกฎหมายนั้นไม่ชอบแน่ ปัญหาว่าเรื่องใดชอบกฎหมายหรือไม่ คณะผู้รวบรวมคดี

ไม่จำเป็นต้องถือว่าสำคัญนัก ท่านเห็นว่าเป็นวิธีที่ใช้ได้ผลมาแล้วในต่างประเทศ จึงได้นำมาใช้บ้าง (ปรากฏว่าเป็นคำแนะนำของนายทองภัยวงศ์ ในเรื่องการฉีดยาณี จำเลยขอเสนอเป็นข้อสังเกตด้วยว่า ถ้าปรากฏข้อความใดเป็นประโยชน์แก่คดีโจทก์แล้ว ข้อความนั้นคงต้องเสนอขึ้น ณ ศาลนี้แล้วโดยมีต้องสงสัย แต่ถ้าแสดงออกซึ่งความบริสุทธิ์ของจำเลยแล้ว เป็นที่แน่นอนว่าข้อความนั้นจะไม่ปรากฏได้เลย)

การรวบรวมหลักฐาน ได้พยายามรวบรวมทุกวิถีทางดังกล่าวมานั้น ก็มีโฆษณาต่อประชาชนเสียครั้งหนึ่งว่าได้ผลคืออย่างนั้นอย่างนี้แล้วในที่สุดเมื่อจวน ๆ จะเสร็จสำนวน ก็ได้เกิดพยานขึ้นชุดหนึ่ง คือ ชุดการวางแผนการที่บ้าน พลเรือตรี กระแส ประวาทะนาวิน หรือ พระยาศรยุทธเสนี โดยมีนายดี ศรีสุวรรณ เป็นพยานสำคัญ เป็นผู้เบิกความ อ้างว่าได้ยินการปรึกษาวางแผนการปลงพระชนม์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่บ้านเจ้าคุณศรยุทธเสนี ในระหว่างที่พยานได้มาพักอาศัยอยู่ที่บ้านเจ้าคุณ เพื่อช่วยทำการค้าไม้หอมส่งประเทศจีน การกล่าวอ้างของพยานปากนี้ได้ปรากฏถึงลักษณะประหลาดต่าง ๆ ดังได้เป็นที่ทราบแล้ว ก็เป็นการสมควรจะได้พิจารณาพยานชุดนี้ซึ่งโจทก์ถือว่าเป็นชุดเอกของโจทก์ เมื่อพยานชุดนี้เบิกความไปแล้ว ก็ปรากฏแก่ศาลแล้วถึงลักษณะอันขัดแย้งกัน ระหว่างพระยาศรยุทธเสนี กับนายดี ศรีสุวรรณ ไปอยู่ที่บ้านพยานหลังสวรรคตแล้ว ได้มีหลักฐานโดยจดหมายของนายแมนฯ ยืนยันประกอบข้ออ้างนั้น การเกิดพยานชุดนี้ขึ้นโดยตลอด เป็นที่สังเกตเห็นได้ถึงลักษณะอันพอใจของผู้สร้างคดีนี้เป็นอันมาก จึงได้ปรากฏการขวนขวายแข็งแรงใน

การจัด เฉพาะอย่างยิ่งนายตี ศรีสุวรรณ พยานโจทก์ปากนี้ยังคงอยู่
 ได้รับการเลี้ยงดูจากตำรวจ มาจนกระทั่งนับเป็นเวลารวมทั้งหมด
 เกือบสามปี เมื่อปรากฏคำเบิกความของพระยาศรยุทธเสณี อันเป็น
 คำยืนยันประกอบกับการปรากฏจดหมายของนายแมน จันทวานิช
 ผู้พยานตี ศรีสุวรรณ มาอยู่ที่บ้านเจ้าคุณฯ เป็นจดหมาย 4 ฉบับ อัน
 มีข้อความประกอบให้มีน้ำหนักในคำยืนยันของเจ้าคุณฯ นั้น เมื่อฝ่าย
 จำเลยส่งอ้างจดหมาย 4 ฉบับนี้แล้ว ต่อมาโจทก์ก็นำนายแมน จันท-
 วานิช ซึ่งโจทก์มิได้อ้างเป็นพยานไว้ก่อน อ้างเพิ่มเติมขึ้นมาเพื่อหัก
 ล้างน้ำหนักถ้อยคำของพระยาศรยุทธเสณี พยานของโจทก์เอง โดย
 นำตัวมาจากคุ้มสำเภา (อำเภอมนोरมย์) จังหวัดชัยนาท ตามธรรม
 ดาเมื่อพยานโจทก์เบิกความหักล้างซึ่งกันและกันดังนี้ พยานนั้นก็ไม่มี
 มีน้ำหนักที่จะฟังฟังได้อยู่ในตัว ในการพยายามค้นคว้าความจริงแห่ง
 พยานชุดนี้ โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาความสำคัญในข้ออื่น การจัด
 นำนายแมน จันทวานิช และคำเบิกความของนายแมน จันทวานิช นี้
 เอง ประกอบชี้ให้เห็นชัดถึงคำยืนยันของเจ้าคุณศรยุทธเสณีว่าถูก
 ต้อง ดังจะได้พิจารณาเห็นได้โดยนัยต่อไปนี้ คือ จดหมายทั้ง 4 ฉบับ
 นี้ ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2489 มีความว่า

"กราบเท้าท่านเจ้าคุณทราบ ผมได้ไปพบคนที่จะตัดไม้หมอน
 อย่างที่เจ้าคุณจดหมายมาถึงผม เขาก็ยินดีรับทำตามจดหมาย วันที่
 2 นี้เขาไปที่คนรับตัดไม้และเอาไม้ตัวอย่างมาให้ท่านดู จะมาทำสัญญา
 ด้วยกับผม โดยนับถือที่สุด แมน จันทวานิช"

ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 2 กรกฎาคม 2489 มีข้อความว่า "จากคุ้ม
 สำเภา วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2489 กราบเท้าเจ้าคุณทราบ ผมได้
 ไปปากน้ำไฟไปหาคนที่รับไปจากผมผมยินดีจะรับทำได้ตามจดหมาย

ของเจ้าคุณ และผมได้ติดต่อกับพวกป่าไม้อีก 2 แห่ง เขาก็รับได้ เวลา
นี้ทั้งสามคนเขาไปติดต่อกับคนทำไม้ในป่า และเขาเอาไม้ตัวอย่าง
ด้วยเขารับทำได้มาก ภายในวันที่ 15 นี้ ผมจะพาเขามาหาเจ้าคุณกับ
ผม ๆ ได้ฝากจดหมายมาเมื่อวันที่ 1 ฉบับ แต่ผมเกรงว่าจะไม่ถึง โดย
นับถือที่สุด แม้น จันทวานิช"

ฉบับที่ 3 มีใจความว่า "วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2489 วันนี้
ผมไปวัดสิง ไปหาหัวหน้าที่เขารับเสาไม้กระดานจากบ้านคอนให้เขา
รับทำไม้เลื่อย และตามชนิดที่เจ้าคุณแจ้งมาให้ผม เขาก็รับได้มาก
แต่ราคาที่ผมตกลงกับเขา ให้เขาถึงราคาตามนี้ ผมจะไม่ได้อะไร
เท่าไร ที่ให้เขามากนี้ ก็เพราะผู้แทนชยันนาทเขามารับจำนวนแสน
เหมือนกัน ฉะนั้นจึงให้ราคาสูงเพราะแย่งกันทำ ที่ผมรออยู่ก็เพราะ
ไปเที่ยวตกลงกับพวกหัวหน้าชาวป่า แต่ต้องคนอีกคนหนึ่งเขาไปเอา
ไม้ตัวอย่างด้วยและเป็นคู่คิดกัน ไม้เป็นได้แน่ คนที่รับทำเป็นคนสำ
คัญของหัวหน้าพวกชาวป่าทั้งนั้น เขาอยากทำมากทุกคน เจ้าคุณไม่
ต้องร้อนใจ ภายในวันที่ 15 นี้ต้องมาถึง โดยนับถือที่สุด แม้น
จันทวานิช"

ฉบับที่ 4 มีความว่า "จากกรุงเทพฯ วันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ.
2489 กราบเท้าเจ้าคุณทราบ ผมขอความกรุณาขอภัยให้ผมด้วย
คือ ผมขึ้นมาถึงบ้านทางปากน้ำโพ เขาส่งข่าวมาว่าทางป่าไม้ปากน้ำ
โพและเหนือขึ้นไป เขาลงมือทำไม้กันก็มีแล้ว แต่จะส่งให้ใครไม่
ทราบ นายดี เขาอยากทราบที่เจ้าคุณ เพราะมีคนไปหาเขา คนที่เขา
รับจากผมและนายดีเขาเร่งอยากจะทำ เขาอยากจะรู้ว่าเป็นที่แน่ที่
เจ้าคุณหรือไม่ เพราะมีคนไปว่าเขาจะให้ทำ ฉะนั้นท่านเจ้าคุณได้
ทราบอย่างไรตอบให้ผมทราบโดยเร็วด้วย ผมจะได้ ๆ กับเขาบ้าง

ขอความกรุณา โดยนับถือที่สุด แม้น จันทวานิช" (นายแม่นั่นนี้เป็นนายทำบริษัทเรือแดงที่กรุงเทพฯ (อำเภอมนรมย์) จังหวัดชัยนาท เป็นมา 12-13 ปีแล้ว เพิ่งเลิกเป็นนายท่าเมื่อ 4-5 เดือนก่อนเบิกความ นอกจากเป็นนายท่าแล้ว ได้ทำการค้าไม้ด้วย) ได้ความจากนายตี๋ นายแม่นั่น และเจ้าคุณศรยุทธฯ ว่า ในระหว่างปี 2489 เจ้าคุณศรยุทธฯ ซึ่งขณะนั้นเป็นผู้จัดการบริษัทเรือแดง มีความประสงค์จะทำไม้หมอนส่งเมืองจีน จึงได้ติดต่อไปยังนายแม่นั่น จันทวานิช ติดต่อไปยังนายแม่นั่นแล้ว ต่อมานายแม่นั่นก็พานายตี๋ไปหาเจ้าคุณที่บ้านเจ้าคุณรับจะตัดไม้ส่ง แล้วต่อมานายตี๋พยานโจทก์ผู้นี้ก็ได้อาศัยอยู่ในบ้านเจ้าคุณ ช่วยเหลือในกิจการทำไม้หมอน จากคำเจ้าคุณศรยุทธฯ นั้น เบิกความว่าติดต่อไปยังนายแม่นั่นแล้วกว่าครึ่งเดือนจึงได้พบกับนายตี๋ พบนายตี๋แล้วเดือนเศษ นายตี๋จึงมาอยู่ในบ้านเจ้าคุณอยู่ในบ้านเจ้าคุณราวเกือบปีจึงออกไป เมื่อออกไปจากบ้านนั้นเมื่อเดือนสิงหาคมหรือกันยายน 2490

จดหมายทั้ง 4 ฉบับนั้น ข้างต้นนั้นเป็นจดหมายของนายแม่นั่นส่งถึงเจ้าคุณก่อนพานายตี๋มาพบ และชื่อตี๋ตามที่ปรากฏในจดหมายฉบับที่ 4 นั้น คือ นายตี๋ ศรีสุวรรณ พยานโจทก์นี้เอง นายตี๋ ศรีสุวรรณ เบิกความว่า เมื่อเดือนสี่ข้างขึ้น ปีจอ นาน 3 ปีก่อนเบิกความ นายแม่นั่นไปหานายตี๋ที่บ้านของนายตี๋ที่ปากน้ำโพ บอกว่าเจ้าคุณศรยุทธฯ คำไม้หมอน ให้นายแม่นั่นไปหาพยานจะซื้อไม้หมอนรถไฟ ให้ราคาท่อนละ 15 บาท ส่งถึงท่า จึงได้ไปเที่ยวหาคนทำไม้ตามอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดพิจิตรให้ทำไม้ส่ง แต่การทำไม้ให้ราคาต่ำทำไม่ได้ จึงบอกนายแม่นั่นว่าราคานี้ทำไม่ได้ แล้วก็ชวนกันมาหาเจ้าคุณศรยุทธฯ พักอยู่ในบ้านแม่ยายนายแม่นั่นในคลองบางหลวง

ต่อมา 9 หรือ 10 วัน นายแมนบอกพยานว่าเห็นจะไม่ได้เรื่องเสียแล้ว โสหุ่ยจะหมด นายแมนจะกลับก่อน ให้พยานอยู่คอยฟังเรื่องไม้หอมก่อน พยานจึงเก็บสิ่งของจะไปพักที่บ้านนายเนื่อง แต่นายแมนชวนไปแวะบ้านเจ้าคุณศรยุทธฯ เจ้าคุณว่าไป ๆ มา ๆ ถ้าปากอยู่เสียที่นี้ก็ได้ แต่ไม่มีมุ้งให้นอน พยานว่าไม่เป็นไรอยู่ได้และตกลงอยู่ที่บ้านเจ้าคุณศรยุทธฯ ตั้งแต่วันนั้น เป็นเดือน 4 ข้างแรม ปีกอนนั้น (โปรดสังเกตด้วยว่าเมื่อตอนที่พยานตอบคำถามเจ้านั้น พยานว่าเมื่อนายแมนไปหาพยาน ไปหาไม้หอมที่อำเภอลาดยาวกับอำเภอบรรพตฯ นายแมนไม่ได้ไปคอยอยู่ที่บ้านอำเภอลาดยาวกับอำเภอบรรพต อยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ เป็นอันในครั้งไม่ได้ไปจังหวัดพิจิตร เมื่อไปจังหวัดพิจิตรนั้น ไปอำเภอโพธิ์ทะเล และไปเมื่อในหลวงสวรรคตแล้ว ทำให้พอรู้สึกได้ว่าพยานจำได้ดีว่า เมื่อนายแมนไปหาเรื่องไม้หอมนี้ พยานได้ไปเที่ยวหาตามอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นระยะหลังสวรรคตแล้ว แต่มาแก้เวลาเสียเป็นก่อนไป เมื่อตอบโจทก์จึงระบุนหาไม้ในจังหวัดพิจิตรด้วย เมื่อตอบเจ้านั้นไปลี้มพูดถึงจังหวัดพิจิตร แล้วนึกขึ้นมาได้ว่า ตอบไว้ว่าไปหาไม้หอมด้วย ได้นำเวลาที่จำได้จริง ๆ มาตอบ) นายแมนว่านายดี ศรีสุวรรณ กับเจ้าคุณศรยุทธฯ ไม่รู้จักกันมาก่อน พยานเป็นผู้พามารู้จัก โดยเมื่อปีกอนที่แล้วมา เดือน 3 วันสิ้นเดือน ได้รับจดหมายจากเจ้าคุณศรยุทธฯ ว่าเงินต้องการจะซื้อไม้หอมอีกมาก บอกราคาและชนิดไม้ไปด้วยว่าจะให้ราคาท่อนละ 15 บาท โดยส่งถึงท่าที่เรือรับถึง จึงตอบจดหมายเจ้าคุณมีใจความว่า พยานจะไปหาผู้รับทำคูก่อนทราบแล้วจึงจะลงมา แล้วในวัน 1 ค่ำ เดือน 4 นั้นเอง พยานไปหานายดี ศรีสุวรรณ นี้ที่บ้านหลังวัดโพ ปากน้ำโพ เอาจดหมายของเจ้าคุณ

ให้ดูว่า ท่านบอกชนิดและราคามาอย่างนี้จะหาทำได้ไหม นายตี๋ว่าจะลองไปหาดูก่อน แล้วนายตี๋ก็ไปหาที่อำเภอลาดยาว อำเภอบรรพตฯ และตามพ่อค้าไม้ในที่ต่าง ๆ หาแล้วกลับมาบอกพยานว่าได้ แต่ราคาต่อคนละ 5-6 บาท ตามที่พยานกำหนดไปนั้นไม่ได้ ต้องถึงต่อคนละ 7 ถึง 10 บาทจึงจะได้ รู้สึกว่าพอมีกำไรกินบ้าง จึงชวนนายตี๋ลงไปหาเข้าคุณด้วยกันที่กรุงเทพฯ พักอยู่บ้านนายตี๋ 2-3 วัน ก็พากันลงเรือมากรุงเทพฯ มาพักที่บ้านนายหงวนพ่อตาพยานที่คลองบางหลวงก่อนพบเจ้าคุณแล้วนายตี๋จะเรียกราคาต่อคนละ 17-18 บาท เจ้าคุณไม่ยอมว่าเกินไป คงให้เพียงต่อคนละ 15 บาทตามเดิม พยานว่าเอาเถิดต่อคนละ 15 บาทพอได้กินบ้างก็เอาเถิด ต่อมาจะขอรับเงินล่วงหน้า เจ้าคุณว่ายังไม่ได้รับเงินมาจากผู้ที่ซื้อเลย นายตี๋ขอรับเงินล่วงหน้าอีกหลายหนก็ยังไม่ได้รับเงินล่วงหน้า ระหว่างพักอยู่ 3-4 วันนั้นนายตี๋ไม่อยู่ บอกว่าจะไปบ้านนายเนื่องที่บ้านขุนพรหมไปเสียราว 10 วันจึงกลับมา กลับมาแล้วพยานก็บอกว่าคอยอยู่หลายวันแล้ว **ชักเมื่อ** จะกลับบ้านเสียที นายตี๋จะกลับด้วยไหม นายตี๋ไม่กลับ พยานจึงให้ไปหาที่อยู่อื่นจะได้ใกล้ ๆ บ้านเจ้าคุณ นายตี๋ว่าจะไปอยู่บ้านนายเนื่อง แต่ได้แหวะที่บ้านเจ้าคุณก่อน และแล้วเจ้าคุณชวนนายตี๋อยู่ด้วย นายตี๋ก็อยู่ที่บ้านเจ้าคุณตั้งแต่วันนั้นมา เมื่อมาถึงบ้านก็พอดีวันตรุษไทยคือแรม 14 ค่ำเดือน 4 ต่อมาเดือนเศษก็ได้ทราบข่าวสวรรคต (เมื่อพยานตอบว่าเดือนเศษแล้ว โจทก์ก็ถามว่าเดือนเศษนั้นเศษถึงเดือนอะไร พยานว่าเดือน 7)

หลังจากทราบข่าวในหลวงสวรรคตแล้วประมาณ 15 วัน พยานได้รับจดหมายจากเจ้าคุณศรยุทธฯ อีก ความว่าเวลานี้ต้องการไม้หอมสะเดาปัก **จำนวนเท่าไรไม่ได้บอก ราคาก็ไม่ได้บอก** พยานได้

ไปเที่ยวหาติดต่อกับพวกที่จะรับทำ ได้ไปหานายสง่าคนที่kungสำเภา ซึ่งเป็นผู้ทำไม้ นายสง่ารับว่าได้ **ราคายังไม่ตกลงกัน** พยานจึงมีจดหมายถึงเจ้าคุณ บอกว่ามีคนรับทำไม้สะเคาปากได้ จดหมายไปหลังจากพูดคุยกับนายสง่า 2-3 วันจดหมายฉบับนั้นไปแล้ว รุ่งขึ้นอีกวันหนึ่ง พยานก็เขียนจดหมายเป็นฉบับที่ 2 พุดลวงเจ้าคุณว่าพยานจะขึ้นไปปากน้ำโพ มีคนที่นั่นรับจะทำไม้สะเคาปาก ที่ลวงเช่นนี้ก็เพื่อประสงค์จะรับทำคนเดียว ไม่ให้เจ้าคุณติดต่อกับคนอื่น ถัดจากนั้นพยานไปอำเภอดลิ่งห์ ไปหานายตัก ถามว่าจะรับทำไม้สะเคาปากได้ไหม เขาบอกว่าได้ แต่ว่าอยากจะรู้ราคาว่าจะให้เท่าไร พยานตอบว่าเขายังไม่ได้ตีราคาให้ พยานกลับมาแล้วก็ยังมีจดหมายถึงเจ้าคุณสรยุทธฯ อีก จดหมายฉบับที่ 3 ห่างจากฉบับที่ 2 วันเดียว คือ รุ่งขึ้นจากวันเขียนฉบับที่ 2 ก็เขียนฉบับที่ 3 ไม่ได้ระบุชื่อนายสง่าหรือนายตักไปในจดหมายด้วย เพราะเห็นว่าไม่จำเป็นต้องระบุ ต่อจากนั้นมาถึงวันที่ 12 กรกฎาคม 2489 นายดี ศรีสุวรรณ ได้มีจดหมายถึงพยานส่งมาจากปากน้ำโพ ความว่านายดีอีกคนหนึ่ง (ไม่ใช่ นายดี ศรีสุวรรณ) อยากทราบว่าจะให้ราคาไม้สะเคาปากเท่าไร ในวันเดียวกันนั้นพยานก็เขียนจดหมายถึงเจ้าคุณสรยุทธฯ ว่า นายดีอยากทราบว่าจะให้ราคาไม้สะเคาปากเท่าไร และว่าภายในวันที่ 15 นี้พยานจะนำตัวเขาลงไป พยานรออยู่จนถึงวันที่ 17 หรือ 18 นายตักซึ่งนัดไว้ว่าจะพาตัวไปหาเจ้าคุณก็มา พยานจึงมาหาเจ้าคุณคนเดียว เจ้าคุณถามว่าจะพาเขามาทำไม้ไหมมา พยานตอบว่าเขาจะเอาเงินล่วงหน้า พยานไม่ได้จากเจ้าคุณก็ไม่มีให้เขา เจ้าคุณว่ามันไม่ได้ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร พยานพักที่คลองบางหลวงอยู่กินหนึ่งหรือสองคืนก็กลับขึ้นไปบ้าน พยานว่าปี 2489 เขียนจดหมายถึงเจ้าคุณเท่าที่เบิก

ความแล้วเท่านั้น เป็นลายมือของพยานทุกฉบับ พยานรับว่าเอกสารที่
 จำเลยอ้างทั้ง 4 ฉบับนี้ เป็นจดหมายของพยาน พยานอธิบายด้วยคำ
 ในจดหมายฉบับที่ 1 ซึ่งศาลหมาย ล.1 ว่าคำว่าไม่หมอนอย่างที่ว่า
 คุณจดหมายถึง คือไม้สะเคาปาก คำว่า "เขายินดีจะทำ" นั้น "เขา"
 นี้หมายถึงนายสง่า ความในจดหมายฉบับที่ 2 (ล.2) ที่ว่าพยานได้ไป
 ปากน้ำโพนั้น เป็นความลวง แต่ความจริงไม่ได้ไป จดหมายฉบับที่ 3
 (ล.3) คำว่า "เขา" นั้น หมายถึงนายตั้งคนเดียว ความในจดหมาย
 ฉบับที่ 4 (ล.4) พยานอธิบายว่า ที่ว่า "คือผมขึ้นมาถึงบ้านปากน้ำโพ
 เขาส่งข่าวมาว่า..." นั้น หมายถึงตัวพยานไม่ได้ขึ้นไปปากน้ำโพ แต่
 ได้รับข่าวจากคนทางปากน้ำโพ เขียนไปเช่นนั้นก็เพื่อลวงว่าตัวพยาน
 ขึ้นไปปากน้ำโพ "คนทางปากน้ำโพ" ที่ใช้คำในจดหมายว่า "เขา"
 ที่ส่งข่าวมานั้น หมายถึงขุนวังรายหรือกำนันวันชัย ที่ว่านายดี ศรี-
 สุวรรณ นั้นเปลือยไป

จดหมายฉบับนี้เอ่ยชื่อถึงนายดี ศรีสุวรรณ สองแห่ง แห่งแรก
 ที่ว่า "ทางนายดีเขาอยากทราบที่เจ้าคุณ" นั้น หมายถึงนายดี ศรี-
 สุวรรณ อีกแห่งหนึ่งที่ว่า "คนที่เขาได้รับจากผมและนายดีเขาเร่งอยาก
 จะทำ" นั้น หมายถึงนายดีอีกคนหนึ่ง บ้านอยู่วัดหัวเมือง ปากน้ำโพ
 จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นคนไม่รู้จักกับเจ้าคุณศรยุทธฯ และพยาน
 ก็ไม่รู้จัก ปรากฏจากคำพยานดังนี้ ถัดมีทางพิจารณาจับคำเท็จว่าฝ่าย
 ใดเป็นเท็จแน่ได้ กล่าวคือ จดหมาย 4 ฉบับนี้ นายมั่นเขียนส่งถึง
 เจ้าคุณศรยุทธฯ ก่อนหน้านายดี ศรีสุวรรณ มาอยู่บ้านเจ้าคุณ เป็น
 การโต้ตอบเรื่องการทำไม้ที่เจ้าคุณติดต่อไปครั้งแรกซึ่งเป็นไม้ธรรม
 คา(ไม้เบญจพรรณ) ระบุชนิดไม้และราคาไปด้วย หรือเป็นจดหมาย
 ซึ่งส่งถึงท่านเจ้าคุณในเรื่องเฉพาะไม้สะเคาปาก ไม่ได้บอกจำนวนและ

ราคาไป และเป็นจดหมายส่งถึงเจ้าคุณ เมื่อนายตีมาอยู่ที่บ้านเจ้าคุณ แล้วพิจารณาโดยเหตุผลและพิเคราะห์จากคำเบิกความของนายตีและนายแมนเองแล้ว ก็อาจชี้ความจริงได้

นายตีไม่ได้เบิกความไว้ว่าเมื่อนายแมนกลับในคราวพานายตีมารู้จักเจ้าคุณ และมาอยู่กับเจ้าคุณศรยุทธฯ นั้นแล้ว ได้ติดต่อเรื่องการตกลงกันมาค้าไม้หอมรายไม้สะเดาปากนี้อีก ไม้หอมที่มาทำนี้เป็นไม้เบญจพรรณ ไม่ได้พูดถึงไม้สะเดาปาก และได้พูดถึงการพบกับนายแมนอีก ปรากฏจากคำนายแมนว่า เหตุที่นายแมนจะต้องมาเป็นพยานในคดีนี้ ก็โดยที่เมื่อวันที่ 1 หรือ 2 เดือนตุลาคม 2491 นั้น ตำรวจเรียกพยานไปสอบสวนที่อำเภอโมรเมย์ ตำรวจถามว่าเคยมีหนังสือไปถึงเจ้าคุณศรยุทธฯ หรือ พยานรับว่ามี ถามว่ากี่ฉบับ **ตอบว่า นึก ๆ ก็ว่าสัก 4 ฉบับ** แล้วตำรวจเอาสำเนาของจดหมาย 4 ฉบับซึ่งอ้างในศาลนี้ให้ดู (ตอนตอบโจทก์) ที่อำเภอโมรเมย์นั้น พยานถูกถามปากคำลงชื่อไว้ที่อำเภอโมรเมย์นั้นด้วย การจดปากคำครั้งนั้นเป็นกระดาษหลายแผ่น (ตอนตอบจำเลย) ที่ว่าการอำเภออยู่ห่างจากกิ่งสำเภอบ้านของพยานออกไป รุ่งขึ้นก็ถูกพาตัวมากรุงเทพฯ เอาตัวไปที่สันติบาล แล้วให้พักอยู่ที่นั่นจนมาเบิกความที่ศาลที่สันติบาลนี้ถูกสอบสวนปากคำอีก 2 ครั้ง ราววันที่ 3 หรือ 4 ตุลาคม ครั้งหนึ่ง อีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 5 แต่ละครั้งเขียนเป็นคำให้การหลายหน้ากระดาษ สำหรับพยานไม้เคยทำไม้หอมมาก่อน พยานว่าเมื่อนายตีมาหาเจ้าคุณแล้วก็กลับไปในคราวแรกนั้น ก็คิดทำไม้หอมอยู่อีก ยังได้ไปถามเจ้าคุณอีกสองหรือสามหน หนแรกเมื่อเดือนกรกฎาคม 2489 ต้นหรือกลางเดือนจำไม่ได้ เจ้าคุณบอกว่าไปตกลงกับคนนั้นคนนี้มันยังไม่ได้ผลอะไร อยู่คราวนั้น 2-3 วันก็กลับบ้าน

ค้างอยู่บ้าน 2-3 คืนก็ลงมากรุงเทพฯ อีก โดยลืมของไว้ แล้วเลยถาม
 เจ้าคุณเรื่องไม้หอมอนอีกเป็นครั้งที่สอง ก็คงไม่ได้ความอยู่นั่นเอง
 พักอยู่กรุงเทพฯ 2-3 คืนก็กลับขึ้นไปบ้านค้างอยู่บ้านคืนเดียวก็ต้อง
 กลับมากรุงเทพฯ เพื่อซื้อยาให้บุตรที่ป่วยอีก คราวนี้ไม่ได้เลยไปหา
 เจ้าคุณเลย และต่อ ๆ มาก็ไม่ได้ออกไปติดต่อสอบถามเรื่องไม้หอมอนราย
 นี้กับเจ้าคุณอีกเลย (เป็นการพูดถึงการมาขอทำไม้หอมอนรายแรก
 คือ คราวพานายตี ศรีสุวรรณ มาอยู่กับเจ้าคุณศรยุทธฯ) หลังจาก
 พยานพานายตีมาอยู่กรุงเทพฯ แล้วพยานมากรุงเทพฯ ทุกครั้งที่กล่าว
 มาแล้ว พยานมาหาเจ้าคุณคราวใดก็พบนายตีอยู่ที่นั่น ได้พูดคุยกับ
 นายตี ก็ว่ายังไม่ได้เรื่องราวอะไร ในคราวลงมาซื้อยาให้บุตรที่ป่วย
 ได้พบกับนายตีที่บางลำพู เมื่อพบครั้งแรกหลังจากนายตีไปอาศัย
 อยู่บ้านเจ้าคุณ (จะตรงกับที่กล่าวไว้ข้างต้น ว่าหนแรกเมื่อเดือน
 กรกฎาคม 2489 ต้นเดือนหรือกลางเดือนจำไม่ได้) นายตีบอกพยาน
 ว่า **กงรับใช้เจ้าคุณ** เรื่องไม้หอมอนอยู่กับบ้าน ไม่ได้ไปไหน

สรุปคำของนายแมนดังนี้ เป็นอันได้ความว่า เรื่องพานายตี
 มาติดต่อทำไม้หอมอนกับเจ้าคุณศรยุทธฯ นั้นเป็นอันนายแมนไม่ทราบ
 เรื่องต่อมาเลยว่าได้ทำหรือไม่ได้ทำ และเป็นอันนายแมนไม่ได้เกี่ยว
 ข้องกับเรื่องไม้หอมอนรายแรกนี้ หลังจากพานายตีมาแล้ว กลับไป
 แล้ว ก็มาติดต่อสอบถามอีกหลายครั้งก็ไม่ได้ความ มาถามเรื่องราว
 ครั้งแรกราวกลางเดือนหรือต้นเดือนกรกฎาคม 2489 และได้พบ
 นายตีอยู่ที่บ้านเจ้าคุณเรื่อยมาไม่ได้ไปทางไหน ฉะนั้นพิจารณาคำ
 อธิบายของนายแมน ซึ่งแจ้งเรื่องจดหมาย 4 ฉบับ แล้วก็เป็นอันเห็น
 ชัดว่า คำอธิบายนั้นไม่เป็นความจริง กล่าวคือระหว่างที่อ้างว่าอยาก

จะทำไม้หอมชนิดสะเดาปัก ซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็งนั่นเอง นายแมนก็ได้ติดต่อขอทำไม้หอมซึ่งเป็นไม้เบญจพรรณทำได้ง่ายกว่า ติดต่อถามเจ้าคุณหลายครั้งแล้วก็ไม่ได้ความ โฉนจะกระตือรือร้นถึงกับปิดบังใช้จดหมายลวงว่าอยากจะทำไม้หอมชนิดนี้เสียคนเดียว เมื่อเจ้าคุณจดหมายไปถึงนายแมนเรื่องไม้สะเดาปัก ก็ไม่ได้บอกราคาไปทั้งไม่ได้บอกจำนวน (ตามคำเบิกความของนายแมนเอง) ไม้ที่ทราบราคาแล้วยังไม่ตกลงทำกันได้ โฉนจะกระตือรือร้นอยากจะทำไม้ที่ทำยากและไม่ทราบราคาหนึ่งก็ปรากฏว่านายดีอยู่ที่บ้านเจ้าคุณแล้ว โฉนจะถามราคาไม้ไปยังนายแมนอีกระหว่างนั้น เรื่องไม้เบญจพรรณที่นายดีมารอพักอยู่ก็ยังไม่ได้ทำ คำนายแมนเองเมื่อบอกแก่ตำรวจซึ่งได้สำเนาจดหมายทั้ง 4 ฉบับนี้ไปแล้ว ก็ไปติดตามตัวนายแมนครั้งแรกก็บอกว่ามีจดหมายถึงเจ้าคุณ 4 ฉบับตรงกัน มาเบิกความเป็น 5 ฉบับเมื่อมาเบิกความที่ศาลนี้ ที่เปลี่ยนแปลงไป ก็พอคาดหมายได้ไม่ยาก ไม้สะเดาปักเจ้าคุณไม่ได้บอกราคาแก่นายแมนไป แต่จดหมายฉบับลงวันที่ 3 กรกฎาคม 2489 ได้กล่าวถึงราคาและว่า ผู้ที่จะทำต่อนั้นกำหนดราคาซึ่งนายแมนจะไม่ได้ทำอะไรอะไร และได้กล่าวถึงราคาที่คนอื่นให้สูงกว่า

ฉะนั้น แสดงว่าจดหมายเหล่านี้ล้วนแต่เกี่ยวกับเรื่องการติดต่อเรื่องไม้หอมธรรมดาทั้งนั้น ซึ่งเป็นการติดต่อครั้งแรกระหว่างนายแมนกับเจ้าคุณ การติดต่อเรื่องไม้สะเดาปักตามคำอ้างของนายแมน เจ้าคุณศรยุทธฯ ไม่ได้บอกจำนวน และราคาไม้ไป นายแมนจึงไม่ทราบราคาไม้ชนิดนี้ ไม้ใช้ลักษณะที่นายแมนจะกระตือรือร้นทำ จะได้กำไรหรือไม่ก็ไม่ทราบ จะทำแน่หรือไม่ก็ไม่ทราบ พิจารณาตามเหตุผลและเรื่องราวที่จะสรุปเป็นความจริงได้ น่าจะเป็นดังนี้

คือเรื่องการทำไม้หอมเมืองจีนนี้ ทราบกันแล้วก็อยากจะทำ นาย
 แมนเมื่อทราบเรื่องจากเจ้าคุณ และตนเป็นคนชอบพอกับนายดีซึ่ง
 เป็นคนพอเข้าใจเรื่องนี้ก็จะให้เป็นคนติดต่อหาไม้หอม ระหว่างนี้ก็
 รีบจดหมายบอกมายังเจ้าคุณศรยุทธฯ เพื่อที่จะได้เป็นผู้รับทำแต่คน
 เดียวนอกจากติดต่อกับนายดีแล้วนายแมนก็ติดต่อกับคนอื่นบ้าง เป็น
 อันแน่ใจว่าพอทำได้แล้ว จึงรีบจดหมายฉบับที่ 3 (เอกสารหมายเลข
 3) มาถึงเจ้าคุณศรยุทธฯ ความตอนหนึ่งที่ว่า "ฯลฯ ที่ผมรออยู่ก็
 เพราะไปเที่ยวได้ตกลงกับพวกหัวหน้าชาวป่า **แต่ต้องคนอีกคนหนึ่ง
 เขาไปเอา ไม้ตัวอย่างด้วยและเป็นผู้คิดกัน ไม้เป็นได้แน่ ฯลฯ"**

ตอนที่กล่าวว่าเป็นผู้คิดกันนี้ชี้ให้เห็นว่าคือ **นายดี พยานใจทัก
 คนนี้เอง** และเพราะฉะนั้น เมื่อเป็นอันตกลงเป็นผู้คิดกันแล้วจดหมาย
 ฉบับที่ 4 จึงได้ระบุชื่อนายดี และนายแมนก็รับว่าที่ระบุชื่อนายดีคน
 หนึ่งในจดหมายฉบับนี้ คือ นายดี ศรีสุวรรณ ข้อความกล่าวถึงการ
 อยากทราบที่เจ้าคุณ (ข้อความตอนที่ว่า "ฯลฯ นายดี เขาอยากทราบ
 ที่เจ้าคุณ ฯลฯ) เป็นข้อความแสดงว่า นายดี ศรีสุวรรณ ได้เป็นห่วง
 ว่าเจ้าคุณจะทำไม้หอมแน่นอนหรือไม่ ทั้งนี้โดยมีคนอื่นเขาลงมือ
 ทำกันบ้างแล้ว ทั้งมีคนอื่นไปหานายดี จะให้นายดีทำ (ข้อความตอน
 ที่ว่า "ฯลฯ เพราะมีคนไปหาเขา ฯลฯ") เป็นการแสดงความเป็นห่วง
 ว่าเจ้าคุณจะทำไม้หอมจริงๆ หรือจึงอยากทราบจากเจ้าคุณโดยเร็ว

ข้อความในจดหมายฉบับนี้ ในตอนท้ายจึงเร่งขอคำตอบจาก
 เจ้าคุณศรยุทธฯ ในฐานะที่นายแมนเป็นคนทำงานเกี่ยวกับบริษัทที่
 เจ้าคุณเป็นผู้บงการ จึงได้แสดงความปรารถนาของตนออกมา โดย
 ข้อความว่า "ฯลฯ ผมจะได้ ๆ กับเขาบ้าง ฯลฯ" เป็นการแสดงความ
 ยืนยันว่า การตอบจดหมายทั้งสี่ฉบับมายังเจ้าคุณศรยุทธฯ นั้น เป็น

การตอบเรื่องการทำไม้หอมที่ได้ทราบราคาไม้ หรือเจ้าคุณกำหนดราคาไม้ไปแล้ว นายมั่นคำนวณแล้วว่าพอทำได้และมีกำไร จึงอยากจะได้กำไรบ้าง เมื่อพิจารณาถึงค่าเบิกความที่นายมั่น นายดี เค้าถึงการปรึกษาหารือการติดต่อหาไม้ในเรื่องที่ที่จะหาได้ ราคาที่จะทำได้ กำไรที่พอจะได้ ล้วนแต่สอดคล้องต้องกับข้อความในจดหมายของนายมั่นทั้งสิ้น

อนึ่ง พฤติการณ์ที่นายดีมาถึงเจ้าคุณแล้ว จะขอราคาเพิ่มขึ้น จากก่อนละ 15 บาท เป็นก่อนละ 17-18 บาท ก็แสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นของนายดี นายมั่น ที่อยากจะรีบทำและอยากจะได้กำไรให้มากขึ้นไปอีก ตามที่คนทั้งสองนี้กล่าวถึงว่า คนที่รับทำจะขอคิดเพียงก่อนละ 7-10 บาท ซึ่งทั้งสองจะว่าจะทำได้ก่อนละ 5-6 บาทแล้ว ได้ก่อนละ 7-10 บาทก็ยังมีกำไร (เพราะส่งถึงทำได้ราคา ก่อนละ 15 บาท) ฉะนั้น คนทั้งสองจึงกระตือรือร้นที่จะทำมากและได้พยายามมาหาเจ้าคุณศรยุทธฯ มาแล้วยังไม่เป็นอันตกลงเพราะเจ้าคุณยังไม่ได้ทำสัญญาจะขายกับผู้อื่นอีกทอดหนึ่ง ก็อุตส่าห์ทนรออยู่ จนนายมั่นทนรอไม่ไหว กลับไปก่อน กลับไปแล้วก็เพียงมา พังข่าวอีกถึง 2-3 ครั้ง (ดังปรากฏตามคำนายมั่น) นายมั่นระบุว่า ที่มาถามเจ้าคุณศรยุทธฯ เป็นราวเดือนกรกฎาคม 2489 นั้นเอง ก็ถ้าเจ้าคุณถามเรื่องไม้สะเดาปัก เป็นรายใหม่จริงแล้ว รายแรก ไม้ได้บ่งไม้เฉพาะเจาะจง ยังไม่ตกลงทำเมื่อกำหนดไม้เฉพาะเจาะจง โฉนจึงกระตือรือร้นทั้ง ๆ ที่ไม่ทราบว่าจะได้ทำ มีจำนวนมากน้อยเท่าใด ราคาต่อต้นเท่าใด ก็ไม่ได้บอกไป ดังนี้ผิดวิสัยกระตือรือร้นถึงขนาดต้องจดหมายหลอกหลวงมา อนึ่ง ก็ในเดือนกรกฎาคมนั่นเอง

ถ้าเป็นความจริงดังคำกล่าวของนายแมน นายแมนก็ได้ลงมากรุงเทพฯ มาถามเจ้าคุณ ก็ควรจะพูดเรื่องไม้ตะเคาปักษ์ นายแมนกลับเบิกความว่า มาถามเรื่องการทำไม้รายแรกเท่านั้น และก็ปรากฏว่านายตี้อย่างไม่ได้ไปไหน คงอยู่บ้านเจ้าคุณนั่นเอง เมื่อดังนี้ ถ้าเป็นความจริงดังนายแมนกล่าวว่า นายตีได้ถามตนไปเมื่อนายตีอยู่บ้านเจ้าคุณแล้ว (ในจดหมายฉบับที่ 4 หมายเลข 4) ทำไมจึงจดหมายจากปากน้ำโพ ทำไมนายตีไม่ถามเจ้าคุณเอง เหตุผลการกล่าวอ้างต่าง ๆ ในข้อที่ว่า จดหมายทั้งสี่ฉบับนี้ เป็นเรื่องต่อเรื่องไม้หอมรายใหม่หรือเรื่องภายหลังพยานายตีมารู้จักกับเจ้าคุณศรยุทธฯ จึงขัดกับคำอธิบาย ขัดกับคำเบิกความของเขาทั้งสองเองทั้งสิ้น โดยที่มีมูลฐานแห่งความจริงว่านายแมน นายตี มาติดต่อเรื่องไม้หอมกับเจ้าคุณศรยุทธฯ และนายตีมาอยู่บ้านเจ้าคุณศรยุทธฯ

ฉะนั้น การอธิบายเรื่องอย่างเดียวกัน หากแต่เปลี่ยนระยะเวลาให้คลาดเคลื่อนไป ย่นเวลาให้เร็วขึ้นจากการมาอยู่ภายหลังการเกิดกรณีสวรรคต เป็นเข้ามาอยู่ก่อนกรณีสวรรคต และให้พอเหมาะสม ที่จะอ้างการเป็นผู้รู้การวางแผนการได้ จึงไม่เป็นเรื่องยากนัก ถ้าหากเจ้าคุณศรยุทธฯ ไม่มีหลักฐานจากจดหมายทั้งสี่ฉบับนี้แล้ว ก็ทำให้ขาดหลักฐานสำคัญที่จะหักล้างจับผิดการเลื่อนระยะเวลาเสียได้ เมื่อโจทก์พยายามสืบเสาะจนจัดการพาด่วนนายแมนมาเบิกความได้ ก็นับว่ายังเป็นเคราะห์ดีของจำเลยอยู่บ้างที่ไม่มากกล่าวขัดแย้งจนถึงขนาดปฏิเสธจดหมายทั้งสี่ฉบับนี้ ว่าไม่ใช่จดหมายของนายแมน และโดยที่วันที่ในจดหมายบ่งชัดอยู่ว่าเป็นเรื่องหลังสวรรคตซึ่งเป็นหลักฐานแสดงเป็นปฏิบัติกษัตริ์ต่อการอ้างของนายตี นายแมน ที่จะฝันว่ามาติดต่อก่อนสวรรคต ก็จำต้องหากการอธิบายให้ได้ถึงการ

ติดต่อโดยจดหมายทั้งสี่ฉบับ ว่าเป็นเรื่องภายหลังที่นายตีมาอยู่บ้าน
เจ้าคุณศรยุทธฯ แล้ว แต่คำเบิกความของเขาพิเคราะห์ประกอบกัน
ล้วนแต่ชื่อธบายว่าเขามาอยู่ มาติดต่อกับเจ้าคุณศรยุทธฯ ภายหลัง
วันเวลาที่ระบุบ่งไว้ในจดหมายทั้งสี่ฉบับนี้โดยแน่นอน ปราศจากข้อ
สงสัย

คำเบิกความของนายตี ศรีสุวรรณ ผู้นี้ แสดงให้เห็นลักษณะ
การกล่าวอ้างการรู้เห็นของเขาต่าง ๆ แบบต่อลักษณะไม้หลายแห่ง
เช่นอ้างว่ารู้จักเจ้าคุณศรยุทธฯ แต่เมื่อมาสอบเป็นนายท้ายเรือเมื่อ
เขามีอายุ 20 เศษ นับถึงเมื่อมาพบตัวจริงถึงเกือบสี่สิบปี ในครั้งนั้น
เจ้าคุณศรยุทธฯ ก็ยังไม่ได้เป็นเจ้าคุณและยังหนุ่มอยู่ ไม่ใช่เจ้าหน้าที่
ที่เกี่ยวข้องในกรมเจ้าท่า การอ้างว่ารู้จักนายปรีดี พนมยงค์ ตั้งแต่
แรกมา ก็บังเอิญมีหลักฐานฝ่ายจำเลยยืนยันชัดเจนว่า ข้ออ้างเรื่อง
เหตุการณ์ที่รู้จัก สถานที่ที่รู้จักล้วนแต่ไม่เป็นความจริงทั้งสิ้น พิจารณา
จากการอ้างก็เห็นลักษณะไม้ของเขาแล้ว กล่าวคือ ไม่ทราบชื่อนาย
ปรีดีฯ มีตำแหน่งหน้าที่อะไร ในหมู่ผู้คนมากมาย มีคนบอกชี้ไปว่า
คนนั้นชื่อนั้น โดยไม่มีเหตุพิเศษว่าให้สนใจจำ ก็จำเขาได้เรื่อยมา
เป็นลักษณะที่เชื่อยากข้อหนึ่งแล้ว การอ้างถึงการเคยเห็นครั้งที่สอง
ที่งานวัดเบญจมบพิตร ซึ่งพยานปากนี้ว่าเป็นงานออกร้าน มีผู้คนไป
เที่ยวกันบ้างแล้วได้เห็นท่านผู้นี้ไปทำงานนั้น ไม่ทราบว่าเขามีตำแหน่ง
หน้าที่อะไร มีเหตุพิเศษอย่างไรจึงสนใจจำบอกได้ว่า จำได้ เป็นลักษณะ
ผิดปรกติแล้ว แล้วยังปรากฏชัดเจนจากหนังสือพิมพ์งานนมัสการ
พระพุทธชินราช วัดเบญจมบพิตรว่า การจัดงานวัดเบญจมบพิตรนี้
ได้เลิกไปนานแล้วตั้งแต่รัชกาลที่ 5 เพิ่งจะมารื้อฟื้นขึ้นใหม่เมื่อภาย
หลังสงครามโลกครั้งที่สองนี้เอง พยานปากนี้ได้อ้างว่าเห็นก่อนสง

กรามโลกคราวนี้ราว 2 ปี เป็นการขัดกันอยู่ ข้อเรื่องงานวัดเบญจม-
 บพิตรนี้ ย่อมเป็นที่ทราบกันทั่วไปอยู่แล้ว ยังมีหลักฐานโดยหนังสือ
 ยืนยันอีก การที่ใครคนใดจะรู้จักนายปรีดี พนมยงค์ นั้นไม่เป็นของ
 แปลกประหลาดอะไร เพราะท่านผู้นี้ได้ปรากฏตัวในที่ต่าง ๆ เสมอ
 และได้ปรากฏว่าเป็นผู้มีชื่อเสียงคนหนึ่ง ไม่เป็นการประหลาดที่ใคร
 คนใดจะอ้างการรู้จักตัว นายตีพยานโจทก์ปากนี้อาจจะรู้จักจริง ๆ
 รู้จักก็อ้างการรู้จักไปตามจริง ความที่รู้เห็นจริงไม่เห็นจะแปลกอะไร
 การกล่าวอ้างรู้จักซึ่งแสดงชัดในคำว่า ข้อกล่าวอ้างถึงเหตุที่รู้จักนั้น
 หาเป็นความจริงไม่ ดังนี้ก็แสดงให้เห็นถึงลักษณะอันชอบवादอ้าง
 ของเขาตรงกับลักษณะที่เรียกโดยภาษาดลาว่าชอบไม้-นักยกเมฆ
 นักสร้างเรื่องโกหกนั่นเอง เมื่อพิจารณาคุณค่าเบิกความของพยานจำ
 เลย (นายประจักษ์ สิทธีชัย นางสาวกมล บุรุษชาติ) แล้ว จะเห็นชัด
 ถึงลักษณะของนายตี ศรีสุวรรณ พยานปากแรกของโจทก์นี้ ลักษณะ
 ไม้ต่าง ๆ ของบุคคลคนนี้ ฝ่ายจำเลยไม่มีโอกาสที่จะได้สอบทราบมา
 ก่อนได้ ทั้งไม่ทราบว่าเขาจะเข้ามาเบิกความกล่าวอ้างทำนองไหน
 จึงไม่มีโอกาสได้ซักไซ้แจออกให้ชัดถึงข้ออ้าง อันเป็นลักษณะไม้
 ต่าง ๆ ของเขาที่ได้เอยกกล่าวอ้างไว้

ในส่วนที่เกี่ยวกับฐานะของเขาว่าเป็นคนมีหลักฐานการทำมา
 หากินนับว่าจะพอมีหน้ามีตาที่พอเป็นที่เชื่อถือได้เพียงใดนั้น นายแมน
 เพื่อนของเขาก็เบิกความรับว่ามีได้สนับสนุนหลักฐานความเชื่อถือได้
 ไม่ได้ขอเขาแก่เจ้าคุณศรยุทธฯ แล้ว การที่เขามาอยู่บ้านเจ้าคุณ-
 ศรยุทธฯ มาช่วยทำงานเกี่ยวกับไม้หมอนโดยไม่ได้ผลประโยชน์อะ
 ไร นอกจากได้อาศัยที่อยู่ที่ดิน และไม่ได้ประกอบการทำมาหากิน

อย่างอื่นเลย ตลอดเวลาที่อยู่กับเจ้าคุณศรยุทธฯ เป็นเวลาเกือบหนึ่งปี ตามที่เจ้าคุณว่า หรือเป็นเวลาปีกว่าตามที่นายตี๋ว่า ย่อมแสดงฐานะของเขาแล้วว่า ถ้าเป็นพนักงานหรือมีหลักแหล่งในการค้าดีพอ จะอยู่เช่นนั้นไม่ได้ (อยู่จนลาออกจากเจ้าคุณไปนั้น เจ้าคุณจ่ายให้ 50 บาทเท่านั้น นอกจากนี้ก็อาศัยเศษเลยจากค่าพาหนะที่ใช้สอยในกิจการบ้างเท่านั้น) เกี่ยวกับงานการทำหมอนไม้ที่อ้างว่าเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ ก็พากันมาติดต่อล้วนแต่ไม่ได้ผลทั้งสิ้น รายใดก็รายนั้น (กล่าวว่าจะติดต่อให้สามราย ทั้งสามรายไม่ได้สักท่อนเดียวสองราย รายที่สามได้บ้างก็เป็นส่วนน้อยเหลือเกิน)

ในการทำไม้หมอนนี้ เป็นที่ปรากฏว่าได้มีการเริ่มทำงานจริง ๆ นั้น เป็นเวลาภายหลังกรณีสวรรคต นายตี๋ ศรีสุวรรณ อ้างว่า ติดต่อให้เจ้าคุณได้ทำสัญญาทำไม้กับขุนสวรรคฯ เป็นรายแรก ซึ่งเจือสมกับคำของนายประจักษ์ สิทธิชัย พยานจำเลย ปรากฏหลักฐานการจดทะเบียนการจ้างเป็นหลักค่าประกันการขอรับเงินล่วงหน้าของขุนสวรรคฯ ว่า ได้จดทะเบียนจ้างเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2490 งานชิ้นแรกที่นายตี๋ ศรีสุวรรณ เริ่มทำกับเจ้าคุณคือ งานรายนี้ถ้านายตี๋ ศรีสุวรรณ มาอยู่บ้านเจ้าคุณตามก้านายตี๋ที่ว่าตั้งแต่เดือน 4 ข้างแรมแล้วจะเป็นเวลาหนึ่งปีเป็นการมาอยู่เฉยๆ โดยมีได้ทำอะไรเลย เริ่มทำสัญญากับรายขุนสวรรคฯ ซึ่งไม่ได้ไม้เลยสักท่อน แล้วรายต่อไปคือหลวงขจรฯ ทำกันหลังจากรายขุนสวรรคฯ ทำสัญญากันเป็นหมื่น ๆ ท่อน ก็ไม่ได้สักท่อนเดียวเช่นกัน รายที่ 3 ถัดไปอีก ทำสัญญากัน 1,000 ท่อน ไปตรวจดูก็ใช้ไม่ได้ เสียเป็นอันมาก ลักษณะการทำงานของนายตี๋ก็แสดงว่าใช้ไม่ได้ และทั้งพฤติการณ์ก็ต่อความเป็นคนไม่มีหลักแหล่งอย่างใด ข้อที่ชี้ชัดอีกข้อหนึ่งก็คือ นับตั้งแต่ได้

เข้ามาเป็นพยานในคดีนี้แล้วก็อยู่ที่สันติบาลเรื่อยตลอดมาจนบัดนี้ถึงแก่ได้นำครอบครัวมาอยู่ด้วย ข้อแก้แทนที่ว่ากลัวนั้นพิจารณาเห็นได้ว่าเหลวไหล ในปัจจุบันก็เป็นที่เห็นกันอยู่แล้ว อิทธิพลากร ที่ไหนจะใหญ่ยิ่งไปกว่าอิทธิพลของตำรวจได้ โครหรือจะกล้าไปทำอันตรายนายตี พยานปากเอกของคณะผู้สร้างคดีได้

เมื่อพิจารณาถ้อยคำเบิกความของนายตี ศรีสุวรรณ เองแล้วยังเห็นแต่ลักษณะอันเป็นที่น่าขบขันยิ่ง นายตีกล่าวอ้างว่าได้เห็นนายปรีดี พนมยงค์ เรือเอกวัชรชัย นายเฉลียว จำเลย ไปที่บ้านเจ้าคุณศรยุทธฯ ถึงสามครั้ง สามหน ส่วนนายชิตฯ จำเลยนั้นว่าเห็นไปสองครั้ง คือครั้งที่สองและครั้งที่สาม ทุกคราวที่ไปเขาก็ได้ไปคอยรับใช้ เจ้าคุณอยู่ข้างหน้าต่าง ด้านที่เปิดออกไปทางที่อยู่ของคุณแม่ของคุณหญิงศรยุทธฯ บริเวณอันเป็นที่ของคุณแม่ของคุณหญิงศรยุทธฯ นี้เป็นที่ปรากฏชัดว่าได้กั้นอยู่เป็นพิเศษ จัดเป็นที่อยู่เฉพาะของท่านตรงที่นายตีอ้างว่าเป็นที่ที่คนไปนั่งคอยฟัง เป็นที่ในอาณาเขตของมารดาคุณหญิงศรยุทธฯ บริเวณตรงนี้เป็นที่เก็บของของท่าน ทำให้เป็นอันไม่อาจเปิดหน้าต่างได้อย่างหนึ่งแล้ว ยังเป็นที่ที่ไม่สมควรที่นายตีจะเข้าไปเช่นนั้น ปรากฏทั้งเจ้าคุณศรยุทธฯ และพยานจำเลยประกอบกันบ่นว่า คนอย่างเช่นนายตีจะเข้าไปที่นั่นไม่ได้ นายตีไม่ได้อ้างว่าไปแอบฟัง แต่อ้างว่าไปนั่งคอยรับใช้ พิจารณาเห็นได้ว่าที่ตรงนั้นไม่ใช่ที่ที่จะไปนั่งรับใช้ เพราะจะเข้าไปตรงนั้น ทางหน้าบ้านก็ผ่านรั้วสังกะสีชั้นนอกไปชั้นหนึ่งแล้ว ยังต้องผ่านประตูกันเขตชั้นในเข้าไปอีกด้วย ทางด้านหลังก็มีประตูบ้านอยู่ถึงสองชั้น บริเวณบ้านเจ้าคุณก็แคบนิดเดียว นายตีเองก็ว่าเคยนั่งอยู่ที่ม้าไค้ต้นมะม่วงหน้าห้องรับแขก ถ้าจะคอยรับใช้ก็น่าจะเป็นที่ม้านั่งนี้

อนึ่ง นายดีเป็นแต่เพียงคนมาอาศัยอยู่ ที่อ้างว่าคอยช่วยนำตัวออกไปชี้แจงแก่พ่อค้าที่มาหาเจ้าคุณเรื่องไม้หอม คนเข้าใจว่าพวกที่มานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องไม้หอม จึงไปคอยรับใช้ที่ม้าข้างหน้าต่างนั้น คนไม่มีหน้าที่รับใช้โดยตรง รอรับใช้เรื่องไม้หอมนั่งอยู่หน้าบ้านก็ได้ มิหนำซ้ำเมื่อนายดีเล่าถึงอาการที่ฟังความกล่าวถึงเรื่องการคิดอ่านจะปลงพระชนม์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว จะเป็นอาการแปลกประหลาด คือ เขากล่าวว่าม้านั้นตั้งอยู่ข้างหน้าต่างนั้นไม้ทอดไปทางด้านหลังบ้าน คอนหัวจคอยู่ราว ๆ เสมอช่องหน้าต่างพอดี เขาเองนั่งหันหน้าไปทางหลังบ้าน อาการนั่งของเขาก็จะต้องเป็นว่านั่งยอง ๆ บนม้านั่งนั้น หรือนั่งक्रमม้านั่งนั้น จึงจะเอนตัวมาทางหลังโผล่หน้าต่างเป็นระยะดังเขาเบิกความ ลักษณะดังนี้ก็ไม่ใช้ลักษณะนั่งคอยรับใช้ดังที่เขาว่าเขาสามารถนั่งดังนี้ทุกคราว นั่งดังนี้ก็เท่ากับนั่งคอยฟังความ นั่งฟังความอย่างมีพิรุณดังนี้ แม้คนในห้องรับแขก ซึ่งรู้อยู่ทุกคราวที่เขามานั่ง ก็พูดถึงเรื่องจะปลงพระชนม์ในหลวงได้เป็นปรกติ พิจารณาลักษณะโยกตัวฟังของเขาก็ดูเป็นที่น่าประหลาด ถ้อยคำที่กล่าวถึงเรื่องการปลงพระชนม์ก็ดี ช่วงมีลีลาแห่งถ้อยคำและลักษณะถ้อยคำคล้ายบทลิเก (หรือนาฏคนตรี) คอนปรักษาการฆาตกรรมเสียจริง ๆ เป็นลักษณะถ้อยคำของบุคคลชั้นรัฐบุรุษอาวุโส หรือจะพูดกันในกลุ่มบุคคลปัจจุบันที่พอได้รับการศึกษาบ้าง เขาพูดกันดังนี้หรือ ทำนองการปรึกษาอย่างมากก็เท่ากับการปรึกษาศมัยจักร ๆ วงศ์ ๆ ในนิยายประโลมโลก ปรักษาการแย่งชิงราชสมบัติ แต่ก็เป็นการอย่างนิยายปราปราก่าแก่เต็มที พิจารณาถ้อยคำไม่เห็นสอดคล้องต้องกับข้อกล่าวอ้าง ทั้งในการจะถือเป็นมูลเหตุอันเพียงพออย่างไรได้เลย ไม่มีมูลเหตุอันเป็นความจริงสักอย่าง

ดังได้กราบเรียนแถลงในตอนที่แล้ว ประโยคแรกที่ว่า **"ผมไม่มีก**
เลข เด็กตัวนิดเดียวปัญญาจะเฉียบแหลมถึงเพียงนี้" พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็บรรลุประชาชนิติภาวะแล้ว ไม่ใช่เด็กแล้ว ในปัจจุบันนี้หรือระยะเวลาระหว่าง 20 ปีมานี้ บุคคลอายุ 20 ปี ก็ได้เคยปรากฏความเฉียบแหลมต่าง ๆ มากมาย เช่น ในสมัยที่มีเนติบัณฑิตใหม่ ๆ ผู้สำเร็จเนติบัณฑิตก่อนอายุ 20 ปีก็มีมาก และได้รับแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาเมื่ออายุครบ 20 ปีก็เคยมี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ก็ไม่ใช้มีพระวรกายเล็กนิดเดียว ประโยคถัดไปที่นายตีพยานปากเอกนี้เบิกความมีความว่า **"ผมก็ได้ยิน ผมอยู่ใกล้ พี่ชายว่าจะสละราชสมบัติให้มอง ที่คิดจะสมัครเป็นผู้แทน เป็นนายกฯ"** ประโยคนี้ก็ไม่ปรากฏว่าได้มีพระราชกระแสที่เป็นความจริงดังนั้นอย่างใด ล้วนแต่มีการกล่าวอ้างอย่างเลื่อนลอยทั้งสิ้น โจทก์ก็ไม่มีพยานว่าจำเลยคนนี้นักใดได้อยู่ใกล้ที่ได้ยินพระราชกระแสดังนี้ ประโยคที่สามมีความว่า **"นั่นซี พวกเรา เขาคิดเรื่องนี้สำเร็จรอดไปได้ พวกเราจะเดือดร้อนไม่น้อย อย่าให้ทันไปได้ รีบกำจัดเสีย"** ประโยคพูดถัดจากประโยคที่สองสัก 5 นาที (เรื่องมูลเหตุก็ไม่มีมูลเหตุ เรื่องเดือดร้อนก็มองไม่เห็น ดังได้กล่าวแล้วในตอนอื่น) ประโยคต่อไปมีว่า **"นั่นคนเป็นพนักงานของพวกเขาเอง"** แล้วมีเสียงหนึ่งพูดว่า **"พวกผมทำสำเร็จแล้ว ขอให้เลี้ยงดูให้ถึงขนาดก็แล้วกัน"** แล้วมีอีกเสียงหนึ่งพูดว่า **"กันพูดไม่จริง ก็ให้เอาปืนมายิงกันเสีย"** แล้วก็มีเสียงพูดว่า **"ให้สำเร็จแล้วกันจะมีรางวัลให้อย่างสนใจ"** นอกจากนี้ไม่ได้ยินเสียงพูดกันอีก

ข้อความเหล่านี้เป็นคำกล่าวของนายตีพยานปากเอก เขาอ้างต่อไปว่า พูดกันแล้วราว 10 นาที หลวงประดิษฐ์ฯ (นายปรีดีฯ) คน

เดียวก็เดินออกจากบ้านไป เขาว่าเขาไม่ได้ยินกากล่าวอย่างอื่น ระหว่างการพูดจាកันนี้ เขาอยู่ ณ ที่นี้ตลอดเวลา เขาไม่ได้กล่าวว่าได้มีการพูดกันในลักษณะซุบซิบ เวลาที่คนทั้งหลายพูดปรึกษากันนี้เป็นเวลากว่าหนึ่งทும் เมื่อเข้ามานั้นนายถือว่าเป็นเวลาราวหนึ่งทும்เศษแล้ว เจ้าคุณศรยุทธฯ อยู่หรือไม่ เขาไม่เห็น เห็นแต่เมื่อพระยาศรยุทธฯ **เดินไปส่งนายปรีดีฯ ถึงประตูรั้ว** เขากล่าวถึงขนาดว่าเจ้าคุณจะมีตัวอยู่ที่บ้านหรือไม่ไม่ทราบ เมื่อนายปรีดีฯ ออกจากบ้านไปโดยเจ้าคุณศรยุทธฯ เดินออกไปส่งนั้น คนอื่น ๆ ที่เหลืออีก 4 คนยังคงอยู่ในห้องรับแขก เจ้าคุณศรยุทธฯ เดินกลับมาจวนจะถึงห้องรับแขก คน 4 คนก็เดินออกจากห้องรับแขกไปนั่งล้อมโต๊ะไม้ข้างต้นมะม่วง ตรงนั้นเป็นสนามหญ้า พยานก็มานั่งที่มานั่งข้างทางเดิน ในตอนตอบทนายจำเลยนั้น พยานปากนี้ตอบว่า **เมื่อคนทั้ง 4 คนนี้ออกจากห้องรับแขกไปแล้ว นานรวม 5-6 นาที พยานจึงเดินจากมานั่งข้างห้องรับแขกไปนั่งที่มานั่งข้างต้นมะม่วง** เป็นที่ปรากฏว่า ตรงที่นายตั้งนั่งอยู่นี้จะเห็นบริเวณพันประตูห้องรับแขกออกมาไม่ได้ การเล่าถึงพระยาศรยุทธฯ เดินไปส่งนายปรีดีฯ ที่ประตูบ้านจนออกจากบ้านไป การเห็นพระยาศรยุทธฯ ตอนจวน ๆ จะถึงห้องรับแขก ก็เป็นคำพูดโดยไม่เห็น กากล่าวอ้างเรื่องได้ยินเรื่องเห็น ไม่แสดงลักษณะสอดคล้องต้องกันเลย

พยานปากนี้เบิกความในตอนแรกทำนองว่า ในการประชุมครั้งนี้ไม่มีพระยาศรยุทธฯ อยู่ด้วย พระยาศรยุทธฯ ไม่รู้ ไม่เห็น แต่บางคราวก็พูดทำนองคล้ายว่าพระยาศรยุทธฯ อยู่ ถ้าจะสร้างเรื่องขึ้นเป็นทำนองว่า ต้องการจะป้องกันพระยาศรยุทธฯ เป็นอันให้บุคคลเหล่านี้ไปปรึกษากันในลักษณะที่เจ้าของบ้านไม่รู้เห็นด้วย แต่ก็ปรา-

กฎความตอหนึ่จากคำนายตีคนนี้เองกล่าวในตอนตอบโจทก์เองว่า เมื่อบรรดาบุคคลทั้งหลายเหล่านี้ไปกันแล้ว เขาได้เรียกเจ้าคุณศรยุทธฯ ไปถามสองต่อสองว่า เจ้าคุณ ในเรื่องนี้เอา กับเขาด้วยหรือ เจ้าคุณพูดว่าเราไม่เอา กับเขา นะ เราเออ ๆ อะ ๆ ไปกับเขาเท่านั้น หรือก เขามีวาสนา เขามีบุญคุณกับเรา พยานได้พูดว่า ไม่เอา กับเขา ได้เป็นการดี ข้อความเบิกความสับสนกันเอง ก็ถ้าคนไม่เห็นเจ้าคุณอยู่ ก็ควรจะถามเจ้าคุณในรูปที่ว่าได้ยินเขาพูดกันใหม่ ถามดังนี้เท่ากับว่าเจ้าคุณอยู่ร่วมประชุมด้วย ถ้าจะปกปิดทำนองว่า เจ้าคุณไม่รู้เรื่อง ไม่ให้เจ้าคุณมัวหมอง ก็ต้องไม่เบิกความตอหนึ่

ตามคำเบิกความของพยานดังนี้ หากคณะผู้สร้างคดีได้ระลึกถึงความสำคัญของคดี โดยจะพิจารณาการลงโทษบุคคลตามควรแก่ความผิด ไม่ปล่อยปละละเลยให้ผู้พ้นผิดอาญาไปได้แล้ว ก็ควรจะตอกลงโทษเจ้าคุณศรยุทธฯ เป็นอย่างหนัก และจะยกเว้นโทษมิได้ เจ้าคุณได้เคยเป็นราชองครักษ์มาแล้ว เคยเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มาแต่ครั้งสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และในสมัยประชาธิปไตยก็เคยดำรงตำแหน่งที่สำคัญทางการเมือง เช่น เคยเป็นประธานสภาหลายสมัย การร่วมรู้แผนการณ์ดังนี้ เจ้าคุณมีโอกาสนี้จะป้องกันพระมหากษัตริย์ได้เป็นอย่างดี แต่หากกระทำไม่ จึงนับเป็นความผิดสูงสุด และการจะหาพยานหลักฐานประกอบเพียงว่า นายปรีดีฯ กับพวกได้ไปที่บ้านเจ้าคุณศรยุทธฯ ไม่เป็นการที่จะค้นคว้าหายากเลย บ้านเจ้าคุณอยู่ห่างจากสถานีตำรวจนิดเดียว และก็ได้ปรากฏจากคำ ร.ต.อ.ช้อย พยานโจทก์ว่า ได้เป็นผู้ไปอารักขานายปรีดีฯ มานมนานแล้ว ตลอดมาจนกระทั่งรัฐประหาร ไปไหนก็ไปด้วยทุกหนทุกแห่ง

ไป ถ้านายปรีดีฯ ได้เคยไปบ้านพระยาศรยุทธฯ ถึงสามครั้งสามหนจริง ไม่มีความจำเป็นเลยที่จะต้องนำคำรับของพระยาศรยุทธฯ มาเป็นข้อประกอบอันสำคัญ ก็น่าจะสอบถามบรรดาตำรวจเหล่าที่เคยอารักขานายปรีดีฯ ก็คงจะได้ทราบสักคนสองคน ประกอบกับขุนเทพประสิทธิ์ฯ มาเบิกความอ้างอิงยืนยันเข้าอีก ก็หนักแน่นได้

ฉะนั้น การละเลยเพ่งเล็งความผิดของพระยาศรยุทธฯ จึงเห็นชัดถึงข้อมุ่งหมายของคณะผู้สร้างคดีนี้ว่า มุ่งหมายเจาะจงแต่จะให้หลักฐานบ่งไปยังนายปรีดีฯ เป็นสำคัญเท่านั้น พิจารณาคำเบิกความของหลวงแผ้วฯ และพระพิณิจฯ พยานโจทก์ ก็ให้เห็นเจตนาอันนี้ และส่อให้เห็นว่าค่านายตี๋ยากที่จะเชื่อได้นั้นรู้อยู่ จึงต้องทำการคาดกันเอาน้ำหนักจากพระยาศรยุทธฯ ให้ได้ เขาทั้งสองเชื่อว่าพระยาศรยุทธฯ ไม่มีความผิด ไม่มัวหมอง ซึ่งถ้าเขาทั้งสองนี้พิจารณาค่านายตี๋ด้วยความบริสุทธิ์และเชื่อนายตี๋แล้ว ก็จะต้องสงสัยเจ้าคุณศรยุทธฯ ว่าร่วมมือด้วยโดยไม่มีปัญหา แต่เขาก็เบิกความว่า (คำหลวงแผ้วฯ) ในการสอบสวนนายตี๋นั้น เขาไม่ได้คิดจะเอาตัวพระยาศรยุทธฯ เป็นผู้ต้องหาเลย เพราะคำของนายตี๋ไม่บ่งให้สงสัยได้ พระพิณิจฯ เองก็ไม่มี ความประสงค์เช่นนั้น ลักษณะเหล่านี้ส่อชัดว่าท่านเหล่านี้ต้องการอย่างเดียว ให้ได้หลักฐานกล่าวหาว่าหมองถึงนายปรีดีฯ และบรรดาจำเลยเหล่านี้ให้ได้เท่าที่จะได้เท่านั้น เขาไม่พะวงนักในเรื่องการกันกว่าหาว่าได้มีผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ เมื่อพระยาศรยุทธฯ ถูกวิธีการยืนยันของนายตี๋ ด้วยวิธีเอาตัวมาแสดงท่านองลิงหลอกเจ้า เรียกให้เขามายืนยันว่ารู้เห็นว่าท่านเหล่านี้ไปประชุม วิธีที่ดีที่สุดก็ต้องกล่าวข้อความตามประสงค์ของเขาเท่าที่จะทำได้พอเอาตัวรอดไปคราวหนึ่ง ฉะนั้น ข้อความที่ยังคงยืนยันว่า

จำเลยและนายปรีดีฯ ได้ไปที่บ้านก็จำต้องกล่าวยืนยันอยู่ มิฉะนั้นก็จะถูกหาว่าแจ้งความเท็จ แต่ข้อความจริงที่ว่านายดีอยู่บ้านพยานหลังกรณีสวรรคต ที่จะกล่าวว่าไปอยู่ก่อนนั้น ท่านผู้นี้ย่อมไม่ยอมที่จะกล่าวเช่นนั้น เพราะหลักฐานต่าง ๆ มันยืนยันอยู่ พยานชุดนี้เป็นที่พิจารณาเห็นได้ง่าย ๆ ได้สร้างขึ้นดังได้กราบเรียนมานี้ นับว่าเป็นวิธีสร้างโดยอ้อมอย่างฉลาด

แต่ความจริงก็ย่อมหนีความจริงไม่พ้น หลักฐานชัดเจนอันยันได้จึงประจักษ์ออกมา ซึ่งนอกจากปรากฏชัดเห็นความเท็จจากคำเบิกความของเขาเอง และหลักฐานพยานโจทก์เองแล้ว ฝ่ายจำเลยยังมีพยานยืนยันมั่นคงหลายปากว่า นายดีพยานเอกของโจทก์คนนี้เป็นอย่างไร ได้มาอยู่ที่บ้านเจ้าคุณศรยุทธฯ หลังสวรรคตโดยแน่นอนระยะเวลาต่าง ๆ ในการมาอยู่อาจจะผิดเพี้ยนแตกต่างกันบ้างย่อมเป็นธรรมดาแห่งระยะเวลาที่ล่วงมานาน เหตุการณ์ที่ทำให้พยานยืนยันได้และก็เป็นที่ยืนยันนั้นก็คือ เรื่องการถึงแก่กรรมของมารดาคุณหญิงศรยุทธฯ ซึ่งพระยาศรยุทธฯ ได้เบิกความเป็นปากแรกว่าถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 19 เดือนตุลาคม พ.ศ.2489 เบิกความแล้ว นายดีเบิกความสืบต่อมาก็รับความข้อนี้ โดยที่ได้ทราบจากเจ้าคุณศรยุทธฯ แล้วก็เบิกความรู้ในเรื่องนี้ได้ และในเรื่องเขตที่อยู่ของคุณแม่คุณหญิงนั้น เจ้าคุณอธิบายไว้แล้ว นายดีมาเบิกความภายหลังก็อธิบายตามได้ จึงเป็นอันว่าข้อความจริงในเรื่องเขตที่อยู่ของคุณแม่คุณหญิงศรยุทธฯ เวลาก่อนถึงแก่กรรมเป็นดังที่พยานจำเลยกล่าวถูกต้องแน่นอน ฝ่ายโจทก์ไม่ได้พยายามปฏิเสธในข้อนี้ เพราะเหตุไม่ได้นึกถึงข้อนี้ไว้ก่อน ตอนแรกได้เตรียมไว้แล้วว่า สถานที่ที่นายดีจะควรนั่งอยู่ที่จะได้ยินแผนการ ได้พิจารณาดูสภาพบ้าน

เจ้าคุณ เมื่อคณะผู้สร้างคดีไปตรวจก็จะเห็นตรงกันว่า หน้าต่างตรงนั้นแหละเป็นสมควรที่สุด โดยมีได้คาดหมายก่อนว่า บริเวณแต่ก่อนคุณหญิงถึงแก่กรรมมีสภาพอย่างไร โจทก์จึงทำแผนที่บ้านเจ้าคุณมาในสภาพขณะทำแผนที่ (ดังที่ปรากฏหลักฐานพยานแผนที่ที่โจทก์ส่งศาลแล้ว) แทนที่จะทำแผนที่ขณะเกิดเหตุ จึงเป็นการแสดงอยู่ในตัวว่า แผนที่นี้คงจะได้สอบถามให้นายดีได้เข้าใจที่ที่ตนควรจะได้นั่งฟังตรงใจ และนายดีไม่เคยมาอยู่ก่อนที่คุณแม่คุณหญิงจะถึงแก่กรรม ก่อนที่รั้วที่กั้นเขตนั้นจะได้รื้อไป มาอยู่ในบ้านนั้นได้มีการรื้อรั้วเสียแล้ว ที่ตรงนั้นคงจะเป็นที่ที่เขาเคยนั่งเมื่อไปอยู่ ซึ่งสภาพบ้านเปลี่ยนแปลงไปเสียแล้ว จึงถือเอาตรงนั้น การอธิบายสภาพการนั่งฟังจึงได้อธิบายตามลักษณะความจำของเขา เมื่อเปลี่ยนแปลงสภาพบ้านแล้ว ครั้นเจ้าคุณศรยุทธฯ เบิกความแล้ว แสดงชัดถึงสภาพบ้านเขาก็ต้องบอกสภาพบ้านได้บ้าง แต่ข้อที่ว่า มีประตูสองชั้นทางด้านหน้า เขาไม่รู้จึงอธิบายไม่ได้ สภาพบ้านแสดงอาการเป็นข้อขัดแย้งข้ออ้างของนายดีให้เห็นชัดอีกข้อหนึ่งดังกล่าวมานี้ พิจารณาเพียงเรื่องถ้อยคำที่กล่าวปรึกษากัน ข้ออ้างการรู้จักบุคคลต่าง ๆ ตามที่นายดีได้เบิกความกล่าวอ้าง ตลอดจนพฤติการณ์ที่ตนได้รู้ได้เห็นล้วนแต่มีลักษณะบ่งให้เห็นว่าเป็นไปไม่ได้ มีหลักฐานแสดงความขัดแย้งไม่สมเหตุสมผลทุก ๆ กรณี คำนางสาวทองใบ แนวนาค ที่มากล่าวเบิกความจำทำนองจะให้ประกอบคำนายดีนั้น ปรากฏว่านางสาวทองใบผู้นี้ เมื่อเรียกตัวมาอยู่สันติบาลแล้ว ก็กักตัวอยู่ตลอดมาจนเบิกความที่ศาลแล้ว ก็ได้สามีเป็นตำรวจต่อมาในระยะนั้น คำอ้างของพยานปากนี้ที่ว่าจำนายเฉลียวได้นั้น อ้างว่าในเย็นวันหนึ่งก่อนสวรรคตราว 10 กว่าวัน (เพื่อให้ตรงกับกราวพจกจำเลยไปครั้งที่ 3 ตามคำเบิก

ความของนายตี) ได้เห็นนายเฉลียวจำเลยไปที่บ้านเจ้าคุณศรยุทธฯ
 ที่เห็นนั้นเป็นเวลา 6 โมงเย็น โดยพยานไปซื้อข้าวโพด ได้เดินผ่าน
 มาทางห้องอาหาร มีทางเดินเลี้ยวออกจากห้องรับแขก พยานเลี้ยว
 ไปทางหน้าห้องรับแขก ก็เห็นมีคนนั่งอยู่ในห้องนั้น เห็นนายเฉลียว
 และเจ้าคุณศรยุทธฯ นั่งอยู่ เห็นทางช่องประตูหน้าต่าง แต่บังตาเปิดอยู่
 แล้วก็ออกไปซื้อข้าวโพดอย่าง แต่ไม่ได้ต้องรออยู่จนได้ข้าวโพดสาม
 สี่คอกจึงกลับเข้าบ้าน เดินกลับเข้าประตูบ้าน เดินไปยังห้องรับแขก
 พอมองเห็นตรงเข้าไป ก็มองเห็นคนในห้องรับแขก 3-4 คน แต่จะ
 เป็นใครบ้างก็จำไม่ได้ แต่มองไม่เห็นเจ้าคุณศรยุทธฯ ยังเห็นนาย
 เฉลียว ขาไปและขากลับพยานเดินทางเดียวกัน ปรากฏว่าที่ห้องรับ
 แขกมีบังตาทั้งสองบาน ถ้าปิดทั้งสองบานแล้วธรรมดาคนที่เดินหน้า
 ห้องรับแขกก็เห็นมีคนที่อยู่ในห้องรับแขกไม่ได้ เว้นเสียแต่ชะโงก
 ข้ามบังตาถ้าเป็นคนสูงหรือก้มดูใต้บังตา ตามคำของพยานปากนี้
 แสดงว่า เห็นคนในห้องรับแขกโดยบังตาหรือทางขวามือ (หันหน้า
 ออก) โดยอ้างว่าเปิดอยู่ การจะเห็นคนนั่งที่เก้าอี้กลางห้องรับแขก
 ก็ต้องไม่ใช่เดินตามถนนอย่างธรรมดา ต้องเดินไปโดยจงใจ การดู
 กำนางสาวทองใบก็ไม่แสดงว่าจงใจดู พยานปากนี้อ้างว่าเห็นทั้งขา
 ออกและขาเข้า พิจารณาคุณภาพของบ้านตามที่ศาลไปเห็นแล้ว ขา
 ออกจะเห็นได้ยากที่สุด และขาเข้าก็ต้องเดินเข้ามาจนใกล้ ต้องเดิน
 อ้อมเฉียงไปทางด้านซ้ายมือเดินเข้าจึงจะเห็นคนกลางห้อง การออก
 ไปซื้อข้าวโพดเช่นนั้นไม่ได้สนใจดูคนในห้องรับแขก ซึ่งเดินธรรมดา
 ยากที่จะเห็น และคนที่ไม่รู้จักกันมาก่อน เห็นแวบเดียวในขณะที่นั่งอยู่
 โดยไม่สนใจ เห็นครั้งนั้นก็ไม่เคยพบกันอีก เวลาล่วงมาสองปีก็ยัง
 จำได้ว่าคนนั้นคือใคร เป็นการผิดวิสัยทั้งลักษณะที่เห็น ผิดวิสัยทั้ง

ลักษณะจำได้และทั้งผิควิสัยที่จะจดจำว่าเห็นเมื่อใด เมื่อไม่มีเหตุอะไรที่จะให้จดจำไว้ วันนั้นไม่มีใครพูดถึงใครไปบ้าน ไม่มีเรื่องพิเศษให้จดจำแขก และยังปรากฏว่า ตามธรรมดาการเดินทางออกหน้าบ้านก็เดินตัดกันทางลานซิเมนต์เพราะเป็นทางตรง พยานปากนี้ก็ว่าเคยเดินตัดลานซิเมนต์ น้ำหนักคำพยานปากนี้จึงอ่อน กายยืนยันรับรองเวลาที่นายดีอยู่บ้านเจ้าคุณศรยุทธฯ ของพยานปากนี้ก็อ่อนกว่าพยานหลักฐานที่บ่งหักล้าง

อนึ่ง โดยลักษณะของพยานนับว่าเป็นพยานอันมีน้ำหนักน้อยอยู่ในตัว ในข้อที่ว่าในเขตที่อยู่ของคุณแม่คุณหญิงห้ามผู้คนพลุกพล่าน และนายแพ จันทนิม พยานจำเลย ได้มาอยู่ที่บ้านเจ้าคุณ หลังจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสวรรคตแล้วนั้น พยานปากนี้ได้เบิกความเจือสมให้คำเบิกความของพระยาศรยุทธฯ และกำนายแพ จันทนิม มีน้ำหนักยิ่งขึ้นในข้อที่ว่า นายดีได้มาอยู่บ้านเจ้าคุณภายหลังกรณีสวรรคตแล้ว ถ้ากล่าวอ้างของขุนเทพประสิทธิ์ฯ พยานโจทก์ ท่านองช่วยสนับสนุนนายดีว่าเป็นคนมีหลักฐานก็ดี มาอยู่บ้านเจ้าคุณศรยุทธฯ ก่อนสวรรคตก็ดี คุณเป็นกล่าวอ้างที่เลื่อนลอยมาก เช่นการอ้างถึงการติดต่อเรื่องทำพิน ทำไม้ ก็ล้วนแต่ไม่เคยได้มีการทำจริง ๆ ทั้งสิ้น ข้ออ้างที่ว่านายดีมีหลักฐาน เห็นชัดในลักษณะของนายดีเองดังกล่าวข้างต้น และคำประกอบของนายประจักษ์ สิทธิชัย ขุนเทพประสิทธิ์ผู้นี้ แสดงให้เห็นได้จากการคุยกันกับนายชวน จนิษฐ์ ว่า เป็นผู้ที่มีความเห็นด้านร้ายแก่นายปรีดี พนมยงค์ อยู่ก่อนแล้ว เป็นพวกที่มีความเห็นด้านร้ายว่าในหลวงถูกลอบปลงพระชนม์ และแสดงถึงลักษณะของนักนิยมข่าวลือ หรืออาจรวมอยู่ในกลุ่มกระพือข่าวลือต่าง ๆ ก็ได้

ฉะนั้น ด้วยอิทธิพลอันเป็นพิเศษของคณะผู้สร้างคดี ก็ไม่เป็น การยากอะไรที่จะได้บุคคลผู้นี้มาเบิกความประกอบ คำเบิกความ ของพยานโจทก์ชุดนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับคำยืนยันอันหนักแน่นประกอบพร้อมด้วยเหตุผลของพยานจำเลย และมีหลักฐานพยานโจทก์ ยืนยันหักล้างข้ออ้างของนายดีโดยตลอด เจือสมข้ออ้างของจำเลย แสดงชัดว่านายดีศรีสุวรรณ พยานโจทก์ผู้นี้มาอยู่บ้านเจ้าคุณศรยุทธฯ ภายหลังจากวันสวรรคตโดยแน่นอน ข้ออ้างของนายดีเรื่องจำเลยต่าง ๆ ได้ก็ดี ได้ยินเรื่องราวต่าง ๆ ที่บ้านเจ้าคุณศรยุทธฯ เกี่ยวกับแผน การคดี ล้วนเป็นเรื่องเหลวไหลทั้งสิ้น พิจารณาในด้านใดมุมใด เป็นอันไม่มีทางจะฟังเป็นความจริงได้ เหตุผลทุกสิ่งทุกอย่างบ่งหัก ล้างทั้งสิ้นทั้งถ้อยคำที่กล่าวอ้างว่าทุกคน ทั้งสถานที่อันควรจะปรึกษา ทั้งฐานะต่าง ๆ ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นการสุดวิสัยที่จะเชื่อถือ พยานเช่นนี้ได้ ยิ่งเมื่อได้พิเคราะห์ถึงข้ออ้างที่ว่า เมื่อกล่าวคำเรื่อง จะปลงพระชนม์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว บุคคลเหล่านี้ประ ชุมคิมเหล้ากันที่บ้านเจ้าคุณศรยุทธฯ อีกด้วย นายดีก็นั่งฟังอยู่ มี การกล่าวระบุนชื่อกันให้เขาได้ยิน ได้รู้จักว่าใครเป็นใครโดยเจ้าของ บ้านไม่ใช้นักคิม บางคราวนายดีก็ตอบว่าเสียงกันหลังโรงรถยนต์ ซึ่งรั้วสังกะสีจะกันมิให้นายดีเห็นได้ บางคราวก็ว่าอยู่นอกรั้ว คู่สับสน กันอยู่ ถ้านายดีรู้จักจริงเห็นจริง จะเปลือยพูดไปว่าเป็นหลังโรงรถไม่ได้ ไม่ควรสับสนเช่นนั้นได้ ยิ่งพิจารณาไปก็เห็นแต่ลักษณะเหลวไหลทั้ง นั้น ตลอดจนกล่าวอ้างเรื่องระยะเวลาที่สับสนอลหม่านกันเต็มที่ ไม่ เห็นอันจะให้เชื่อตามได้อย่างใดเลย

โจทก์มีพยานเกี่ยวกับแผนการอีกชุดหนึ่ง ในชุดนี้ได้มีเจ้า-คุณอีกท่านหนึ่งรู้เห็นด้วย ได้ความจากคำเบิกความของพยานชุดนี้

ดังนั้น ร.ต.กรี พิมพกร เบิกความว่าพยานเป็นจำเลยคดีกบฏ (คราว พ.ศ.2476) และศาลตัดสินจำคุก 16 ปี ต้องขังที่เรือนจำบางขวาง 6 ปี แล้วย้ายไปอยู่เกาะตะรุเตา 3 ปี แล้วจึงได้รับพระราชทานอภัยโทษ เมื่อ พ.ศ.2486 ระหว่างอยู่บางขวางได้รู้จักกับนักโทษคนหนึ่ง ชื่อ นายสี พยานเคยอุปการะ เช่น ให้สตาจค์และสิ่งของ นายสี เคารพ พยานมาก กั้นเคยกับนายสีแล้วห้าปี (นามสกุลอะไรจำไม่ได้ ต้องโทษเรื่องอะไร ต้องโทษนานเท่าใด ไม่ทราบ มีลูกเมียหรือไม่ ไม่ทราบ เป็นคำเบิกความตอนตอบจำเลย) ของเรือนจำหาย ทางเรือน จำส่งสัยนายสี พยานจึงแนะนำให้ นายสี ขอย้าย นายสี ขอย้ายไปอยู่ สัตหีบ (ไปอยู่เรือนจำอะไร ไม่ทราบ-ตอนตอบจำเลย) อีกปีกว่า พยานก็ไปอยู่เกาะตะรุเตา จากนั้นไม่พบกันอีกเลย เมื่อพยานได้รับ อภัยโทษแล้วมาอยู่บริษัทอุตสาหกรรมทอผ้าได้สักห้าเดือน วันหนึ่ง พบกับนายสี พุดจาถามความทุกข์สุขและการทำมาหากิน นายสี บอก ว่าเปลี่ยนชื่อเป็นชูรัตน์ นามสกุลบอกด้วย แต่จำไม่ได้ ต่อมาได้เป็นที่รู้จักบ้านซึ่งกันและกัน ไปพบติดต่อกันเคยค้างที่บ้านพักของพยาน พยานเคยไปหาที่ร้านตัดเสื้อ เชิงสะพานพระพุทธรยอดฟ้าของนายสี ก่อนสวรรคตสี่วัน พยานพบนายสีโดยเขาไปหาพยานที่โรงงาน ได้ เล่าให้ฟังว่ามีผู้จ้างให้เขายิงคนสำคัญคนหนึ่งเป็นเงิน 4 แสนบาท พยานห้ามแต่ นายสี ว่าจะรับปากเขาไว้แล้ว บอกว่าผู้จ้างให้ปืนเขาไว้ สองกระบอกและลูกกระเบิดมือหนึ่งลูก เอาปืนจากรถมาให้ดู ปืนสอง กระบอกนั้นเป็นปืน ยู.เอส.อาร์มี บรรจูลูกพร้อม นายสี บอกว่าผู้จ้าง ชื่อ "ชาติ เศรษฐทัต" อยู่กองสลากรินแบง เป็นคนของหลวงประ- ดิษฐ์ฯ ต่อมาเมื่อพยานกลับจากธุระในวันสวรรคต ถึงบ้านเวลา 17 น. ได้เห็นจดหมายของนายสีบอก ว่า ขอพบ ชูระด่วน ในวันพรุ่งนี้

เวลาประมาณเที่ยง วันรุ่งขึ้นเวลาเที่ยง นายสีไปหาพยานที่โรงงาน และร้องให้ บอกว่าที่บอกเมื่อ 4 วันก่อนนี้ ว่ามีคนจ้างยิงคนสำคัญ นั้น คือจ้างยิงในหลวง ที่รู้ว่าคนสำคัญนั้นคือในหลวงก็โดยมีผู้นำเข้าไปในวังและให้ยิง แต่เขาไม่กล้ายิง ผู้นำที่รอรับในวังคือนายชิต นายบุศย์ แต่เขาไม่กล้ายิง จึงหลบออกมา จะมาขออาศัยอยู่ด้วย โดยมีตำรวจคอยยิงเขาอยู่ นายสีบอกวันที่เข้าไปในวังด้วยจำไม่ได้ว่า วันใด แต่ก่อนวันสวรรคตหนึ่งวันหรือสองวัน และนายสีบอกด้วยว่าผู้ที่ยิงในหลวงนั้น คือ เรือเอกวัชรชัยฯ พยานโต้เถียงว่าน่าจะไม่ใช่วัชรชัย แต่จะเป็นนายชิตหรือนายบุศย์มากกว่า นายสีพูดว่าไม่ใช่วัชรชัยยิง แล้วนายสีขออาศัยบ้านพยานอยู่เวลากลางคืน มาเวลาก่ำเข้ามืดก็ออกไป ต่อมาสัก 3-4 วัน เขาปรารภกับพยานว่า เขาเสียใจมากที่วัชรชัยฆ่าในหลวง เขาจะไปฆ่าวัชรชัยเสีย ปรารภสัก 3 ครั้งครั้งสุดท้ายสัก 7 วันหลังจากสวรรคต เขาว่าบ้านเมืองคงไม่จัดการกับวัชรชัย เพราะเป็นคนของหลวงประดิษฐ์ฯ วิธีฆ่าเขาจะล่อออกมาแล้วยิงเสีย ขอให้พยานช่วยหาที่ฝากฝังลูกเมีย และขอให้พาไปฝากเจ้าคุณเทพหัตถินทร์ พยานรู้จักเจ้าคุณเทพฯ จากเรือนจำคราวไปต้องโทษด้วยกัน พยานพานายสีไปหาเจ้าคุณเทพฯ ในวันนั้นเอง เวลาประมาณเที่ยง ได้เรียนว่านายสีรู้เรื่องคนยิงในหลวง นายสีก็เล่าให้ฟังโดยตลอด เจ้าคุณเทพฯ ห้ามไม่ให้นายสีไปยิงวัชรชัย เพราะนายสีเป็นคนสำคัญรู้เรื่อง กลัวจะตายเสียไว้อีกหลังคงจะมี เวลาที่บ้านเมืองอยู่ในอำนาจของหลวงประดิษฐ์ฯ เจ้าคุณกับนายสีพูดจาโต้ตอบอยู่นาน โดยฝ่ายหนึ่งจะทำแต่เจ้าคุณห้าม ในที่สุดนายสียอมตาม แล้วลาท่านกลับ นายสีพักอยู่ที่บ้านเก่าสักหนึ่งเดือน แล้วเขาก็บอกว่าจะไปอยู่กับ ร.ค.อ.เจียบ ชัยสงค์ โดยได้พบกับเมียน้อย

ของ ร.ค.อ.เฉียบ นายสีก็กลัว ร.ค.อ.เฉียบ มาก การไปอยู่ด้วยกันก็เพื่อจะไปดีกัน ตอนหลังพยานจึงทราบว่า ร.ค.อ.เฉียบ เป็นคนพยานสีเข้าไปในวัง ไปอยู่กับ ร.ค.อ.เฉียบ แล้วไม่พบกันตั้งครึ่งปี วันหนึ่งจึงพบกันที่สะพานถ่าน แล้วไม่ได้พบกันอีกจนมาเบิกความ พยานเข้าใจว่าตายเสียแล้ว เพราะเห็นหนังสือพิมพ์ลงข่าวว่าเสื่อชุกชุกยิงชายที่ชลบุรี เข้าใจว่าเป็นนายสีนั่นเอง

เรื่องนี้พยานเคยเล่าให้ ม.ร.ว.กึกกฤษฯ พัง ร.ต.กรีฯ พยานปากนี้ในตอนตอบคำถามค้านของจำเลย แสดงให้เห็นตอนหนึ่งแล้วถึงลักษณะอันเป็นที่น่าสงสัยในความคุ้นเคยกันกับนายสี ดังพิจารณาเห็นได้ข้างต้น และพยานว่าย้ายไปตระกูเตาก่อนพวกเจ้าคุณเทพฯ เข้าบางขวาง นายสีนั้น พยานว่าย้ายไปจากบางขวางก่อนพยานไปตระกูเตาราวหนึ่งปี ที่พยานเข้าใจว่านายสีรู้จักเจ้าคุณเทพฯ แต่ครั้งบางขวางความเข้าใจนี้ก็เหลวไหล เมื่อนายสีและพยานออกจากคุกมาพบกันใหม่ แสดงว่ามีความคุ้นเคยกัน แต่ไม่ทราบการทำมาหากินของนายสี นามสกุลที่ว่าลิมั้น เปลี่ยนชื่อเป็นชูร์คันธ์แล้ว จะใช้นามสกุลเดิมหรือเปลี่ยนก็จำไม่ได้ พยานว่าไม่เคยถามว่า นายจิต นายบุญศย์ทำงานที่ไหน พยานเป็นคนหนึ่งที่คิดตั้งแต่ได้ทราบข่าวสวรรคตแล้วว่าในหลวงถูกลอบปลงพระชนม์ พยานทราบในวันสวรรคตนั่นเอง ก่อนพบและได้ฟังเรื่องจากนายสี ที่ว่าตำรวจพาไปในวังนั้นไปครั้งเดียว เข้าไปถึงวังชั้นนอกแล้ว คนที่พาไปจึงบอกให้ไปยังในหลวง เขาจึงรู้ขึ้นในขณะนั้น คูผิควิสัยถึงคำอ้างชื่อคนที่จะรับ (ระบุชื่อนายจิต นายบุญศย์) และผิควิสัยการจ้าง ดูช่างจ้างกันแล้วพาไปง่าย ๆ เข้าไปแล้วจึงบอก ก็เมื่อไม่ยอมยิงแล้วทำไมระบุชื่อคนที่จะมารับ พยานว่าพยานไม่เคยได้ยินชื่อนายจิต นายบุญศย์มาก่อน และทั้งพยานก็ไม่

ได้อามว่าคนสองคนนี้ทำงานที่ไหน ฉะนั้นพยานก็ไม่ทราบว่า นายชิต นายบุญ เป็นคนใกล้ชิดในหลวงหรือไม่ โฉนเมื่อนายสีระบุชื่อ วัชรชัย เป็นคนยิง แล้วพยานจึงจะเถียงนายสีได้ว่าควรจะเป็นนายชิต นายบุญ และว่าเป็นคนใกล้ชิดในหลวงมากกว่า ทั้งพยานไม่ได้ถามเลย ว่า ทราบได้อย่างไรว่า เรือเอกวัชรชัย เป็นคนยิงในหลวง

และข้อที่เขารู้ว่านายชิต นายบุญ เป็นคนคอยรับวัชรชัย พยานปากนี้ว่า ก่อนพานายสีไปหาเจ้าคุณเทพฯ ครั้งนั้นไม่เคยเล่า เรื่องนายสีให้เจ้าคุณฟัง ไปหาครั้งนั้นแล้วก็ไปหาอีก 2-3 ครั้งห่าง ๆ กัน ครั้งสุดท้ายประมาณหนึ่งปีเศษมาแล้ว เรื่องสวรรคตพูดกับท่าน เมื่อคราวพานายสีไปเท่านั้น เจ้าคุณเทพฯ จะได้ชักชวนนายสีว่ารู้เรื่อง วัชรชัยเป็นคนยิงมาได้อย่างไรหรือไม่ จำไม่ได้ ตลอดจนการที่อ้าง ว่าตำรวจพานายสีไปในวังนั้นตรงไหน นายชิต นายบุญ จะมารับ ตรงไหน จำไม่ได้ แต่เจ้าคุณเทพฯ ไม่ได้แสดงข้อสงสัย เรื่องที่พยาน รู้จัก ม.ร.ว. กีกฤทธิฯ นั้นพยานรู้จักตั้งแต่ท่านผู้นี้สมภารผู้แทนครั้งแรกเมื่อสงครามเสร็จแล้ว และไปมาหาสู่เสมอแต่ได้เล่าเรื่องนี้ให้ ทราบเมื่อท่านผู้นี้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการคลัง สมัยนายควงฯ เป็น นายกรัฐมนตรี (หลังรัฐประหาร) และพระพิณิจชนกดี เป็นคนสอบสวนพยาน ข่าวเรื่องเสื่อชูตายนั้นทราบจาก ม.ร.ว. กีกฤทธิฯ เมื่อ พยานดูภาพถ่ายคนที่ว่าชื่อชูรัตน์แล้ว พยานจำไม่ได้ ภาพถ่ายนั้นจะ เหมือนเมื่ออยู่บางขวางหรือเมื่อออกมาแล้ว บรรดานักการเมือง พยานมีความสนิทสนมเฉพาะ ม.ร.ว. กีกฤทธิฯ เท่านั้น

นายพลโทพระยาเทพหัสดินทร์ เปิดความว่า รู้จัก ร.ต.กริ พิมพกร เมื่อพันโทขมาแล้ว สวรรคตแล้วราว 7 หรือ 10 วัน ร.ต.กริ มาหาพยานพร้อมด้วยชายคนหนึ่ง เป็นคนเคยต้องโทษ เคยหามปืน

โตมาให้พยานกรวดต้องขัง (บางขวาง) ชายคนนั้นขอฝากลูกเมียกับพยาน ก็ขออาศัยอยู่ ร.ต. กวี เล่าให้ฟังก่อนว่าในหลวงถูกลอบปลงพระชนม์ ไม่ใช่เป็นอย่างที่รัฐบาลแถลง พยานสงสัยเพราะอยู่ข้างใน อย่างนั้นใครจะเข้าไปปลงพระชนม์ได้ ชายคนนั้น พุ่งขึ้นมาพูดว่า "ได้ และผู้ปลงพระชนม์นั้นเป็นราชองครักษ์ด้วย" พยานบันดาลโทสะขึ้นมา เพราะพยานเป็นราชองครักษ์มาก่อน และเดี๋ยวนี้ก็เป็นราชองครักษ์อีก พยานพูดว่า "ราชองครักษ์อัปรียะอะไรจะทำเช่นนั้น" ทั้งนี้เพราะราชองครักษ์มีหน้าที่รักษาพระมหากษัตริย์ ชายคนนั้นพูดว่า "มีสิ คนอยู่ในท่าเหียบท่าข้าง นายเรือเอกวัชรชัย" พยานไม่ทราบว่าเป็นเรือเอกวัชรชัย คือใคร หน้าตาเป็นอย่างไร แล้วชายคนนั้นพูดฝากลูกฝากเมียอีก แล้วเล่าให้ฟังว่า มีคนในท่าเหียบท่าข้างจ้างเขาให้ไปฆ่าคนสำคัญ โดยจะให้เงินเป็นจำนวนแสน ๆ แต่ก็แสนจำไม่ได้ คนสำคัญนั้นที่แรกเขาไม่รู้ว่าใคร แต่ต่อมา เขาทราบว่าผู้ที่ต้องการจะให้ฆ่าคือ **ในหลวงรัชกาลที่ 8 และสมเด็จพระราชาอนุชา** เขาจึงไม่ยอมทำ เขาทราบว่าในหลวงก่อนสวรรคต 1-2 วัน ดั่งนั้นเขาจึงหลบหนีภัยกลัวว่าจะถูกยิงทิ้งแล้วเลยมาหาพยานและขออาศัยอยู่ที่บ้านพยาน รายละเอียดเรื่องที่จะให้เขาไปฆ่าอย่างไรจำไม่ได้ เป็นเรื่องเขารู้มากกว่าเดา ชายผู้นั้นแสดงอาการโกรธอย่างออกหน้า คือโกรธวัชรชัย และว่าเขาจะไปฆ่าเรือเอกวัชรชัย เขาเล่าว่าเขาไม่รับทำแล้ว ได้ออกหนีแล้วเรือเอกวัชรชัยจึงรับทำ เขาจะฆ่าวัชรชัยอย่างไรเขาไม่ได้บอก พยานเป็นผู้ห้าม ชายผู้นั้นพูดเป็นทำนองว่า **บ้านเมืองไม่มีฝีมือแปสอสอบสวนไม่ได้ความ คารวหรืออธิบดีก็ไม่ได้เรื่อง ชักพยานศาลกลางเมืองไปนอกเรื่องนอกกราวใครพูดอะไรก็เป็นโทษร้ายไปหมด** พยานห้ามโดยให้เหตุผลว่า มี

เจ้าหน้าที่จัดการเรื่องนี้อยู่แล้ว ไม่ใช่เรื่องของเราจะไปยุ่ง ตัวเราเองเพิ่งออกจากคุก และเขาเป็นพยานปากสำคัญ ให้เก็บรักษาตัวไว้ดี เมื่อถึงโอกาส และมีเจ้าหน้าที่ที่สามารถจะให้ความศักดิ์สิทธิ์แก่กฎหมายได้ ก็จะได้ใช้ ร.ต.กริธา ไปตามมา เพื่อให้มาช่วยให้ความยุติธรรม ส่วนการมาขออาศัย พยานบอกปิดไปโดยสุภาพ เพราะไม่อยากจะให้คนชนิดที่รับจ้างฆ่าคนไว้ในบ้าน เมื่อพยานพูดห้ามครั้งแรก เขาแย้ง 2-3 คำ แต่ในที่สุดก็เชื่อฟัง รู้สึกว่าจงใจง่าย พูดกันสักครึ่งชั่วโมงกว่า ๆ ก็ไป แล้วไม่ได้พบกันอีก ต่อจากนั้นพยานพบ ร.ต.กริธา ก็ไม่ได้พูดกันถึงเรื่องสวรรคต พยานกล่าวต่อไปว่า คนที่เล่าเรื่องเกี่ยวกับสวรรคตแก่พยาน มีชายคนนี้คนเดียวเท่านั้น พยานว่าได้แ้วข่าวมาว่า ชายคนนี้ถูกตำรวจฆ่าตายเสียแล้วทางชลบุรี พยานไม่เคยเล่าเรื่องนี้ให้ใครฟังเลย มาตอนหลังเห็นเขาเอาจริงเอาจัง พอพบพระพิณิจฯ ที่งานหนึ่ง จึงเล่าให้พระพิณิจฯ ฟัง แล้วจึงมีหลวงแพ้วฯ มาสอบสวน ในตอนตอบคำถามก้านของนายจาเลยนั้น ปรากฏว่าตำรวจไม่เคยเอารูปชายคนนั้นมาให้เจ้าคุณเทพฯ ดู เขาได้ระบุชื่อผู้จ้างเหมือนกัน แต่ลืมเสียแล้ว บอกว่าเป็นคนของนายปรีดีฯ อยู่ทำเนียบท่าช้าง ทำงานเกี่ยวกับสลากกินแบ่งหรืออะไรจำไม่ได้ พยานไม่ได้ถามว่าจะฆ่าด้วยวิธีใด เพราะเห็นว่าควรเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ และไม่ซักถามว่าเขารู้ได้อย่างไรว่าเรือเอกวัชรชัยเป็นผู้ฆ่า พยานรู้สึกไม่อยากให้ชายผู้นั้นอยู่ในบ้านพยาน และไม่อยากพบอีก ไม่ได้พูดซักถามอะไรมา

เกี่ยวกับนายปรีดีฯ พยานผู้นี้กล่าวว่ารู้จักมาตั้งแต่เป็นสมาชิกในสภามีความเห็นเด็ดเดี่ยวถึมมั่นในความเห็นของตนไม่ว่าความเห็นนั้นผิดหรือถูก (ย่อมหมาความตามหลักแห่งการวินิจฉัยของ

พยานในสิ่งใดว่าผิดหรือถูก จะถือเป็นอันแน่นว่าผิดหรือถูกตามความจริง ย่อมยอมไม่ได้) พยานเข้าใจว่าหลวงประดิษฐฯ มุ่งความสำเร็จในทฤษฎีของตนมากกว่าสิ่งอื่น มีกิริยาตะมุตะม่อมอ่อนโยน ทำให้คนหลงและนิยมได้ง่าย ทฤษฎีของหลวงประดิษฐฯ จะเพื่อตนหรือเพื่อผู้อื่น พยานพูดไม่ได้ พยานไม่เห็นด้วย จึงเป็นฝ่ายค้าน ในส่วนตัวไม่มีอะไรกัน ความจริงมี 3 ระยะ ระยะแรกพยานไม่เห็นด้วยกับหลวงประดิษฐฯ จึงสมัครผู้แทนและเป็นฝ่ายค้าน ต่อมาพยานได้ทำงานร่วมด้วยก็ชักเลื่อมใส ต่อมาเมื่อมีกรณีสวรรคต จึงชักจะสงสัยขึ้นอีก และกลับไปเข้ารูปเดิม พยานเป็นฝ่ายค้าน เพราะไม่เห็นด้วยกับโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐฯ

คำเบิกความของท่านผู้นี้ มีข้อสังเกตในลักษณะความจดจำของท่านประการหนึ่ง ความเห็นของท่านประการหนึ่ง กล่าวคือเป็นที่เห็นได้ว่าความจดจำในระยะเวลาแห่งการพบปะกับ ร.ต.กรีฯ กับนายสีนั้นน่าจะคลาดเคลื่อน คำยืนยันของท่านที่ว่าได้พบกันหลังสวรรคตไม่เกิน 15 วัน ซึ่ง ร.ต.กรีฯ ว่า 7 วันเท่านั้น แต่เมื่อท่านได้เล่าถึงคำกล่าววิพากษ์วิจารณ์การกระทำของตำรวจ ของศาลกลางเมือง และรัฐบาลของนายสีนั้น แสดงชัดว่า กราวที่ท่านกับบุคคลทั้งสองนี้ ถ้าได้มีการพบกันจริง ก็ต้องภายหลังที่ได้มีการพิจารณาในศาลกลางเมืองแล้ว และได้มีความรู้สึกรู้ใจในเรื่องโฆษฐภัยขึ้นแล้ว กล่าวคือได้มีการตรวจข่าวหนังสือพิมพ์ขึ้นแล้ว หรือถ้าจะถือว่า ประภาสของกรมตำรวจเรื่องให้รางวัลแก่ผู้นำจับผู้กระทำผิด ซึ่งจะก่อเหตุร้ายขึ้นในแผ่นดิน เป็นจุดเริ่มต้นแห่งโฆษฐภัย ก็ภายหลังที่มีประกาศเหล่านี้ เป็นที่ปรากฏว่าการพิจารณาของศาลกลางเมืองในครั้งนั้น

เริ่มมีการสืบพยานเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2489 เมื่อได้มีการสืบพยานกันไปจนถึงเดือนสิงหาคม 2489 นั้น จึงได้เสร็จเรื่องการตรวจข่าวหนังสือพิมพ์ และประกาศของกรมตำรวจที่ประกาศเมื่อเดือนกรกฎาคม 2489 นั้นเป็นระยะหลังการสวรรคต (สวรรคตวันที่ 9 มิถุนายน 2489) กว่า 15 วันทั้งสิ้น รูปเรื่องตามการเล่าของนายสีแก่เจ้าคุณเทพฯ ถ้าได้มีการเล่าจริง ก็ต้องเป็นระยะที่ได้มีข่าวโฆษณาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายแล้วเกี่ยวกับการสวรรคต หาใช่ระยะเวลาใกล้ ๆ กับสวรรคต และยังไม่มีการกล่าวหาว่าเป็นเรื่องลอบปลงพระชนม์อย่างใดไม่ ฉะนั้น คำของเจ้าคุณเทพฯ จึงไม่ประกอบคำอ้างของ ร.ต.กรีฑ ซึ่งพยานยืนยันระยะเวลาใกล้สวรรคตยิ่งกว่าเจ้าคุณเทพฯ ขึ้นไปอีก (ราว 7 วันหลังสวรรคต) จึงจำเป็นต้องการยืนยันระยะเวลาจากเจ้าคุณเทพฯ ให้ใกล้วันสวรรคตขึ้นไปยอมพอพิจารณาคาดหมายได้ว่า ต้องการให้มีคำยืนยันสนับสนุนคำ ร.ต.กรีฑ แต่ก็แลเห็นได้ชัดดังกราบเรียนมาว่า ระยะเวลาที่กล่าวอ้างการได้ยินจากนายสีนี้เป็นอันผิดแน่ ๆ เป็นอันหลังสวรรคตแล้วนานแน่ ๆ

ความจริง จะมีบุคคลเช่นนายสีจะกล่าวอ้างขึ้นหรือไม่ก็ตาม แต่การกล่าวอ้างเช่นนี้ในข้อที่ว่ามีคนเห็นต่าง ๆ นั้น เป็นที่ปรากฏว่าเกิดขึ้นเสมอ และได้เกิดขึ้นหลายราย ในรายนี้เลยหายตัวสาปสูญไป กล่าวได้ว่าถูกยิงตายเสียแล้วนั้น ได้ปรากฏว่าคณะผู้จัดคดีก็ได้ทำการสืบสวนเหมือนกัน โดยประธานกรรมการฯ มอบให้พันตำรวจตรี นายราชภัคดี พยานโจทก์ ซึ่งเป็นกรรมการคนหนึ่งในการจัดคดีนี้ไปทำการสอบสวน ได้ความจากพยานปากนี้ว่า พยานไม่รู้จักนายชูรัตน์ เทียนแสงทอง พยานรู้จักนางแม่ฉั้น มารดานายชูรัตน์ นางแม่ฉั้นอาศัย

อยู่วัดกลาง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อพระพิริงฯ สั่งให้พยานสืบหา
 ตัวนายชู้รัตน์ เมื่อปลายเดือนมีนาคมพ.ศ. 2491 โดยพระพิริงฯ บอก
 ว่า มีผู้ว่าจ้างนายชู้รัตน์คนนี้ให้ฆ่าในหลวงรัชกาลที่ 8 จะต้องการตัว
 นายชู้รัตน์มาประกอบหลักฐานว่ามีความจริงเพียงใด (ขอได้โปรด
 สังเกตว่าเรื่องนายชู้รัตน์นี้ ถ้า ร.ต.กรีธา ทราบจริง ร.ต.กรีธา ก็
 ควรได้เล่าให้ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ฯ ทราบนานแล้วในฐานะที่เป็นนักการ
 เมืองฝ้ายก้าน ในขณะที่สวรรคต และมีความสนิทสนมกันมากหรือแม้
 เป็นอันเชื่อตาม ร.ต.กรีธา ว่าเพิ่งเล่าเมื่อรัฐประหารแล้ว เมื่อมีการ
 คังคณะผู้จัดคดีนี้ขึ้นแล้ว ในฐานะที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ฯ ก็เป็นเชื้อพระ
 วงศ์ผู้จงรักภักดี ทั้งเป็นญาติเกี่ยวดองกับพระพิริงชนกดี ทราบเรื่อง
 นี้ใจจะไม่รีบแจ้งแก่คณะผู้จัดสร้างคดี แม้ในตอนแรกจะไม่มีพระ
 พิริงฯ เข้าเกี่ยวข้องก็หาใช่จะกลัวไม่ไว้ใจคณะที่ได้ตั้งขึ้นแล้ว
 เมื่อทราบแล้วถึงเรื่องที่ ร.ต.กรีธา เล่า ย่อมเป็นช่องทางอย่างดียิ่ง
 ที่จะได้หลักฐานอันสำคัญ ใจนรีรออยู่จนปลายเดือนมีนาคม 2493
 จึงสั่งให้สืบหาตัวนายชู้รัตน์)

ความกลับปรากฏตามคำเบิกความของพระพิริงฯ ว่าได้ทราบ
 เรื่องนี้จากพระยาเทพฯ ราวเดือนมีนาคม 2491 จึงให้สอบสวนไว้
 พร้อมกับ ร.ต.กรีธา แล้วได้ความว่านายชู้รัตน์ คายเสียแล้วที่ชลบุรี
 จึงให้พันตำรวจตรีนายราชภักดี มารายงานว่านายชู้รัตน์ถูกทำร้ายตาย
 จริง (ตายจริงหรือไม่ โปรดพิจารณาคำเบิกความของพันตำรวจตรี
 นายราชภักดีต่อไป) เมื่อพระพิริงฯ มอบให้พยานสืบหาตัวนายชู้รัตน์
 นั้น ไม่ได้บอกประวัติของนายชู้รัตน์ให้ทราบ ต่อมาได้ความจากสาย
 ลับว่า นายชู้รัตน์คือบุตรนางแม่นั้น จึงไปหานางแม่นั้น ได้ความจากนาง
 แม่นว่า นายชู้รัตน์คือบุตร มีภรรยาชื่อนางเจริญศรี อยู่ด้วยกันที่

เชิงสะพานพุทธยอดฟ้า เกิดรัฐประหารแล้วออกจากบ้านไปว่าจะไปอยู่กับ ร.ต.อ.เฉียบฯ ที่ชลบุรี พยานไปสอบถามนางเจริญศรี ขณะนั้นบ้านอยู่หลังวัดกัลยาณมิตร ธนบุรี ได้ความว่าเกิดรัฐประหารแล้ว นายชูรัตน์ก็ออกจากบ้านไปว่าจะไปอยู่กับ ร.ต.อ.เฉียบฯ ที่ชลบุรี พยานสืบทราบว่านายชูรัตน์มีภริยาอีกสองคน ชื่อประนอมอยู่พระโขนงคนหนึ่ง ชื่อรัชนีอยู่บางกะปิคนหนึ่ง คนที่ชื่อรัชนีเป็นน้องสาว ร.ต.อ.เฉียบฯ ไปสืบถามนางประนอมก็ได้ความท่านเองเดียวกัน สืบถามนางรัชนีก็ได้ความท่านเองเดียวกัน สืบถามภริยาของนายชูรัตน์ทั้งสามคนแล้วพยานก็เดินทางไปชลบุรี ก่อนเดินทางไปชลบุรี ได้ทราบข่าวหนังสือพิมพ์ว่า เสือชุกยิงตายที่ชายทะเล ตำบลบางทราย ครั้นไปถึงชลบุรีแล้ว ก็ตรงไปตำบลบางทราย โดยมีคนรู้จักเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นทหารก็มี พลเรือนก็มี ได้ความแน่นอนจากกำนันว่าไม่มีเสือชุกหรือใครชุกยิงตายที่ชายทะเลเลย กลับได้ความว่ามีผู้ไปตายอยู่บนเขาพระบาทบางทรายคนหนึ่ง เขาพระบาทนั้นห่างจากชายทะเลประมาณ 15 เส้น พยานจึงไปขอตรวจรายงานการชันสูตรพลิกศพที่อำเภอท้องที่ ก็ปรากฏว่ามีผู้ไปพบศพนั้น **เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2490** มีสภาพเน่าเปื่อยแล้ว สันนิษฐานว่า **คงตายมาราว 20 กว่าวัน** เป็นอันจำหน้าศพไม่ได้ **จะมีบาดแผลอย่างไรหรือไม่ ก็ไม่สามารถตรวจดูได้** ผู้ชันสูตรพลิกศพคงเก็บแต่สิ่งที่มีอยู่ในตัวศพไว้ ขณะนั้นมีหลายอย่างคือ ปากกาหมึกซึม ยี่ห้อเวรีเวอ์ กระเป๋าหนังจระเข้สำหรับใส่สตางค์ และรองเท้าที่สวมอยู่ **ของเหล่านี้จะคงรักษาอยู่ที่นั่นหรืออย่างไร พยานไม่ได้เอาใจใส่** แต่นึกสงสัยว่าศพนั้นอาจจะเป็นนายชูรัตน์ที่กำลังสืบหาตัว ก็กลับจากชลบุรี ไปถามนางเจริญศรีว่า ได้ไปดูของกลางที่เก็บได้จากศพนี้บ้างไหม นาง

เจริญศรีเล่าให้ฟังว่า พันตำรวจเอกสวัสดิ์ กั้นเขตต์ ได้บอกแก่นางเจริญศรีว่า นายชูรัตน์ถูกยิงตายเสียแล้วที่ชลบุรี มีของที่เก็บได้จากศพที่กองสอบสวนกลาง นางเจริญศรีไปดู จำรองทำได้ว่าเป็นรองเท่าที่นายชูรัตน์สวมออกจากบ้านไปตั้งแต่เกิดรัฐประหาร นอกจากรองเท่าแล้ว นางเจริญศรีจะได้ดูของอย่างอื่นอีกหรือไม่ ไม่ได้พูดกันนางเจริญศรีได้เล่าต่อไปอีกว่าจะขอไปดูศพ แต่พันตำรวจเอกสวัสดิ์ กั้นเขตต์ บอกว่าไม่ได้ประโยชน์เพราะเนาเปื่อยแล้ว เลยไม่ได้ไปดู นอกจากนี้ เมื่อพยานไปขอตรวจดูรายงานชันสูตรพลิกศพยังได้เอารูปนายชูรัตน์ ซึ่งมีติดตัวไปด้วยให้ผู้ชันสูตรพลิกศพดู แล้วถามว่าศพมีลักษณะเหมือนรูปนี้บ้างไหม ได้รับตอบว่าลักษณะก็ดูจะเหมือน ๆ กัน สรุปความตามที่สืบทราบมาดังกล่าวแล้ว ก็เป็นที่แน่แก่พยานว่านายชูรัตน์คนที่พระพิณิจา ต้องการตัวนี้ได้ถูกยิงตายเสียแล้วที่เขาบางพระบาท บางทราย จังหวัดชลบุรี จึงรายงานให้พระพิณิจา ทราบ ตามที่วามานี้ พยานได้กล่าวต่อไปว่า ปรากฏตามทางสืบสวนว่านายชูรัตน์เกี่ยวข้องกับพวกข้าบริดยนต์ พวกขายอาวุธเถื่อน และพวกนักเลง พยานสืบจากบรรดาพวกเหล่านี้ ปรากฏมีกันรู้จัก แต่ไม่มีใครพบและทราบว่าหายไปไหน เมื่อหวนไปสืบถามนางแม่นั้และภริยาทั้งสามของนายชูรัตน์ ก็ไม่ได้ความว่าได้ข่าวคราวนายชูรัตน์อย่างไร

ในตอนตอบจำเลยนั้น พยานได้รับคำสั่งจากพระพิณิจา ให้สืบเรื่องนายชูรัตน์แล้วราวอาทิตย์หนึ่ง จึงทราบว่านายชูรัตน์เป็นบุตรนางแม่นั้ กลับจากนางแม่นั้แล้วจึงไปพบนางเจริญศรี ฉะนั้นเมื่อพบนางเจริญศรีครั้งนี้ควรจะเป็นราวเดือนเมษายน 2491 หลังจากมีการชันสูตรพลิกศพคนตายที่เขาบางทราย ชลบุรีแล้วหลายเดือน

(ชั้นสูตรเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2490) ที่ว่านางเจริญศรี ได้เคยตรวจ
 ดูรองเท้าคนตาย และเห็นว่าคนตายนั้นคือสามีของคนในระยะล่วง
 มาจนถึงบัดนี้จะได้กระทำแล้ว โฉมนางเจริญศรีไม่บอกเสียก่อน
 ไปชลบุรี ไปเมืองชลบุรีกลับมาในเดือนเมษายนใกล้ ๆ กันนั่นเอง
 ควรที่พยานจะเป็นคนพานางเจริญศรีไปดูรองเท้า กลับปรากฏว่า
 นางเจริญศรีไปดูรองเท้า แล้วรองเท้านี้ใส่ไว้กับศพซึ่งตายมาแล้ว
 กว่า 20 วัน ศพนั้นเน่าหมดแล้วจะไม่เปลี่ยนแปลงสภาพของเท้าให้เลอะ
 เลือนไปบ้างหรือ ข้อที่ว่าจ่ารองเท้าได้คู่อื่นลอยเต็มที และการที่
 พันตำรวจศรีนายราชภักดีผู้นี้กล่าวว่า ได้เอารูปถ่ายให้ผู้ชั้นสูตรพ
 ดู เขาบอกว่าคล้าย ๆ กัน ทั้ง ๆ ที่ปรากฏว่าศพเน่าเลอะหมดแล้วนั้น

คาบออกเช่นนั้นจริงหรือไม่ ก็เป็นที่น่าสงสัยอยู่แล้ว แต่บอก
 เช่นนั้นแล้ว มีผลทำให้พยานผู้นี้เชื่อจนเกิดแค้นใจนั้น แสดงให้เห็น
 ลักษณะที่มีได้มุ่งประสงค์จะให้ได้ความแน่แท้จริงอย่างไรเลย เมื่อ
 บอกพระพิณิจฯ แล้ว พระพิณิจฯ ก็เชื่อ และพยานดูเหมือนพากันกล่าว
 ในลักษณะคล้ายกับว่า ศพรายนี้แล้วตรงกันกับที่มีข่าวว่าเสียชีวิต
 ยิงตาย ซึ่งพิจารณาจากศพก็ไม่ทราบขาดผล เมื่อไปได้ข่าวนั้นการ
 ตายก็เกิดมานานแล้ว และมีผู้พบตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม 2490 ก่อน
 การไปสืบถึง 4 เดือนเศษ ดูช่างเชื่อและโหมเมสันนิษฐานหรือยืนยัน
 กันง่ายจริง ดูเหมือนว่าการได้ความดังนี้เป็นที่โล่งใจและพอใจกว่า
 ที่จะพบตัวจริง ตามรูปเรื่องควรจะได้สืบกันมานานแล้วทั้ง ๆ ที่ปรากฏ
 ทั่วหน้าชาติ เศรษฐทัต อยู่ ก็ไม่เคยมีการเรียกตัวมาสอบถาม ถ้า
 ท่านเหล่านี้เชื่อว่ามีนายสีกันนี้จริง หรือมีนายสีซึ่งรู้เรื่องจริง รูป
 เรื่องไม่ควรจะเป็นเช่นนี้ ร.ต.กรีกฯ หรือก็เคยต้องโทษคดีกบฏและ
 เป็นผู้ที่อ้างว่าจงรักภักดี ท่านเจ้าคุณเทพฯ ก็ได้แสดงความจงรักภักดี

มากอย่างเห็นชัด ก็โฉนดมีพยานสำคัญจึงไม่เอาใจใส่พยายามติดต่อไว้ มีหน้าปล่อยเวลาให้ล่วงเลยหลังจากรัฐประหารแล้ว ซึ่งมีโอกาสอันดียิ่งแล้วที่จะจัดการเวลาล่วงเลยไปถึงตั้ง 4 เดือน จึงบอกแก่พระพิณิจฯ หรือบอกแก่ตำรวจที่จะเอาจริงเอาจัง พังจากคำพระพิณิจฯ กลายเป็นมาได้ความเรื่องนี้จากเจ้าคุณเทพฯ ควรที่จะได้ทราบเรื่องจาก ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ฯ มากกว่า โฉนดเรื่องจึงเป็นเช่นนี้ดูช่างไม่ใคร่สนใจกันเสียเลย ที่จะค้นคว้าในข้อที่ควรจะต้องว่าสำคัญได้

เรื่องการกล่าวอ้างของนายสีนี้ ถ้ามีการกล่าวอ้างขึ้นจริง ก็ต้องเป็นการกล่าวอ้างหลังกรณีสวรรคตนาน กล่าวคือหลังการพิจารณาครั้งศาลกลางเมืองแล้ว (ภายหลังกรกฎาคม 2489 แล้ว) ตามที่ท่านเจ้าคุณเทพฯ กล่าวว่าหลังกรณีสวรรคตไม่เกิน 15 วัน ถ้าไม่ใช่คำยืนยันที่เกิดขึ้นเนื่องจากความหลงลืมของท่าน ก็ต้องมีเหตุอะไรทำให้ท่านผู้นี้จำผิดไป ด้วยความมุ่งหมายจะให้เรื่องนายสีคนนี้มีน้ำหนักขึ้น คำกล่าวของ ร.ต.กรีฯ ส่อลักษณะพิรุณถึงกำหนดเวลาอันกลาดเคลื่อนในตัวของเขาเองอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามเรื่องนายสีนี้ไม่เป็นอันจะฟังความจริงอย่างไรได้เลย หรือจะเป็นข้อประกอบให้เห็นว่าได้มีผู้คิดฆ่าในหลวงจริง ๆ ได้เลย ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนแต่เลื่อนลอยทั้งสิ้น นอกจากนี้จำเลยยังได้มีนายชาติ เศรษฐทัต บุคคลผู้ซึ่งถูกกล่าวถึงว่าเป็นผู้จ้างนายสีมาเบิกความเป็นพยาน ยืนยันข้อความเท็จทั้งนั้น และทั้งได้ยืนยันถึงการได้รู้จักอันดีกับพระพิณิจฯ (ซึ่งพระพิณิจฯ แกล้งทำเป็นว่าไม่รู้จักเขาเลย) เขาเคยเป็นเลขานุการรัฐมนตรีมหาดไทยสมัยหลวงศุภชลาศัย เขาไม่เคยทำงานใกล้ชิดกับนายปรีดีฯ เลย ตามประวัติราชการของเขา และเมื่อเขาได้รับแต่งตั้งเป็นเลขานุการกองสลากกินแบ่งนั้น นับว่าเป็นครั้งแรก

ที่ได้เข้าเกี่ยวข้องกับงานกับกองสลากกินแบ่ง ก็เป็นสมัยรัฐบาลหลวง
ธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ภายหลังเกิดกรณีสวรรคตแล้ว
หลายเดือน

อนึ่ง พิจารณาคำเบิกความของพระยาเทพฯ ซึ่งกล่าวถึงนาย
ปรีดี พนมยงค์ ว่า เหตุใดท่านจึงเลื่อมใส เหตุใดจึงกักกัน แล้ว
เหตุใดสงสัยนั้น จะพิจารณาเห็นมูลฐานแห่งความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ
ของท่านได้ว่า ท่านตั้งมูลฐานแห่งความตกลงใจของท่านสืบสนกัน
หมด เมื่อท่านไม่เห็นด้วยกับโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐ์ฯ
ก็ควรจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดเศรษฐกิจของบ้านเมือง การจัด
เศรษฐกิจของบ้านเมือง ก็อาจกระทบถึงฐานะทางทรัพย์สินเงินทอง
ของบุคคล หรือทรัพย์สินสมบัติของบุคคลต่าง ๆ บ้าง เป็นคนละเรื่องกับ
ปัญหาเรื่องฐานันดรศักดิ์ หรือสถาบันทางการเมือง ไม่ใช่เรื่องปะ
ปนกันเลย ฉะนั้น จึงไม่ได้เกี่ยวไปถึงเรื่องพระมหากษัตริย์อย่างไร

อย่างไรก็ดี เมื่อได้กล่าวถึงเรื่องโครงการเศรษฐกิจ (หรือ
ที่เรียกกันว่าสมุดปกเหลือง) ฉบับนี้ จำเลยก็ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่ง ใน
คำแถลงนี้แล้วถึงความรู้สึกรับผิดชอบ ในหลักระบอบประชาธิปไตย
และฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะแห่งพระมหากษัตริย์นี้ ผู้รับผิดชอบ
จะได้ประพฤติปฏิบัติเช่นไร คำกล่าวของท่านผู้นี้ได้ทำให้พิจารณา
เห็นไปได้ว่า ความเคารพในพระมหากษัตริย์นั้นบางครั้งอาจมี
เหตุการณ์ใดจะอาจกระทบถึงผลประโยชน์ บุคคลบางกลุ่มหรือกลุ่ม
ที่คิดว่าได้มีความจงรักภักดีอย่างถึงขั้นแล้ว บางทีก็พากันถือว่ากระทบ
ถึงพระมหากษัตริย์ด้วย แล้วก็พิจารณาการต่อสู้ในทางอ้างหรือ
อาศัยบารมีพระมหากษัตริย์ เป็นเครื่องป้องกันต่อสู้ ป้องกันผลประโยชน์

โยชน์นั้น ความจงรักภักดี ในรูปหนึ่งว่าเป็นอย่างนี้ ได้ยืนยันกันมาหลายยุคหลายสมัยว่านี่แหละคือความจงรักภักดี การคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน คือ ประชาชนในกลุ่มที่ท่านสังกัดอยู่ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความหมาย

โจทก์ แดลงและนำสืบเป็นท่านองว่าการถวายปิ่นแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตั้งแต่เสด็จเข้ามาใหม่ ๆ เป็นเรื่องจงใจให้ทรงเล่นปิ่น เมื่อทรงยิงปิ่นในพระที่นั่งบ่อย ๆ มีเสียงปิ่นดังเสมอในพระที่นั่ง เกิดเสียงปิ่นดังขึ้นคราวเกิดเหตุนี้จะได้รู้สึกเป็นของธรรมดา ข้อนี้ก็เป็นที่ปรากฏว่าการถวายปิ่น ได้กระทำกันมากมายหลายท่านด้วยกัน ไม่เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับนายปรีดี พนมยงค์ อย่างใดเลย การฝึกปิ่น ยิงปิ่น เป็นพระราชประสงค์ส่วนพระองค์ ราชองครักษ์ทุกคนมาถวายการแนะนำสุดแต่เป็นเวรของใคร ไม่เฉพาะเจาะจงแต่คนนั้นคนนี้ ล้วนแต่เป็นเรื่องธรรมดาทั้งสิ้น การยิงปิ่นก็มักทรงเวลาบ่ายไม่เช้า ไม่เคยปรากฏว่ายิงเวลาเช้าเช่นนั้น และเป็นที่ปรากฏว่าได้ทรงว่างเว้นการทรงปิ่นมาหลายวันแล้วก่อนถึงวันเกิดเหตุ เมื่อเกิดเสียงปิ่นดังขึ้นในเช้าวันเกิดเหตุ นั้น ทุกคนบนพระที่นั่งได้ยินเสียงปิ่น (สมเด็จพระราชชนนีและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เท่านั้นที่ไม่ได้ยินเสียง) ก็แปลกใจตกใจกันไปทุกคน ดังที่ปรากฏชัดจากคำเบิกความของพยานโจทก์ การนำสืบของโจทก์ในข้อนี้ไม่ประกอบในข้อหาอันจะต่อไปใกล้ชัดข้อกล่าวหาของโจทก์อย่างใดเลย เป็นการกล่าวหาแสดงทัศนคติต่าง ๆ เหวี่ยงแหคลุมไปหมด ข้อกล่าวหาของโจทก์เป็นประหนึ่งว่ามีสาเหตุเมื่อใกล้ ๆ สวรรคต แต่แล้วก็นำสืบจะให้เข้าใจว่าเรื่องราวต่าง ๆ ก่อนนั้นเป็นแผนการ มั่นสุดวิสัยที่จะพิจารณาไปเช่นนั้นได้

การนำสืบเรื่องกล่าวอ้างถึงข้อที่ว่า ได้มีพระราชประสงค์จะพบจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในวันใกล้ ๆ กับสวรรคต ถึงแก่ได้นำจอมพล ป. พิบูลสงคราม พลตำรวจตรี เผ่า ศรียานนท์ เข้านำสืบ ข้อนี้ก็ไม่ได้ความชัดเจนว่าเป็นความจริง พระราชกระแสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ก็พระราชทานว่าไม่เคยได้ทราบเรื่องนี้เลย แม้หากจะมีการนัดพบจริงก็ไม่เห็นจะเกี่ยวข้องต้องเดือดร้อนแก่ใครอย่างใดเลย จอมพล ป. พิบูลสงคราม เคยเป็นนายกรัฐมนตรีนานาน อาจจะมีพระราชประสงค์ที่จะพบก็ได้ โฉนจะทำให้ใครต้องระแวงอะไรอย่างใด เห็นที่ปรากฏว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 เป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย แต่ก็ปรากฏว่าพระองค์ก็ทรงมีพระราชประสงค์เช่นนั้น ก็นำสืบว่า พระองค์ได้ประสงค์จะเล่นการเมือง สะสมกำลังและพรรคพวกนับว่าเป็นการนำสืบ แสดงถ้าเข้าไปในฐานะพระมหากษัตริย์ของพระองค์ท่านใช้ชีวิตแห่งความจงรักภักดีที่ถูกต้อง ซึ่งความจริงจะได้เป็นจริงเช่นนั้นก็หาไม่ ประการหนึ่ง ทั้งยังจะกล่าวหาไปว่าเป็นที่จะก่อให้เกิดการคิดร้ายต่อพระองค์ก็หาอาจจะเป็นไปเช่นนั้นได้ไม่ ถ้าพระมหากษัตริย์เล่นการเมืองก็มีแต่จะนำความโทมนัสมาสู่นักประชาธิปไตย ยังความเศร้าสลดให้เกิดขึ้น ประชาชนทราบเรื่องนี้ก็ย่อมจะพิจารณาไปตามความรู้สึกนึกคิดของเขา การกระทบกระเทือนก็เป็นการกระทบถึงฐานะทางราชบัลลังก์ ถึงสถาบันกษัตริย์ หรือแม้หากถ้าถึงขนาดได้ก่อให้เกิดความรู้สึกว่า พระองค์ไม่เหมาะสมเสียแล้วแก่กษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยก็เป็นเรื่องที่ประชาชนจะวินิจฉัย และย่อมต้องพิจารณาเกี่ยวพันไปถึงการเปลี่ยนราชวงศ์หรือเลิกล้มสถาบันกษัตริย์ซึ่งมีวิถีทางโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะกระทำได้ทุกอย่าง การลอบ

ปลงพระชนม์ไม่มีผลดีประการใดทางการเมือง หรือฐานะของรัฐบาลเลย ใช้วิธียุบคุกได้อย่างเช่นนายปรีดี พนมยงค์ จะกระทำเช่นนั้นได้ มันห่างไกลกันมากนัก

คดีนี้เป็นที่ปรากฏว่า เมื่อมีเสียงป็นดังขึ้นในเช้าวันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสวรรคตนั้น มหาเด็กล็กห้องบรรทมทั้งสองคนคือ นายชิต นายบุศย์ จำเลย อยู่ที่เฉลียงหน้าห้องแต่งพระองค์ จำเลยมานั่งประจำอยู่ที่นั่น ตามหน้าที่ปกติของเขาตามเวรของเขาก็ได้ปฏิบัติกรตามหน้าที่ที่เขาเคยกระทำ ในวันนี้ไม่ใช่เวรของนายชิตจำเลย แต่ที่เขาขึ้นมา ก็เพื่อจะทำกรวัดหีบพระตราถวายแก่สมเด็จพระราชชนนีตามที่มีพระราชประสงค์เช่นนั้น ในเช้าวันนี้เขาไปติดต่อกับช่างตามคำแนะนำของพระยาอนุรักษราชมณฑลเชียร แล้วช่างจะทำได้ก็ต่อเมื่อได้ทราบขนาดของพระตราโดยชัดเจน เขาจึงกลับมาเพื่อทำการวัดไปให้ช่าง กลับมาถึงแล้วยังไม่เสด็จออกจากห้องบรรทม จึงนั่งรออยู่ ในการมานั่งรออยู่นี้ โจทก์ตั้งข้อสังเกตว่าเป็นพิรุช ข้อนี้โจทก์คงจะอ้างคำสมเด็จพระราชชนนีว่า ถ้าเข้าไปหีบหีบพระตรา ก็จะไม่มีความเสี่ยงดั่งอะไร ควรที่จะเข้าไปหีบได้ ตามหลักฐานที่ปรากฏเป็นที่ฟังได้ชัดเจนว่า สมเด็จพระประสงค์ให้ทำหีบพระตราจริง นายชิต จำเลยได้ไปจัดทำหีบพระตราและไปติดต่อกับช่างมาแล้วจริง โดยปราศจากข้อสงสัย ในฐานะที่เป็นมหาเด็กล็กห้องบรรทมเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังไม่เสด็จออกจากห้องบรรทม มหาเด็กล็กห้องบรรทมไม่เพียงล่งล้ำเข้าไปข้างใน จะเห็นพระองค์บนพระที่บรรทม และไม่เพียงทำเสียงอย่างใดที่อาจจะรบกวนการบรรทมของพระองค์ เมื่อพระองค์เสด็จเข้าพระที่ไปอีก ก็ไม่อาจคาดหมายได้ว่าพระองค์จะบรรทมอีกหรือไม่ จึงมีเจ้าหน้าที่รออยู่จนกว่าจะ

เสด็จออกมาจากห้องบรรทม ถ้าเป็นสมเด็จพระราชชนนี พระองค์ย่อมจะเสด็จเข้าไปได้แม้จะทรงบรรทมอยู่ และแม้พระองค์จะกระทำเสียงดังบ้าง ก็ไม่ใช่ข้อที่พระองค์จะพึงสำนึกในหน้าที่อย่างเช่นมหาดเล็กห้องบรรทม ฉะนั้น จึงจะเปรียบเทียบกันไม่ได้ การวัดพระตราจะต้องหยิบพระตราออกจากหีบ และที่เก็บพระตราก็ปรากฏว่ามีเก็บซ่อนกันไว้มาก เสียงดังอาจจะเกิดจากการกระทำเหล่านี้ การไม่บังอาจเข้าไปวัดพระตราจึงเป็นการกระทำที่ถูกต้องแล้ว ไม่เป็นเหตุให้ควรสงสัยอย่างใดเลย ขอได้โปรดระลึกว่าในระยะใกล้ ๆ กับสวรรคตนี้ นายชิต จำเลยมีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้กระทำหลายอย่าง เพื่อจัดถวายในการที่พระองค์จะเสด็จไปต่างประเทศ เช่นการจัดเครื่องฉลองพระองค์ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ และช่วยเหลือกับเจ้าคุณอนุรักษราชมณเฑียร หาสิ่งของตามพระราชประสงค์ต่าง ๆ เป็นต้น เมื่อไม่อยู่ประจำรับใช้พระองค์ตามเวร ก็ต้องมาปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้ การมาที่พระที่นั่งบรมพิมานจึงต้องมีเสมอ แม้นอกเวรของเขา จึงหาใช่เป็นการผิดปกติดังไรไม่ ข้อเท็จจริงเหล่านี้ปรากฏเป็นที่เห็นชัดอยู่ในสำนวนแล้ว เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสวรรคตขึ้นเช่นนี้ และมีข่าวสงสัยต่าง ๆ เกิดขึ้น จำเลยทั้งสองนี้จึงเป็นเป้าแห่งความสงสัย และปรากฏว่าทางที่จะผ่านเข้าไปสู่ห้องบรรทมได้ ก็จะต้องผ่านทางที่มหาดเล็กทั้งสองคนนี้นั่งอยู่ ใครจะผ่านไปโดยเขาทั้งสองไม่รู้ไม่เห็น ย่อมยากที่จะปฏิเสธเสียได้ ฉะนั้น เมื่อจัดเรื่องขึ้นให้เป็นที่ว่าพระองค์สวรรคตเนื่องจากคนอื่นกระทำ ทั้งจัดให้เป็นที่ว่าการเมืองภายนอกกระทำการนี้ ก็เป็นความจำเป็นต้องกล่าวหามหาดเล็กทั้งสองคนนี้ด้วย

ตามพยานหลักฐาน ที่โจทก์นำสืบมาทั้งหมดเกี่ยวกับจำเลยทั้ง

สองคนนี้ ไม่มีข้อใดแสดงว่าเขาได้ขาดความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศานุวงศ์เลย การณ์กลับปรากฏว่านายชิตจำเลยผู้นี้ โดยตระกูลของเขา และบรรพบุรุษโดยตรงของเขา ล้วนแต่รับราชการเป็นราชเสวก ใกล้ชิดพระมหากษัตริย์มาหลายรัชกาลสืบเนื่องติดต่อกันมา ตัวเขาเองก็ได้รับพระบรมราชูปถัมภ์เป็นพิเศษจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รับเข้าเป็นนักเรียนมหาดเล็กในพระบรมราชูปถัมภ์จนตลอดรัชกาล เมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 7 เขาก็ได้เข้ารับราชการในกรมมหาดเล็กนี้อยู่ในแผนกรับใช้นี้ติดต่อกับเนื่องกันมาเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วปรากฏตามสมมุติประวัติว่าเขามีได้เคยได้รับการเลี้ยงดู หรือได้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ราชการเป็นพิเศษอย่างใดเลย ในข้อนี้ นายบุศย์ก็เป็นเช่นเดียวกัน เกิดการสวรรคตขึ้นแล้ว ในทางราชการของเขา เป็นอยู่อย่างไรก็เป็นอยู่อย่างนั้น ในฐานะส่วนตัวของเขาทั้งสองก็ไม่ปรากฏความประพฤติในทางฟุ่มเฟือย ซึ่งจะทำให้มีความจำเป็นในการครองชีพ หรือมีความประพฤติที่แสดงว่าเป็นผู้มัวเมาด้วยลาภหรือยศอย่างใด ซึ่งพอจะถือเป็นวิ้วมูลเหตุว่า อาจจะเป็นเครื่องจูงใจให้เขาประพฤติการร้ายเช่นนี้ได้ สวรรคตแล้วฐานะส่วนตัวของเขาอย่างไรก็เป็นอยู่อย่างนั้น ในบรรดางวงศานุญาติก็ดี ก็ล้วนแต่เป็นผู้ที่ได้เคยรับราชการในราชสำนัก และนับเนื่องเข้าไปในผู้ที่มีความนิยมมีความจงรักภักดีในพระมหากษัตริย์อย่างสูงสุดทั้งนั้น การที่เขาทั้งสองได้รับเลือกเป็นมหาดเล็กห้องบรรทม ก็เป็นการคัดเลือกจากบุคคลที่นับเนื่องเป็นพระญาติ (นายฉันทน์หุ้มแพร) ซึ่งมีความจงรักภักดีอย่างสูงสุด นายฉันทน์หุ้มแพร ถึงแก่กรรมแล้ว พระยาอนุรักษราชมณเฑียร เข้ารับหน้าที่หัวหน้ากองมหาดเล็กแทน ก็ปรากฏ

ตามประวัติว่า สืบเนื่องมาจากตระกูลที่ได้ชื่อว่าเป็นที่ไว้วางพระราช
 ทรัพย์ที่สุด เป็นตระกูลเดียวที่จะจับต้องพระเจ้า (พระเกษา-ตัดพระ
 เกษา) ของพระมหากษัตริย์ได้ และทั้งพระยาอนุรักษฯ ก็เกี่ยวข้อง
 เป็นพระญาติกัน ดังนี้ ไม่มีเหตุใดที่จะผันแปรความจงรักภักดีที่นาย
 ชิตจะพึงมีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เลย

ในส่วนพระองค์เอง ก็ได้ปรากฏว่าทรงพระเมตตาบารมีแก่
 บรรดาหมากเล็กทั่วไป ผู้ใคร่รับใช้ใกล้ชิด มีแต่จะตีมูลค่าในความจง
 รักภักดียิ่งขึ้น ในส่วนเกี่ยวกับนายบุศย์นั้น บุคคลผู้นี้ก็เป็นคนเดียว
 ในบรรดาหมากเล็กทั้งหมด ที่ได้รับคัดเลือกให้ได้ตามเสด็จไปต่าง
 ประเทศคราวนี้ด้วย และจะได้ไปอยู่ประจำรับใช้ที่ประเทศสวิส-
 เซอร์แลนด์จนกว่าพระองค์จะเสด็จกลับประเทศไทย นับเป็นโอกาส
 อันประเสริฐของบุคคลอย่างเช่นนายบุศย์ ในชั่วชีวิตของเขา ถ้ามี
 ใช้โดยพระมหากษัตริย์แล้ว ก็จะไม่มีโอกาสได้ไปอยู่ต่างประ
 เทศเช่นนั้นได้ เมื่อได้รับคัดเลือกแล้ว ก็ได้รับพระราชทานให้ตัดเสื้อ
 ผ้าเครื่องแต่งตัวเตรียมไว้จนเสร็จแล้ว ก็มาเกิดสววรรคตเสียอย่าง
 นี้ ไม่เห็นจะมีทางที่จะคิดเห็นไปได้เลยว่าบุคคลทั้งสองนี้จะขาดความ
 จงรักภักดีเสียได้ มีแต่จะถวายเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในทางเคารพฝังมั่น
 ในพระมหากษัตริย์ ถวายชีวิตของเขาเพื่อพระเกียรติได้ ถ้ามีใคร
 ปรากฏแก่เขาว่าคิดร้ายต่อพระองค์จริง ๆ แล้ว เขาจะงดนิ่งเสียนั้น
 สุดที่จะเชื่อได้

แต่เป็นที่เห็นได้ว่า การใดถ้าเป็นไปในทางเสื่อมเสียแก่ราช-
 วงศ์แก่พระมหากษัตริย์แล้ว เขาย่อมไม่อาจจะกระทำได้ เปรียบ
 เทียบการประพฤติปฏิบัติโดยตลอดทั้งความสัมพันธ์ของเขาทั้งสองนี้
 มีต่อราชวงศ์และพระมหากษัตริย์ ไม่เป็นอันจะเห็นได้เลยว่า เขาจะ

มีใจฝักใฝ่แก่บุคคลอื่นได้ ไม่มีเหตุที่จะมองเห็นเช่นนั้นได้เลย ในการสอบสวนทบทวนภาคพื้นเอาความต่าง ๆ จากจำเลยทั้งสองนี้ คณะผู้จัดคดีก็ได้พยายามกระทำทุกวิถีทาง ด้วยการขู่เชิญการจงจำ การลงทัณฑ์ บางคราวถึงขนาดซ้อมและยังได้ใช้การฉีดยาแก่น้ำให้ละเมอออกมา อันต้องสลบไสลไปตลอดคืน และกลายเป็นคนมีสุขภาพทรุดโทรมไป ดังที่เห็นประจักษ์แก่ตาศาลแล้ว ถ้าเขามีความมัวหมองอยู่ที่ย่อมจะปรากฏออกมาแล้ว การฉีดยานั้นได้มีการอัดเสียงไว้ แต่แล้วก็ไม่ปรากฏการนำเครื่องอัดเสียงนี้มาแสดงต่อศาล เหล่านี้ย่อมแสดงถึงความบริสุทธิ์ของเขาทั้งสิ้น

โจทก์อาจตั้งเป็นข้อสงสัยว่า โฉนดนายชิตและนายบุศย์จึงเบิกความขัดกันในตอนที่เกิดเสียงปืนดังแล้ว นายชิตได้เข้าไปคู่มือห้องแต่งพระองค์หน้าห้องบรรทม ดูแล้วนายชิตว่าได้เดินเข้าไปในห้องบรรทม เห็นพระโลหิตไหลนองอยู่ข้างพระพักตร์ ก็ตกใจวิ่งออกไปทูลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ แต่นายบุศย์จำเลยเบิกความว่านายชิตไม่ได้เลยเข้าไปในห้องบรรทม นายชิตคู่มือเพียงหน้าห้องบรรทม แล้วก็วิ่งผ่านนายบุศย์ไป ข้อนี้หาใช่จะถือเป็นข้อพิรุธอย่างใดไม่ การกล่าวคำแตกต่างกันเช่นนี้ย่อมเป็นธรรมดาที่เกิดขึ้นได้สำหรับผู้บริสุทธิ์ ก็ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเช่นนี้ นับว่าเป็นเหตุการณ์ใหญ่ยิ่งในชีวิตของคุณ ขณะแรกนั้นไม่เป็นอันแน่ว่าความร้ายแรงนั้นจะถึงขนาดใด ต่อมาเมื่อเป็นอันแน่ว่าพระองค์ต้องพระแสงปืนร้ายแรงแน่แล้ว ในที่สุดพระองค์ก็สวรรคต เพราะเหตุนี้ ความตกใจ ความเสียใจ ย่อมประดังขึ้นสุดขีด เมื่อเป็นดังนี้การที่จะจดจำได้ละเอียดละออถูกต้องทั้งพฤติการณ์ปฏิบัติของตนเอง หรือของผู้อื่นย่อมยากที่จะเป็นไปได้

ได้ แม้สมเด็จพระราชชนนีเองก็ได้ปรากฏอยู่ว่า ในบางคราวพระองค์ท่านก็พระราชทานพระกระแสว่า เมื่อพระองค์ท่านเห็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต้องพระแสงปืนเช่นนั้น ก็โถมพระองค์ลงที่พระวรกายเบื้องล่าง บริเวณพระเพลา (หรือต่ำลงไป) แต่บางคราวพระองค์ก็ว่าได้โถมพระองค์ลงที่พระอุระ

หนึ่งในข้อความจำของพระพี่เลี้ยงเมืองซึ่งกล่าวว่า พระเศียรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น อยู่ห่างจากผนังพระแท่นเมืองบนประมาณ 5 นิ้วพิเศษ ก็จะฟังเป็นดังนี้หาได้ไม่ เพราะขัดแย้งกับรอยกระสุนที่ปรากฏบนพระที่เป็นอันมาก รอยกระสุนนี้ปรากฏว่าห่างจากผนังพระแท่นเมืองพระเศียร 46 หรือ 47 ซม. ซึ่งเท่ากับหนึ่งพิเศษ และข้อนี้อนุมานว่าทางปลายพระบาทอยู่ห่างผนังพระแท่นเมืองล่างประมาณ 2 นิ้วครึ่ง ดังนี้แล้วจะแสดงว่าพระวรกายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสูงประมาณไม่ต่ำกว่า 183 ซม. เป็นการแตกต่างไปจากความสูงของพระวรกายมากอยู่ ฉะนั้นการจดจำรายละเอียดสิ่งต่าง ๆ ในการกระทำ แม้ของคนเองยังอาจคลาดเคลื่อนได้แล้ว การจำการกระทำของคนอื่นให้ละเอียดถี่ถ้วนชัดเจนก็ย่อมยากขึ้นอีก การเบิกความขัดกันบ้างของจำเลยทั้งสองกลับแสดงให้เห็นว่า จำเลยทั้งสองมิได้มีลักษณะสัมพันธ์ร่วมคิดร่วมอ่านอะไรกันเลย หรือในการที่นายชิตจำเลยไปทูลสมเด็จพระเจ้าว่า **ในหลวงยิงพระองค์** นั้นเขามีได้กล่าวให้หมายว่าเป็นเรื่องปลงพระชนม์เองโดยจงใจ แต่เขากล่าวไปเท่าที่จะคิดถ้อยคำได้ในขณะนั้นว่าจะทูลสมเด็จพระเจ้า อย่างไรจึงจะให้เข้าใจและให้เสด็จไปโดยเร็ว ก็เมื่อเขาได้ยินเสียงปืนดังในห้องบรรทมแล้วเห็นพระโลหิต ดังนั้นก็เข้าใจได้ว่าพระองค์ต้องพระแสงปืน และเมื่อไม่ปรากฏว่ามีใครทำพระองค์ท่าน

เขาย่อมเข้าใจได้ว่าเป็นเรื่องทำพระองค์เอง จึงได้กล่าวไปเช่นนั้น
หาใช่จะถือเป็นข้อพิรุณอันสำคัญประการใดไม่

ในข้อที่จะกล่าวหาว่าจำเลยที่ 1 ก็ดี หรือนายปรีดี พนมยงค์
ก็ดี ได้มีสมักรพรรคพวกในพระบรมมหาราชวังเป็นอันมากนั้น ก็ปรา
กฏความจริงในสำนวนคดีนี้ว่าหาได้เป็นความจริงเช่นนั้นไม่ แต่กลับ
ปรากฏว่า บุคคลส่วนใหญ่ที่รับราชการอยู่ในสำนักพระราชวังก็ดี
ในสำนักงานราชเลขาธุการในพระองค์ก็ดี ล้วนแต่เป็นบุคคลที่รับ
ราชการสืบเนื่องกันมาหลายรัชกาลแล้ว ปรากฏว่า ล้วนแต่มีความ
นิยมกษัตริย์และราชวงศ์ มีความจงรักภักดีในกษัตริย์สืบเนื่อง
ติดต่อกันมาที่เป็นคนใหม่ในระยะหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง
ก็มีแต่เป็นส่วนน้อย ที่มีความนับถือชอบพอกันบ้าง ปรากฏว่าเป็น
เพียงในหน้าที่ราชการที่เกี่ยวข้อง หาใช่ถึงขนาดที่จะผันแปรความ
จงรักภักดีที่เขาทั้งหลายมีต่อพระมหากษัตริย์ไม่ และก็ทั้งไม่เคย
ปรากฏเลยว่ามีบรรดาคนใหม่เหล่านี้ ซึ่งมีเป็นส่วนน้อยได้ชักจูงหรือ
ปลุกปั่นให้เกิดความรู้สึกเสื่อมคลายในความจงรักภักดี ในพระมหา
กษัตริย์แต่อย่างใดเลย เหล่านี้เป็นที่ปรากฏชัดอยู่ในสำนวนนี้แล้ว
ในบรรดาบุคคลที่เข้าไปรับใช้ใกล้ชิดพระมหากษัตริย์ ก็ล้วนแต่เป็น
บุคคลที่ได้คัดเลือกแล้วอีกด้วยเป็นส่วนมาก ล้วนแต่เป็นที่ไว้วางใจ
ในความจงรักภักดีได้ทั้งสิ้น ซึ่งถ้ามีวิ้วการประทุษร้ายต่อพระ
มหากษัตริย์แล้ว บุคคลเหล่านี้จะปกปิดเสียหรือรู้เห็นเป็นใจด้วยนั้น
ย่อมเห็นได้ว่าไม่เป็นอันจะเป็นไปได้เลย ในส่วนที่เกี่ยวกับนายชิต
นายบุญย์จำเลยทั้งสอง เป็นที่พิจารณาเห็นความบริสุทธิ์ของเขาได้
ง่ายดังได้กราบเรียนมานี้ แต่เพราะเหตุได้มีการอ้างกันขึ้นว่า ใน
หลวงถูกปลงพระชนม์ และการอ้างนี้ทำให้ทำลายนายปรีดีฯ ได้ และ

เป็นอันจะต้องกล่าวหานายปรีดีฯ และจำเลยที่ 1 เสียแล้ว จึงจำต้องกล่าวหาจำเลยทั้งสองนี้ด้วย เป็นคราวบาปเคราะห์ของเขาที่จะต้องรับเคราะห์เพื่อสนองความสัมฤทธิ์ผลตามที่มุ่งหมาย

เหตุการณ์การสวรรคตที่เกิดขึ้นแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พิจารณาพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปทางการเมืองก็ดี ทางส่วนพระองค์ที่ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจก็ดี บรรดาบุคคลที่แวดล้อมใกล้ชิดพระองค์ ตลอดจนสถานที่และเวลาที่เกิดเหตุภาวะการต่าง ๆ ในระยะใกล้ชิดกับการเกิดเหตุในระยะก่อนก็ดี หลังเกิดเหตุแล้วก็ดี ล้วนแต่สอดแสดงให้เห็นว่าเป็นไปไม่ได้เลยที่บุคคลภายนอกพระราชฐานที่จะมีใครไปกระทำร้ายพระองค์ท่าน มีใครคิดร้ายพระองค์ท่าน หรือจะไปทำร้ายพระองค์ท่านได้ในเวลาเช่นนั้น ในสถานที่เช่นนั้น ท่ามกลางบุคคลเช่นนั้นได้ เป็นเรื่องไม่มีทางเป็นไปได้เลยว่ามีใครไปทำร้ายพระองค์ท่านแล้วจะหลุดรอดพ้นจากการรู้การเห็นของบรรดาคนเล็กคนน้อยที่พยานใจทักไปได้ เกิดเสียงปึงดังขึ้นไม่ปรากฏว่ามีคนอื่นอยู่ในห้องบรรทมนั้นอีก พระองค์อยู่บนพระแท่นและในพระวิสุทธซึ่งกางอยู่แต่พระองค์เดียว มหาดเล็กห้องบรรทมเห็นแล้วก็รีบไปทูลสมเด็จพระราชชนนี สมเด็จพระเจ้า ก็ได้รับเสด็จมา ได้รับตรงไปที่พระแท่นและได้โอบพระองค์ลงที่พระวรกาย พระพี่เลี้ยงเนื่องก็ได้ตามติด ๆ กันเข้าไป ต่อจากนี้ก็มียื่นคนอื่น ๆ ตามเข้าไป พระพี่เลี้ยงเนื่องเป็นคนแรกที่เห็นปืนที่ข้างพระวรกาย จึงได้หยิบไปวางไว้ที่บนตู้ข้างพระแท่น โดยเกรงว่าสมเด็จพระเจ้า อาจหยิบไปกระทำพระองค์เอง พระพี่เลี้ยงเป็นกษัตริย์ที่รักที่รักที่แรกเด่นแรงมากแล้วอ่อนลง ราวครึ่งนาทีหรือหนึ่งนาทีก็หยุกหยัก ต่อจากนี้ก็มีการไปตามหลวงนิคัยฯ

มา ส่วนพระพี่เลี้ยงได้นั่งขับพระโลหิตที่พระพักตร์อยู่บนพระแท่น แพทย์มาแล้วปรากฏว่าสวรรคตแล้ว ก็ได้มีรับสั่งของสมเด็จพระเจ้า ให้ทำความสะอาดพระบรมศพ คุณหลวงนิคย์ฯ พระพี่เลี้ยงเนื่อง และมหาดเล็กชาวที่ก็ช่วยกันทำความสะอาดเปลี่ยนพระที่ การจัดทำทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปอย่างธรรมดา ในลักษณะที่ไม่มีเหตุร้ายอะไรเลย สมเด็จพระเจ้าก็ดี พระพี่เลี้ยงก็ดี สำเร็จวิชาการพยาบาลมาแล้ว คงจะได้เคยเห็นความตายของกนมากมาแล้ว ถ้าทำทางพระบรมศพเป็นที่น่าสงสัย ก็ควรจะไต่เจตนาใจบ้าง แต่ก็ไม่ปรากฏทำทางพระบรมศพในทางเป็นที่น่าเจตนาใจให้สงสัยเลย ปัญหาเรื่องทำทางพระบรมศพนี้ มากล่าวกันขึ้นเกรียวกราว เมื่อภายหลังที่แพทย์เปิดพระเศียรตรวจดูบาดแผลพระบรมศพแล้ว และภายหลังที่แพทย์ได้ประชุมกันลงความเห็นแล้ว ซึ่งก็ได้ปรากฏในสำนวนคดีนี้แล้วว่า คายืนยันเรื่องทำทางพระบรมศพนั้น จะฟังเป็นแน่นอนทีเดียวอย่างไรก็ยากที่จะฟังได้ และในปัญหาเรื่องกาดาวเวอริก สปัสซัม ก็ไม่อาจนำมาชี้ยืนยันเป็นแน่นอนเกี่ยวแก่กรณีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ บรรดาความเห็นของแพทย์ไม่อาจถือเป็นข้อสำคัญ หรือเป็นหลักฐานอันสำคัญใหญ่ ยิ่งบ่งไปว่า เป็นอันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสวรรคต โดยการกระทำของคนอื่นโดยแน่นอน ดังได้กราบเรียนชี้แจงมาแล้ว

ในปัญหาเกี่ยวกับเรื่องปิ่นของกลางนี้ ก็ปรากฏการพบเริ่มแรกจากพระพี่เลี้ยงเนื่อง และพระพี่เลี้ยงเนื่องก็ได้วิตกว่าอาจเป็นอันตรายแก่คนอื่นได้ เป็นการต่อสู้ในคำว่าปิ่นนั้นมีลักษณะที่อาจเป็นอันตราย และเมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจดูปิ่น ก็ปรากฏแก่เจ้าหน้าที่ว่า นกยังค้าง มีลูกกระสุนขึ้นอยู่ในลากล่องหนึ่งนัด กระสุนในแหวนกระสุนขาดหายไปหนึ่งนัด เป็นการต่อสู้ลักษณะว่าเป็นกระบอกนี้เพิ่ง

ยิงมาใหม่ ๆ ดินปืนก็ยังไม่ปรากฏกลิ่นอยู่ (กล่าวหลวงสัมฤทธิ์สุขุมวาท) ปรากฏว่าปลอกกระสุนที่เก็บได้ในบริเวณข้างพระแท่นนั้น เมื่อกอง สอบสวนกลางให้พิสูจน์ ผู้ชำนาญการพิสูจน์ก็ยืนยันได้ว่าเป็นปลอก กระสุนที่ยิงไปจากปืนกระบอกนี้ ต่อมาเมื่อปรากฏว่ากระสุนปืนทะเลลุ เบื้องพระปฤษฎางค์ ก็ได้สอบสวนได้รอยขาดที่พระเขนย ที่พระที่ ที่ผ้าลาดพระที่ ดูรอยที่พระที่ก็ค้นพบได้หัวกระสุนฝังอยู่ หัวกระสุน นี้เมื่อผู้ชำนาญการพิสูจน์แห่งกองสอบสวนกลางตรวจพิสูจน์ก็ปรากฏ ว่าเป็นหัวกระสุนที่ยิงไปจากปืนกระบอกนี้ สำหรับพระที่นั้นตั้งแต่วัน สวรรคตก็ยังเก็บไว้บนพระแท่น แต่ได้กลับกว่าอยู่ เพราะในตอน แรกจะไม่เปลี่ยนพระแท่นด้านหนึ่งเป็นพระโลหิตมากแล้ว ก็กลับ ด้านเป็นอนั้นลงข้างล่าง แล้วกงอัญเชิญพระบรมศพไว้บนพระที่เก่า นี้ก่อน ต่อเมื่อเห็นว่าการนำน้ำแข็งวางรอบ จะทำความเย็นไม่ถึงพระ วรรกาย เพราะพระแท่นใหญ่ จึงเปลี่ยนพระแท่นเล็ก แล้วเลื่อนพระ แท่นเดิมออกไปไว้ข้างริมห้องพระบรรทม พระที่ยังคงอยู่ ณ ที่นี้จน ตำรวจไปค้นพบหัวกระสุน อาจมีการตั้งข้อสังเกตว่าโดยที่ได้ปล่อย ไว้หลายวันอาจมีผู้เปลี่ยนหัวกระสุนใส่เข้าไปแทน ซึ่งการกระทำ ดังนี้ใกล้เคียงต่อลักษณะที่อาจคาดหมายไปถึงประการหนึ่งแล้ว การที่ จะนำเข้าไปเปลี่ยนเชื่อว่าจะทำให้ได้ง่ายแต่ลำพัง เพราะพระที่นี้ไม่ใช่ เล็ก ๆ และก็ได้วางกลับไว้แล้ว การจะหารอยก็ไม่เชื่อว่าจะทำให้ง่าย ๆ ก็ไม่ปรากฏพยานใจทักกล่าวถึงลักษณะอันเป็นพิรุชของผู้อื่นผู้ใด

จำเลยทั้งสองนี้มีหน้าที่ดูแลห้องบรรทมก็จริงอยู่ แต่ก็อยู่ภาย ใต้อำนาจของนายมณี บุรณะสุด หัวหน้าแผนกรับใช้ และพระยาอนุ- รักษ์ราชมณฑิยร์ ที่จะเข้าไปโดยไม่มีสาเหตุย่อมจะเห็นเป็นพิรุชได้ แต่ก็ปรากฏว่านายชิตจำเลยจะมาที่พระที่นั่งพระบรมพิมาน ก็ต่อเมื่อ

มีพระราชประสงค์จะเรียกกฎ แจซึ่งนายชิตร์รักษาอยู่ หรือประสงค์ จะใช้สอยอะไร หากจะเข้าไปในสถานที่ต่าง ๆ ได้โดยสะดวกโดย ผลการไม่ ปัญหาข้อสงสัยที่จะมีการเปลี่ยนหัวกระสุนโดยจำเลย ทั้งสองนี้ไม่อาจจะเป็นไปได้อย่างใดเลย หลักฐานการตรวจและหลัก ฐานทุกสิ่งทุกอย่างบ่งว่าเป็นกระบอกของกลางนี้ เป็นปืนที่ทำให้พระ บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสวรรคตโดยแน่นอน แต่ก็ได้มีการพิสูจน์ โดยนักวิทยาศาสตร์พยายามปิดันว่าเป็นกระบอกของกลางไม่ใช่ยิง มาในวันนั้น จากการพิสูจน์ของเขานั้นแสดงอยู่ในตัวว่า การยืนยัน ความเห็นของเขานั้นเกิดขึ้นมิใช่ประกอบด้วยความซ้ำของ โดยมี ความรู้ความชำนาญที่จะสามารถยืนยันได้เช่นนั้นไม่ ได้ปรากฏการ แสดงความคิดความเห็นและข้อสันนิษฐาน ที่เขาได้แสดงออกโดย อากาศที่เรียกว่ามักายเป็นอันมาก ดังปรากฏชัดแจ้งตามที่จำเลย ได้กราบเรียนมาแล้วข้างต้น และทั้งยังได้ปรากฏว่าในการลงความ เห็นก็ดี ในการทำรายงานก็ดี ได้บิดเบือนข้อความจริงที่ปรากฏเป็น อย่างอื่น ได้บิดเบือนให้ประกอบยืนยันความเห็นของเขาบ้าง เขา ลงความเห็นทั้ง ๆ ที่ปรากฏหลักฐานอันพอเห็นได้ว่า สิ่งที่ปรากฏจาก การพิสูจน์ของเขาเองนั้นค้านความเห็นของเขา เช่น เขายืนยันว่า ในตอนตอปลิงของอัยการว่า จากการทดลองของเขาในการหาไน- ไตรท์นั้น ระยะเวลาหนึ่งวันไม่ทำให้มีผลแตกต่างกัน แต่ตามการ ทดลองโดยเครื่องคูลี ก็ปรากฏว่าตัวเลขที่ทดลองในเวลาทีล่วงไป 1 วัน กับ 2 วัน ได้ปรากฏแสดงความแตกต่างแห่งตัวเลขให้เห็นว่า ต่างกันมากมายอย่างเห็นชัด เป็นการค้านความเห็นของเขาที่เห็น กันได้ง่าย ๆ ในการเขียนรายงานปิดันไปจากผลการพิสูจน์นั้น เช่น ในการตรวจหาไนไตรท์ของปืนหมายเลข 1011360 เมื่อวันที่ 19

มิถุนายน 2489 ปรากฏปฏิบัติการที่จดลงในสมุดตรวจวิเคราะห์ (ล็อก บัญชี AK 12) ซึ่งเป็นหลักฐานตรงตามการตรวจวิเคราะห์ที่จดไว้ว่า 2 นาทีแล้วมีสีชมพูอ่อน 10 นาทีสีแก่ขึ้น และเขาได้ตอบคำถามของ ทนายความจำเลยไว้ว่า ถ้าปฏิบัติการจดไว้ว่า **สองนาทีแล้วมีสีชมพูอ่อน** นั้น หมายความว่าถึงไว้สองนาทีจึงเกิดสีชมพูอ่อน ซึ่งนับว่าแตกต่างกันอย่างเห็นชัดแจ้งที่เดียวกับที่จดไว้ว่า **สีชมพูอ่อนขึ้นทันที** (ซึ่งหมายความว่าเห็นว่าเป็นสีชมพูอ่อนทันที) ในการตรวจครั้งแรกซึ่งมีการ ยิง 11 ครั้ง ตรวจหาไนโตรท์ 11 กราว เฉพาะกราว 2 วันนั้น ตรวจดู ปืนสองกระบอก กระบอกดังกล่าวนี้ยิงครั้งเดียว อีกกระบอกหนึ่ง ยิง 2 ครั้ง เพราะเป็นปืนคนละกระบอก ผลก็อาจแตกต่างกัน และ เมื่อยิงสองครั้งในกระบอกเดียวกันได้ อีกกระบอกหนึ่ง (หมายเลข 313126) ตรวจสองครั้งได้ผลว่าสีชมพูขึ้นทันทีใน 5 วินาทีบ้าง ใน 10 วินาทีบ้าง ตรวจเพียงเท่านี้เขาสรุปผลดังปรากฏตามเอกสาร หมายเลข 36 ว่า ภายในระยะที่ได้ใช้ยิงมาแล้วนาน 2 วัน หรือ 48 ชั่วโมง สีชมพูเกิดทันทีและชัดเจน

สรุปดังนี้ก็เห็นชัดว่าเป็นการสรุปไม่ตรงกับผลของการตรวจ เพราะในการตรวจปืนกระบอกหมายเลข 1011360 นั้น หาใช่ได้ สีชมพูทันทีไม่ แต่หากได้สีชมพูอ่อนเมื่อเวลาล่วงไปแล้ว 2 นาที การ ได้สีชมพูอ่อนทันทีก็ผิดกับสีชมพูอ่อนภายหลัง 2 นาทีมากแล้ว เขา กลับมาสรุปผลให้ชัดความจริงไปอีกมากมาย การสรุปของเขาจึง แสดงชัดถึงการบิดเบือนของเขา (อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์ ดร.จ่าง รัตน์รัต) ผู้มี หน้าที่ ยังปรากฏอีกว่า เมื่อเขาลอกผลของการตรวจ ในระยะเวลา 2 วัน ของปืนหมายเลข 1011360 ลงในรายงานซึ่ง เขาทำเสนอต่อคณะผู้จัดคดี ซึ่งเขาอ้างว่าจะนำลงในนิตยสารต่าง

ประเทศนั้น เขาทดลองผลของการตรวจนี้ลงไปว่า **สีชมพูเกิดขึ้นทันที เป็นสีชมพูอ่อนก่อนและเข้มขึ้นขึ้นเป็นลำดับภายในเวลา 10 นาที** เป็นการแตกต่างจากผลวิเคราะห์ ตามที่จดไว้ในสมุดวิเคราะห์อย่างเห็นชัด (ซึ่งจดผลไว้ว่า สองนาทีก่อนแล้วมีสีชมพูอ่อน) แสดงว่าไม่ใช่จดลงไปอย่างผิดพลาดเปลือ แต่แสดงว่าจงใจบิดเบือนความจริงที่เดียว (รายงานนี้คือเอกสารซึ่งศาลหมาย 90) และในการตอบ ในการทดลองยิงปืนสำหรับระยะเวลา 48 ชั่วโมงนี้ พยานผู้นี้ตอบว่า **ยิงแล้ว เก็บไว้ที่บ้าน วางไว้ในตู้และดูเหมือนจะได้อุปกกระบอกไว้ด้วยการอุปกกระบอกปืนเมื่อยิงแล้ว ก็เพื่อที่จะรักษาการสลายตัวของไนโตรท์ให้ช้าลง แสดงว่าการตรวจของเขา เขาจงใจเป็นพิเศษที่จะให้ปรากฏปฏิบัติการของปืน เป็นผลแตกต่างกับปืนกระบอกของกลางพิเคราะห์เพียงจากการตรวจปืนสองกระบอก ยังมีผลแตกต่างกันถึงเพียงนี้ได้แล้ว ใจนจะเที่ยวยืนยันได้ว่า ไม่มีกระบอกอื่นแตกต่างไปกว่านี้อีก ถ้าลูกกระสุนหรือปืนมีลักษณะแตกต่างออกไปอีก เป็นที่สังเกตเห็นได้ว่า เมื่อเขาทดลองด้วยปืนหมายเลข 1011360 ในระยะ 2 วัน ปรากฏมีไนโตรท์น้อยแตกต่างมากแล้ว เขาก็ไม่ยอมยิงปืนกระบอกนี้ในระยะเวลา 2 วันอีก และในการทดลองหรือทดสอบต่าง ๆ นั้น ก็อาจเป็นได้ว่าเขาได้ทดลองปืนกระบอกอื่นอีก แต่ถ้าหากปรากฏพอให้เกิดไนโตรท์น้อยแล้ว ไม่จดลงในรายงาน รายงานในการตรวจวิเคราะห์ในการออกความเห็นในความรู้ ในการตรวจของเขาผู้นี้ ปรากฏชัดถึงลักษณะอันไม่นิยมความถูกต้องให้เห็น ดังได้กล่าวมาแล้วเป็นอันมากแล้วในตอนต้น และยังพิเคราะห์เห็นได้ดังกราบเรียนมานี้ อีกปริญญาของท่านผู้นี้ก็ดี ตำแหน่งของท่านผู้นี้ก็ดี ย่อมไม่มีผลทำให้เชื่อถือได้ หรือมีน้ำหนักอย่างใดได้เลย ด้วยเหตุนี้**

ที่จะให้ฟังหรือแม้สงสัยหลักฐาน ซึ่งยืนยันทุกกรณีว่าเป็นกระบอก
 ของกลางนี้ได้ทำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสวรรคต ผันแปร
 เชื้อตามนักวิทยาศาสตร์ผู้นี้กระไรได้ (ขอได้โปรดสังเกตด้วยว่า
 ท่านผู้นี้รับว่าการดูสีด้วยตานั้น ไม่เป็นอันถือเป็นแน่นอนได้ ฉะนั้น
 การที่จะให้บอกถึงผลของการทดสอบแต่ละรายที่ดูด้วยตาว่า ราย
 การใดมีไนโตรژมาก หรือน้อยกว่ารายไหน ท่านจึงตอบไม่ได้ การ
 ตรวจสอบด้วยเครื่องดูสีบอกได้ว่าตัวเลขขึ้นมากกว่าก็มีไนโตรژมากกว่า
 ตัวเลขน้อยก็มีไนโตรژน้อย ผลของการตรวจสอบด้วยเครื่องสี ก็ปรากฏ
 ตามตัวเลขว่า ปืนกระบอกปรากฏปริมาณไนโตรژในระยะ 8 วัน
 เท่ากับไนโตรژที่ในกระบอกอื่นในระยะเวลา 12 วันก็มี 16 วันก็
 มี 20 วันก็มี ดูเอกสารที่ศาลหมาย 90 รายงานการตรวจวิเคราะห์
 ด้วยเครื่องสีอันเป็นการตรวจครั้งที่ 5 เมื่อได้ผลดังนี้ย่อมแสดงว่า
 ปืนต่างกระบอกกันยิ่งแล้วอาจเกิดไนโตรژแตกต่างกันมาก และการ
 สลายตัวยังอาจต่างกันอีกตามดินฟ้าอากาศ เมื่อยังไม่ได้ตรวจไปถึง
 Maximum ของการเกิดของปืนชนิดนี้ และ Minimum ของการ
 เกิดของปืนชนิดนี้ ตลอดจน Maximum และ Minimum ของ
 การสลายตัวในดินฟ้าอากาศที่แตกต่างกันแล้ว ย่อมไม่เป็นอันจะยืนยัน
 ดังเช่นกล่าวอ้างได้ และโดยที่จากการตรวจจากสายตาซึ่งดูสี
 กำหนดให้เป็นที่น่าแน่นอนไม่ได้เช่นนี้แล้ว ปืนรายของกลางก็ได้ตรวจ
 ดูด้วยสายตา จึงจะถือเป็นกฎเกณฑ์ทดสอบกับรายที่ตรวจดูด้วยสาย
 ตา ซึ่งเมื่อให้บอกแต่ละรายว่ามีไนโตรژแตกต่างกันว่ามากหรือน้อย
 กว่ากันไม่ได้สักรายเดียวแล้ว จะถืออะไรเป็นกฎเกณฑ์ไปยืนยันระ
 ยะเวลาของปืนกระบอกของกลางได้ ดูการตรวจด้วยเครื่องดูสี
 ครั้งที่ 4 เป็นที่ปรากฏว่าปืนกระบอกหนึ่งยิงหนึ่งวันสีขึ้น 0.15 อีกกระ

บอกหนึ่งถึงสองวันสี่ขึ้น 0.09 เวลาต่างกันหนึ่งวัน ผลตัวเลขต่างกันถึง 0.06 เมื่อตรวจดูระยะต่อ ๆ ไปแล้ว บางรายเวลาห่างกันถึง 10 วัน ตัวเลขต่างกันเพียง 0.064 บางรายต่างกัน 6 วัน ตัวเลขต่างกัน 0.045 น้อยกว่าระยะเวลาหนึ่งวันเสียอีก ฉะนั้นที่ห่างกันเพียงหนึ่งวันเห็นชัดในความแตกต่างและแตกต่างกันมากก็มี หาใช้ไม่ได้ผลแตกต่างกันจนเป็นที่สังเกตเห็นไม่ ที่เกิดผลเช่นนี้ก็เนื่องจากการเกิดของไนโตรท์ในป็นแต่ละกระบอกแตกต่างกันได้มากอย่างหนึ่ง ระยะเวลาสลายตัววันหนึ่ง ๆ อาจแตกต่างกันมาก อาจเป็นว่าในวันใหม่สลายตัวมากกว่าเมื่อเวลาล่วงไปนาน เพราะปริมาณไนโตรท์น้อยลงแล้วประการหนึ่ง และดินฟ้าอากาศอันแตกต่างกันมีผลให้สลายตัวในวันแรก ๆ มากประการหนึ่งก็ได้ ผลแห่งการตรวจสอบตามหลักวิชาที่พยานผู้อธิบายมา โดยไม่คำนึงจับผิดพลาดในหลักวิชาของท่านผู้นี้ และเป็นอันรับรองในความละเอียดความเที่ยงตรงในการใช้ตัวยาและเครื่องมือทดสอบ ซึ่งแต่ละล้วนต้องการความแน่นอนความละเอียดทั้งสิ้น ก็พิจารณาเห็นได้ว่าการตรวจสอบเท่านี้ไม่มีผลให้ยืนยันระยะเวลาของป็นกระบอกของกลางได้)

ความจริง การชักใช้โต่เรียงของจำเลยโดยละเอียดในเรื่องวิทยาศาสตร์เหล่านี้ จำเลยประสงค์กันกว่าความจริงเป็นข้อใหญ่วิธีการสร้างความเกลือบแคลงสงสัยให้เหลือไว้ไม่เป็นผลดีแก่ใคร ๆ เลย โดยที่คดีเป็นอันประจักษ์ชัดแล้วว่าไม่มีคนอื่นใดจะกระทำพระองค์ได้ และทุกคนก็ล้วนแต่จงรักภักดีในพระมหากษัตริย์ ที่จะปิดคนร้ายไว้อย่อมเป็นไปไม่ได้ การยืนยันโดยหลักวิชาต่าง ๆ เหล่านี้ หาใช้มีผลที่จะทำให้อคดีนี้บ่งว่าจำเลยจะต้องกระทำความคิดในคดีนี้ไม่ ใน

ข้อที่จะถือเป็นข้ออ้างในการลงโทษมหาดเล็กห้องบรรทมทั้งสอง ก็จะต้องมีหลักฐานว่าจำเลยทั้งสองได้รู้เห็นการจะคิดร้าย หรือการจะทำร้ายนั้นก่อนแต่ปกปิดไว้ ถ้าไม่มีหลักฐานดังนี้ก็ลงโทษไม่ได้ การพยายามว่าไม่ใช่เป็นการกระทำของพระองค์เองนั้น ก็ใช้ว่าจะต้องเนื่องจากการกระทำร้าย หรือจงใจประทุษร้ายของบุคคลอื่นเสมอไปก็หาไม่ ที่จะชี้ว่ามีการกระทำร้าย ก็ต้องมีหลักฐานบ่งชี้ถึงการกระทำร้ายนั้น ซึ่งก็เป็นที่ยอมรับว่าพยานโจทก์โดยตลอดไม่มีเหตุผลหรือประกอบด้วยกรณีแวดล้อมโดยพฤติเหตุก็ดี พฤติการณ์ก็ดี ตลอดจนข้ออ้างเรื่องสาเหตุ ก็ล้วนแต่ไม่มีมูลแห่งความจริง ทั้งถือไม่ได้ว่าเป็นสาเหตุอันถึงขนาดจะฆ่ากันได้ แม้จะบ่งตรงไปตามข้อกล่าวหาสักกรณีหนึ่งก็ไม่มี สำหรับพยานชุดนายตี ศรีสุวรรณ ก็ได้ปรากฏชี้ถึงความเหลวไหลตั้งแต่คดี และได้สื่อแสดงถึงลักษณะการสร้างคดีนี้ขึ้นดังได้กราบเรียนมาแล้ว และจำเลยก็ได้มีพยานหลายปากยืนยันหักล้างคำนายตี นอกจากที่พยานโจทก์ได้หักล้างกันเองอีกด้วย

ในส่วนที่มีการนำสืบถึงคำพูดต่าง ๆ ของจำเลยที่ 1 ที่ว่าจำเลยผู้นี้ได้เคยพูดในงานพระราชทานเพลิงศพ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพย์อาภา ซึ่งกระทำขึ้นก่อนสวรรคตหนึ่งวันทำนองว่าในหลวงจะไม่ได้เสด็จในวันที่ 13 นั้น ปรากฏจากคำเบิกความของพยานผู้อ้างว่าได้ยินเองคนหนึ่ง (เจ้าหมื่นสรรเพ็ชญ์ภักดี) ก็กล่าวว่าได้ยินแต่เพียงว่า **ไม่ได้กลับ** จะเป็นเรื่องอะไรกันแน่ก็ไม่ทราบ แต่แล้วผู้ฟังต่อ ๆ มากล่าวอ้างว่าพยานผู้นี้อ้างว่า ได้ยินคำพูดยาวออกไปเป็นว่า ในหลวงไม่ได้เสด็จกลับนอกหรือ เป็นที่ยอมรับว่าในวันนั้นได้กำหนดแล้วที่จะเสด็จพระราชทานเพลิงโดยพระองค์เอง การ

ที่ไม่เสด็จและปรากฏว่าทรงพระประชวร การปรารภในทางห่วงใย ก็อาจมีได้ จำเลยที่หนึ่งอาจได้ปรารภในทำนองนี้ (ดังที่จำเลยเบิกความ) แต่แล้วคนฟังไม่เข้าใจ ขยายความหรือเปลี่ยนแปลงคำไป ซึ่งในคดีนี้ก็ปรากฏลักษณะดังนี้มากมายเห็นได้ชัดหลายแห่ง

คำกล่าวหานายชิต จำเลย ได้กล่าวว่าในหลวงไม่ได้เสด็จในวันที่ 13 ก็เช่นเดียวกัน ผู้ฟังอาจฟังความผิดไป โดยที่จำเลยที่ 2 อาจจะได้ปรารภถึงการเตรียมฉลองพระองค์ไม่ทัน ได้ปรารภความห่วงใยในทำนองเสร็จไม่ทัน แต่ผู้ฟังเข้าใจผิดไปก็เป็นได้ ข้อกล่าวหาเหล่านี้หาใช่จะถือเป็นหลักฐานสำคัญ หรือหลักฐานประกอบอย่างใดได้ไม่ ทั้งการผิดพลาดก็เกิดขึ้นได้ง่ายในกรณีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บรรดาข้ออ้างกล่าวหาต่าง ๆ นา ๆ อื่น ๆ นอกจากนี้ก็ล้วนแต่หาสาระอันใดมิได้ จำเลยก็ได้มีพยานแสดงให้เห็นชัดถึงความบริสุทธิ์ของจำเลยโดยตลอด คดีไม่มีข้ออันจะสงสัยจำเลยอย่างใดเลย ซึ่งตามความจริงในการลงโทษจำเลย โจทก์ต้องมีหลักฐานยืนยันจนปราศจากข้อสงสัยในข้อกล่าวหา นั้น เฉพาะอย่างยิ่งคืออุกฉกรรจ์หั่นคอโทษเช่นนี้ แต่คดีนี้ก็กลับไม่ปรากฏข้อพิรุธอันควรจะสงสัยจำเลยอย่างใดเลย ทั้ง ๆ ที่โดยลำพังความสงสัยก็ลงโทษจำเลยไม่ได้อยู่แล้ว แม้จะใช้ข้อสันนิษฐานซ้อนข้อสันนิษฐานอย่างใด ๆ ก็ตาม

โดยเหตุผลทั้งหลายทั้งสิ้นที่กราบเรียนมานี้ คดีไม่มีทางที่จะลงโทษจำเลยได้เลย คดีไม่เป็นอันที่จะเห็นไปได้ว่ามีใครประทุษร้ายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การที่จะกันให้พบหลักฐานอันแท้จริงให้ได้ในกรณีอันแท้จริงในสองกรณีที่เหลืออยู่ ย่อมเป็นการยาก

ที่จะหาหลักฐานอันแน่นอนบ่งให้วินิจฉัยถูกต้องได้ และก็ใช้วิธีที่จะ
ฟังกันหรือฟังวินิจฉัยไม่

ข้อ 6 กคดีนี้ โดยที่พิจารณาเห็นว่าเป็นคดีประวัติศาสตร์ เป็น
คดีเกี่ยวข้องถึงการเมือง ฐานะของบ้านเมืองยุคสำคัญยุคหนึ่ง ฉะนั้น
จึงเป็นการสมควรที่จะรวบรวมทุกสิ่งทุกอย่างไว้ให้ปรากฏในสำนวน
นี้ เพื่อให้พิเคราะห์ทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างละเอียดละออ และศาลก็
ได้ดำเนินการพิจารณาโดยยึดถือหลักดังกล่าวนี้มาเป็นอย่างดี และ
ด้วยความอดทนเป็นอย่างยิ่ง เมื่อรวบรวมทุกสิ่งทุกอย่างแล้วก็เป็นที่
ปรากฏชัด เป็นอันฟังความจริงอันแน่นอนได้ว่า ข้อกล่าวหาของโจทก์
หาไม่มีมูลแห่งความจริง หรือแม้ควรจะถือเป็นมูลฐานแห่งความสงสัย
จำเลยได้แม้แต่น้อย สำนวนบ่งชี้ถึงความบริสุทธิ์ของจำเลย กคดี
โดยเนื้อแท้จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าการนำคดีมาสู่ศาลก็ดี การดำเนินการ
ฟ้องร้อง อำนาจในการดำเนินการจัดการสอบสวน การจัดสร้าง
คดีได้เป็นไปโดยถูกต้องหรือไม่ ซึ่งเป็นการพิจารณาในปัญหาข้อ
กฎหมาย แต่โดยที่คดีนี้เป็นคดีประวัติศาสตร์ และได้ปรากฏการกระทำ
อันเป็นประวัติการณ์เกิดขึ้นเป็นอันมาก และคดีนี้มีการพิจารณา
ในศาลสถิตยุติธรรม เมื่อมีปัญหกระทบไปถึงปัญหาข้อกฎหมาย
ต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวถึงผลประโยชน์ของประชาชนก็เป็นการสมควร
ที่จะได้รวบรวมไว้ ฉะนั้นจำเลยจึงขอรวบรวมเสนอการกระทำทั้ง
หลายทั้งสิ้นที่ปรากฏในสำนวนนี้ว่า การใดเป็นไปโดยจงใจละเลย
บทกฎหมาย ไม่เคารพบทกฎหมาย กล่าวคือ ข้อกฎหมายเกี่ยวข้อง
ในสำนวนคดีนี้ประการใดบ้างหรือไม่

ก. เมื่อเกิดรัฐประหารขึ้นแล้ว ปรากฏว่าทางการ
ทหาร (หรือรัฐประหารไม่แน่) ได้จับกุมบรรดาจำเลยเหล่านี้ แล้ว

จึงมอบเรื่องมาให้ตำรวจดำเนินการตั้งข้อหาว่า เป็นเรื่องต่อต้าน (ย่อมหมายถึงต่อต้านรัฐประหาร) หรือเรื่องข้อหาในคดีนี้ไม่แน่ แล้วจึงได้มีการดำเนินรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ขึ้น จนเกิดมีการฟ้องร้องคดีนี้ขึ้น จึงมีปัญหามาเป็นเบื้องต้นว่า การตั้งต้นคดีก็ดี การดำเนินการรวบรวมคดีขึ้นฟ้องร้องก็ดี นับได้ว่าได้เป็นการรวบรวมขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และโดยที่คดีนี้พนักงานอัยการจะนำมาฟ้องร้องยังศาลได้นั้น คดีนี้ต้องได้มีการสอบสวนมาแล้วโดยชอบด้วยกฎหมาย ฉะนั้น จึงมีปัญหาคือแรกที่จะต้องพิจารณาว่าคดีนี้ได้รวบรวมขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และถือได้ว่าได้มีการสอบสวนแล้วโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เพื่อที่จะพิจารณาถึงสิ่งเหล่านี้ก็จำเป็นต้องพิจารณาปัญหาที่เกี่ยวข้องถึงกันมาโดยลำดับ ซึ่งจำเลยขอเสนอตามการเกี่ยวโยงดังต่อไปนี้ คือ

จำเลยเห็นว่านับจำเดิมตั้งแต่เกิดการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 เป็นต้นมา การกระทำทั้งหลายที่ได้กระทำขึ้นในครั้งนั้นก็ดี การกระทำต่อ ๆ มาก็ดี ได้ก่อให้เกิดสถาบันต่าง ๆ ที่ไม่อาจจะนับได้ว่าชอบด้วยกฎหมาย หรือได้ก่อให้เกิดหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายขึ้น กล่าวคือ

(ก) การกระทำที่เรียกกันว่ารัฐประหารนั้น นับไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย ด้วยรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายรากฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การกระทำดังนี้ ไม่ก่อให้เกิดอำนาจที่จะเลิกบทกฎหมายใดของบ้านเมืองได้ ซึ่งตามข้อเท็จจริงก็ปรากฏว่าคณะผู้กระทำการที่เรียกว่า รัฐประหารนี้ก็ประกาศเจตจำนงแต่เพียงว่า ประสงค์จะเปลี่ยนแปลงรัฐบาลเท่านั้น ในรูปการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นไม่ประ

สงค์เปลี่ยน (เพราะการสำนึกผิดครั้งนี้ จึงมีนิรโทษกรรม แต่นิรโทษกรรมนั้นก็ไม่นับว่าเป็นกฎหมาย นิรโทษกรรมไม่มีผลโดยกฎหมาย)

(ข) การประกาศแต่งตั้ง จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้บัญชาการทหารแห่งประเทศไทย อ้างว่าเป็นพระบรมราชโองการฯ ไม่มีผลให้บุคคลผู้นี้ได้รับตำแหน่งดังกล่าว และทั้งปรากฏจากคำเบิกความของบุคคลผู้นี้ว่า การประกาศแต่งตั้งนี้พยานเป็นผู้แต่งตั้งตนเอง จึงไม่เป็นการประกาศพระบรมราชโองการฯ อีกด้วย ไม่ปรากฏคำอ้างว่าตั้งด้วยอำนาจรัฐประหาร ซึ่งความจริงอำนาจนั้นก็ไม่มี แม้หากจะอ้างว่ามีได้ ก็ไม่เห็นมีประกาศอ้างอำนาจนั้น

(ค) การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว (ที่เรียกกันทั่วไปว่ารัฐธรรมนูญใต้ร่ม) พุทธศักราช 2490 ไม่นับว่าเป็นการประกาศโดยพระมหากษัตริย์ประการหนึ่ง กล่าวคือ กรมขุนชัยนาทนเรนทร ไม่มีอำนาจอย่างใดที่จะเป็นตัวแทนองค์พระมหากษัตริย์ได้ และเมื่อลงพระนามแล้ว ถือไม่ได้ว่าเป็นการลงพระนามในพระปรมาภิไธยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และโดยพระองค์เองก็ไม่ปรากฏการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งชั่วคราวหรืออย่างไรแทนพระมหากษัตริย์ การได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้สำเร็จราชการฯ ของเจ้านายพระองค์นี้ เป็นการแต่งตั้งร่วมกับท่านผู้อื่น และต้องลงพระนามร่วมกันกับท่านผู้อื่นนั้น จึงถือได้ว่าเป็นการลงพระนามในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ประการหนึ่ง จอมพล ป. พิบูลสงครามจะด้วยฐานะผู้บัญชาการทหารแห่งประเทศไทย (ซึ่งไม่เคยมีตำแหน่งนี้ในทำเนียบราชการ) หรือโดยตนเอง ไม่มีอำนาจหรือหน้าที่ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการฯ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญใต้ร่มนี้ การลงนามรับสนองดังนี้ ไม่มีผลปลุกเสกข้อความ

ตามประกาศนี้เป็นกฎหมาย หรือเป็นรัฐธรรมนูญอันมีผลบังคับขึ้นมาได้ นี่อีกประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งคืออำนาจในการสร้างกฎหมายฉบับนี้ไม่ปรากฏชัดว่าอาศัยอำนาจใดโดยแน่นอน เพียงแต่อ้างว่าเป็นพระบรมราชโองการฯ ก็เป็นที่ปรากฏว่าเพียงแต่อ้างว่าโดยพระบรมราชโองการฯ นั้น ในระบอบประชาธิปไตย ไม่มีผลให้ประกาศนั้นเป็นกฎหมาย ไม่ปรากฏการอ้างอำนาจการประกาศใช้ว่า โดยแท้จริงเป็นอำนาจรัฐประหาร แม้หากจะมีการอ้างว่าด้วยอำนาจรัฐประหารอาจจะสร้างกฎหมายได้ฉะนั้น โดยรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว 2490 นี้ จึงไม่อาจจะถือเป็นกฎหมายรากฐานแห่งระบอบประชาธิปไตย มีผลเลิกล้มรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2489 หรือมีผลในการก่อตั้งสถาบันใด ๆ ขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย

(ง) ประกาศแต่งตั้งอภิรัฐมนตรี ซึ่งถือกันว่าเป็นสถาบันแรกที่ตั้งขึ้นภายหลังรัฐประหาร เป็นสถาบันตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญชั่วคราว 2490 โดยนัยดังกล่าวข้างต้น ย่อมถือไม่ได้ว่ามีผลเป็นสถาบันตามกฎหมาย และในการประกาศก็เรียกไม่ได้ว่าเป็นประกาศตามแบบที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญชั่วคราว 2490 นี้อีกด้วย กล่าวคือ ท่านผู้ลงพระนามและลงนามประกาศ มิได้มีฐานะที่จะประกาศในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ ประการหนึ่ง และเมื่อมีประกาศในแบบพระบรมราชโองการฯ ก็ต้องมีผู้รับสนองพระบรมราชโองการฯ โดยรัฐมนตรีท่านใดท่านหนึ่ง แต่ประกาศนี้ผู้รับสนองพระบรมราชโองการฯ มิใช่รัฐมนตรี และมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีรับผิดชอบใด ๆ การประกาศแต่งตั้งนี้จึงมิใช่แต่งตั้งตามแบบที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญชั่วคราว 2490 ฉะนั้น การตั้งรัฐบาลขึ้นโดยคณะอภิรัฐมนตรีก็ไม่มีผลให้มีฐานะ

ตามกฎหมายได้ การบริหารราชการบ้านเมืองจึงมิใช่เป็นการบริหารบ้านเมืองโดยอำนาจแห่งกฎหมาย และย่อมมีผลกระทบไปถึงการบรรจุเข้ารับราชการ ซึ่งนายตำรวจบางคน เช่น พระพิณิจชนคดี ได้เข้ารับราชการตำรวจ โดยรัฐมนตรีมหาดไทยในขณะนั้น เป็นต้นปรากฏว่า ในวันเดียวกับวันที่ได้มีประกาศอ้างว่าเป็นพระบรมราชโองการฯ แต่งตั้ง จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้บัญชาการทหารบก แห่งประเทศไทย (โดยประกาศที่ 22/2490 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490) นั้น มีการแต่งตั้งให้ พลตำรวจตรี หลวงชาติตระการโกศล เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจด้วย ฉะนั้น โดยประกาศฉบับนี้ จึงไม่มีผลทำให้ท่านผู้นี้ดำรงตำแหน่งรักษาการในตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ต่อมาปรากฏว่าเมื่อทางการทหารได้ทำการจับกุมจำเลยในคดีนี้ และผู้ต้องหาคนอื่นแล้วทางการทหารได้ส่งบรรดาจำเลยทั้งสามนี้มายังกรมตำรวจ ปรากฏว่าในวันที่ 10 พฤศจิกายน 2490 พลตำรวจตรี หลวงชาติตระการโกศล ในตำแหน่งผู้รักษาการในตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ ได้มีคำสั่งพิเศษที่ 3/2490 แต่งตั้งให้นายตำรวจ 10 นายเป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการเป็นพนักงานสอบสวน ในคดีนี้มีคำสั่งให้ พันตำรวจเอก เนื่อง อาชุนทร เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน ปรากฏข้อความในคำสั่งนี้ว่า

"ฯลฯ โดยที่ทางราชการฝ่ายทหาร ได้ส่งหลักฐานแผนการของบุคคลคณะหนึ่ง สมคบกันดำเนินการประทุษร้ายองค์พระมหากษัตริย์ มีการลอบปลงพระชนม์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และเตรียมการเปลี่ยนระบอบการปกครองแผ่นดินโดยทำลายล้างรัฐบาล มาให้กรมตำรวจจัดการสอบสวนดำเนินคดี ฉะนั้น ให้นายตำรวจดังต่อไปนี้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ

คือ-ฯลฯ" (ข้อความตามประกาศแต่งตั้งนี้ แสดงว่าข้อกล่าวหาที่ตั้งขึ้นตามการอ้างว่าพบแผนการฉ้อโกงของนายยรรยง บุนนาค มหาบัณฑิตเก๊ นั้นเอง) เมื่อแต่งตั้งคณะสอบสวนชุดแรกนี้ หัวหน้าพนักงานสอบสวนไม่ได้มีหน้าที่ราชการในกองตำรวจสันติบาล ต่อมาก็ได้มีคำสั่งของหลวงสนาคโยธารักษ์ ไม่ปรากฏตำแหน่งหน้าที่ในคำสั่งนั้น ให้พันตำรวจเอก เนื่อง อาขุบุตร พ้นจากหัวหน้าพนักงานสอบสวน ไปประจำตำแหน่งผู้บังคับการสันติบาลแต่ตำแหน่งเดียว ปรากฏตามคำเบิกความของพันตำรวจเอก เนื่องฯ ว่า ที่ได้รับตำแหน่งในกองตำรวจสันติบาลนั้นก็โดยคำสั่งฉบับเดียวกันนี้ ก่อนได้รับแต่งตั้งให้ทำงานสอบสวนในเรื่องนี้ ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจเขต 5 จังหวัดฉะเชิงเทรา และในคำสั่งพิเศษของหลวงสนาคโยธารักษ์ฉบับนี้ ได้ตั้งให้ พันตำรวจโท หลวงแผ้วพาลชน เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนกรณีสวรรคต และกรณีต่อต้านคณะรัฐประหารอย่างเต็มที่ด้านเดียว โดยให้รายงานผู้แต่งตั้งทราบอย่างช้า 3 วันต่อหนึ่งครั้ง ถ้ามีข้อขัดข้องซึ่งแก้ไขเองไม่ได้แล้ว ให้นำมาปรึกษาผู้แต่งตั้งโดยตรงได้ ส่วนการปรึกษาทางหลักวิชาและข้อกฎหมายนั้น ให้ติดต่อโดยตรงกับรัฐมนตรีช่วยว่าการฯ (ขณะนั้นปรากฏว่า คือ พระยาอรรถการีย์นิพนธ์) ต่อมาได้มีคำสั่งที่ พ.10/2490 ลงวันที่ 10 ธันวาคม 2490 กราวนี้ระบุว่าเป็นคำสั่งรัฐมนตรีมหาดไทย แก้ไขคำว่า "และกรณีต่อต้านรัฐประหาร" เป็น "และกรณีเลิกล้มราชบัลลังก์" เพื่อเป็นมหาชนรัฐ **ตามแผนการซึ่งกำหนดจะปฏิบัติในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2490**" (โดยคำสั่งฉบับนี้ แสดงชัดขึ้นซึ่งข้อหาว่า ได้อาศัยความกล่าวอ้างรู้เห็นของนายยรรยง บุนนาค โดยแน่นอน) ต่อมาได้มีคำสั่งรัฐมนตรีมหาดไทยลงวันที่ 30 ธันวาคม 2490

บรรจพุดำรวจรตรี พระพิณิจชนกคี เข้าประจำกรมตำรวจ และประจำกองกำกับการ 2 ตำรวจสันติบาล ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2491 และโดยคำสั่งลงวันที่เดียวกันนี้ รัฐมนตรีมหาดไทย ได้แต่งตั้งให้พลตำรวจตรี พระพิณิจชนกคี เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนกรณีสวรรคต แทนพันตำรวจโท หลวงแผ้วพาลชน ส่วนหลวงแผ้วพาลชน กงดำรงตำแหน่งพนักงานสอบสวนต่อไป พนักงานสอบสวนคนอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน และให้ปฏิบัติตามคำสั่งพิเศษที่ 9/2490 ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2490 กล่าวคือเรื่อง การรายงานรัฐมนตรีและปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการ เป็นต้น เป็นอันคณะผู้ทำการสอบสวนคือตำรวจที่ได้รับการแต่งตั้งดังกล่าวมาแล้ว จึงต้องอยู่ในความควบคุมแนะนำของข้าราชการการเมือง (รัฐมนตรีทั้งว่าการและช่วยว่าการมหาดไทย) การแต่งตั้งทั้งหลายนี้ย่อมถือได้ว่าเป็นการแต่งตั้งโดยผู้ไม่มีอำนาจอย่างหนึ่ง และเป็นการแต่งตั้งให้เป็นคณะพิเศษขึ้นทำการสอบสวน ฉะนั้น โดยอำนาจผู้แต่งตั้งไม่มีผลให้อำนาจสอบสวน โดยเหตุผลที่กล่าวข้างต้นประการหนึ่ง และการแต่งตั้งเช่นนี้หาถือว่ามีผลให้เกิดอำนาจสอบสวนขึ้นได้ไม่ เพราะอำนาจการสอบสวนเป็นอำนาจที่เกิดขึ้นโดยกฎหมาย ไม่ใช่อำนาจที่จะยกยอแต่งตั้งกันขึ้นได้ และด้วยการแต่งตั้งเช่นนี้ แสดงชัดว่าไม่ใช่เป็นเรื่องมอบให้กองตำรวจสันติบาลเป็นผู้ดำเนินการสอบสวน ฉะนั้น จึงถือไม่ได้ว่า การสอบสวนนี้ เป็นการสอบสวนโดยกองตำรวจสันติบาล กองตำรวจสันติบาลจะมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาเพียงใดหรือไม่โดยบทกฎหมายยังไม่เป็นการแน่ชัดประการหนึ่งแล้ว การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปรากฏในเอกสารเหล่านี้ แสดงชัดว่าไม่ใช่เป็นเรื่องที่จะถือได้ว่าเป็นการสอบสวนโดยกองตำรวจสันติบาล ฉะนั้น ข้อ

กล่าวอ้างในฟ้องของโจทก์ว่า กคดีนี้ได้มีการสอบสวนแล้วโดยกอง
ตำรวจสันติบาลจึงเป็นการไม่ถูกต้อง และอำนาจการสอบสวนมิใช่
เป็นอำนาจที่กฎหมายมอบไว้ให้อธิบดีกรมตำรวจ แต่งตั้งให้อำนาจ
เช่นนั้นได้ หรือรัฐมนตรีมหาดไทยก็ไม่มีอำนาจเช่นนั้น ฉะนั้น โดย
การแต่งตั้งดังนี้ไม่ว่าพิจารณาอย่างใด ๆ ก็หาไม่ผลให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้ง
มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีนี้ไม่

อนึ่ง ในการสอบสวนก็ได้ปรากฏว่ามีทหารและพล-
เรือนเข้าร่วมในการสอบสวน ซึ่งไม่มีอำนาจจะกระทำได้เสมอมา
และในการสอบสวนจำเลยหลายคราว ได้ปรากฏชื่อนายตำรวจผู้ทำ
การสอบสวน ซึ่งมีได้ปรากฏนามว่าได้รับการแต่งตั้งโดยคำสั่งเหล่านี้
หรือปรากฏหลักฐานการแต่งตั้ง ณ ที่ใด ฉะนั้น การดำเนินการ
รวบรวมหลักฐานตามที่ปรากฏขึ้นในสำนวนคดีนี้ จึงเรียกไม่ได้ว่า
เป็นการดำเนินการสอบสวน และเรียกไม่ได้ว่าได้ทำการสอบสวน
โดยกองตำรวจสันติบาลดังโจทก์กล่าวมาในฟ้อง หรือเรียกไม่ได้ว่า
ได้ดำเนินการสอบสวนแล้วโดยชอบด้วยกฎหมาย

ข. กคดีนี้ได้ปรากฏการขยายเวลาควบคุมกักขังผู้ต้อง
หาเป็นพิเศษ กฎหมายพิเศษฉบับนั้นนับไม่ได้ว่าเป็นกฎหมาย จะพิ-
จารณาโดยนัยที่ว่ารัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว 2490 ไม่เป็นกฎหมาย
ก็ตาม หรือจะถือว่าเป็นกฎหมาย การออกกฎหมายพิเศษเช่นนั้น ก็
ถือว่าเป็นไม่ชอบตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ ฉะนั้น กล่าวคือ วุฒิสภาไม่มี
อำนาจที่จะประกาศใช้กฎหมายเช่นนั้นได้ (อนึ่ง นับได้ว่าเป็นการ
สร้างกฎหมายให้มีผลย้อนหลังซึ่งกระทำไม่ได้) ฉะนั้น การสอบสวน
ที่ได้ดำเนินมาโดยอาศัยบทกฎหมายนี้ จึงเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบ
ด้วยกฎหมาย

ก. ปรากฏว่าพยานชุดนายดี ศรีสุวรรณ มีนายดี ศรีสุวรรณ นางสาวทองใบ แนวนาค นายแมน จันทวานิช เป็นต้น ล้วนแต่เป็นพยานที่ตำรวจเอาตัวไปควบคุมและเลี้ยงดูไว้ จึงเป็นพยานไม่มีน้ำหนักที่จะฟังลงโทษจำเลยได้ ในคดีนี้ได้ปรากฏพยานอีกหลายคนที่ได้ถูกควบคุมเลี้ยงดู ดังนี้ จึงเป็นพยานที่ไม่มีน้ำหนักที่พอจะฟังลงโทษจำเลยได้ทั้งสิ้น

ง. คำฟ้องของโจทก์ ข้อ 3 (ก) โจทก์ระบุวันและเวลาที่โจทก์กล่าวหาการกระทำผิดของจำเลยในข้อนี้ด้วยถ้อยคำว่า "เมื่อระหว่างวันที่ 9 เมษายน 2489 เวลาใดไม่ปรากฏ ถึงวันที่ 9 มิถุนายน 2489 เวลากลางวัน" ดังนี้ เป็นการระบุระยะเวลากว้างไม่ชัดเจนที่จำเลยจะเข้าใจวันเวลาที่กล่าวหาโดยแน่นอนได้ และถือไม่ได้ว่าได้ระบุเวลาแห่งการกล่าวหาว่าชัดเจนแน่นอนที่จำเลยจะเข้าใจข้อหาได้แล้ว กล่าวคือ การกล่าวหาเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2489 เวลาใดไม่ปรากฏนั้น ย่อมหมายถึงที่กล่าวหาว่าเวลาใดไม่ปรากฏนั้น คือ เวลาสำหรับวันที่ 9 เมษายน 2489 นั้นวันเดียว และข้อความที่กล่าวต่อมาว่าถึงวันที่ 9 มิถุนายน 2489 เวลากลางวันนั้น ย่อมหมายถึงเวลากลางวันแห่งวันที่ 9 มิถุนายน 2489 วันเดียวตามที่โจทก์กล่าวระบุวันเวลาดังนี้ โจทก์ระบุวันมีระยะห่างกันมาก คือ สองเดือน และในวันระหว่างวันทั้งสองนี้ โจทก์กล่าวหาทุกวันหรือวันใดวันหนึ่งหรือหลายวันในระหว่างเวลาเหล่านี้หรือไม่ เป็นอันปรากฏชัดว่าจะเป็วันใดบ้างในระหว่างวันทั้งสองนี้ ก็ควรที่โจทก์ระบุข้อกล่าวหามาให้ชัดเจน กล่าวคลุม ๆ ดังนี้ไม่อาจทำให้จำเลยเข้าใจได้ว่าโจทก์กล่าวหาทุกวันหรือบางวันอย่างไร

และอนึ่ง ในระหว่างวันที่ 9 เมษายน 2489 ถึงวันที่

9 มิถุนายน 2489 นี้ เพื่อความชัดเจนแห่งข้อหา โจทก์ชอบที่จะระบุเวลาแห่งการกระทำผิดมาด้วยว่า กระทำในเวลากลางคืนหรือกลางวัน หรือไม่เป็นอันจะกำหนดกล่าวหาคลุม ๆ มาดังนี้ ไม่เป็นอันที่จะให้จำเลยเข้าใจชัดเจนในข้อกล่าวหาได้ ฟ้องของโจทก์จึงไม่ถูกต้องในข้อนี้ ไม่ชอบด้วยวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) และในฟ้องของโจทก์ข้อ 3 (ข) ได้กล่าวหาการกระทำของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ในตอนแรกว่าจำเลยทั้งสองกับพรรคพวกที่ยังหลบหนีอยู่ ได้บังอาจสมคบกันกระทำการปลงพระชนม์ ฯลฯ โดยใช้อาวุธปืนยิง 1 นัด ฯลฯ แล้วโจทก์กล่าวต่อไปว่า ในขณะที่จำเลยกับพรรคพวกจะกระทำการปลงพระชนม์ ฯลฯ ดังกล่าว จำเลยทั้งสองได้ร่วมรู้อยู่ ณ ที่นอน และจงใจไม่ถวายความพิทักษ์ตามหน้าที่ ฯลฯ แล้วโจทก์กล่าวต่อไปว่า จำเลยทั้งสองนี้เป็นใจกระทำการช่วยให้ช่องโอกาสแก่พรรคพวกอันเป็นอุปการะในการที่จะกระทำการประทุษร้ายได้สำเร็จ ฯลฯ และจำเลยทั้งสองนี้ได้กระทำการปกปิดการประทุษร้ายไม่เอาความไปร้องเรียน คำกล่าวในฟ้องดังนี้ ความในตอนแรกกล่าวหาว่าจำเลยทั้งสองสมคบกับพรรคพวกที่หลบหนี เข้ากระทำการปลงพระชนม์ โดยใช้อาวุธปืนยิงหนึ่งนัด โดยบุคคลที่ถูกกล่าวหาเป็นคนอื่น โจทก์ไม่ระบุคนอื่นนั้นมีกี่คน จำเลยสมคบโดยกระทำอย่างไรที่โจทก์หาว่าเป็นการสมคบ และใครเป็นคนใช้อาวุธปืนยิง โจทก์ก็ไม่ระบุเลย ถ้าไม่ปรากฏผู้ยิง ก็ชอบที่โจทก์จะกล่าวมาให้ชัดเจนเฉพาะข้อนี้ โจทก์หาว่าสมคบนั้นคือ กระทำอย่างไร ข้อกล่าวหาในตอนต่อไปนั้นกล่าวว่า ในขณะที่จำเลยทั้งสองกับพรรคพวกลงมือกระทำการนั้น จำเลยทั้งสองได้ร่วมรู้อยู่ที่นั่นและจงใจไม่ถวายความพิทักษ์ ซึ่งข้อความกล่าวหานี้ขัดแย้งกันอยู่ กล่าวคือ ในข้อที่ว่าขณะ

ที่จำเลยทั้งสองกับพรรคพวกลงมือกระทำการนั้น เป็นการกล่าวว่า การกระทำการยี่งั้น จำเลยทั้งสองได้เข้ากระทำการด้วย แต่แล้ว ก็กลับว่าจำเลยเป็นแต่ร่วมรู้เท่านั้น ซึ่งการร่วมรู้มิใช่การสมคบมี ลักษณะต่างกัน ฉะนั้น ข้อกล่าวหาของโจทก์ ว่าสมคบหรือร่วมรู้ ลักษณะร่วมรู้ก็จะมีผลในฐานไม่ป้องกัน ไม่ร้องเรียนก่อน อัน เป็นการกระทำคนละอย่างกับสมคบ และมีข้อกล่าวหาจำเลยทั้งสอง นี้เป็นใจกระทำการช่วยให้ช่องโอกาสแก่พรรคพวก อันเป็นอุปการะ ในการกระทำประทุษร้ายนั้น ข้อกล่าวหาข้อนี้เข้าลักษณะสมรู้อัน เป็นการกระทำอีกอย่างหนึ่ง จริงอยู่แม้ผลแห่งความผิดเป็นอย่าง เดียวกัน แต่การหาว่าจำเลยทำอะไรโดยแน่นอน ก็ชอบที่จะระบุให้ จำเลยรู้ให้ชัด ในข้อที่ช่วยให้ช่องโอกาสอันเป็นอุปการะแก่การ กระทำผิด ก็ควรจะต้องระบุว่าจำเลยทั้งสองได้ให้ช่องโอกาสโดย กระทำอย่างไรที่จะได้ชื่อว่าเป็นการให้ช่องโอกาส ได้มีการกระ ทำอะไรที่โจทก์ถือเป็นการกล่าวหาว่าเป็นการให้ช่องโอกาส การ กล่าวแต่เพียงว่าให้ช่องโอกาสเฉย ๆ เรียกไม่ได้ว่าได้ระบุรายละเอียดแห่งข้อหาการกระทำผิดชัดเจนแล้ว ทั้งยังระบุการกล่าวหา ชัดแย้งกับข้อหาที่ระบุไว้ในตอนแรกอีกด้วย ระบุกล่าวหาดังนี้เป็น พ้องเกลือบกลุ่ม จำเลยไม่อาจเข้าใจข้อกล่าวหาโดยชัดแจ้งได้ ไม่ ชอบด้วยวิธีพิจารณามาตรา 158 (5)

จ. ในตอนแรกแห่งการดำเนินการพิจารณาคดีนี้ เมื่อ ทนายชูดแรกของจำเลยขอถอนตัวเนื่องจากเตรียมคดีไม่ทัน เพราะ เป็นที่เห็นได้ว่าคดีนี้เป็นคดีสำคัญและใหญ่ยิ่งในประวัติศาสตร์ ซึ่ง ตามความจริง การพิจารณาคดีครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2491 นั้น เป็นการกำหนดวันนัด มิใช่เป็นการที่ถือว่าฝ่ายจำเลยขอเลื่อน

การพิจารณา การขอเลื่อนการพิจารณาในนัดแรกซึ่งกำหนดไว้ ณ วันที่ 28, 29, 30 กันยายน 2491 จึงเท่ากับเป็นการขอเลื่อนครั้งแรก และมีใช้ว่าจะเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งศาลที่ให้กำหนดคนัดเช่นนั้น แต่หากเป็นเรื่องขอขึ้นมาตามความจำเป็นที่เกิดขึ้น ยังไม่ถึงขนาดจะเรียกได้ว่าเป็นการประวิงความ เมื่อเป็นอันทนายชุดเดิมถอนไปแล้ว ศาลสั่งให้ดำเนินการพิจารณาไปที่เดียว นับว่าเป็นการไม่ชอบด้วยวิธีพิจารณาอยู่ แม้ศาลจะได้พิจารณาเห็นเหตุอันจำเป็นและสมควรก็ตาม ก็ชอบที่จะให้โอกาสจำเลยมีทนายแก้ต่างชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งตามสมควร ฉะนั้น ตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา การดำเนินการพิจารณาที่ดำเนินไป ในระหว่างที่จำเลยยังไม่มีทนายว่าต่างครบถ้วน ย่อมจะนำพยานหลักฐานระหว่างระยะเวลานั้นมาลงโทษจำเลยไม่ได้ จำเลยจึงขอเสนอข้อกักค้านนี้ไว้ตามกระบวนการ ทังนี้ เช่นเดียวกับกรณีที่ศาลให้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาในต่างประเทศ ซึ่งจำเลยไม่สามารถที่จะติดตามไปฟังการพิจารณาได้ ศาลก็ย่อมจะถือเอาพยานหลักฐานในการดำเนินการพิจารณาออกประเทศนั้น ประกอบเป็นหลักฐานลงโทษจำเลยไม่ได้

จำเลยขอเสนอข้อกฎหมาย ประกอบการพิจารณาของศาล และเพื่อรวบรวมไว้ในสำนวนเท่าที่เสนอมานี้ขึ้นหนึ่งก่อน โดยที่คดีนี้เป็นที่ปรากฏตามข้อเท็จจริงดังกราบเรียนมาแล้วข้างต้น และเหตุผลข้ออ้างทั้งหลายทั้งสิ้นที่กราบเรียนมา คดีไม่เป็นอันที่จะลงโทษ

จำเลยได้ในทางใดเลย จึงขอศาลได้โปรดพิพากษายกฟ้องของโจทก์
ให้ปล่อยตัวจำเลยทั้งสามพ้นข้อหาไป

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

(ลงชื่อ) **พัก ฅ สงขลา** ทนายจำเลย

คำแถลงฉบับนี้ ข้าพเจ้านายพัก ฅ สงขลา ทนายจำเลย เป็น
ผู้เรียง นางสาวเกรือพันธ์ ปทุมรส ทนายจำเลย เป็นผู้พิมพ์

(ลงชื่อ) **พัก ฅ สงขลา** ผู้เรียง

(ลงชื่อ) **เกรือพันธ์ ปทุมรส** ผู้พิมพ์

ภาคผนวก (2)

"โดยจดหมายฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอปฏิเสธอย่างเด็ดขาดว่า ข้าพเจ้าไม่ได้มีส่วนพัวพันด้วยประการใด ๆ ทั้งสิ้น กับกรณีสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ข้าพเจ้ามีความเสียใจอย่างสุดซึ้งในการสวรรคตของพระองค์ นอกจากนี้ข้าพเจ้าใคร่ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ข้าพเจ้าทราบดีและเชื่อมั่นว่า ไม่มีคนใดที่อยู่กับข้าพเจ้าในขณะนี้มีส่วนพัวพันกับเหตุการณ์อันน่าสลดใจในครั้งนั้น"

(จดหมายจากท่านปรีดีฯ เขียนถึงข้าหลวงใหญ่อังกฤษประจำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อนที่จะเดินทางออกจากสิงคโปร์สู่ประเทศจีน)

ภาคผนวก (3)

16 กุมภาพันธ์ 2498

บุญสม

จดหมายฉบับนี้เป็นจดหมายครั้งสุดท้ายในชีวิตของฉัน ซึ่งเราจะต้องจากกัน โดยฉันไม่ได้กระทำผิดคิดร้ายอย่างหนึ่งอย่างใด แต่ก็ต้องตายโดยที่ไม่ได้มีความผิด ขอสมอย่าได้เสียอกเสียใจ เพราะตัวของสมไม่ได้ตายโดยมีความผิด ตายโดยความอยู่ดีธรรม ทุกสิ่งทุกอย่างสมรู้ดีว่าฉันบริสุทธิ์เพียงไร แต่เปนกรราวเคราะห์ของฉันที่ต้องตายโดยที่ไม่ได้มีความผิด จากนี้ไม่มีอะไรจะพูดอีก นอกจากขอร้องให้สมจงรักชาติไว้ให้ดี อย่าใช้สุรุษสุรายนัก เพราะสมจะต้องอยู่รักษาตัวต่อไปอีกนาน จนกว่าจะที่สุดอายุของสม อนึ่งในระหว่างที่อยู่ด้วยกันมา ถ้ามีอะไรที่ผิดพลั้งไปบ้าง ก็ขอให้โหดด้วย ฉันได้เซ็นชื่อในพินัยกรรมไว้ให้แล้ว ขอให้ใช้ให้เป็นประโยชน์

จากกันเปนครั้งสุดท้าย และจะไม่ได้พบกันอีก

บุญย์ ปัทมศรีน

ป.ล.

ไม่ขัดข้องในการที่จะมีผู้ปกครองใหม่ คู่ที่เขาคงเลี้ยงดูสมได้ระวางอย่างไรเอาคนที่จะมาผจญทรมานภัยสินสมบัติของสม นี้พูดโดยใจจริง

บุญย์

ตรวจ

หลอม บุญอ่อน

17 ก.พ. 98

ภาคผนวก (4)

"ผมเองไม่ต้องการอะไรมาก นอกจากขอให้ประชาชน-ธิปไตยกันจริง ๆ ประชาธิปไตยที่มีแฟร์เพลต์แล้วก็มีความดีโดยสมบูรณ์ ผมดีใจมากที่ได้ทราบอย่างนี้ แต่อันที่จริงก็เป็นสิ่งที่ผมหวังอยู่แล้ว คุณหลวงประดิษฐฯ คงจะได้คิดถึงเรื่องนี้ ผมเองอาจจะเป็นเจ้าของ แต่บอกจริง ๆ ว่าผมบูชาประชาธิปไตย เพราะฉะนั้นจึงบูชางานของคุณหลวงประดิษฐฯ คนคนนี้เหมาะแล้วสำหรับที่จะเป็นหัวหน้าใหญ่ในการกู้ชาติ เมื่อแรกเริ่มเดิมทีจะมีอะไรกันอยู่บ้างระหว่างฝ่ายเจ้ากับคุณหลวง ซึ่งเป็นฝ่ายคณะผู้ก่อการ แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีอะไรต่อกันแล้ว เพราะชีวิตและงานในชีวิตของคุณหลวงเป็นเครื่องพิสูจน์ดีกว่าอะไรหมดยุถึงความรักชาติด้วยความบริสุทธิ์ใจจริง ๆ..."

(จากบันทึกของ จำกด พลากร ซึ่งบันทึกตามข้อรับสั่งของ ม.จ. ศุภสวัสดิ์ สวัสดิวัตน์)

ภาคผนวก (5)

ประกาศ

ตามที่นายปรีดี พนมยงค์ ได้เป็นโจทก์ฟ้องบริษัทสยามรัฐ จำกัด ม.ร.ว.กึกกฤษี ปราโมช นายสำเนียง ชันชะชวณะ นายประจวบ ทองอุไร และนายประหยัด ศ.นาคะนาท เป็นจำเลยต่อศาลแพ่ง ในข้อหาละเมิดโจทก์ ตามคดีคำหมายเลขที่ 7236/2513 เนื่องจากหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับลงวันที่ 1 สิงหาคม 2513 และหนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับลงวันที่ 30 สิงหาคม 2513 ลงข้อเขียนซึ่งเขียนโดย นายสำเนียง ชันชะชวณะ ในนามปากกาว่า ส.ธ.น. ซึ่งมีใจความว่าโจทก์พัวพันในคดีสวรรคตนั้น

จำเลยขอแถลงความจริงว่า โจทก์ไม่เคยเป็นจำเลยในคดีสวรรคตเลย และไม่เคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำผิด เมื่อโจทก์ไม่เคยถูกศาลพิพากษาลงโทษ จึงถือว่าโจทก์ยังบริสุทธิ์

ส่วนการที่โจทก์หลบหนีออกจากประเทศไทยนั้น เป็นเพราะหลบหนีการรัฐประหาร จึงขอให้ผู้อ่านทราบความจริง และขออภัยในความคลาดเคลื่อนนี้ด้วย

บริษัทสยามรัฐ จำกัด

ม.ร.ว.กึกกฤษี ปราโมช

นายสำเนียง ชันชะชวณะ

นายประจวบ ทองอุไร

นายประหยัด ศ.นาคะนาท

ภาคผนวก (6)

บ้านเลขที่ 2386 ถนนพหลโยธิน
กรุงเทพฯ

25 มกราคม 2522

เรียน นายปรีดี ที่นับถือ

นายตี ศรีสุวรรณ เป็นพ่อตาของผม ขอให้ผมเขียนจดหมายถึงท่าน นายตีเขียนจดหมายไม่ได้ เมื่อครั้งไปให้การที่ศาลก็ได้แต่เซ็นชื่อตัวต. และพิมพ์มือเท่านั้น นายตีจึงให้ผมซึ่งเป็นบุตรเขยเขียนตามคำบอกเล่าของนายตี เพื่อขอขมาลาโทษต่อท่าน นายตีให้การต่อศาลว่า นายปรีดี นายวัชรชัย นายเฉลียว นายชิต นายบุญย์ ไปที่บ้านพระยาศรยุทธ ข้างวัดชนะสงคราม เพื่อปรึกษาอุปปลงพระชนม์ในหลวงรัชกาลที่ 8 แต่ไม่เป็นความจริง นายตีเอาความไม่จริงมาให้การต่อศาล เพราะพระพิณิจได้เกลี้ยกล่อมว่า จะให้เงินเลี้ยงนายตีจนตาย เมื่อให้การแล้วพระพิณิจให้นายตี 500-600 บาท และให้นายตีกินอยู่หลับนอนที่สันติบาลประมาณ 2 ปีเศษ เดิมพระพิณิจบอกว่าจะให้สองหมื่นบาท เมื่อเสร็จคดีแล้วพระพิณิจก็ไม่จ่ายให้อีกตามที่รับปากไว้ เวลานี้นายตีรู้สึกเสียใจมากที่ทำให้ 3 คนตาย และนายปรีดีกับนายวัชรชัยที่บริสุทธิ์ ต้องถูกกล่าวหาด้วย นายตีได้ทำบุญกรวดน้ำให้กับผู้ตายเสมอมา แต่ก็ยังเสียใจไม่หาย เดียวนี้ก็มีอายุมากแล้ว อีกไม่ช้าก็ตาย จึงขอขมาลาโทษนายปรีดี นายวัชรชัย นายเฉลียว นายชิต และนายบุญย์ที่นายตีเอาความเท็จมาให้การปรักปรำ ขอได้โปรดชี้ขมาต่อนายตีด้วย

ข้อความทั้งหมดนี้ ผมได้อ่านให้นายตี๋ฟังต่อหน้าคนหลายคน
ในวันนี้ เวลาประมาณ 11 น.เศษ และได้ให้นายตี๋พิมพ์ลายมือนายตี๋
ต่อหน้าผมและคนฟังด้วย

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง

เลื่อน กิริอำพร

ต. พิมพ์ลายมือนายตี๋

บ้านกับหนังสือ

บ้านใดที่มีหนังสือ

บ้านนั้นก็คือบ้านป่า

ถ้ามีหนังสือมานาน

สอนให้ประชาชนมีอุดม

ถอยหลังเข้าคลองข้ออยู่

ในเรื่อของผู้นำวงศ์

ขูดรีดหลอกลวงประชาชน

ยึดมั่นอำนาจนี้ไว้จนคร

หนังสือคือกองขุม

หากมุ่งสวามิภักดิ์

บ้านใดมีไว้ก่อนดี

ควรนิยมนำหนังสือมาตั้ง

แล้วเปรียบด้วยบ้านหนังสือต่าง

เพียงสเพื่ออำนาจไว้หลัง

เปิดเงินถุงเงินไปพร

หากจะยกยอ ไม่มี

สุขยัจับทอนนี้สาคสธ นลั

นถนเสียดคนนครชฐี

หนังสือที่จิตวดี

ประ โภชนัมภณิทัวไป

คิดสอนให้คนรู้หลัก

สิ่งจะบดขยี้หนังสือไหน

สิ่งจะบดขยี้หนังสือ

เปิดถนนให้ชนมีปัญญา

"แหลม ตะลุมพุก"